הַמּוֹדִיעַ

בסאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ב', פ' האזינו כ"ז אלול מ"ז (23 בספטמבר 87)
דף היומי: בבלי — בבא בתרא קכ"ח; ירושלמי — קידושין ח'

שנה ל"ח גליון 10898
60 אג"ח כ' מע"מ

בקריאת "ושמרו בני ישראל את השבת" מפי נציגי אגו"י, ש"ס, פא"י והמפד"ל:

ישיבה סוערת של מועצת עירית ירושלים עם התרוקנותה מכל נציגות דתית בקואליציה

קול זעקת השבת נשמעה בכאב ובצער בישיבה שלא זכורה כמותה ★ סיעות ש"ס ומפד"ל פרשו מהקואליציה העירונית ★ משמר של משטרה ומג"ב נכח כל עת הישיבה

קריאת הפסוקים ע"י חברי המועצה הדתיים בעירייה ירושלים

מאת סופר "המודיע"

בקריאה נוגעת ללב מפי כל הנציגים הדתיים "ושמרו בני ישראל את השבת" אשר נאמרה פסוק בפסוק מפי זקן חברי המועצה הרב שמשון מנחם ברגמן, נפתחה אמש, ללא הודעה מוקדמת, הישיבה הסוערת ביותר אשר ידעה מועצת עירית ירושלים מאז קיומה. כאשר הציע ויה גרוש אורדים ובתוכם נציגי כלי התקשורת בארץ ובשלם.

עם התכנסות חברי המועצה, בטרם נפתחה הישיבה רשמית ע"י ראש העיריה, נעמדו כל חברי המועצה הדתיים ללא הודעה מוקדמת לקריאת הפסוקים — בעוד שאר חברי המועצה נדהמו ונאלמו דום נוכח הבעת הסאב על חילולה של שבת קדשנו.

עוד לפני שהחל הדיון, תלו חברי סיעת אגודת ישראל כרזה ליד שולחן הדיונים ובה נאמר: "לא חרבה ירושלים אלא מפני שחיללו בה את השבת". הכרזה עוררה רוגז רב בין חברי המועצה החילונים וחם הורידו את הכרזה בכוח.

עם פתיחת הישיבה הודיעה הרב ניסים זאב מסיעת ש"ס כי סיעתו פורשת מהקואליציה העירונית. ראש העיריה טדי קולק הקדים והצהיר כי עיבת שתי הסיעות הדתיות, ש"ס ומפד"ל, לא ישפיעו על ניהול העיריה בידי סיעתו — סיעת הרוב. כאשר ניסה חבר מועצה מהחדים לקרוא קריאת בינים, נענה קולק והתרעם, כי "הערבים מפריעים פחות"...

הרב מאיר פרוש מאגודת ישראל, העמיד את ראש העיריה וחברי סיעתו במצב מביך כאשר הוכיח — אף כי בצורה היחלית אבל מרשימה — על שהעיריה נכנעת לדרישות כמו "המועצה לאבן ישראל יפה" או "החברה להגנת הטבע" אשר שמים מחנק על העיר בדרישותיהם למען "שמירת הסיסטוריה" ועל עתיקות, או עצים עתיקי יומין... הגורמים להאטה של פיתוח העיר ולבריחת משקיעים מלבנות את העיר. המצב חמור יותר — אמר — בעת שמכון ירושלים קובע כי צעירים רבים עוזבים את העיר בגלל יוקר הדירות אך ורק מפני שגופים אלה דורשים בנייה של אבן דווקא, דבר המייקר את הדירות, או מפני מחסור במקומות עבודה. דבריו של הרב מאיר פרוש הביעו לעג על הסיטמאות הנבזבזת של חילוני העיר ובראשם ראש העיריה אשר מדבר בשם ה"מחנק" של העיר.

הרב שמחה בונים קליין, קרא בכאב: "אני מתחנן בפני כל הבאים להילחם נגד היהדות החורדית בירושלים בכל הדרכים המזכידים את הדיפות האנטישמיות בחו"ל — חולו מן הדרך הזאת! הפסיקו להצית אש בעירנו. לא יחכן שבעיר אשר למעלה ממחצית תושביה היהודים הם שומרי שבת תתנהג העיריה כבובש זר. הוא התריע נגד ההסכמה של העיריה לנהל את העיר ללא שום נציג דתי — מה יאמרו היהודים בחו"ל — שאל — שלא יסכימו שירושלים תהפוך לבירדות שניה. הוא קרא לנהוג בירושלים כ"עיר השלום" עליה הכריזה העיריה רק עם הערבים צריך שלום — ומה עם היהודים"?

הרב אברהם יוסף לייזרזון נציג אגו"י השמיע משא נרגש על מעמדה וקדושתה של השבת בחיי עם ישראל ואמר בראשית דבריו כי הוא מפקפק אם יש מקום להידברות עם אלה מבין חברי המועצה שכרזה ובה ציטוט חז"ל מסירדה את מנוחתם. אך הוא פנה לאלה החצויים בנפשותיהם והם שסרים בין אמונתם בדת ישראל לבין המרות הסיעתית, יצביעו בעד הפסקת חילולי השבת בירושלים. הרב לייזרזון הצהיר כי אין אנו מבקשים לקנטר. אנו

המשך בעמוד אחרון

פרס: אמשיך לפעול למען ועידה בינלאומית

— מאת סופרנו המדיני —

הממשלה אישרה אתמול בישיבתה השבועית את נסיעתו של שר החוץ, שמעון פרס, לצרפת האדום בנידיוק, כדי לעמוד בראש משלחת ישראל.

כפי שנמסר נקבעו לו שיחות עם מספר רב של שרי חוץ. בכלים שרי החוץ של חמש המעצמות הגדולות, עמם ידון בדבר כינוס הועידה הבינלאומית על עניני המזה"ת.

כאשר הנושא הועלה לסדר יומה של הממשלה, הציר שר המסחר והתעשיה, אריאל שרון, כי פרס עשוי לדבר בעצות על ענין הועידה בניגוד לעמדת המ' משלה, ועל כן אין לאשר את יציאתו. אף ראש הממשלה הציר שהממשלה לא אישרה את ענין הועידה.

בתשובתו טען שר החוץ, כי מני וגמור עמו לפעול למען הו' עידה. חזר על טענתו, כי בתקופת כהונתו כראש ממשלה פעל בענין זה ובהיעדר החלטה אחרת במ' משלה, בדעתו להמשיך ולפעול למענה.

בהקובל בנסיעות שרים לחו"ל בעניני משרדיהם לא נדרכה הצבה והנסיעה ארשה. כפי שנודע הבטיח פרס לראש המ' משלה, כי בשיחותיו יודיע על עמדתו השלילית של שמיר הלי כוד, להצעת הועידה הבינלאומית.

לגליון היום
מצורפים
8 עמודים
תוספת לגליון
ערב ראש השנה

ישיבה לצעירים "עטרת משה" לעלוב ב"ב
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כסא דנחמתא

הננו להביע בזה את תנחומינו הכנים והשתתפותינו באבלו של הרב הגאון אוצר בלום של תורה ויראת ה' כש"ת

הרב עזריאל קארפ שליט"א
ר"מ בישיבה"ק
על פטירת אביו הר"ר אהרן ז"ל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד ובהמשכת פעלכם בהרבצת תורה ויר"ש תמצאו נחם

ההנהלה הרמי"ם והתלמידים

דרושה פקידה
בעלת נסיון
ליום עבודה מלא בשעות 9.00—17.00 להתקשר:
03-261403 03-262791

דרושים עובדים
לימי ערבי החגים
★
שמשה נקחת מכרה ביד
לקראת סיכות טלפון 03-5790715

עתון במוסקבה:

אנשי צבא סובייטים ניסו אשתקד לחטוף מטוס כדי "להגיע לישראל"

מוסקבה: חוטפי המטוס הסובייטים שניסו, בדיוק לפני שנה, להשתלט על מטוס באוויאל, כדי להגיע לישראל, היו אנשי צבא של יחידה שבה בפרץ השימוש בסמים, מסר אתמול העתון "סוב' ייטצקאייה רוסיה".

חברי הקבוצה נשפטו לא מכבר בבית משפט צבאי באיזור אופה (אוראל), אולם העתון איננו מוסר מה הם גזרי הדין.

לפי הסיפור של העתון גנבו חוטפי המטוס בלילה כלי נשק במחסן, ותחילה הרגו שני אנשי מיליציה שרדפו אחריהם, ולאחר מכן שני נוסעים של מטוס טופולב שעוך חניית ביניים באופה, והשתלטו על המטוס. הם נוסעלו כאשר כחות הק.ב.ב. והמיליציה הסתערו על המטוס. (ע"צ)

150 אלף הפקידים מחריפים מהיום את שביתתם

היום צפויה פגישת שר הארצר ומזכ"ל ההסתדרות לזירוז מו"מ השכר

מאת סופרנו הכלכלי

150 אלף העובדים במגזר הציבורי, שבפיקולה של הסתדרות הפקידים, הודיעו מהבוקר את מאבקם להחשת הסכם השכר.

"אם אכן יש עוד ברברי שר הארצר, אודבה, שיבוא ויתוודה על הסכם השכר על מה שהוא הסכים ומוכן לחתו" — הודיע אמש משה בית דגן, מזכיל הס' תדרות הפקידים כתום הדיון הראשון לחופשה המאורגנת הר' מלאה בכל הארץ.

הוא הוסיף שכל עוד לא ייחתם ההסכם, ימשיכו 150 אלף העוב' דים בחופשה המאורגנת.

השביתה מקיפה את הרשויות המקומיות ומוסדות ציבור רבים.

שר הארצר, משה נסים, יפגש היום עם מזכיר ההסתדרות, ישראל קיסר, במגמה לחלץ את המו"מ על השכר מהקפאון.

ישיבת השנים זומנה אמש לאחר שהבל של שר הארצר כתוב הים לסיכום. לדבריו האשם נעוץ בסכסוכים בין האיגודים המקצו' עיים לבין עצמם והשאלה אם ההסתדרות מייצגת את כל האי' גודים הללו.

קרוב לכן אמר מזכיר ההסתו' רות, כי שר הארצר היה צריך להודיע בידי ממלא מקומו או הממונה על השכר הנחיות לסיום המו"מ. קיסר הסיל את מלוא האשמה על שביתת הפקידים אחמול על הארצר ואמר כי שתי נקודות מחלוקת שוררות בין הצדדים: דרישת הארצר לשלם את תוספת השכר בסך של 100—500 ש"ח בשני תשלומים וכן התנגדות הארצר להחיל את ההסכם גם על החברות הממשל' תיות.

את המו"מ ער ערב ראש השנה.

שר הארצר, משה נסים, הביע אמש, עם שובו מחו"ל, תמיהה על אי סיכום המו"מ שבין הארצר להסתדרות בעניין הסכמי השכר החדשים במיגזר הציבורי. נסים ציין, כי עיקר ההסכם כבר סוכם בין הצדדים בפגישה שקיים עם ראש ההסתדרות, בסדם יצא לחו"ל, לפני כשבועיים-חצי. הוא סבר כי הצדדים יוכלו לסכם את הפרטים ופערים הקטנים שנותרו לסיכום. לדבריו האשם נעוץ בסכסוכים בין האיגודים המקצו' עיים לבין עצמם והשאלה אם ההסתדרות מייצגת את כל האי' גודים הללו.

קרוב לכן אמר מזכיר ההסתו' רות, כי שר הארצר היה צריך להודיע בידי ממלא מקומו או הממונה על השכר הנחיות לסיום המו"מ. קיסר הסיל את מלוא ההאשמה על שביתת הפקידים אתמול על הארצר ואמר כי שתי נקודות מחלוקת שוררות בין הצדדים: דרישת הארצר לשלם את תוספת השכר בסך של 100—500 ש"ח בשני תשלומים וכן התנגדות הארצר להחיל את ההסכם גם על החברות הממשל' תיות.

יחיאל מיכל גולדמן — ירושלים
רחל דינה רומפלר — מזכיר
מאורשים
בס"ד, כ"ד אלול תשמ"ז

ישראל אוסטר — מנהל ניו יורק
חיה בראנדל ראזען — סן פאולו-ברזיל
מאורשים
בס"ד, יום א', כ"ו אלול תשמ"ז

ערבי שחטף בי"ם נשק משוטר נורה ונפצע

החוטף היה שיכור ★ צעיר נוסף נפגע מנתזים

צעיר ערבי ניסה לחטוף את נשקו של שוטר משטר הגבול, נורה ונפצע ברגלו ואתמול אחה"צ עלי השוטר, ליד שער שכם, בי' רושלים המזרחית.

סביב אנשי משטר הגבול שטיפלו בפצוע החלו להתקהל אנשים רבים, אשר סיכנו את שלומם של חיילי המג"ב. אלו נאלצו להשתמש בגאז מדמיע כדי לפזר את ההתקהלות.

הפצוע הועבר לבית החולים ביקור חולים בירושלים, כשמצבו בינוני עד קל.

מחקירת המשטרה את הפצוע עולה, שהצעיר היה במצב שכרות בזמן שניסה לחטוף את נשקו של איש משטר הגבול.

במוקד המשטרה התקבלה במקביל הודעה מבית החולים מוקסאד בירושלים המזרחית על פצוע נוסף. צוות משטרה הגיע לבית החולים ותיחקר את הפצוע.

החבר שהפצוע נפגע מנתזים שפגעו בו כתוצאה מירי אנשי משטר הגבול בצעיר שניסה לחד' טוף את הנשק.

המשטרה ממשיכה בחקירת הפצועים ואנשי משטר הגבול לנסיבות המקרה. (עתי"ם)

פיסגת חרום ערבית תדון במלחמת המפרץ

תונים — הלינה הערבית, הלוחצת על מדוון למען שביתת נשק במלחמת עירק-איראן, החליטה אתמול לכנס ועידת פיסגה שלא מן המנין בירדן, ב-8 בנובמבר, כדי לדון בסכסוך.

אולם סוריה, ידידתה הטובה ביותר של איראן מבין המדינות הערביות, הודיעה, כי היא מתנגדת לסדר היום המוצע, כלומר לעובדה שהפיסגה תדון בלעדית במלחמת המפרץ.

דמשק עמדה על כך שהסתייגות זו תירשם בהחלטה הסופית. אמר שר החוץ הסורי, פארוק אל שרעה, בתום ועידת שרי החוץ הערביים שנערכה אתמול בתוניס.

יחדן הודיעה כי היא מוכנה לארח את ועידת הפיסגה, נאמר בהודעה, המדגישה גם "את הצורך לתאם את המאמצים של המדינות הערביות, כדי שמועצת הבטחון של האו"ם תישם את ההחלטה 598 במלואה, שכן היא מהווה מיקשה אחת שאין לפצלה" (ע"ר וע"צ).

משה צבי אלטר — תל אביב
רבקה רחל רושגולד — בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור ליום ב' כ"ד אלול תשמ"ז

לרגל שמחת הברית בחצר הקודש של
כ"ק מרן אדמו"ר מפיטסבורג שליט"א
בבית המדרש הגדול באשדוד
היום תצא תחבורה מאורגנת
ממשרדי הופמן רח' יונה 2 ירושלים
בשעה 11.45 לפנה"צ
מקומות מובטחים לנרשמים מראש
המארגנים

קרן השביעית
שע"י המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית
מיסודו של הגה"ח ר' בנימין מנלסון זצ"ל אב"ד קומסיות
לעסקני קרן השביעית ולגבאי בתי הכנסת!
כל מי שברשותו פנקסי קבלות מתבקש להחזירם לסניף אגו"י רח' ר' עקיבא 57 בני ברק בשעות 10.00 עד 2.00 לפנה"צ, 5.00 עד 7.00 אחה"צ או למשרדי האגודה ישראל הה יפרט 2 ירושלים ת.ד. 5480 ירושלים

המזרח — הוצאה
רח' חזון איש 2 ב"ב
קרוב חסידית — חצר הגלילה
השנה הפתעה!
סוכות עץ מיוחדים
סוכות ברזל חזקים
סכך לנוף מתחדים
ציוד וכל מצויידים
שלחנות לסוכה מתקפלים
טפסלים מאד נוחים
קישוטים יפים ותומרים
שרות אדיב ביותר!

"בר בי רב ארצי"
מפעל ללימוד תורה — בין כסה לעשור
בנשיאות כ"ק האדמו"ר מקאליב שליט"א
בס"ד
הודעה חשובה
להלן רשימה ראשונה של המקומות בהם יתקיימו בעז"ה "בר בי רב" ביום
שלישי ו' תשרי
★ קרית שמונה ★ זכרון יעקב
★ צפת ★ פרדס חנה
★ בית-שאן ★ עכו
★ עפולה ★ קרית-אתא
★ יקנעם ★ חדרה
★ תל-אביב בעשרות בתי כנסת
פרטים מדוייקים במודעות שהופצו
בברכת כתיבה וחתימה טובה
ההנהלה

בשורה טובה
הננו להודיע לכל צבור לומדי התורה כי הצלחנו בעז"ה לאחר מאמצים מרובים לאתר ולהדפיס מחדש במהדורה מפוארת את הספר
"חשרת מים"
על מסכת יבמות אשר הודפס בעומק הפלפול הגאון רבי יחיאל מיכל הכהן זצלה"ה ראש בי"ד בפלאצק ואב"ד בראברין האקראצין בן של הגאון רבי אברהם הכהן זצלה"ה מו"צ בוואורשה ונכדו של הגאון רבי אלעזר הכהן מפולטוסק, פלאצק וטוכשוב, נינו של רשכבה"ג רבי יעקב מלייסא בעל היחות דעת", רבי נתן מבראר ובעל היחסם צבי" זיע"א.
לספר "חשרת מים" נספח הקונטרס "פרי יוסף" מאת שארו ותלמידו של המחבר, הגאון רבי יוסף פאצאנובסקי זצ"ל מפאבריניץ.
להשיג בחנויות הספרים ואצל חנות טפרים ניטרוב רח' ירושלים בני ברק

"פאר הטפט"
מ. פרנצויז
מלכי ישראל 37
02-383220
★ תקרות אקוסטוות
★ דלתות ומחיצות דקורטיביות
★ פ.ו.סי. טהור לרצפת הסוכה — בלעדי לפרנצויז!!
מברך את לקוחותיו ואת כל בית ישראל בכתיבה וחתימה טובה

"חץ" הבלר דב
מאוורר לבתי כנסת לאולמות ולמטבחים
מכירה השכרה
דרך סלמה 5 ת"א טל. 03-821602

בס"ד מוצאי שנת השמיטה תשמ"ז
הודעה
הננו להביא לידיעת הציבור על זמנים ומועדים מיוחדים שנקבעו
לצורך כתיבת פרוזבול
במקומות דלהלן:
1. בית דין צדק רח' ר' עקיבא 73 ב' בראשות הגר"ן קרליץ שליט"א ביום א' וב' 3.30 — 6.30 ביום ג' 9.30 — 11 לפנה"צ, 3.30 — 5.00 אחה"צ
2. בבית מדרש חניכי ישיבת חברון בעזרת נשים, רח' סמטת הארז בראשות הגרש"ש קרליץ שליט"א ביום ב' וג' בין 8.45 — 9.30 לפנה"צ
2. בבית הכנסת שבת אחים רח' קיבוץ גליות 28 שכונת קהילות יעקב בראשות הגרש"ז אולמן שליט"א ביום א' וב' ג' בין 3.00 — 4.00 אחה"צ
3. בבית הכנסת בני תימן שכונת רמת אלחנן בראשות הגר"י זילברשטיין ביום ב' וג' בערב
5. בבית הרב אדלשטיין שליט"א רב אב"ד רמת השרון רח' השלושה 11 בני ברק בראשות הגר"י אדלשטיין שליט"א ביום ב' ב-9.00 בערב וביום ג' בין 3 — 2
6. בקרית הרצוג ניתן להשג טפסים אצל הגר"א שונרן שליט"א רח' הרב אברמסקי 42 או בבית הכנסת "צעירי אגו"י" קרית הרצוג

SECRETARIAL POSITION
AMERICAN OFFICE IN JERUSALEM
SEEKING FULL TIME SECRETARY—TYPIST
FLUENT IN ENGLISH — HEBREW
KNOWLEDGE OF COMPUTERS
U.S. CITIZEN.
CONTACT BETWEEN 1—5
02—529—695

בס"ד
משה סאקס
ראב"ד
בית דין צדק העדה החרדית
הספרדית בעיה"ק ירושלים תובב"א
רב ור"מ
בהסד למצויינים ובהמיד תורה ותמימה
פנים מאירות 14, ירושלים. טל. 02-532127

א' דסליחות, כ"ו לחו' אלול תשמ"ז לפ"ק

גילוי דעת

לבקשת רבים השואלים אותי בדבר ההכשרים היוצאים חדשים לבקרים והחתומים ע"י "בית דין צדק עדה חרדית הספרדית" בכל שם וצורה שהיא, בכך פרסמתי ביום כ"ה תכוז תשמ"ז בנידון זה, והודעתי שאין להבד"ק שלנו שום אחריות לזה.

כעת הריני בזה להודיע שאין לסמוך על ה"הכשרים" הללו כלל וכלל, ועל כל אחד לדעת כי נותני "הכשרים" אלו אינם בעלי נאמנות ואינם אחראים כלל, וכבר יצאו מכשולים מזה רח"ל, וח"ו לסמוך עליהם.

וכבר הודעתי שאינני מסכים כלל לכל ההכשרים שנוהגים.

וידוע שיסוד הבית-דין באשר נתייסד ע"י כ"ק האי כבא קדישא הגר"י מוצפי זצוקלל"ה הי' בתנאי שידון רק בד"ת שבין אדם לחבירו, אבל לא להתעסק במתן הכשרים כלל, ועל סמך זה נכנסתי לשרת שם בחור ראב"ד בהתיעצות עם כ"ק מרן באב"ד ירושלים, והראב"ד שליט"א וגדולי ירושלים שליט"א.

ובזכות שמירה ממאכלות אסורות נזכה להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גבורים לשנה באולה וישועה ולהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

וע"ז בעה"ח מעיה"ק ירושת"ו,

חתום: משה סאקס
ראב"ד
העדה החרדית הספרדית
בעיה"ק ירושלים תובב"א

הודעה
הננו להביא לידיעת הציבור על זמנים ומועדים מיוחדים שנקבעו
לצורך כתיבת פרוזבול
במקומות דלהלן:
1. בית דין צדק רח' ר' עקיבא 73 ב' בראשות הגר"ן קרליץ שליט"א ביום א' וב' 3.30 — 6.30 ביום ג' 9.30 — 11 לפנה"צ, 3.30 — 5.00 אחה"צ
2. בבית מדרש חניכי ישיבת חברון בעזרת נשים, רח' סמטת הארז בראשות הגרש"ש קרליץ שליט"א ביום ב' וג' בין 8.45 — 9.30 לפנה"צ
2. בבית הכנסת שבת אחים רח' קיבוץ גליות 28 שכונת קהילות יעקב בראשות הגרש"ז אולמן שליט"א ביום א' וב' ג' בין 3.00 — 4.00 אחה"צ
3. בבית הכנסת בני תימן שכונת רמת אלחנן בראשות הגר"י זילברשטיין ביום ב' וג' בערב
5. בבית הרב אדלשטיין שליט"א רב אב"ד רמת השרון רח' השלושה 11 בני ברק בראשות הגר"י אדלשטיין שליט"א ביום ב' ב-9.00 בערב וביום ג' בין 3 — 2
6. בקרית הרצוג ניתן להשג טפסים אצל הגר"א שונרן שליט"א רח' הרב אברמסקי 42 או בבית הכנסת "צעירי אגו"י" קרית הרצוג

הזדמנות אחרונה!
לפי ההגו' מכירה חד פעמית שטלות חגיות וחליפות אקסי לוסביות תוצרת חוץ בהשמר 101 ק"ב היום מ-7.00 עד 10.00 בערב

לסכרים את הסליחות המפורש
המחזור המפורש

היום ומחר!
נצלן הורדת המחירים
של בגדי מערות ונשים
ברח' עמוס 8 רח
בערב מ-7 עד 10

"קופת חולים מאוחדת למען ירושלים" רח' צפניה 8 — ירושלים
הקופת חולים הטובה ביותר בארץ כי ★ השרות נפלא ★
★ כל בתי המרקחת בארץ לרשותכם ★ המרפאות בכל הארץ לרשותכם ★ רופאים — המפורסמים ולפי בחירה חפשית — בבתיהם הפרטים
בברכת שנה טובה ומבורכת עם בריאות וכט"ס והסירותי מחלה מקרבך"
ברכת כתיבה וחתימה טובה — הנהלת קופת חולים מאוחדת "למען ירושלים" לכל עמך בית ישראל

שטר ושוברו בצידו

מ/ה. פגישת פיסגה של הארשים הבכירים ביותר במ״ד זיכה, קראה מערב שבת האחרונה לשמור על הממשק קו שהיה בירושלים לפני שהחל בהקרנת הסרטים בלילות שבת. קריאה זו שיצאה ממשם הדרג המדיני הבכיר, נשארה כקול קורא במדבר, פורצי הגדר המשיכו בשלהם, בליל שבת הוקרנו סרטים בקולנוע אחד ובמספר מועדונים כאילו לא קרה דבר. כוחות המשטרה לא נקטו שום אמצעי כדי למנע את הקרנת הסרטים, אשר גם לדברי משתתפי הפגישה, מהווים פגיעה בממשק קו, אין ממשתתפי הפגישה לא עשה דבר, על מנת לישם את קריאתם.

לעומת זאת, בוטלו התכניות לקיים תפילת קבלת שבת בכמה מוקדים בירושלים. ההודעה על ביטול התפילות הוראו לידיעת משתתפי הפגישה שהיתה אצל ראש הממשלה. הודעה זו שהופצה לידיעת עירית ירושלים והמשטרה, ולא חשוב אם ההודעה נמסרה, מחשש שהמשטרה איימה לפעול בתקיפות פיזית לכן חשש של שפיכות דמים, או כביטוי של התאפקות שבאה לתת לראשי השלטון את ההזדמנות, לפעול כדי להחזיר למקומו אותו סטטוס קוו שהופר בדרך ובכוחנה תחילה, על ידי אותם פורצי גדר שכוונתם היתה התגרות גלויה ברגשותיו של ציבור גדול בין תושבי ירושלים.

הכרוניקה מוסרת בשתעות, כי מספר האנשים שהשתתפו בהקרנות, היה מדגם מאוד, ואין לך סימן טוב יותר, שהמתגרים אינם אלא מיעוט מבומל בתוך הציבור. אפשר לומר, כי זו היתה ההפגנה הטובה ביותר מצד תושבי הצד נגד אותם מתגרים ופורצי גדר. הציבור החיתי על כל נטיותיו, מילה את דשתו בכל הצורות האפשרי, כי רוב הציבור לא רק שאינו משתתף בפירצה זו בחומת השבת, אלא גם מתנגד לה.

בינתיים הוקמו כבר ארבע ועדות שעליהם הוטל התפקיד כדי לבדוק את הנושא. הועדה הראשונה הוקמה על ידי שר הדתות זבולון המר. השניה היא ועדה שהוקמה על ידי עירית ירושלים, השלישית היא זו שעליה הודיע ראש הממשלה והרביעית היא הועדה שהוקמה בפגישת הסיעות בכנסת. אם נדון לפי הרכב הועדות, קשה לנו להאמין, כי הפתרונות שיוועלו, אם יועלו, יהיה בהם כדי לשמור על הסטטוס קוו של שמירת השבת בירושלים. יש מקום לחשש, כי ריבוי הועדות לא ילד פתרון מקובל על אנשי ירושלים.

חילוקי הדעות הראשונים כבר נתגלו בישיבות ועדה שהר־זמנה על ידי השר לענייני דתות. ועדה זו ביקשה להבדיל בין הצגות מסחריות לבין מה שנקרא בפיהם מועדוני ״תרבות״ שמתימרים לספק את צרכי הנוער החילוני.

ראש הממשלה אמר דברים פתומים לא מעט, דברים שיש בהם כדי לעורר חששות ״שכל שינוי צריך לבוא רק מתוך הסכמה הדדית״ אם נלמוד לפי הנסיון, קשה לראות מהו הפתרון או השינוי שיבוא מתוך הסכמה הדדית, כאשר מעבר למיתרים השני עומדים אנשים, אשר מטרתם להר־תגרות בלבד, וחוקא אלה השוברים על חוק המדינה מקבלים את מלוא ההגנה של הזרוע הממשלתית.

צריך לציין את העובדה, שהיזהרות החרדית התאזרה שבועות מספר בטבלנות, מתוך תקוה שהרשות המקומית, דהיינו עירית ירושלים תקיים את הבטחתה. ניתנה לה שהות מספקת לרסן את פרצי הגדר ופורצי החוק. תקוה זו נתאכזבה כליל. התפילות הפומביות בהשתתפות קהל רבבות וההפגנות באו רק לאחר שכלו כל הקיצין, כל הסמכויות הרותניות של הציבור החרדי, ביקשו למנוע כל מעשה שיש בו סממנים של אלימות. כבר נאמר, כי המשטרה שגייסה כחות רבים, גרמה לא מעט להתפרצות של כמה צעירים בודדים, לא זו בלבד שהמשטרה לא ניסתה לעצור אותם, אלא פעלה נגד ציבור שלם, ציבור שהוא בדרך כלל שומר סדר וחוק, ציבור זה היה קרבן לרימוני גאז מדמיע שפגעו לא רק ברכבים נשואי פנים, אל לא, גולל בכפם גם חדרו לתוך רחובות שקטים והטילו ריחני גאז לתוך בתים, בתי כנסת וחצרות באופן שפגעו קשה במשפחות ובתינוקות ללא כל הגזרות.

אישי ממשלה בכירים שהשתתפו בפגישת הפיסגה, היו חיבים בראש וראשונה לנעות אותם פורצי גדר פרובקטו־ביים, ולהורות על הפסקת ההקרנות מיד. משלא נשו זאת עד כה, קשה להאמין כי ימצאו את הדרך להחזיר לירושלים את השלוה שנגזלה מירושלים במשך השבתות האחרונות. דוקא הציבור החרדי הסר למשמעתם של גדולי התורה, גילה את הבנות הדרושה. ראש הממשלה, ממלא מקומו וראש עירית ירושלים, אם הם רוצים לשמור על הממשק קוו, היו חייבים לגלות יותר גדישות כדי לאכוף את מרותם על יוצאי הדופן פורצי הגדר, שהם היו אלה אשר הציאו את דיבתה רעה של ירושלים לכל העולם הדתי והכיחו מי הוא הנורם האלים המפר את שלוותה של ירושלים.

אנו חייבים לחזור לומר, כי ״תרבות״ זו שבשמה מדברים גם אישי ציבור רשמיים, אינה אלא ״תרבות אנשים חטאים״. אשר מגבירים את האלימות ואת ההפקרות לא רק בירושלים. ומי שדואג באמת לכבודה של ירושלים, אינו רשאי לעשות הבדלות בין בתי קולנוע, לבין ״מועדונים״ המפיצים אותה תרבות רעה. למען כבודה של שבת קודש, למען כבודה וקדושתה של ירושלים, העיר שעיני כל ישראל נשואות אליה, חייבים לעשות הכל כדי להחזיר ל ירושלים את מקומה וכבודה, לפחות, בנושא הנגוע לשמירת השבת.

ההצהרות, אינן אלא, שטר ושוברו בצידו, כל עוד לא יסתמו את הפירצה שבגללה סערה ירושלים בשבתות האח־רונות.

קקאו ראשון גדל בארץ

קקאו ראשון גדל בארץ בגן לצמחי תרבות באוניברסיטת ת״א. כך מסר הגליון החדש של האוניברסיטה, כתב העת של אוני ת״א.

פרופ׳ יואב ריזל, מנהל הגנים, הבוטאנים מסר, כי עץ הקקאו שבגנים הבוטאניים הצליח — בראשונה בארץ — לגדל פולים ואלה נמצאים על סף הבשלתם.

צמחי הקקאו רגישים מאוד לקור ולמליחות מי ההשקיה, לכן, קשה ביותר לגדלם מחוץ לאזורים הטרופים.

בגנים הבוטאניים של אוני ת״א יש כ־8000 מיני צמחים, וביניהם אחדים שזה מקום גידולם היחיד בארץ (עש״ת).

60 חיילים שבויים מניקאראגואה ביקשו מקלט מדיני בקוסטה ריקה

סאן חוסה — 60 מבין 80 חיילים ואנשי משטרת הבפחון של ניקאראגואה ששוחררו בקפסה ריקה על ידי לוחמי הסנדי־ניסטים, ביקשו מקלט מדיני במדינה זו, מסרו מקורות רשמיים.

אנשי צבא סנדיניסטים צעירים אלה, שנלקחו בשבי בידי מתנגדי המשטר הקומוניסטי, בהרים שבצפון ניקאראגואה, שוחררו בגמל התעופה ליאנו גראנדה.

20 מבניהם הוליטו לחזור באוטובוס לארצם כדי לשוב ולהצטרף לשורות צבאי ניקאראגואה.

זו הפעם הראשונה מאז פרצה מלחמת האזרחים בניקאראגואה לפני 7 שנים, שה״קונטראס״ משוחררים שבויים בקוסטה ריקה. (ע״צ)

אל אהראם: סגירת משרדי אש״פ בוושינגטון עלולה להזיק ליחסי ארה״ב־ערב

קאהיר — החלטת ממשלת ארצות הברית לסגור את משרדי אש״פ בוושינגטון עלולה להזיק ליחסים ולארגונים האמריקאים הרבים הלגרום אפילו לכך שאי אלה אנשים ינקטו בצעדים בלתי־אחראיים״ — דשה זו הנאמה על ידי היומון הקהיר״ אל אהראם״.

במאמר ראשי מביע ״אל אהראם״ את הדעה כי החלטה זו נתקבלה ״תחת לחץ שהופעל על ידי השדולה הציונית בארצות הברית״.

העתון רואה סתירה בהתנהגותו של דובר משרד החוץ בנושא זה. הוא מצביע על העובדה שהדובר הטעים שארצות הברית ״תמשיך לתמוך בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני״ ובו־זמנית הודיע על סגירת משרד אש״פ. (ע״צ)

עם ההסכמה לצמצום הנשק הגרעיני:

רייגן: אני מצפה לחתום השנה על ״הסכם היסטורי״ עם גורבאצ׳וב

מזרח אירופה מרוצה ★ ברית נאטו קידמה בברכה

וושינגטון, — הנשיא רייגן הבריז כי הוא מצפה להתום השנה, בעידות פיסגה עם מנהיג ברית־המועצות מיכאיל גורבצ׳וב, על ״הסכם היסטורי״ לביטול הטילים הגרעיניים לטווח בינוני.

בשיחתו השבועית לרדיו אמר רייגן ״ארה״ב וברה״מ הסכימו עתה עקרונית על השלמת תוחה היסטורי של ממש אשר יחסל את מיכלול הטילים האמריקנים וה־סוביטיים לטווח בינוני. אני מצפה לחתום על תוחה זה במשך הסתו, בעידות פיסגה״.

על החוחה המוצע הוסכם עק־רונית בשלושת ימי שיחות בין שר החוץ האמריקני ג׳ורג׳ שולץ לכין עמיתו הסוביטי אדוארד שוורד־נדזה, והדבר פורסם ביום שישי.

רייגן ציין כי שני הצדדים הח־ליטו גם לפתוח במו״מ פרדסלי לקראת הפחתת הטילים הגרעיניים האסטרטגיים לטווח ארוך כדי מחצית, ויפתחו במו״מ לאימות ההסכמים הקיימים בדבר טילים גרעיניים.

אך הוא הדגיש כי ארה״ב לא תבטל את המחקר בעניין פרויקט ״מלחמת הכוכבים״, לו מתנגדת גם ברה״מ, המחלוקת בנושא זה עיכבה את ההתקדמות בשיחות על נשק אסטרטגי.

״הבהרתי לשר החוץ הסוביטי כי לא אוחתר על התוכנית שלנו ״מלחמת הכוכבים״״, אמר רייגן.

במערב אירופה ובאסיה העלו ביום שישי על נס את ההחלטה האמריקנית הסוביטית לחתום על חוזה לביטול הטילים לטווח בי־נוני, וקראו למעצמות־העל לצמצם במידה נוספת את מלאי הנשק הגרעיני והקונוונציונלי שלהן.

ברית נאט״ו קידמה בברכה את ההסכם הצפוי בדבר ביטול הטילים הגרעיניים לטווח בינוני.

לא נוקבלה תגובה מידית מצד שתי מעצמות גרעיניות אחרות, סין וצרפת.

הקבוצה ״רופאים בינלאומיים למניעת מלחמה גרעינית״, שזכתה בפרס נובל לשלום 1985, הכיזה בוחר כי נותרה עדיין מלאכה רבה כדי לנסח סיומת חוזה שתשביע את שני הצדדים. לפני הפגישה הנוספת שתהיה במחצית השניה של אוקטובר במוסקבה, בין אד־ריכלי ההסכם שולץ ושוורדנדזה.

בין היתר יהיה צורך להגיע להסכם בשני המחוזות האחרונים שבהם נשארו חילוקי דעות: לחת זמנים להוצאת הטילים ובעניית הביקורת האימות.

נראה כי סעיף שני זה הוא הקשה ביותר, במיוחד משום שארה״ב מבקשת להרגיע מדינות מערב אירופיות מסוימות, המר־ראגות מן ההסכם הצפוי. (דיווח עתי״ם וע״צ)

דיפלומט לובי בראש ועדה משפטית הדנה בטרור

גרמני שלחם נגד הנאצים נבחר כנשיא עצרת האו״ם

מרכז האו״ם — פגן שר החוץ של גרמניה המזרחית, פטר פלדרין, שלחם לצד הפרטיזנים הסוביטיים במלחמת העולם השניה, נבחר כנשיא המושב ה־42 של עצרת האו״ם.

פלדרין, בן 65, סגני משפחתו נמלטו לצרפת ולאחר מכן לברית המועצות, כאשר היטלר עלה לשלטון ב־1933, השמיע את נאום הפתיחה ברוסית, אחת מבין שש השפות הרשמיות של הארגון הבינלאומי.

פלדרין השמיע את נאומו בעצרת האו״ם, שעה ששר החוץ האמריקאי, ג׳ורג׳ שולץ, נועד עם עמיתו הסוביטי, אדוארד שוורדנדזה, בוושינגטון. לקיום שיחות שמטרתן לסלק מן הדרך את המכשולים האחרונים לחתימת חוזה שיחסל את הנשק הגרעיני לטווח בינוני.

פלדרין היה סטודנט־במוסקבה, כאשר גרמניה פלשה לברית המועצות ב־1941. הוא נלחם יחד עם הפרטיזנים בביאלורוסיה.

העצרת הכללית בחרה לאחר פתיחת הדיונים בישבי ראש שבע ההודעות שלה, מבלי שאיש הביע התנגדות לבחירה.

יצוין כי דיפלומט לובי נבחר לעמוד בראש הועדה המשפטית, הדנה בין השאר בבעיות הטרור. מינוי זה עורר התנגדותה של ארצות הברית. אך בעצרת הכללית התנגדות זו לא באה לידי ביטוי המיניים אושרו כולם. (ע״ר וע״צ)

דו״ח דה קויאר לאו״ם: פער גדול בין עמדות עיראק ואיראן

מרכז האו״ם — איראן מוכנה להפסקת אש מסויימת ובלתי מוגדרת במלחמתה עם עיראק אולם דבר זה איננו מקובל על ידי העיראקים בכל תנאי שהוא — נאמר בדו״ח לעוצת הבטחון.

הדו״ח המשורע על 9 עמודים הוגש על ידי המזכיר הכללי ח׳אוויר פרז דה קויאר בעקבות השיחות שקיים בטהרן ובבגדאד לפני שבוע.

הדוח סרם הוקף לפרסום רשמי מאחר ומועצת הבטחון החליטה שהוא יישאר בינתיים דו״ח חסוי. אולם כמה פרטים לגבי העמדה האיראנית הודלפו לעתון ״אלח־ליג״ במפרץ הפרסי.

הסטיידט דיפרטמנט הודיע כי ארה״ב רואה בשלאותו של מזכיר האו״ם כישלון.

בדו״ח אומר דה קויאר כי איראן עמדה על כן שיש לקשור בין הפסקת אש לבין זיהוי הצד האחראי לסכסוך.

לטענת האיראנים היתה זו עיראק שפתחה במלחמה ב־22 ספטמבר 1980. לטענת זאת סרעת עיראק שהאיראנים פתחו באש 18 ימים קודם לכן.

האיראנים טענו בפניו כי כל חקירה תוכיח שעיראק פתחה במלחמה.

הם גם דיברו בהרגשה ש־הצורך בהטלת עונש על החוקל ותשלום פיצויים, הוא אמר.

לעומת זאת, ציין מזכיר האו״ם בדו״ח שלו, חזרו שלטונות עיראק על עמדתם שהם מוכנים לקבל את החלטת מועצת הבטחון מן ה־20 ביולי בדבר הפסקת אש בתנאי שהדבר יתקבל על ידי שני הצדדים.

עוד אמרו העיראקים, כי הד־רישה האיראנית לחקירת השאלה מי פתח במלחמה לפני יישום הפסקת אש, מהווה דחיית החלטת מועצת הבטחון.

עוד הודתה עיראק כל אפשרות של הפסקת אש בתי מוצנעת. ״הם גם הדגישו כי בעקבות הפס־קת אש חייב לבוא פינוי מיידי של כל הכחות״, נאמר בדו״ח.

מזכיר האו״ם מסר עוד כי הוא העלה תובעה בת 9 סעיפים ליישום הפסקת האש. (ע״ר ע״צ)

ארגוני מחבלים מבקשים מיוניפי״ל לסייע בשיקום מחנות פליטים

כוחות יוניפי״ל בדרום לבנון התלוננו נגד חילי צהל״ל על, כי ירו אתמול לעבר קבוצת מהגר־ים של האו״ם שעבדה מחוץ לאיזור המבוחן. ממפקד יוניפי״ל נמסר, כי באש שירו אנשי צה״ל, מדרגה אחת לבנוני, חמישה נפצעו ונהרגו כמה בתים.

בצה״ל בודקים את התלונה בנושא אחר מסרו ביוניפי״ל, כי גורמים בפת״ח ובחזית העממית פנו אליהם, כדי שיסייעו להם לשקם את מחנות הפליטים שנ־פגעו בהפגזות של חילי צה״ל. (עתי״ם)

3 שרים התפטרו מממשלת ארגנטינה

בואנוס איירס — שרי הפנים, העבודה והחינוך בממשלת אר־גנטינה התפטרו בעקבות תובעת ״מפלגה הרדיקלית בבחירות הכלליות שנערכו לפני כשבוע ימים.

המכתב החפטרות ששיגר לנ־שיא, ראול אלפונסין, כותב שר הפנים, אנטוני טורקולי, שנשב עד־כה כאיש השני בצמרת המדי־נה, כי אין הוא יכול ״להתחמק מהכשלון בבחירות״.

בבחירות אלה איבדה המפלגה הרדיקלית בראשות אלפונסין את הרוב המחזלם בבית התחתון וב־מקביל נכשלו 20 מועמדים של מפלגה זו, לתפקידי מושלי המ־חוזות. (ע״ר)

קשיים בהרכבת קואליציה בסודאן

חרטום — נכשלו המאמצים הנכשים מזה יותר משבוע כדי להגיע להסכם בדבר הרכבת ממשלת פדאנית לאומית חדשה אשר תכלול את כל המפלגות.

כל הנסיונות מתרכזים כעת בהחייאת מבנה הקואליציה הקודם בין מפלגות האיחוד ו״אלאמה״ תואת על בסיס המימרה ״מה שמוכר עדיף על הבלתי נודע״. אך נותרו עדיין בעיות רבות המונעות השגת הסדר זאת לנוכח דרישת ראש מפלגת האיחוד להסדיר את כל היחסים עם מפלגת ״אלאמה״ לפני שהמפלגה תיכנס לקואליציה חדשה. (ע״מ)

אקינו הדיחה שניים ממקורביה - בלחץ אנשי הצבא

מאנילה — נגיאת הפיליפי־נים קורזון אקינו נכנעה ללחץ של ראשי הצבא, והדיחה אתמול כי הדיחה ממשלתה שניים מי־דידיה וחשיבה הקרובים, נזכר ארוזן ותיאודורו לוקפין.

אקינו הודיעה, כי ארוזן, השני במחלוקת, פרש מהממשלה ״מתוך תקוה כי זה ישכין שלום בממשלה״.

כשבוע שעבר התפטרו כל 26 חברי ממשלתה, כדי לחת לה יד חופשית לארגן מחדש את הממשל, בעקבות נסיון המרד של ה־28 באוגוסט, שתוצאותיו עדיין מרגשות בפיליפינים. (ע״ר וע״צ)

לוב מגייסת דרוזים מלבנון — ללחימה בצ׳אד

ראשייה — לוב גייסה לפחות אלף לוחמים דרוזים מבקעת הלבנון, על מנת שילחמו לצידה בצ׳אד — על כך נמסר ממקורות מוסלמים בראשייה.

המקורות סיפרו לכתב וחיטר, כי מנהיגי המפלגה הפרוגרסיבית הסוציאליסטית, שבראשות ואליד ג׳ומבלאט, הפיצו קודם לכן מסמכי גיוס בין אנשי המיליציה הדרוזית.

מרכז הגיוס הוקם בעיירה צ׳ך־זלוזה שבשליטה סוריה, 25 קילומטר דרומית מזרחית לביירות.

מאותם מקורות נמסר כי שכרו של קצין יהיה אלף דולר, של סמל — 800 דולר ושל סוראי 600 דולר לחודש (ע״ר).

דו״ח דה קויאר לאו״ם: פער גדול בין עמדות עיראק ואיראן

משקיפי צבא אמריקניים הותקפו במזרח גרמניה

וושינגטון — שר החוץ המוב־יפי אדוארד שוורדנדזה התבטל על פציעתו של איש צבא אמ־ריקני בידי חילים סוביטים במזרח גרמניה.

הוא אמר במסיבת עתונאים בוושינגטון, כי לפי ידיעה שקיבל על התקרית ממוסקבה, החילים הסוביטיים ואנשי הצבא האמ־ריקנים היו אשמים כאחד.

״הצד הסוביטי מתנצל על מה שארע ויעקוב צעדים כדי להבטיח שתקרית מסוג זה לא תשנה בע־תיד״ הכריז השר הסוביטי.

משרד ההגנה האמריקני הודיע ביום שישי כי חייל אמריקני נפצע ביום חמישי במזרח גרמניה, באי־זור שלא חלו עליו הגבלות, כאשר הוא חחיל אחר נורה, כנראה על ידי חילים סוביטים.

דובר הפנטגון אמר לעתונאים, כי על האמריקנים, שכיהנו כמש־קיפים במזרח ברלין, נרחה אש בוידופין, כ־50 ק״מ מצפון־מערב לברלין, וריכבם נפגע על ידי 7 כדורים. חלון כמכונית נופץ.

בהודעה נאמר ״הצוות האמ־ריקני היה באיזור של פעילות סוביטיות שיגרתית — זה מתפ־קדם — ולא באיזור מוגבל״.

נראה כי האש נורתה לעבר שני האמריקנים, רב סרן ורב סמל של חיל האויר, בידי אחד משני חילים סוביטיים לבושים בשחור. לרב סרן נגרם פצע שטחי בזרועו. (דיווח עתי״ם)

ואלדהיים נעדר מפתיחת פסטיבל בבלגיה

בריסל, — פסטיבל תרבות אוסטפרי חקרתי שיימשך שלושה חודשים, נפתח אתמול בבריסל בהשתתפו של נשיא אר־פדריה קורט ואלדהיים. בפסטי־בל זה משתתפים דרך כלל ראשי שתי המדינות.

עיתונים רמזו לפני חודשים מספר, כי ואלדהיים אכן ניסה להבטיח את נוכחותו בבריסל, כדי לשים קץ לבידודו הדיפלומטי. אולם, המלך הבלגי בודואן הודיע לנשיא אוסטריה, כי בראו לבריסל אינו רצוי בכל הפולמוס הבינל־אומי על שיתוחו בצבא הגרמני במלחמת העולם השניה. (עש״א).

גורבאצ׳וב קודא לפיקוח מטעם האו״ם על הסכמי נשק

מוסקבה — מנהיג הקרמלין, מיכאיל גורבאצ׳וב, קרא אתמול לתקמת מנגנון מטעם האו״ם, כדי לפקח על יישום הסכמים לפיקוח על הנשק.

גורבאצ׳וב אמר, כי הקהיליה הבינלאומית צריכה לנקוט צעדים כדי למנוע מלחמה גרעינית.

הוא הוסיף: ״נראה לנו כי אפשרי יהיה להקים, בחסות האו״ם, מנגנון לאימות בינלאומי נרחב של יישום הסכמים להפגת המתיחות הבינלאומית, לצמצום הנשק ולמעקב אחר המצב הצבאי באיזורים של מכסון. (ע״ר).

בטאון הצבא האדום משבח את הסכם הטילים כפריצת דרך לנושא פירוק הנשק הגרעיני

הסכם יביא להשמדתם של מאות ראשי נפץ גרעיניים

מוסקבה — בטאון הכוחות המזוינים הסוביטיים ״קראסנייה זוורזדה״, כתב כי ההסכם עם ארה״ב לסילוק הטילים לטווח בינוני מהווה פריצת דרך. עם זאת קובע העתון כי עדיין לא נפתרו כל הבעיות הקשורות לפירוק הנשק.

״ארצות הברית וברית המועצות התקרבו מאד להשלמת הסכם חשוב זה״ מציין פרשן צבאי של ״קראסנייה זוורזדה״ מאנקי פרמרב.

הוא מוסיף עם זאת: ״זה חייב ליצור תגובה רבה למציאת פתרון לבעיה הבסיסית של צימצום הנשק האסטרטגי המיתקפתי. הגבלה מעין זו אין פירושה עדיין פירוק נשק גרעיני, אך היא מהווה מהלך ראוי לציון, שלו מצפה האנושות כולה בתקוה״ כתב הפרשן.

מבריסל נמסר כי נציגים צבאיים מערביים רבים אינם מסתירים את צערם נוכח האפשרות שהטילים הגרעיניים האמריקאיים יסולקו בקרוב מאירופה.

בעיני המשקיפים הצבאיים המערביים ההסכם העקרוני שעליו הודיעו ביום ו׳ אינו נמחון היסטורי, אלא פגיעה במערך החימוש של נאט״ו, וקשה יהיה להתגבר עליה.

״חייל אף פעם אינו מרוצה כאשר הוא מאבד ציוד טוב״ — אמר קצין המודיעין במטה נאט״ו. הוא הוסיף ואמר כי ההסכם העומד להיחתם פירושו ״שאנו פשוט מוחרים על הנשק הטוב ביותר העומד לרשותנו״.

על פי ההסכם, שייחתם על ידי הנשיא רייגן והמנהיג הסוביטי מיכאל גורבאצ׳וב בהודעת פיסגה שתערך בסתיו, יטולקו טילי השיוט וטילי ״פרשינג־2״ מאירופה המערבית, תמורת סילוק הטילים הסוביטיים מהרגמים ״ס.ס־20 ו־ס.ס.־4״.

נאט״ו תאבד 108 טילי ״פרשינג־2״ שטוחה פעולתם 1,800 ק״מ והמוצבים בגרמניה המערבית ולמעלה מ־200 טילי שיוט שטוחה פגיעתם — 2,500 ק״מ המוצבים בגרמניה המערבית, בריטניה, איטליה ובלגיה.

הפיסקה חביא גם לחיסולם של טילים לטווח קצר יותר, כולל 72 טילי מסוג ״פרשינג־1א״ המוצבים בגרמניה המערבית והמצר־יים בראש־חץ אמריקאים, שבגן הציעה לפרק.

המפקדים הצבאיים במערב יתאבלו במיוחד על אובדן הטילים המהירים והמדויקים ביותר מדגם ״פרשינג־2״ המסוגלים לפגוע בטריטוריה סוביטית תוך 8 דקות מרגע שילוחם.

יצוין שגנראל בוריס וזבירם, מי שהיה מפקד נאט״ו ושסולק בגלל התנגדותו לסדיניות הפיקוח על החיטוש של המימשל האמריקאי, נהג לומר כי הטיל מדגם ״פרשינג־2״ הוא הנשק היחיד שממנו חרשים הרוסים באמת.

נאט״ו טרם הודיעה באיזה צעדים בכוחותה לנקוט כדי לפצות עצמה על אובדן הטילים האמריקאים.

גנראל גיין גלגין, המפקד עתה כמפקד עליון של בעלות הבריח באירופה, אמר כי הוא מצדד בפיתוח טיל גרעיני חדש לשימוש בשדה הקרב, שמקורות בנאט״ו אמר כי הוא יהיה בעל טווח פעולה של כ־250 ק״מ, טיל גרעיני חדש שניתן לירי ממטוסים לטווח ארוך ושיפורים במערכת ההגנה הקתבצינלית.

בכירים בנאט״ו הסיפו ואמרו שבמידה ומסלקים טילים גרעי־ניים, הברית תמקד את תשומת לבה לחומר האיזון בין הכחות הקתבצינלים של נאט״ו המוצבים מול כחות המגנים מעליונות מספרית של ברית הארוא. (דיווח עתי״ם)

ועדת החנינה תקבע לעצמה את האסירים שבחסותה

לרגל ציון 40 שנות המדינה — יומתק עונשם

שר המשפטים אברהם שריר הודיע את ממכריות ומדת החנו־נה שתוקמה לזמתקת עונשם של אסירים לציון שנת ה־40 למדינת ישראל.

הוועדה תוכל לקבע לעצמה את סוגי האסירים שתתייחס הם בעבודתה הוועדה הגבלה שהציב שר המשפטים בעבר, לפיי תדון הוועדה רק באסירים שני־שפטו לעונשים עד 10 שנות מאסר.

בלשכתו של שר המשפטים התקיימה ישיבתה הראשונה של הוועדה.

יו״ר הוועדה, השופט כרימנו ישראל ויבר, פנה לשר וביקש להרחיב את הסמכויות של הוע־דה. כמו כן פנה אל השר גם ח״כ פרופ׳ דוד ליבאי שאמר כי נראה לו שאין להוציא מכלל אפשרות להעניק חנינה גם לאסירים שנידונו ליותר מ־10 שנים ואסירים שנשפטו למאסר עולם. כאמור, נענה שר המשפטים לפנייתו של יו״ר הוועדה ולפנייתו של ח״כ ליבאי.

בסיום הישיבה נקבע כי הוועדה תקבע לעצמה את תחומי העניינים ואת סוגי האסירים שתתייחס אליהם ולא תהיה מוגבלת בסעיפי אישום שהאסירים הורשעו בהם ובשנות מאסר שהוטלו עליהם.

כן נקבע, כי מחלקת החנינה במשרד המשפטים ושירות בתי הסוהר תוכל להביא לוועדה בקי־שות של אסירים לחנינה, אם המצא מקום לעשות זאת. (עתי״ם).

ספינת תותחים איראנית תקפה מיכלית סעודית

מאחריין, — ספינת תותחים איראנית תקפה מיכלית סעודית שבדרכה נפט באש מקלעים ליד פתח המפרץ, אך נודע כי לא היו אבידות בנפש.

היתה זו פעולת התגמול האי־ראנית הראשונה להתקפות הפי־ראקיות על אניות של איראן ומיתקני נפט איראנים. כזכור חידשה עיראק את התקפותיה לאחר שמזכיר האו״ם פרז דה קו־ליאר השלים את מסעו, שבמהלכו ביקר בטהראן ובבגדאד בשבוע שעבר.

מקורות אמרו כי תאי המגנים של מלחי האניה, ״פטרושים ב״, בת 115, 39 מתוח, נפגעו בהתקפה שנערכה לפני עלות השחר, בטר־חק של כ־5 ק״מ מתופי עומאן ליד מיצרי הזרמה.

המיכלית, שהובילה מתצי נפט מזוקקים, דתנה הצעות להגיש לה עזרה והמשיכה בדרכה בטר־חוזיה.

המקורות הביעו את הדעה כי התקפה זו היא כנראה התקפה תגמול להתקפה אוירית של מטוסים עיראקים על מיכלית שהגיעה דגל קפריסין ושמחכרה על ידי איראן בלילה הקודם. (דיווח עתי״ם וע״צ).

משטרת גרמניה רושמת בחשאי במחשב את כל האזרחים הערביים

בון, — בתיק פודי של המשטרה המשפטית המערב גרמנית מאוחסנים, מאז 1986, כל הנתונים על התתם של כל האזרחים בני 16 עד 50 שנה של 5 מדינות ערביות, הנכנסים למערב גרמניה או יוצאים ממנה — נמסר אתמול במערב גרמניה.

המשטרה המשפטית אישרה קיומו של תיק סודי זה, אשר נפתח במאי אשתקד כדי להילחם בטירור הבינלאומי.

אז נאספו נתונים על האזרחים של כל המדינות הערביות, אולם מאז מאי השנה מאחסנים רק את הנתונים על זהותם של אזרחי לוב, סודיה, לבנון, תוניסיה ומרוקו. נתונים אלה מועברים ע״י משטרת הגבולות למחשב המרכזי של המשטרה המשפטית בר־ויסבאדן.

מקור מוסמך אמר, כי תיק זה לא איפשר עד היום לעצור אף טירוריסט אחד. (ע״צ)

גוברת המתיחות בין ״אמל״ לחיזבולה

ביירות, — גוברת המתיחות בין שני הארגונים, ״משיעים הראשיים בלבנון — ״תנועת ״אמל״ ומפלגת ״חיזבולה״ הפרד־איראנית בעקבות מסע שמנהל מאז תחילת חודש אוגוסט מנהיג ״אמל״ נבי ברי, נגד הקנאים הפרו־איראנים — אמרו משקי־פים בביירות.

יצוין כי אנשי המיליציה של ארגון ״אמל״ המצבנים בכניסה לצוד החורמו 8000 עוקצים של שבועון קנאי ״אל אחד״ שנעד להפצה בדרום לבנון והשמידו אותו.

עתון זה הקרוש שלושה מאמ־רים להסכם שנחתם ב־11 בספ־טמבר

ברי תקף את מפלגת חיזבולה, בעיר בעל־בק, שמעמדה ובקשו־תלבנוני, כאשר אמר בעצרת־עם של ״אמל״: ״איך זה מסכיק לזה בוש טוראבון ולהופיע כאיש דת, כדי להיפך לתיאולוג״.

דברים אלה זכו לתגובה זועמת מעלי חוסייני סגן יו״ר תנועת ״אמל״ העומד בראש בעלי הנטיה הפרו־איראנית בארגון זה, שאמר: ״כל אדם שנוקט בעמדה העומדת בסתירה לקו הנקוט על ידי הר־פבליקה האיסלאמית מפר את תקנות הנוועה״.

בעקבות הצהרה זו החליט ברי להדיח את עלי חוסייני מתפקידו ולמנות במקומו את דאוד דאוד, ממנהיג הפועל בדרום לבנון. (ע״צ).

בטאון הצבא האדום משבח את הסכם הטילים כפריצת דרך לנושא פירוק הנשק הגרעיני

הסכם יביא להשמדתם של מאות ראשי נפץ גרעיניים

מוסקבה — בטאון הכוחות המזוינים הסוביטיים ״קראסנייה זוורזדה״, כתב כי ההסכם עם ארה״ב לסילוק הטילים לטווח בינוני מהווה פריצת דרך. עם זאת קובע העתון כי עדיין לא נפתרו כל הבעיות הקשורות לפירוק הנשק.

״ארצות הברית וברית המועצות התקרבו מאד להשלמת הסכם חשוב זה״ מציין פרשן צבאי של ״קראסנייה זוורזדה״ מאנקי פרמרב.

הוא מוסיף עם זאת: ״זה חייב ליצור תגובה רבה למציאת פתרון לבעיה הבסיסית של צימצום הנשק האסטרטגי המיתקפתי. הגבלה מעין זו אין פירושה עדיין פירוק נשק גרעיני, אך היא מהווה מהלך ראוי לציון, שלו מצפה האנושות כולה בתקוה״ כתב הפרשן.

מבריסל נמסר כי נציגים צבאיים מערביים רבים אינם מסתירים את צערם נוכח האפשרות שהטילים הגרעיניים האמריקאיים יסולקו בקרוב מאירופה.

בעיני המשקיפים הצבאיים המערביים ההסכם העקרוני שעליו הודיעו ביום ו׳ אינו נחמון היסטורי, אלא פגיעה במערך החימוש של נאט״ו, וקשה יהיה להתגבר עליה.

״חייל אף פעם אינו מרוצה כאשר הוא מאבד ציוד טוב״ — אמר קצין המודיעין במטה נאט״ו. הוא הוסיף ואמר כי ההסכם העומד להיחתם פירושו ״שאנו פשוט מוחרים על הנשק הטוב ביותר העומד לרשותנו״.

על פי ההסכם, שייחתם על ידי הנשיא רייגן והמנהיג הסוביטי מיכאל גורבאצ׳וב בהודעת פיסגה שתערך בסתיו, יטולקו טילי השיוט וטילי ״פרשינג־2״ מאירופה המערבית, תמורת סילוק הטילים הסוביטיים מהרגמים ״ס.ס־20 ו־ס.ס.־4״.

נאט״ו תאבד 108 טילי ״פרשינג־2״ שטוחה פעולתם 1,800 ק״מ והמוצבים בגרמניה המערבית ולמעלה מ־200 טילי שיוט שטוחה פגיעתם — 2,500 ק״מ המוצבים בגרמניה המערבית, בריטניה, איטליה ובלגיה.

הפיסקה חביא גם לחיסולם של טילים לטווח קצר יותר, כולל 72 טילי מסוג ״פרשינג־1א״ המוצבים בגרמניה המערבית והמצר־יים בראש־חץ אמריקאים, שבגן הציעה לפרק.

המפקדים הצבאיים במערב יתאבלו במיוחד על אובדן הטילים המהירים והמדויקים ביותר מדגם ״פרשינג־2״ המסוגלים לפגוע בטריטוריה סוביטית תוך 8 דקות מרגע שילוחם.

יצוין שגנראל בוריס וזבירם, מי שהיה מפקד נאט״ו ושסולק בגלל התנגדותו לסדיניות הפיקוח על החיטוש של הממשל האמריקאי, נהג לומר כי הטיל מדגם ״פרשינג־2״ הוא הנשק היחיד שממנו חרשים הרוסים באמת.

נאט״ו טרם הודיעה באיזה צעדים בכוחותה לנקוט כדי לפצות עצמה על אובדן הטילים האמריקאים.

גנראל גיין גלגין, המפקד עתה כמפקד עליון של בעלות הבריח באירופה, אמר כי הוא מצדד בפיתוח טיל גרעיני חדש לשימוש ב

תשובה גלויה - למכתב גלוי

מפכ"ל המשטרה רב־ניצב דוד קראוס, משיב למכתבו הגלוי — ב"המודיע" — של י. גושן אל מפכ"ל המשטרה

קראתי במין רב את מכתבך הגלוי בפי שפורסם בעיתון "המודיע" ביום 14.9.87 ואני בהחלט חושב שהמכתב ראוי להתייחסות. למרות שפי קפקת שתקבל משנה אשיב לתהיותיך ושאלותיך אחת לאחת. תוך הקוה כי מכתבי זה יפורסם — גם למובת קוראי העיתון — ויהיה בבחינת "תשובה גלויה למכתבך הגלוי.

ראשית אומר, כי אני שותף מלא לצמדתך באשר לתופעה המחפירה המתוארת — שקנתה לה לצערנו שבת בהפגנות — לכנות שוטרים ישראלים "נאצים".

צר לי שדברי הגיוני שהבעת בענין זה נמצבו בנשימה אחת עם ביקורת בלתי מוצדקת כפי שעולה אפרס בהמשך — נגד המשטרה ועל כן אני מרשה לעצמי להרחיב קצת בתופעה זו בפרס אתייחס לגופו של ענין.

אנשי המשטרה רגילים בדרך כלל לספוג קריאות נגאי למיניהן אך אני מזדעזע עד עומק נפשי כל אימת שמופנות בשוטרים הקריאה הנתעבה האת "נאצי". אני שואל עצמי כל פעם מחדש כיצד יכולים חברים ביניהם גם יודאי שמיים שהם או אבותיהם היו קורבנות הנאצי, להעלות על דל שפותיהם קריאות נאצה מסוג זה נגד שוטרים ישראלים, שהלקם חוזה על בשרם אימי הזקופה ההיא וחלקם, צאצאי קורבנות נשואה.

השאלה השניה המתבקשת היא היכן מודי הדדר, מחנכי, רוצי הרחנים ומסחיגי אשר קולם משום מה אינו נשמע דין, כדי להפסיק ולשרש תופעה מחפירה זו? אין לי משרבות לכך והדבר מכאיב ופוגע עד מאוד.

יחד עם זאת, רצוני שתדע כי עם כל הצער, הכאב והעלבון למשמע קריאות אלה הנשמעות בהפגנות של חול, שבת כאחד, לא זו הסיבה שאני נאלצים להפעיל כח וכאן אני מגיע לשאלתך שהצגת ובכלל זה השימוש בגז מדמיע.

* * *

שאלתך מדוע המשטרה מפעילה כח נגד החרדים דוקא איננה שאלה הוגנת, ראשית משום שהמשטרה איננה פועלת על פי סמפסיה למגר ציבור זה או אחר וכאשר נצר הצדוק להפעיל כח היא עושה זאת מבלי להתחשב בחברת המתפרעים ומפירי החוק. חרדים או חילונים כאחד. שנית, חד בעצם השאלה היסודית ממנה התעלמת. צוק לשאול מה הביא את המשטרה לידי כך שהיא תאלץ להפעיל כח — ההאמן לי שהיא עושה זאת בצער רב — לפיזור המתפרעים.

כדאי שתדע, כי מעם מאוד משטרות, גם במדינות נאורות, נתונות במידה כה רבה של סבלנות, סובלנות, התאפקות כמשטרת ישראל בכל הקשור לכיבוד זכות ההבעה וההפגנה. אנו יודעים שהפגנה היא ביטוי לגיטימי של הבעת צער ומחאה ובמשטר דמוקרטי זכות זו היא אחת מהזכויות הבסיסיות של הציבור. אנו מגלים הבנה התחשבות מירבית בכל הקשור להעמת לבקשות ולתנאי רישוי הפגנות והדבר נכון גם להפגנות האחרונות של הציבור החרדי.

הפגנות מסיבות כחות משטרה רבים ממש־מותיהם — הפגנות רצופות בשבתות פוגעות גם בחיי המשפחה של השוטרים, שהם דאי מעוניינים גם הם לחוג את השבת בקרב יקיריהם — וכאשר מבקשים מאיתנו רשיון להפגין במספר רב של מוקדים בדוד לנו מראש שכח האדם המשטרתי שנצטרך לגייס יהיה רב יותר. למרות זאת, ולמרות העובדה ששוטרינו הרוחשו ברציפות גם בימי החול בשבועות האחרונים בהפגנות מעודות אחרות, למרות זאת התחשבנו בציבור החרדי ונעינו לבקשות תוך התניית תנאים כמקבל.

מתוך קריאת מכתבך, במיוחד לאור הארה אותו אלד שכובל על־ידי גדוד שוטרים" אני מניח שהשתמשת בהפגנות אלה ועל כן קשה לי להסתיר את תמיהתי — "בלשון המעטה — על הראיה הסלקטיבית שגילת. לא רק שהתאורים משקפים רק את אשר רצית אולי להעביר לקוראים אלא שיש בהם התעלמות מהחלטת ממה שבאמת קרה שם.

כיצד נעלמה מעיניך העובדה כי בשלבים מסר יימים הפך חלק מההמון — ואני מדגיש זאלק מההמון — להמון פרע אשר התעלם מתנאי הרשיון ומה שסוכם עימנו ערב ההפגנות. וכי זריקת אבנים ושאר גילוי אלימות פיזיים שיש בהם משום סיכון שלום הזולת ופגיעה בו הם ענין של מה בכך?

התאפקות וריסון הינן סגולות טובות ותוב שמשטרת ישראל ניחנה בהם אך עד גבול מסוים.

כאשר חלק מהציבור מאבד את עשתונותיו, מתפרע, פוגע בשוטרים ובעוברי אורח, מידה אבנים ומסכן פשוטו כמשמעו את הזולת, לכך לא הסכמנו בשום הפגנה בעבר, והיה זהות המפגינים אשר ותיה — ולכך לא נסכים גם בעתיד בין אם המתפרעים יהו דתיים, וזילונים, יהודים ערבים. בענין זה כולם שוים בעיניו וכולם מצוים לכבד את החוק. אזכיר רק שתפילות קויימו בכ־40 מקומות ורק באובעה מקומות בהם הסדר הצבורי הופר — היה צורך בהתערבות המשטרה.

* * *

ועכשיו לשאלה כיצד מתמודדים עם ציבור מפגינים שמפר את תנאי הרשיון, מתפרע והופך את ההפגנה לבלתי חוקית.

יודגש, כי בשלב הראשון — סמנו שוב הוד עלמה — והוא תנאי בל יעבור בכל הפגנה אנו קוראים למפגינים ברמקולים ומבקשים מהם להד־תפר. כאשר הדבר אינו מועיל לא נותרת בידינו ברירה אלא להפעיל כח ואנו יכולים להשתמש או בהתזת מים או בהטלת גז מדמיע או בשימוש באלות. כל האמצעים הללו חוקיים ומעוגנים בחוק.

אני עד לכך כי הפעלת אמצעי אחד או יותר במהלך פיזור הפגנות יזכה לביקורת מצד אלה שנגדם הוא מופעל, ולא היתה כמעט הפגנה שאלה שפורדו בעקבות ההתפרעות וחריבה מהר־שיון. לא הקימו כל דוקה על אופן פיזורם.

הפעלת הכח באה אך ורק כאשר דרכי הנועם לא הועילו, וכאשר אין דרך אחרת להפסיק את הפרת הסדר הציבורי ואנו מפעילים את הכח לא בלב קל ולא מתוך חדוה אלא פשוטו כמשמעו בלית ברירה.

נכון. קיימת רגישות אצלנו למשמע המילה גז, אבל אין מקום לנצל רגישות זו בצורה לא הוגנת, בשום פנים ואופן אין לכרוך ואפילו ברמז, גז מדמיע עם הגז הנורא והרע. כדי לא לפרוח פצצים ישנים לא ארחיב הדיבור ולא אסביר עד כמה אומללה ההשוואה המרומזת וחבל שמצאת לנכון בהקשר זה "לגנן" על הנימה שאני ביצול שואה. האיזכור בהקשר זה אינו לעניין וכשם שהסכמנו שאין לכנות שוטר נאצי כך גם אין לכרוך גז מדמיע עם השואה.

אם כבר הזכרת את "עברי" כיצול שואה, אומר לך כי דוקא בתור שכזה אני בהחלט מיצר שדוקא במדינת ישראל יהודים פוגעים בשוטרים ישראלים ומאלצים אותם להפעיל כח. דוקא משום כך השימוש בגז המדמיע — עם כל הצער הכרוך בעצם הפעלתו ועד כמה שזה נשמע לך מוזר הוא בטופו של דבר הרע במיעוטו והוא עדיף מהנחתת מכות אלות שפגיעתם קשה שבעתיים.

יודגש עוד כי הזיקה שלך שנוכחות משטרה גורמת להתלהטות רחות תמה מאד בעיני, כשם שתמהה קביעתך כי "בכל מקום שבו לא הפגנתם נוכחות — הכל עבר בשקט". איזה מן שקט אתה מר גושן רוצה עצמו? שקט לחסום כבישים, לזרוק אבנים, להתפרע? "לשקט" הזה לא נסכים. אנחנו לא התערבנו בהפגנות כל זמן שלא נדרשנו לעשות־זאת ואם היו יהודים שנוכחות שוטרי ישראלי גורמת להם להתפרע — אזי הדבר מעודד מחשבות נוגות מאוד.

כאשר לטענה כי המשטרה גוררת אחרי התק־שורת ופוגעת רצונה או רצון אנשי ר"צ — הטענה כה בלתי רצינית שאני מרשה לעצמי להתעלם ממנה.

* * *

משטרת ישראל פתוחה לביקורת ומוכנה להת־יחס בכובד ראש לכל טענה. עם זאת, הטחת ביקורת בלתי מבוקרת [illegible] צודדית והתעלמות מרבדים שאינם נוחים אז אינם עולים בקנה אחד [illegible] המבקר אינם תורמים לאמינותה של הביקורת וחלק גדול ממכתבך לוקה לצערי במגרעות אלה.

לסיום, אנו עומדים בפתח שנה חדשה וחושבני כי אותם אחרונים שהתפרעו, השליכו אבנים, רמסו את החוק והסדר הציבורי, סיכנו שלומם של אחרים אחרים, חרפו וגידפו שוטרים — על אלה לעשות חשבון נפש ובעומדם ביום הכיפורים בתפילת "על חטא שחטאנו". ימצאו לצערי הרבה סיבות להכות על ליבם. מי יתן התבונה, המתינות ואהבת ישראל תגבר ותהיה לכולנו שנת שלום, שלוה ואמונה, ושנה טובה לך ולכל בית ישראל.

בברכה,
דוד קראוס, רב־ניצב

י. גושן מעיר:

תשובתו המפורטת מאד של מפכ"ל המשטרה רב־ניצב דוד קראוס, למכתב הגלוי אליו — (ד"המודיע", יום ב' כ' אלול תשמ"ז) — מתפרסמת כאן כלשונה. דתייחסותו המחירה המכובדת של המפכ"ל לנושא ראויה להערכה.

יודשה לי בכל זאת מספר הערות הבהרה:

יש משהו מעניין המקבל ביטוי זהה בתשובתו זו של המפכ"ל למכתב הגלוי ב"המודיע" ובדברים שהשיב בשבוע שעבר שר המשטרה מעל בימת הכנסת להצעה לסדר היום של ח"כ הרב אברהם שפירא.

שר המשטרה אמר בדבריו: "לא יעלה על הדעת ששוטרים יעמוד וירסס קיר בית כנסת במים צבועים ללא סיבה. מבלי שתהיה התפרעות של המתפללים". המפכ"ל מבהיר במכתבו ששוטרים אינם יזרים גז מדמיע ללא סיבה. יש סדר לדברים: יש המון מתפרע, יש אזהרות בא־מצעות מגבירי־קול ורק כשאלו לא עוזרים נוקטים אמצעי העניישה.

בכל הסבר הראוי, לכך בדיוק ביקשתי לתת ביטוי במכתבי הגלוי. השוטרים בהפגנה עליה דיברתי לא התנהגו כפי שהמפכ"ל מסביר שהם צריכים להתנהג. לכך בדיוק כיחן ח"כ הרב שפירא. השוטרים שריסס את ביהמ"ד דסדיגורא במים צבועים לא פעלו לפי מה שמתקבל על הדעת.

את היסוד העובדתי למכתבי הגלוי שאבתי לא רק ממקור ראייתי שלי. בנוסף אלי, שני חברי מערכת "המודיע", היו נוכחים בשבת האמורה בצומת "אפיריון" בתפילת מוסף הם עקבו משך שעה ארוכה אחר המתרחש באזור.

מה שהעלו בעיקובם זה: ההסתערות המשטר־תית החלה עם בואם של אנשי התקשורת על ציודם. רימתי גז נורו לעבר בתים וחצרות שלא היתה בהם נוכחות של מפגינים. שלושה רימתי הגז האורגנים נורו לעבר חצר צפונה כאשר כחות המשטרה קיפלו ציוד לקראת נסיגה, לעת ערב, ללא נוכחות קהל מפגינים.

עד כמה שאני מבין, מפכ"ל המשטרה לא היה נוכח אישית באירוע האמור. הוא קיבל על־כך דיווח מאנשיו. בהתאם לדיווח הזה, הוא מצא את הדיווח שלו, כלא נכון. אולם, דוקא בגלל כאבו של צבור, דוקא בגלל שמדובר באירוע שהוא חמור, דומני שטוב היה עושה המפכ"ל, כשם שטוב היה עושה שר המשטרה, לו היה מבקש לקבל ולהתרשם מדיווח אובייקטיבי, או להאזין גם לדיווח של צד שני, כדי לקבוע עובדה.

אין בינו ויכוח על שורת ההגיון שבדברים. הויכוח הוא על עובדות — ועובדות, אם באמת רוצים, ניתן לברר.

עיקר הסיעון שהבעתי במכתבי הגלוי הופנה אל המישור הזה. אל אותו חלק שבו שוטרים משתפים פעולה עם תקשורתנים — כדי לצער, להציק ולהקניט צבור דתי או חרדי. על זה קבלתי.

קבלתי — וכמובן לא בשמי אני אלא בפה לרבים — על שיתוף הפעולה המשטרתי. בעקיפין או במישרין, עם יחמתם של המבקשים להכפיש שמו של הצבור החרדי. עם אלו הרוצים להטיל דופי בצבור מתפללים, אשר יצא באותה שבת אל 40 מוקדים בהם שורר סדר מופתי — ואילו היכן שהיתה נוכחות משטרתית מתוגברת נרשמו הפרות הסדר.

"השקט" אליו התכוונתי — היה שקט כפשוטו וכמשמעו. השלבים מהם "התעלמתי" הם שלבים שלא היו. לא דיברתי על יהודי דתי שנוכחות שוטר ישראלי גרמה לו להתפרע. בדיוק כמו המפכ"ל אני שולל דוחות התנהגות כזו. דיברתי על שוטר ישראלי שנוכחות יהודי דתי גרמה לו "לפעול" — וביקשתי שהמפכ"ל יהיה שותף עמי לשלול את התופעה.

אלו הן הערות המתבקשות על אתר. לדברים עליהם לא קיבלתי מענה. הייתי גם מוסיף ומציין, כי אכן גדולי הדור ומאורי הבינו לא אחת את דעתם כנגד תופעות השלילה אותן ציינתי במכתבי הגלוי — חברים ואנו אוד פעמים רבות הן מע"ג עתון זה והן בפרסומים שונים.

מעבר לכך, תשובתו של המפכ"ל עומדת בזה לעיקון הצבור. יקרא ויתייחס. שמח אני אם הרעילו הדברים למנע לחלוטין את קריאת אותם כינויים מביאים ומרכזה אותן השוואות פסולות כפי שהיו בשולי מחנה.

סבורני כי בדיקת החלונות הדיוחים לעומקם, ללא משוא פנים והבלטות להסיק מסקנות — תמנע לבטח עגמת נפש בעתיד.

ימים טובים משמשים תאים עלינו לטובה. ראש השנה, יום הכיפורים. כל אחד מישראל — לא רק צבור מסוים — מחוייב בחשבון נפש, בהתבוננות לפשר מעשיו והסיכה על חטא, על לבו... אמיים גם אני באחולי שתגבר התבונה בשנה הבעל"ט. שתהא זו שנה טובה ומבורכת, לנו ולכל בית ישראל.

י. גושן

---

20 ראשי מדינות ו־100 שרי חוץ פותחים היום את עצרת האו"ם

מרכז האו"ם — כ־20 מדינות או ראשי ממשלות ויותר כ־100 שרי חוץ ישתתפו בדיוני העצרת הכללית ה־42 של האו"ם שתיפתח ביום שני בניו יורק, כשהיא שואבת עידוד מהחסכם השקרוני שהושג בין ארה"ב וברית־המ־המועצות לחשיבות מיסמה אמריקאית־סובייטית עד השנה.

סידרה של נאומים על מדיניות כללית — ומיד אחריו ישא את דברו הנשיא רונאלד ריגן. הרצאתו של ריגן והתוה אחת מגליידה המוקד בדיון זה, יחד עם מאמצו של שר החוצ־הסובייטי אדואר שוואדנאדזה ביום רביעי. ואומו של נשיא איראן אלי חאמנאי ביום שלישי. מאום זה יחול בדיוק ביום השנה ה־7 לפרוץ מלחמת עיראק־איראן.

בשולי העצרת ותנהל פעילות דיפלומטית נרחבת, ובמיוחד פגישה בין שרי החוצ־חמש המעצמות הגדולות, שנעו לחזמנה של מזכיר האו"ם פרז דה קויאר לדון במלחמת איראן־עיראק.

כנס זה יהיה ראשון מסוגו, שכן רבי־סיבה בעבר להשתתף בכנסים מסוג זה.

הסובייטי אדואר שוואדנאדזה ביום רביעי. ואומו של נשיא איראן אלי חאמנאי ביום שלישי. מאום זה יחול בדיוק ביום השנה ה־7 לפרוץ מלחמת עיראק־איראן.

בשולי העצרת ותנהל פעילות דיפלומטית נרחבת, ובמיוחד פגישה בין שרי החוצ־חמש המעצמות הגדולות, שנעו לחזמנה של מזכיר האו"ם פרז דה קויאר לדון במלחמת איראן־עיראק.

כנס זה יהיה ראשון מסוגו, שכן רבי־סיבה בעבר להשתתף בכנסים מסוג זה.

עין חאה / ש.רחאה

ה"מגילה והסילוף"

נשיא המדינה, מר חיים הרצוג, מקדים כבר עתה את פתיחת חגיגות שנת הארבעים להקמת המדינה, וזאת במקם ספלי של חתימה מחודשת של מגילת העצמאות למדינה. המגמה בכך היא, כנראה, להעניח דביקות במה שנאמר בנוסח הזה, כמשהו שקיים ותקף גם עתה. במדינה שבה מבמלים כל דבר שנתקבל אפילו לפני שנה, אולי יש בכך חידוש די גדול, אבל יתכן שמר הרצוג עוד שמור להתחרט כשל הויכוחים שהתחילו להתעורר עתה גם לגבי אותה "מגילה", ולאו דוקא מכיוונים לאציוניים.

הנה, למשל, ח"כ מיכאל איתן, איש הליכוד, הסוגן שצריך להזהר מאוד מהביע הזדהות כה מופלגת עם המגילה. כותב בה, למשל, סעיף מפורש הקושר את הקמת המדינה עם החלטת עצרת האו"ם משנת 1947, כשזו מדברת על מדינה יהודית רק בחלק מארץ, עם ירושלים בינלאומית, בלי יש, לד ודמלה ועד ועד איזורים. ובהחלטה זו נאמו אש"ף בצפרנים... עוד זה מדבר, הנה בא בעקבותיו עתונאי באחד העתונים והוא עושה חשבון עם עוד כמה וכמה קטעים מן "המגילה" שאינם עשוים למצוא חן בעיני אחרים, ואז המסקנה היא שצריך רק להשאיר פיסקה אחת שהמדינה קמה, וזו לא...

בא עוד עתונאי, מר יוסף לפיד, ובמאמר ב"מעריב" הוא חושף אמת נודאה ממש: כל עיקרה של המדינה היהודית הוא מעשה של אי־שוויון. זו קודם כל מדינה יהודית, כלומר היא אינה מדינה למי שאינם יהודים. היא "מולדתו של עם אחד, לא של שניים"... למדינה יש חוק שבות, הקובע את זכות העליה של כל יהודי, אבל לא של בני־עמים אחרים. מר לפיד לא נעצר בזה אלא הרחיק לכת, כשהוא מתייחס ליממה שהתעוררו לה בתקופה האחרונה כמה פרפסורים, כדי לקבוע חוקה למדינה, אלא שמסקנתו היא, כי הדבר ישרת בדיוק את המגמה ההפוכה שהם רוצים להשיג. "חוקה נוערה" בדרך כלל, להבטיח שוויון וצדק. החוקה הישראלית לא תוכל לעשות זאת"...

וכל כך למה? מוסף מר לפיד: "כל חוקה נוארה מפרידה בין דת ומדינה. החוקה הישראלית לא תוכל להפריד בין הדת היהודית לבין מדינת ישראל. כי הדת היהודית, בניגוד לכל דת אחרת, היא גם לאום. ואם יפרדו בין המדינה היהודית הדת היהודית, יפרדו גם בין מדינת ישראל לבין עם ישראל. ואז אין כל טעם לקיומה של מדינת ישראל. אין בכך תחיה־לעיקרון המקודש של שוויון לפי החוק. הכל יהיו שוים לפי החוק. רק החוקים לא יהיו שוים כלפי הכל"...

דבריו של מר לפיד הגיונים ביותר. הם ממחי־שים היטב את האבסורד החילוני, שכל יומת השנה, בלי כל חשיבה־לעומק, הם לוחמים למען מדינה ככל הגויים, בלי שיבינו כי כבר הם משמי־טים את הקרקע מתחת לרגליהם. כי אם זו מדינה ככל הגויים, היא מפסיקה להיות מדינה ליהודים, ואז, כדברי הוא עצמו, "אין טעם לקיומה של מדינת ישראל", וזה בראי מעורר פליאה על אותם פרופסורים, שצריכים לייצג כאילו את הגישה הרציונלית הטהורה, איך הם לא חשבו מראש ואיך אינם חושבים עתה על חכליתה של יוזמתם. איך יתגברו על מכשולים כאלה, הבטחת שוויון שהיא משאת־נפש שלהם ושבירת מחיצות בין יהודים לגויים, ותוך כדי כך לחוקק חוקה שנועדה להבטיח את אי־השוויון, הנבוי מעצם הרצון לקיים "מדינה יהודית"?...

הפלגנו קצת לעבר מטרה רחוקה יותר, למרות שהתחלנו, בכבוד, מן הנושא של "מגילת העצמ־אות", שנשיא המדינה דרעים ורתם לפטל למען שיטורה וקיומה בתודעת הציבור. בכן, לא רק הרחר־ר־שר כה מרחיק לכת כמו של מר לפיד התעורר בעקבות אותה יוזמה, אלא, כאמור, גם השאלה המעשית של חיב מיכאל איתן. מה באמת עשים עם הפיסקה הזו המדברת על החלטת עצרת האו"ם מ־1947 ומדברת על מדינה בגבולות כאלה, שאפילו המיעיטיסמים המדהים ביותר מן השמאל מתחלחלים מהם? זמה עשה עם המעיפים הקוסמים באמת אי־שוויון כמצם היות המדינה יהודית, ובתור שכזו היא באשר לבני לאומים אחרים שנמצאים בתוכה?...

אבל נדמה שנקודת המוצא לכל הנושא הזה היא אחרת. "מגילת העצמאות" נעשתה לפתע פופולרית, מפני שמנסים למצוא החליפים לאיזה דבר מחייב. מדובר בסך־הכל בנוסח שנכתב על־ידי מספר אנשים למסמך שישרת אותם בעיקר את רגע מסוים, הרגע של הכרזת המדינה, ואותו רוצים עתה להפוך לדבר קדוש: חברה שהשליכה מאחוריה גזה את כל הקדוש הזיקר, מחפשת לעצמה תחליף כלשהו, ומכיוון שאל חיבור החיים המסמך הזה כבר עבדו כמעט ארבעים שנה רוצים כבר "לקדשו" בקדושה של זמן היסטוריה.

החברה הישראלית המרוקנת מערכים, מהאמצת להיתפס עתה בתחליף סמלי, חי מענין לעקוב ולראות איך זו מרבדת עתה על כך ברגשנות גדולה. לא רק הנשיא הרצוג, המעדיף לדבר סכם מיוחד, עם מעמד סמלי של "חתימה חוזרת" ("הוד קבלה"?!...), אלא תובעי החקיקה האנטי־דתית נתלים בזה כ"מקור" וכאשר ח"כ אחד מציע להזהר מסעיף אחד, בא עתונאי־לצון, הדרור־ר־שר כדרך כלל לבטל הבל־פיו כל דבר ערכי מקודש באמת בעם ישראל, ומדבר כאן בשא הרצינות, כמו שיהודי יראי־שמים מדבר בחרדה על קדושתו של כל מנהג יהודי: אם, חלילה, ימחקו משהו מ"מגילת העצמאות", אין לדבר סוף, וימחקו עוד אם הכל!...

אבל אם כבר "הותרה הרצועה", למה לא נאמר גם אנחנו מלה אחת על אותה "מגילה". כבר בפתיחותה היא מסלפת בצורה מדהימה את ההיס־טוריה היהודית: "בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית". קודם כל העם היהודי לא "קם". אלא הקב"ה אומר לנו "ואביא אתכם אלי. ועתה אם שומע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" וגו'. הקב"ה הקימנו: "ואשא אתכם על כנפי נשרים". הה לא היה בארץ ישראל. זה היה ליד הר סיני. עם קבלת התורה, בזה נעשינו לעם ע"י ה' אלקינו, ואז יכולנו, עם התורה, ללכת לקבל את ארץ־ישראל.

כאשר מכיחונים ציונים מתחילים לחשוש מס־עיף מסויים באותה "מגילה", כדאי שכבר מוחר גם לנו לקום ולגולל את הסילוף ההיסטורי המדהים כבר בפתיחתה של ה"מגילה". שנשיא המדינה מבקש עתה לאושש אותה בתודעת העם. הסילוף, כמובן, איננו מקרי. הוא משקף היטב את עמדתם של אלה שניסחו אותה. סילוף מהותי של כל תולדות העם ומהותו.

מנחם קלוגמן

קול־ישמעאל מירושלים

בשעתו, נפוצה היתה האימ־רה, כי מרוצת־המדמון של הארם, או הצברת־הכלית של הארם, מכוגלים בכה הרוב האנב־־יהוד, אף לכל דחלמה כי "כדור הארץ הוא מרובע", באם החלמה ברוח זו תיטרת את הכון הערבי יהיה בה כדי לפגע במדינת־ישראל". איסרה זו ביטר־אה את האבסורד שבהחלטות בפים אלה, שהאמת מגדרת מהם, והם מגדרתים רק אינבור־פים של מדינות מפוייסות, אשר צברו טובה בלתי רגילה במר־דות שלמים אלו, ושרשים בהן בכל הבלה של רוחן.

כיום, הגענו למצב, שאפשר לייחס אימרה זו גם לכל־התקשורת בישראל. ולהספר לא מבוטל של אישים, העומדים בראש המאבק נגד צביונה ההודי של המדינה. הסילופים, השקרים הציוותים שאלו מפזרים נגד כל מה שקשור ליהודות, סיפורי־בדים והמצאות חולניות שהם מפיצים, כדי להכפיש ולהסניא את ההודות הברופה ונרשאי דגלה — מקנים להם אליפות־עולמית במעמד של שקרנים מקצועיים ויוצרי החרושת המפותחת ביותר של השקר והכי זב, כ"שקול־ישראל" צוצר בראש ולו משפט הבכורה.

לא יפלא איפוא, שכלי־התקשורת קבלו את הדרוג הנמוך ביותר מבחינת איכות הצבור, בסקר שנפרך לאחרונה. והמבטא במדה מסוריסת את יחס הצבור לכלי זה, השנוא עליו, מאוס בעיניו ואינו זוכה לאימונו. אם יצפה מישהו שוהבורות הבראים המאוסה חסיק מסקנה כל שהיא מיחס הצ־בור אליה ותשנה את דרכה, הרי יש לראותו כנאיב ביותר, וכמי שאינו מכיר את הרקע שממנו הם שואבים את השנאה המשמטת, ואינו מתיר מספיק למטרה שאותה הם חפצים לשרת בדרכם הנלוזה.

רק במקום בו שולטים השקר והצביעות, יחד עם חוסר־הבושה ועוזות־מצח, יכול לבוא שדון ול־יכרו. כי "שעון הקיר צמצם את מספר הנפגעים בתאונות דרכים"... כאשר באותה מהדורה חדשות, מספרים לנו, על התגברות התאר־נות בעורה מחרידה ומבהילה ועל עליית אחוזי הנפגעים. מול שנים קודמות. לאנשי התקשורת אין אף שמץ של בושה. לחזור ולהדגיש במספר מהדורות חדשות כי, "צמצום מספר הנפגעים בתאונות דרכים, עקב הפעלת שעון־הקיר"... וכדי לתת חיזוק לדברי שקר הבל אלו, שכל השומע צחוק להם בקרבו, רשות־השידור מל־בישה "קביעה" מתמיהה זו לומחה כלשהו בטכניון, הנה לפניו "קביעה־מודעית" שאין לזלזל ב"קדושתה"...

אין זה מטנה כלל, שהצבור ראי לא יקנה "לוקש" מחר זה, כי לגבי אלו הישבים ברשות־השידור, ומקיים את מלחמת קחרמה נגד היהדות, אמת־מדה משלהם־לשקר־ולאמת, המתאמת לעמדות ולאינטרסים שבהם הם דוגלים ואותם ברצונם להפיץ בר־בים.

ואם בזמנו טען המחנה־החילוני, בניגוד לעמדות הצבור־הדתי, כי שעון־הקיץ יפחיח את מספר תאונות הדרכים, הם ניסו באמצעות טענה שיקרית זו, ליצור אוירה של עלילת־דם נגד הצבור הדתי, כאילו הדם הנשפך בכבר־שים אינו מעניינו, הרי כיום, לאחר שהוכח, שהצבור הדתי צדק, אין בהם האומץ לבוא ולהודות כי טעו בנקודה זו, ובעצות־מצה, שאין למעלה ממנה, ממשיכים הם לספסר בדם הנפגעים, מסלפים את העובדות, מעוותים את המ־ציאות הגלויה לכל, חורים זוזל בעיניים, כאשר השקר הינו כה גס ונלעז, כה בולט, אף חסר כשטוש הסוראה. כאילו ברור הדבר, שב־נושא הקשור למלחמה נגד היהו־דות, הכל נמכר...

במצב ענינים חמור זה, ההולך ומתפתח לממדים מראיגים ובלתי הגיוניים, לא יפלא כלל, אם מחר יביא "קול־ישראל" מומחה כלשהו, אשר יסרין קבל עולם כולו, כי אם ניתן היה להמשיך את שעון־הקיץ, הרי ודאי אפשר היה גם להמשיך ביצור "הלבא" בחסכון המצטבר... ומי אם לא הדתים, הם האשמים בביטול הפרדיקט הלאומי...

"רום־כרמל" "סולתם" ומפע־לים כושלים אחרים, דראי היו ממשיכים, אף הם. בקו־הייצור שלהם, אם לא הדתיים, הסחטיים את כספי המדינה ואינם מוותרים מאום בקופתה כדי להבריא מפע־לים אלה... גם זו יידיעה הראויה לשידור. ואין זה מן הדברים הק־שים להפיץ שנאה ולהסיח בדרך זו, לאנשים שהשקר הוא נר־לרגלם, ואת כל חיותם שואבים הם מהתנכלות חייתית לקודש־ישראל.

ומדוע בעצם, שלא ישדרו ידיעה, כי המחסור במים בישראל, נובע מהצורך להשתמש בכמויות אדירות של מים. כדי להחיים על יהודים חרדים, המפגינים למען קדושת־השבת ושמירתה... מוב־טחני, שגם ידיעה שכזו "תימכר" לא רע.

אותם אנשי טלוויזיה, אשר יוצרים במכון פרובקציות, כדי לקבל "אקשן" ממהלך הפגנה של הדתיים, מסוגלים לבזות כל עלילת־דם, שהמח הפרוע ביותר לא מסוגל להמציא.

לא נופתע כלל, אם מחר נשמע בשידורי־ישראל, כי יציאת מאות אלפי ישראליים לטיולים בחו"ל, תוך בזבוז עצום של מטבע זר, אשר כה דרוש למדינה, הוא בע־יים של הדתיים, היוצרים אוירת מחנק במדינה, אינם מאפשרים בידור־חפשי בשבתות. ועל־כן, נאלצים אזרחי־המדינה, לחפש כפלס מהמחנק ולנדוד לגלויות הרחוקות...

זה גם לא ישמע רע בתקשורת, אם יסיפו מעט־צבע לידיעה שכזו, ודגישו, כי החרדים בבני־ן הם השחורים המצחינים מדיעה סימת הקיץ הלוהטים, עודמים לזחיה ולגועל בקרב הצבור הבאור והחפשי, וגם כובעיהם השחורים, רחבי השוליים, מטילים אימה ומצמצמים את מרחב־המחיה הרוח רשימות ערביות מטעמו. היו לרשימה גם נציגים ערבים. אלו הגיעו משודות מפים שהיתה שותפה למפלגת העבודה. הפעם, לא תהיה לנו שותפה כזו — מציינים הדוברים — ולכן צריכים לחשוב פעמיים אם כדאי לנו להופיע ברשימה שבה אין ולו גם נציג ערבי אחד.

החלטה על כך תיפול רק במועד מאוחר יותר. שמעון פרס, הבטיח להכנס לעבר הקוה ובשובו ממסעו הקרוב לארה"ב הוא יוועד בענין עם ח"כ דראושה וחברים ערבים נוספים במפלגה.

שחל: "הליכוד מתחבט בין 'טרנספר' ל'מו"מ ישיר':

משהו מתחולל כנראה בתוך תנועת החרות. השר משה שחל, יריב ותיק ממפלגת העבודה ניסח את המתחולל בהבדרה הבאה: "יארבי יודע מה קורה בליכוד, הם אינם יודעים איזו מדיניות יאמץ. או מדיניות הנורמה "טרנספר" של "ברבי יהודה שומרון והבל עזה, או מדיניות של "משא ומתן ישיר עם אש"ף, שאותו שוללת כיום אפילו מפלגת העבודה".

הספור הזה בא לצולם כתום הועידה של האר־גונים הלא ממשלתיים שהתקיימה בג'נבה הוכנה לתת יד למאבקו של אש"ף הנם הפלשתיני. 50 נציגים ישראליים נכחו בועידה הזו. אנשי שאול קיצוניים יותר וקיצוניים פחות. ברובב התיהוו לאחר ששבו אראה כי "זכו להתחבק" עם ערפאת...

אחד מאנשי השמאל הפעילים הלזו, דוד אישלום שמו, טוען בלהם כי הוא היה איש הקשר שיזם פגישה בין חברים של אש"פ ביהודה ושומרון לבין נציגים רשמיים ומוסמכים של הליכוד ותנועת ה"חרות". אישלום מספר ועל כך אין מכחיש — כי משה עמירב, חבר מרכז חרות, נפגש לשיחה עם הפלשתיאי האשפ"י פייסל חוסייני, שהוא הנציג הבכיר ביותר של אש"פ בי"ש. (אגב, חוסייני נצבר לאחר הפגישה).

מעבר לעצם הפגישה, טוען אישלום כי פגישה זו התקיימה על דעתו של ראש הממשלה יצחק שמיר. שקיבל עידכון על מהלכיה מחברי הכנסת אהוד אולמרט הן מרידור. הה מה שמסבך זב, כ"שקול־ישראל" צוצר בראש ולו משפט הבכורה.

לא יפלא איפוא, שכלי־התקשורת קבלו את הדרוג הנמוך ביותר מבחינת איכות הצבור, בסקר שנפרך לאחרונה. והמבטא במדה מסוריסת את יחס הצבור לכלי זה, השנוא עליו, מאוס בעיניו ואינו זוכה לאימונו. אם יצפה מישהו שוהבורות הבראים המאוסה חסיק מסקנה כל שהיא מיחס הצ־בור אליה ותשנה את דרכה, הרי יש לראותו כנאיב ביותר, וכמי שאינו מכיר את הרקע שממנו הם שואבים את השנאה המשמטת, ואינו מתיר מספיק למטרה שאותה הם חפצים לשרת בדרכם הנלוזה.

רק במקום בו שולטים השקר והצביעות, יחד עם חוסר־הבושה ועוזות־מצח, יכול לבוא שדון ול־יכרו. כי "שעון הקיץ צמצם את מספר הנפגעים בתאונות דרכים"... כאשר באותה מהדורה חדשות, מספרים לנו, על התגברות התאר־נות בעורה מחרידה ומבהילה ועל עליית אחוזי הנפגעים. מול שנים קודמות. לאנשי התקשורת אין אף שמץ של בושה. לחזור ולהדגיש במספר מהדורות חדשות כי, "צמצום מספר הנפגעים בתאונות דרכים, עקב הפעלת שעון־הקיץ"... וכדי לתת חיזוק לדברי שקר הבל אלו, שכל השומע צחוק להם בקרבו, רשות־השידור מל־בישה "קביעה" מתמיהה זו לומחה כלשהו בטכניון, הנה לפניו "קביעה־מודעית" שאין לזלזל ב"קדושתה"...

אין זה מטנה כלל, שהצבור ראי לא יקנה "לוקש" מחר זה, כי לגבי אלו הישבים ברשות־השידור, ומקיים את מלחמת קחרמה נגד היהדות, אמת־מדה משלהם־לשקר־ולאמת, המתאמת לעמדות ולאינטרסים שבהם הם דוגלים ואותם ברצונם להפיץ בר־בים.

אירועים פוליטיים / י. אברהם

במערך שוקליים רשימה ערבית נפרדת

כדי לשחרר מעט מן הלחץ על "מקום ריאלי"

ישיבת שרי מפלגת העבודה ביום ששי האחרון עמקה בסמסר נושאים מדיניים העומדים על סדר היום הציבורי, בשיקר: נסיעתו הצפויה של שמעון פרס לעצרת האומות המאוחדות והמצבה הקשה בהתייח

هكذا من الأصل

להזרות תשובה לרבים

עשור לישיבת "שובה ישראל" החסידי ויז'ניץ לימי התשובה

[illegible] יוצאת בה קול מהר הרב ומכרזת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה! בערב ימי הרחמים, [illegible] קשובה יותר לקריאה מוקבת זו.

[illegible] לבלל כי הכל הולך אחר התחום וכן אין תוקף החסידות כתחילתה, מתכנסים רבים, אלה [illegible] אומנותם וכן חסידים על המחיה ועל הבלבלה לישיבה מיוחדת, לימי הרחמים והרצון — "שובה ישראל" בקריה ויז'ניץ בבני־ברק.

ק. בן ציון סופר "המהר"ש" נמנה על המשתתפים במעמד הפתיחה הנרגש

[illegible] הכנסת תורה ר' מנחם מנדל [illegible] ר' מנחם אלא. בהם אף כלאבים [illegible] ר' מנחם אלא. בהם אף כלאבים [illegible] ר' מנחם אלא. בהם אף כלאבים

יצחק מתתיהו מנבים

במוצאי שנת מנוחה

שבת שלום לך אדמה!" — כך טבע בשעתו הטאון הפונביזיאי את מטבע הברכה בפרוס שנת השמיטה, בהיכנס שנת השבתון לאדמת הקודש.

אף אנו נחזיק אחריו עתה, במוצאי השביעית, ונאמר: "שבוע טוב לך אדמה!".

השובתים בשביעי ישובו עתה לששת שנות עבודות האדמה, יצאו לשדות לחרישה ולעדירה, לזריעה ולנטיעה. ובפיהם תפילה ובקשה "ותנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו".

— "שבוע טוב לך אדמה"!

צאו וראו מה בין ישראל לעמים. בנוהג שבעולם ומדרכו של אדם מן הישוב, להתפעם ולהתפעל מיפיו והדרו של הצומח הטובש בשלל גווניו את קליפת הארץ. רואה אדם ערוגה ירקרוקת נאה נובטת בלב המדבר, פותח ואומר: "מה נאה ערוגה זו — מה רב חיניה ויופיה". יוצא אדם למרחבי העמקים, למרגלות הגבעות, למישורי השפלה, ורואה קמה בשלה, שתילי נטיעות, אדמה חומה חרושת תלמים מצפה לזיבול ולזריעה, כרמים מודלים על גבי כלונסאות — ליבו מתרחב ומתרונן: "מה רבו מעשיך ה' — כמה נאים ברואיך הממלאים פני תבל תנובה ומשביעים העולם מטובך".

לא כן מתעצב האדם אל ליבו בראותו אדמות שממה, שדות עזובים, טרשים קמוטים, חלקות קמושות, ורוטן הוא על בעליהם העצלים והמרושלים אשר כיסו אדמותיהם חרולים, העלו קוצים ודרדרים — אדמת זומן קמולה שלא רוחמה מידי בעליה.

היפוכו של דבר בשנת השמיטה.

בשנת השבתון לארץ יוצא אדם לשדות ולכרמים ורואה אותם מעובדים, שמורים ונטורים, כבכל ששת שנות העבודה, קורא ואומר: "כאן לא שבתה הארץ. אדמה זו חולל משוש שבתה, שדות אלה הופרה מנוחתם, כרם זה שמור ונעבד — זי להם שלא זכו, חבל על בעליהם קטני האמנה".

לא כן בראותו את האדמה שובתת ומושבתת. יוצא אדם מן הכרך וחולף על פני אדמות קודש. רואה אותם פרוצות לכל עבר, מופקרות, ללא בעלים, קמשונים עלו בהן, יבשות וסדוקות — בעליהן יושבי אהל כרמו שלו לא נטר, שדהו נעזב, חלקת אדמתו נחה לה שנת ישרים — פונה ואומר: "שבת שלום לך אדמה — יופי לך אדמת קודש".

ללמדנו, כי פעמי ליבו של היהודי נקצבות אף הן מהרוח התורני השורה עליו. היהודי נפעם לפי המושכלות התורניות המלהיבות ליפי הרוחני. אותו אדם המשדד את הטבע והופך אדמת שממה ליצירה אומנותית, לאתר שבו תוגים החיים. למקום השראה למשורר לשיר שירי תהילה ליקום הפורת, חקלאי רב השראה זה משתכר תודתו בנאמנות בשיח שנת עבודת השדה. בשנה השביעית אין הוא ראוי להילתו ולתהילתו אלא אם כן ריח טחב חמצמץ עולה מחלקות אדמתו. תחת האספסת והתבואה עלו השדות קמשונים; על מקום השיבלים הזהובים צצו עשבי בר וברקנים, גבעולים מוכי שרב, פלומת האדמה מכוסה עלוות נשורת — סממנים מרהיבים לשלוות הארץ הישנה שנת שבתון.

דומים השדות הרדומים האלה לשינת ישרים של שבעי מעש ועמל: שוות החלקות המיובלות הללו לאתרגו של מצוה שנמעך והושחר ממימרשי ידים — בזו יופיין והדרן.

הרגן והזמר האופף את החי מפריחת הצומח, מהשדות המורייקים, מתלמי הנטיעות המסורגלים, מעטיפת המרחבים בשטיחי הירוק והזהוב; השיר המתנגן על מיתרי הלב הפועם בצלילי ערוגות הבושם, בשש השנים בהן עובד האדמה ניחון ברוח העשיה לעבדה ולשמרה לטובת ברואי־רשל־מקום; הזמר הזה ממיר מיתריו בשנה השביעית לאלה אשר שרו שיר ערש לאדמותיהם בפרוס שנת השמיטה והניחו להן לשקוע בתרדמת השבתון.

— "שבת שלום לך — אדמה" — אמרו החקלאים לאדמותיהם ושבו לביתם ללמוד תורה.

הנעצוצים והסירפדים עלו ביופיים על השושנים והפרחים, הם צצו ובאו לאויר העולם מאדמה חוגגת ומקודשת באי העשיה. יופי להם כשיירי מצוות וכבלואי המייניהם של כוהנים.

— שבוע טוב לך — אדמה"! תני תודה לחקלאיך אשר העניקו לך את השבת ואת המנוחה, הביאי את הברכה לבתיהם כאשר ציוה עליך קונך וצורך.

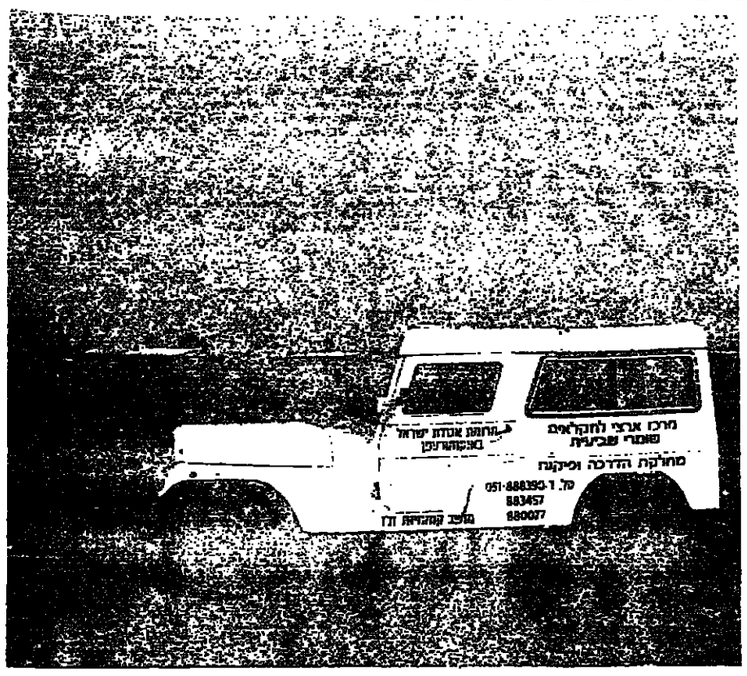

המפה החדשה

מאת יוסף דרוק

"אנו כאנו ארצה" — מכירים רבים את מילות האמר הציתי העממי. היה זה הרה"ג רבי מנחם מפדל מנדלזון, רבו של מושב קוממיות שבעצות הרוזון של שומרי השביעית בדרום הארץ באופקים, הטמוך על השיד העממי בהצביעו על הקבדל ועל המשמעות התודנית. מתי יהודי אומר "באתי אל הארץ הזאת"? אחרי שקיים מצוות ביבורים, מצוות התלויות בארץ, אז ורק אז הוא מסוגל לומר "כי באתי אל הארץ אשר נשבעת" וכך. ולמי הוא אומר זאת? שאל הרב מנדלסון ברשוריקה וחוץ שהוא מצביע אל עבר גדולי התודה שכיבדו את המעבד וישבו על הבימה, "אל פרב ראש השנה. היום האחרון של שנת השביעית, כאשר רבים מאתנו ממהרים עוד לצרוכם פרוזבול להבטיח איזה חוב קטן שלא ישמט לנו מתחת לידיים. זה היום להביט קצת אל מה שאותם אלפי חקלאים היו מוכנים להקריב ולהפסיד כדי לזכות ולקיים את המצוה של שמירת השביעית כהלכתה.

וכמו תמיד, הרי החכמה הסדולה ביותר מצויה בדברי חז"ל, המדרש (בפר ויקרא) מגדיר במיצוי רב את הקרבה של שומרי שביעית כהלכתה:

"בנהג שבעולם, אדם פושה מצוה ליום אחד, לשבת אחת, לחדש אחד, שמא לשאר ימות השנה? ודין (וזה שומר השמיטה) המי (ראוה) חקליה ביידא (שדותיו חרבים) ברמי ביידא (כרמו מופקר) ויהבו ארנונא (עדיין צריך לשלם מסי מדינה) ושתיק. יש לך גיבור גדול מזה?" עד כאן לשון המדרש. דברים ברורים ונמחים.

לפעמים מתגנבת המחשבה למה שמא היו חקלאים שדוקא נהנו מן האפשרות הזו מבחינה כספית. הרי הטבע של החקלאות בארץ מתואר בכי רע. כאשר הפניתי שאלה זו לחקלאי, פתח עלי הוא זוג עיניים. כמי שחושב שדעתי נטרפה עלי. לאחר כל ההסברים התשובנאים. שבהם מוסבר לנו כי הבעיה עליה מתרעים החקלאים היא בעיית המימון וההשבונות התקציביים הבנקאיים, אך מי שמשבית שדות אפילו לא מגיע לשלות האלה. ועוד שעיקר הבעיות הן במגדלים מסחריים גדולים אך החקלאים הפרטיים הקטנים הם לא הניזוקים הישירים של המשבר בחקלאות. אחר כל זאת באה הראיה המכריעה: וכי לא היו נסיונות? היו גם היו. היו חקלאים שלדאבון הלב לא עמדו בנטל. לא כל אחד מסוגל להיות ניבור ולהחזיק מעמד. מכה כח נפשי צריך, לראות שדה חרב כאשר מסביב כל החלקות מעובדות ובעליהם מזמינים את המשווקים שיבואו ויאספו מן השדה את היבולים — אלה שגדלו באיסור ספיחים — והללו שוקלים ומונים לתוך כיסיהם את המרשרשים. בעוד החקלאי שלנו עומד ומצפה להמיכה המוקטנה. שנקצבה, על פי אחוז קטן מן ההכנסות בשנים שעברו. קל לשמוע זאת, אך קשה מאד, מאד מאד. לעשות זאת ולעמוד בנסיון יומי. ודאגם מגדלי הפרחים שענות השיא שלהם תהיה בעוד חודשיים ומי שמאחר את השתילה מפסיד את השוק.

אם תרבו הרי בא הרב מנדלזון ומספר לרבנים שהגיעו לכנס באופקים כל הבעיות שבפניהם עומדים החקלאים בימים אלה, פונה שתילה. כאשר אין להם אפילו הסיכון להבטיח לעצמם שתילים כשרים לשתילה לאחר ר"ה. ומדובר בחקלאים שבשנה שעברה, לאחר השתילה בערב ר"ה הגמרו בסכנה את היבול. כשום שהפקידו את השדה הנחו את העבודה ביד דעתה יהיו צריכים להפסיד עונה שניה בגלל הבעיות הללו. ככה כח נפשי צריך לכך. ומה על אלה שלא שתלו בלל בשנה שעברה ועומדת בפניהם בעיה זו של שתילים ספיחי. וזה הפלא הוא שבכל זאת היו נסיונות.

אך הסיפור האמיתי הם לא הנסיונות המדעטות.

(המשך בעמוד 2)

אנשי ירושלים ובני ברק ואחרים שמחים ומתרוננים למראה אלפי החקלאים, אנשי השדות המקיימים את מצוות השביעית, אך, מה וכמה אנחנו מוכנים להקריב בדי לסייע ולהשתתף במצוה זו מה אנחנו מוכנים לעשות כדי שהחקלאי במושב יקיים מצוות שביעית למהדרין? והוא אכן מקיים זאת ללא בקשת היתרים וקולות

אין ביטוי עז יותר להדגיש את המהפך העומד ומתחולל לנגד עינינו. מאות חקלאים מכל איזורי הארץ באים ומתכנסים לכנסים של חיזוק בסיום *שנת השמיטה אין זאת אלא הציור* של המפה החדשה של ארץ ישראל, מפת שומרי השביעית, מפת גיבורי הכח, מקדשי השם.

הכהן אשר יהיה בימים ההם". כאשר היהודי כסוגל לומר אל הכהנים שבימינו: באתי אל הארץ — באנו ארצה, ועתה הבאתי את ראשית פרי האדמה, אשר נתת לי ה', אז היא הביאה האמיתית של עם ישראל.

דומה שאין ביטוי עז יותר להדגיש את המהפך העומד ומתחולל לנגד עינינו. אלפי חקלאים מכל איזורי הארץ באים ומתכנסים לכנסים של חיזוק בסיום שנת השמיטה ומלבנו בראשנו — מאן מלכי רבנן — שמחים וששים בקיום המצוה בעמידה בלחץ במשך שנה שלימה ויותר, כאשר הנסיון העומד בפניהם נמשך עד הרגע האחרון ממש. מה זה אם לא מהפך. אין זאת אלא הציור של המפה החדשה של ארץ ישראל, מפת שומרי השביעית, מפת גיבורי הכח, מקדשי השם.

אין ספק: אנשי המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית, אנשי קרן השביעית עוד יתכנסו לסכם את החשבונות, החשבונות הכספיים הגרעוניים, עוד ינתחו וילבנו את הבעיות שהתעוררו ועדיין מתעוררות. אולם, לנו נדמה שאין עוד כיום הזה

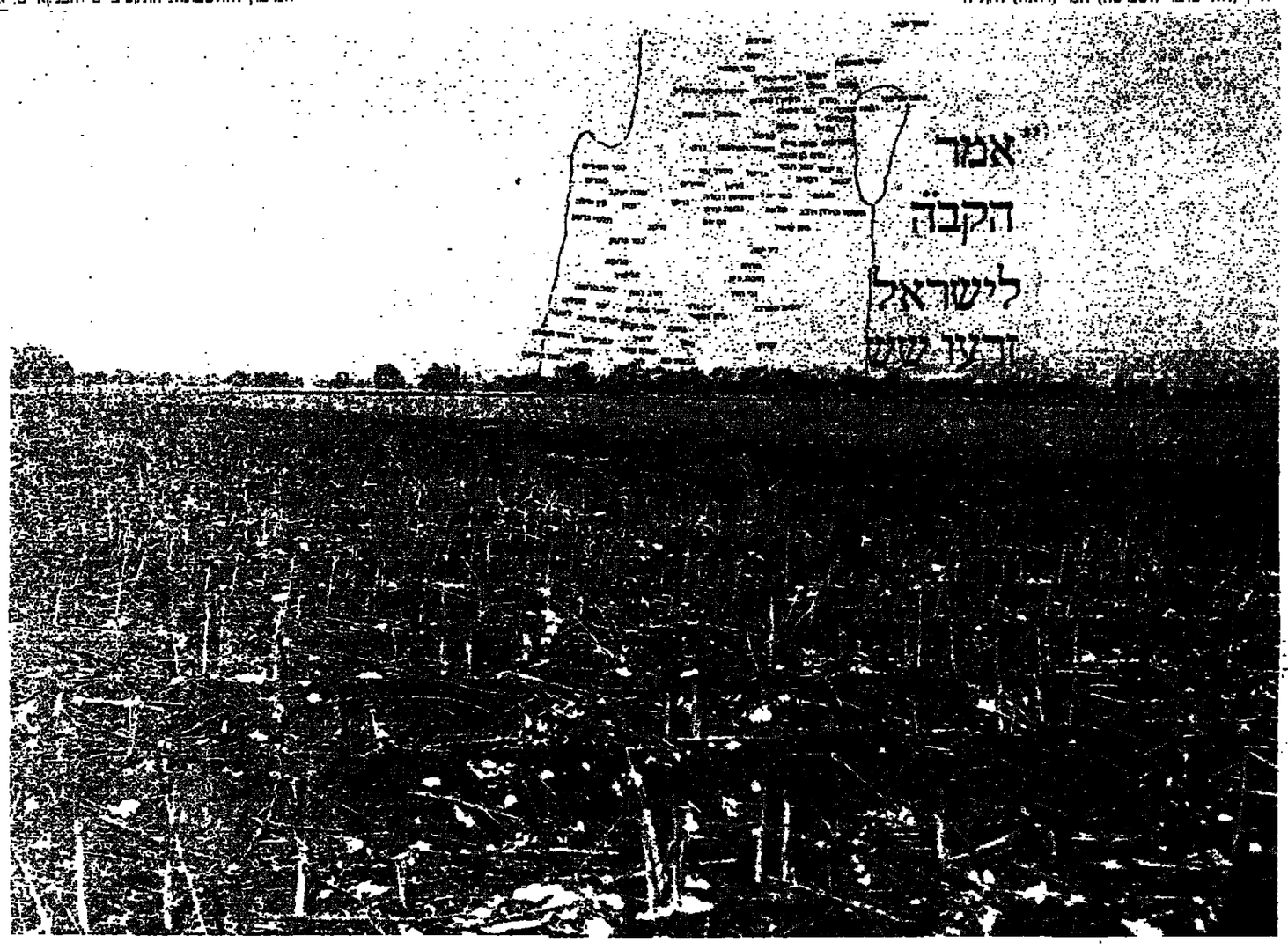

הרב דרוש מבקר בכולל השמיטה בבית שמש

נערים אמריקאים שבילו בקיצם "שדה חמד" בהנהלתו של ר' אליהו מיטלבוים נחלצים לקסיף של אוצר בית דין. הרב טייטלבוים שהוא מנהל קול הדף בארה"ב נחלץ יחד עם צוותו המקצועיים על חשמנו הפרטי והפיק אוצרי הטבה מושלים על נושא השמיטה ולטובת קרן השביעית.

חיוניותה של אגודת ישראל בימינו מוכחת בפעילות של קרן השביעית

יש המסמידים את תנועת אגודת ישראל. אם לשפוט על ממצאי שנת השביעית הרי טעות גדולה בידם. אין ספק, שום ארגון קיים בציבור החרדי, חוג כלשהו, טיעה כזו או אחרת לא היתה מצליחה במה שאגו"י הצליחה.

יחד מכך, נושא השביעית הפגין למעשה ביטוי גדול של אחדות בקרב היראים לדבר ה', אין לך חוג או ציבור חרדי מן "הימין" הקיצוני עד ה"שמאל" הקיצוני, שלא השתתף בהתנדבות הכל נעשה בכלים ובאמצעים שהעמידה לשם כך תנועת אגודת ישראל.

היטד לכך כבר הוחם כשנות שמיטה קודמות. את ההחלטה על ההתגייסות לשנת השמיטה תשמ"ז קיבלה מליאת הועד הפועל העולמי של אגודת ישראל שהתכנסה בזעדף תשמ"ו בלוגאנו שבשוויץ. על פי חוזר ששיגרו בעקבות זאת, יושבי הראש של הועדה "פ הרב י.מ. אברמוביץ והרב משה שרד, נחלצו כל מרכזי אגודת ישראל הפעילים לפעולה ישירה.

בחמשה מרכזים ארציים. פרט לארץ ישראל, הוקמו ועדות שמיטה מיוחדות. בארה"ב הקימה אגו"י ועדה מיוחדת ונשיא התנועה הרב שרר פיקח ישירות על הפעילות. המרכזים הארציים הקימו כל אחת עמותות מיוחדות שגם טיפלו בנושא פטורי המס המקומיים. צוות מיוחד בראשותו של הרב בדרכהרד ספלו בנושא באופן שוטף ויום יומי. נזכרי הקרן האמריקאית היו הגאון רבי אליהו שווי ראש ישיבת פילדלפיה וכ"ק האדמו"ר מגרבומיטסק. גם הארגונים האחרים שקיימו מגביות נפרדות העבירו לאחר מכן את התרומות באמצעות המשרד של אגו"י, תוך אימון מלא ללא סייג.

באנגליה הוקם ועד מיוחד שבראשו הועמד הדיין הרה"ג רבי עזריאל שכטר ולידו מזכירות מורכבת מה"ר שמחה במברגר וא. וולף ור' כ. קופמן מגייטסהעד. הענינים השוטפים היומיו־מיים נהלו מתוך משרדי אגו"י בלונדון, תוך פיקוח יום יומי — כאילו היה זה ענינו הפרטי של מנכ"ל אגו"י באנגליה הרב חיים יעקב דייויס ואכן הצליחה המגבית בארץ זו מעל למשוער.

גם בקנדה פעלה במשך כל השנה ועדת שמיטה שגייסה כספים והפעילה את המגבית. בראש ועדה זו עמד הפסקן האגודאי והעתונאי הוותיק הר' אלעזר ברדינר שחש במעשה זה את הביטוי לקשר עם ארץ ישראל. רבני הקהילות החרדיות בטורונטו ובמונטריאול סייעו להצלחת המגביות.

בשוויץ פעלה ועדה בראשות הרב מישה הרץ והפסקניב ה' יוסף רובינפלד ור' דוד הלר כאשר יצא הרב יעקובוביץ מהרצליה בשליחות הקרן למגבית בשוויץ. היתה לו הצלחה אך ורק בגלל עבודת התשתית שהוכנה על ידי התנועה האגודאית שם. לא כן היה כאשר יצא הרב דוד שניאור סגן ראש עירית בני ברק לצרפת. על אף ששם קיים ציבור יהודי גדול הרבה יותר. אך היעדרה של תנועה אגודאית פעילה בארץ זו לא תרמה להצלחת המגבית והרב שניאור היה נאלץ לעמול קשות. זכה אמנם לגייס תמיכה ממשית, אך לא בהשוואה יחסית למקומות האחרים.

ואכנם האחרון חביב. אין בכך לקבוע סדר: אגודת ישראל באנטורפן. לה מסורת עתיקה של שיתוף פעולה ארץ ישראלי. הכגבית שם הת־נהלה בראשות ר' חיים מנדל ור' פסח רינשטוק בעזרתם הפעילה של רבני העיר, ועדה של פעילים. אגו"י באנטורפן אף העניקה תרומה משלה ורכשה ג"פ עבור המרכז הארצי לשומרי שביעית.

ואחרון אחרון חביב. המרכז הארצי של אגו"י בארץ ישראל שהתגיים כולו על כל משרדיו ועובדיו. ו"הסאל" עצמו למשך תקופה של כמעט שנתיים לצרכי קרן השביעית. וכל פעולותיו אלו שהיה לקרן השביעית סכום נכבד שקשה להגלמו לשפת המספרים.

שנת השביעית והגילוי הנאדר שלה על הת־רחבות מצגל שומרי השביעית כל זאת תחת דגלה של אגו"י. מוכיחים, כי חזון אגודת ישראל לא פג וכי חיוניותה ונחיצותה שרירים קיימים ורעננים כבימים ראשונים.

ריקוד של מצוה בסיומה של שנה (פריידין)

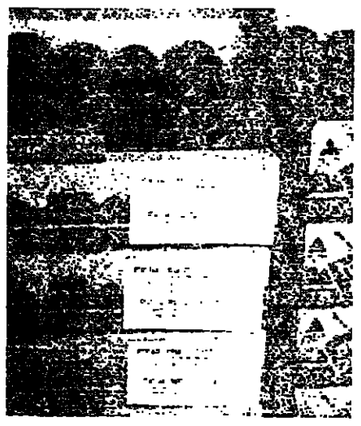

אוצר בית דין

מפריחי השמטה — ונרתי משמני־חקלאי הנגב בכנס השביעית באופקים

מי לכם ומה לכם כה! - שומרי שביעית ביטוי כח בכנס חקלאי הגליל בחצור — צילום: פריידין

מכזאמן الأصل

בן ציון קלוגמן

במוצאי שבת מנוחה

צרכי עמך מרובים - וכיצד ספקו זאת ועדות השמיטה?

מוצאי שבת הארץ. עוד שמיטה מאחורינו, רצופה הישגים רוחניים שלא יאמנו, עמוסה מסירות נפש של יחידים וציבור. רבות עוד ידובר בשמיטה זו ויכתב. סופר "המודיע" בוחן מזוויות שונות את שעבר בשנה השביעית, תוך כדי ביקור בשדות המוריקים ושיחות ופגישות עם ראשי מערכות הכשרות המרכזיות.

לא תהיה זו גזמה, אם נאמר כי כמה השביעית הרוחנית היתה ללא תקדים. מכולם. מאז גלו אבותינו, לא היו כה מרובים העוסקים את המצוה מבת הארץ. מעולם לא הצטרפו מעגלים גדולים כל כך לעבוד שומרי השביעית לחומרה, ללא פסורת קהלות. הפריחה הפרטית האדירה, הפרישה

כחצי מליון נפש כ"י, הקפידו על שמירת שביעית למהדרין, ללא הסתמכות על היתר המכירה. לפי הערכת תנובה 15-20% מכלל האוכלוסיה, הקפיד על שמיטה.

גם את חוני המעגל. הם התקבלו לעבוד את בוסמות פרנסת הדרך בנושא כמה מרכזית.

כתר הכבודה מגיע ללא ספק לחלאים. גיבורי כח כושי דברו שהפקידו והוביל שהדהים במציאות מלכי של עולם. קובעים הם ברכה לעצמם. ברכה ראשונה ואחרונה. הרכבה זו, הדרכי יחד בבחינת הכסחות ספיקי במאמץ אדירים שהגיע מעגלים אין ספר לכבודות נפש של כמים. את נדיבי כסף המרובים, על שהדת הכשרות ההחדרים

בשיחה עם הרב צבי גפנר, מנהל ועד הכשרות של בד"צ אגודת ישראל בירושלים, הוא מבר השתממותו מהגידול המהיים שחל באוכלוסיה הצורכת תוצרת שביעית למהדרין. להכרכתו, מהצי מליון נפש ב"י, כן פורת יוסף. הקפידו על מכירת שביעית למהדרין, ללא הסתמכות על היתר המכי"ה.

מערכת הכשרות שבפיקוח הכנסת בד"צ רמ הדבנים של אגודת ישראל, עשתה כל סבירותה ואף מעבר לזה, בכדי לספק צרכי "בים.

הרב אליהו לנדא, מראשי ועדת השמיטה בבני ברק, בהכשר הגאון רבי משה לנדא אב"ד בני ברק, מספר לנו בנקודה זו, על הערכות של תנובה בתל אביב. המסחר, לפי תנובה, הושפע לא במעט משוק השמיטה. אין פלא בכך, שכן לפי הערכה שלהם 15-20% מכלל האוכלוסיה, הקפיד על שמיטה.

מזווית שונה דומה, רואה זאת אחד מבכירי ועד הכשרות של בד"צ העדה החרדית בירושלים.

פינה בחסון שמיטה (צילום "המודיע")

בגלל כוס בירה נפסלו 290 ק"ג אבטיח...

החקלאים הערבים כבר למדו לדעת. כי כל ארגז שנקטף טרם בוא המשגיח — נפסל על אתר. מטעמים באזורנו אנשי ההשגחה של הרב לנדא. מסתמכים על סבירות, הגיזניות ככל שתדיינה.

בערב סיורנו עם המשגיחים. קורה מקרה דומה "מחחה לאפנר". סוחר בא עם טנדר שלו למחסן. וקיבל כמות קטנה של אבטיח. הוא הורשה להכניס הכמות לרכב ולחנות בלינגרס

הענף של המחסן.

לעובר הירקן. נתחשק כוס בירה. הוא ביקש וקיבל רשות כה"בוס". יצא אל רחוב רבי עקיבא עם הרכב ולגם להנאתו מן הלבן, הלבן הזה. מן השמים מכוונים מצערי גבר, והמשגיח הבכיר והוחיק. הרב ליבל ווייס, עבר וראה אבטיחים בסגדר בלא השגחה. הדברים הובאו לידיעת הרב וסחורה זו נפסלה. כל הסכרות כי אלה אותם אבטיחים — לא היה בהם להועיל.

בשמיטות קודמות התקשתה צפת לכלכל ולו חנות שמיטה אחת. ביום 7 חנויות מרויחות בכבוד... בירושלים, בשוק מחנה יהודה, היו בעבר חנות אחת או שתים שמכרו סחורת שמיטה: השתא, חלק גדול ונכבד בשוק, היה על טהרת הקודש.

אנו שומעים מפי כל הדוברים על פעולתה של ועדת השמיטה הארצית המאוחדת, שעסקה בתי־אום והכוונה ובמיוחד בטיפול הקשר עם משרדי הממשלה והרשויות השונות. כן, דיבר הציבור החרדי בקול אחד וברור. באשר להסדרי היבוא וציונות הסיוק.

ככר לפני השמיטה ישבו יחד. מאין תתן הארץ יבולה וכיצד. הוקמה ועדת שמיטה משותפת לגורמי הכשרות ומשרד החקלאות. חבריה, הרב גפנר מאנו"י. הרב כרגר מב"ב, הרב משה צבי בנימין מהעדה החרדית ומטעם משרד החקלאות ומועצת הירקות, מר שמעון ביקן. מתכנסים אחת למספר שבועות ומנוסים את השיזוק שבפיקוח

ואת היבוא, אם יש צורך.

הרב גפנר מגלה, כי הפרוזות הממשלתית מיתה נפלאה. בשמיטה הקודמת נתקבל אישור היבוא הראשון רק בתקופת פורים. השיא, כבר באיחור הג סיבות ביה. הוחי יבוא המון. היה זה פרי ההסכם המתאלצתי עם שביר, בו הוכבטה יבוא חופשי לפקיה הצרוך בשמיטה. הדברים קוימו בצורה ההיגנת ביותר, כ"י כל הצורכים.

הרחה המוכה שנעשה בשדרי החקאות, בראשות הרב נחמיה בשדרי הנעשה המשמה. בראשות הרב שרן, סיעה ביתר להוחה הציבור. השרים, מנהיגים, כמוהם ראשי המחלקות, קיבלו בכבוד את הדרישות שהוגשו כ"י נציגי הציבור, בגילוי לב הוגן־יד נדיבה. אנו שומעים ברכה חמה על כך. כפי אנשי בד"צ אנו"י, הרב לנדא והעדה החרדית כאחד. סוקדים ומעריכים תודה.

הדרישות היו דרושים גם לצורך יבוא מהשס־חים. לפי הדיני הסיוק החקלאי. אך להבנים לתחומי הקו הירוק מתוה מיהודה שומרון ועזה. רכב המנסה להבריח סחורה דרך מחסום אם הדרומי. כרשבת כעיגש לשבוצים הסחורה כדי חרמה. המינהל האזרחי בשיתוף מוצעת הירקות הפירות בסו הכל. כדי לאפשר לציבור החרדי להביא את הסחורות לארץ, התהליך בדוקדק. כל מכוגת מכא בעדירה בחמה משלוח נוסאת מספרי דהר מדדיקים.

השוואת מחירים במרכז שיווק (צילום "המודיע")

יחד שבטי ישראל

אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה — דיינו. סכן כעם האחדות למרגלות הר סיני הוד בה ברכה רבתי.

אילו לא באה שביעית אלא בכדי ללכד שוחות — גם אז היה עלינו לברך. בעשיית השמיטה. באו לידי ביטוי אחדות ומאמצים משותפים של גורמים שונים ביהדות התורה. שיתוף פעולה פורה לברכה.

הוקמה ועדת שמיטה משותפת לגורמי הכשרות ומשרד החקלאות. שחבריה היו נציגים מאגודת ישראל ירושלים, ועדת השמיטה של בני ברק והעדה החרדית מתכנסים אחת למספר שבועות ומנוסים את השיזוק שבפיקוח ואת היבוא, אם יש צורך.

הרב גפנר מספר גם על תחום הסיכסוות לייצור, בו פעל משרד החקלאות על מנת לסייע לשומרי שבת הארץ. ישנם חבלי ארץ, כמו איזורי הערבה, פארן, שהם כל פי ההלכה מחוץ לגבולות הארץ המובטחת. משרד החקלאות אישר 160 דונם במיכסה חרינה, כאשר מכל דונם המעובד ע"י יהודים באיזורים אלה. מופקים כחמישה טון תפוחי אדמה. כמות נכבדה זו. סייעה רבות לתעודת השמי־טה.

התועלה, מסכם הדובר, היתה כפולה. פחות סיכון למשגיחים, לטובב בבקומות ערבים נידחים וכן פחות הלעטת סחורים בכסף גדול שעבורו הם "תופרים כיסים" במשך כל־ שנות המעשה, ערב הסמיטה...

מצב שיתוף הפעולה המעולה. בין הועדות השונות ורצון הכיתע של משרדי הממשלה, הביא לרוויה בשוק החרדי. שנהנה מכל טוב. במחירים נוחים וכמעט זהים למחירי הסוק החופשי. חרף הוצאות הפיקוח וההספקה.

מענין היה לסמוע. מפי איש העדה החרדית, שבחים לגורמי הצבא. על הסיוע במחסומים וב־שחרור סחורות. בתיקופות המתח הגדול ביותר.

עבודה זו, סייעה לאספקה השוטפת כל השמיטה וכן להודיע המחירים, שכן מחירי הירקות בשטחים נמוכים. מאין להם אפשרות להוביל ארצה. היה זה גם מקל תובלים לשוחרי המסולם שביקשו להפ־קיע מחירים. הובא לידיעתם. כי אם ימשיכו לנסות "לחלוב" את ציבור שומרי השמיטה, יותר להביא סחורה מקבילות במחירי הרצע מהשטחים. — מספר הרב גפנר.

מה כח בית דין יפה

תנופה מרהיבת עין, צבר השתא ההסדר ההלכתי המחודד של "אוצר בית דין". סחורה רבה, במחירי ההוצאות בלבד, על פי שיקוליהם וראות עיני בית הדין, מילאה את השווקים. היה בכך גם כדי לעודד את החקלאי שהפיקר שדותיו כאפקעתא דמלכא.

בימים אלה ערב חג הסוכות, הנו עתידים לקיים את מצוות "ולקחתם לכם", בפרי עץ הדר מאוצר בית דין, שאינו שמור ולא נעבד. מצוה כפולה ומכופלת, של שבת הארץ ונטילת לולב.

המלומדים בנסים...

העבנייה הסמוקה, מסתירה תיוקף נפש המביא אותה אל הילד לארוחת הבוקר. יש כאן מסירות נפש עקבית של המשגיחים העושים מלאכתם נאמנה, בכל תנאי ומזג אויר, ובלבד שלא יחסר כל טוב משלחנם של שומרי אמתים.

הרב גפנר מספר על המשגיחים הנצלים בחום וקופאים בקור ובשלג. היה מקרה שמשגיחים

מה ענין טשרנוביל אצל שמיטה מהר סיני?...

קים מחסור בשימורים משנת השישית. בעלי המפעלים שהכינו מלאים, מכרו אותם נגד מזומנים טובים שקיבלו ממדינות הגוש המזרחי.

אלה, לאחר אסון טשרנוביל, נייסו שימורים מן הגורן ומן הייקב ואספו את כל המלאים, דרך צד שלישי. המחסור יורגש עד אוגוסט, עתת הייצור החדש.

טבעו ושקעו בבוץ בשדה ורק טרקטור הצליח לחלצם... קם שבו הביתה בימים כאלה, כמו אחרי קרב. רטובים עד לשד העצמות וסחוטים. הדבר היחיד שהיה ניתן לעשות, הוא... לתלות אותם ליבש...

הם עושים את המלאכה ואינם נסונים, לא מוותרים על קוצו של יוד. גם המהומות בשטחים אינן מונעות מהם את הנחישות והעקביות.

איש העדה החרדית מספר על נסים בזכות השמיטה. רק כחדש אלול. ב"ט בו, ניצול משגיח

(המשך בעמוד 8)

סיור עם "העם שבשדות" - המשגיחים

משגיחי השמיטה של אגודת ישראל בירושלים הרב שמשון צ'ישינסקי והרב אברהם מינצברג בסיור בשדה הירק, שמור לוריעה עם השוחרים והחקלאים הערבים.

כאשר הדיק או הפרי מגיעים אל שלחנו של הצרכן, אין הוא מעלה על דעתו איזו דרך תלאות סובב תהליך אספקתם. אנשים אינם נוהגים בדרך כלל, לצאת אל השדות המוריקים ולראות בעיניהם. כותב השורות נצנר אל אנשי ועדת השמיטה של בני ברק. לאורך יותר מיממה. עקב מקרוב אחר הסדרים בעיר ובשדה. הדרך עברה בכפרים ערביים, מקום שבני־ברקי מן השוורה לא יגיע לשם לעולם... דיוקן של עבודה למען הציבור; של פיקוח נוקשה ללא פשרות, כמסורת "הכשר הרב לנדא" שזכה לתהילה.

חמש עשרה דקות אחרי אורלוגין של שבע בבוקר. אנו יוצאים לדרך. הרכב מתגלגל, מערכת הקשר האיתורזות פועלים האנשים. לאחר שיחת־מיניכום, פותחים ביום חדש.

מערכת הקשר רחשת כבוהרת. ג'יהאד, הערבי הקניין, מוטרד. המשגיחים טרם הגיעו. הוא יודע היטב כי אם יקטוף לפני בראם — תיפסל הסחורה. לכן הוא "הופך עולמות" לאתרם. קורא בטלפון למחסן המרכזי של ועדת השמי־טה, משם מגיעה הקריאה אל הרכב. במקביל הוא מודיע באיתורית. סוף סוף הוקם הקשר עם המשגיחים. הם בדרך. נושא כפר כרה וכפר קלנסואה שב"משולש" —סודר.

אנו מוצאים שלם משומש, נדבת בנק ערבי ישראלי: ברוכים הבאים לכפר קרע. סוב שמ־ברכים אותנו... הכפריים מנופפים לשלום. "סבח אל חיר!", "סבח אל נור!" — הם קוראים. (בוקר טוב, בוקר אור).

הנהג דוהר בכבישי קרע הנהירים לו כשבילי ב"ב.

מערכת הקשר הבסועפת. חוסכת כסף רב ומאפשרת לחלוש על מיגוון אפשרויות. הבריה. האחרת היא, לצאת לשטחים עם כסף, להילחץ במחיר ולעמוד בפני תחרות ורק אז לקבל סחורה. כאשר יש קשר, אם מבקשים מחיר מופרז — מאתרים חלופה.

ה"מוטורולה" נחוצה גם מטעמי בטחון. תחנת משמר הגבול עוקבת אחר התנועות במכשיר המחזיק אצלם.

אנו יורדים מן הדרך הישרה...

עכבו את דרך המלך־הגשר אל העפר. עפר א"י בטיבה אל נסריה (טיבה של נצרות). יש צורך להעביר להילוך ראשון, בדרכי חתחתים כאלה. נכנסים עם הרכב. אל המטעים. מימין מיקשת אבטיחים ויקה. משמאל — מילון בציצומו של תחליך גידולו. זה הקטן גדול יהיה.

הערבי רואה אותנו מגיעים אל השדה ורוחו טובה עליו. הוא יודע מה"חלבו" שלו ומכיר לעומתנו: "אהלן וסאהלן!" (ברוכים הבאים). הוא ראה "פנים חדשות" ומתחיין... לא נשאר בבני ברק אף אחד. הא?!... (עוד קודם לנו, מקדים בבוקר, הגיע המשגיח שפגשנו במקום).

כעידתי, גדולה פליאתי למראה המון אבט־חים רקובים ומצחיבים בשדה. הערבי מתנדב להסביר: זו עבודה קשה, בשדות הכעל. מדללים את השתילים, כדי שבכל שתיל יהיה רק אבטיח אחד. אלה שחלשנו, מרקיבים במקומם.

אנו משחררים את המשגיח, הדרוש לפיקוח על "הקיקוף" והסעת המשאית. הכמעט מלאה כבר. מחר יאכלו אבטיח קר בבני ברק.

זה הזמן להציץ בתעודת המשלוח שבידי הספק. תעודה רשמית של המועצה לגידול ושיווק ירקות. מודפסת ע"י המועצה. עם ועדת השמיטה הבני ברקית. לא פחות משישה העת־קים בלי צורך בנייר העתקה. רק ללחוץ חזק עם

כולל בקיר. כאשר עוצר הוטל, עקב רצח קצין צה"ל בכפר. נמסה כל מאמץ לאפשר מעבר סחר רוח, מתוך רצון לפתוח בעיות.

לבדוק את הקושאן

אנשי הרב לנדא מכפרים על עבודת ההכנה המקיפה טרם שנת השמיטה. נערכו בירורים וכו־דרדוח. מיפוי מישלם של איזורים ההדרים וערבים. אלה אינן הרובות ומספרים ההתמצאות בין חלקות אינה קלה.

קיימת בעיה נוספת. שיש לתת עליה דעת. בכל כפר ערבי כמעט, ישנן אדמות שאינן בבעלות נכרית. יש יושבי במיתחל מקרקעי ישראל, כדי לבדוק את הנכסים שבידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים שהתעברו משם למיתחל. קדי: נכסי ממשלה. נערכו רשימות ערבויות. למנוע הכשלה וכשלון, חיל.

דברים דומים שמענו מפי הרב גפנר. המספר כל הסיפת נסיונות הערמה מצד קיבוצים ומושבים יהודים שמסרו אדמות לראיסים ערבים.

הרב יצקב פולק, איש ועד השמיטה של קהל מחזיקי הדת, שהתארגן לראשונה למלאכת הש־מיטה, מספר פרט פיקנטי, על מקרים כהם מגזרים וכנסיות נוצרים ניסו למכור סחורה מאדמותיהם. אולם נודע כי הן מעובדות מידי יהודים.

כדוגמה הוא מציין את המיגזר ליד בית שמש. חלק גדול מאלף הדונם קרקע חקלאית העומד לרשותם, חכור ע"י קיבוץ צרעה הסמוך ויהודים אחרים. מצב דומה באיזור כפר נחום, במקום הנקרא סבהה. את המגבר, הזיתים, האבוקדו ושאר גידולים, מטפחים יהודים עבור הכנסיות בעלות האדמות.

הזכרנו את המזרים. אכן, הדרקן לא יקרן. חרף התחרות בין גורמי השמיטה השונים, שללא ספק ייקרה לכתים את המחיר, היה באופן כללי מחיר התוצרת סביר. היתה לנו ההזמנות לבדוק ולערוך השואה בין ועדת השמיטה בב"ב ובין מרכזי מימכר של הגובה במחירי הצף, כמו "רב מכר" בצומת גלילות ר"הפר כל" בקניון אילון. התוצאות החמיאו בהחלט לועדת השמיטה.

סיור עם "העם שבשדות" - המשגיחים

כאשר הדיק או הפרי מגיעים אל שלחנו של הצרכן, אין הוא מעלה על דעתו איזו דרך תלאות סובב תהליך אספקתם. אנשים אינם נוהגים בדרך כלל, לצאת אל השדות המוריקים ולראות בעיניהם. כותב השורות נצנר אל אנשי ועדת השמיטה של בני ברק. לאורך יותר מיממה. עקב מקרוב אחר הסדרים בעיר ובשדה. הדרך עברה בכפרים ערביים, מקום שבני־ברקי מן השוורה לא יגיע לשם לעולם... דיוקן של עבודה למען הציבור; של פיקוח נוקשה ללא פשרות, כמסורת "הכשר הרב לנדא" שזכה לתהילה.

חמש עשרה דקות אחרי אורלוגין של שבע בבוקר. אנו יוצאים לדרך. הרכב מתגלגל, מערכת הקשר האיתורזות פועלים האנשים. לאחר שיחת־מיניכום, פותחים ביום חדש.

מערכת הקשר רחשת כבוהרת. ג'יהאד, הערבי הקניין, מוטרד. המשגיחים טרם הגיעו. הוא יודע היטב כי אם יקטוף לפני בראם — תיפסל הסחורה. לכן הוא "הופך עולמות" לאתרם. קורא בטלפון למחסן המרכזי של ועדת השמי־טה, משם מגיעה הקריאה אל הרכב. במקביל הוא מודיע באיתורית. סוף סוף הוקם הקשר עם המשגיחים. הם בדרך. נושא כפר כרה וכפר קלנסואה שב"משולש" —סודר.

אנו מוצאים שלם משומש, נדבת בנק ערבי ישראלי: ברוכים הבאים לכפר קרע. סוב שמ־ברכים אותנו... הכפריים מנופפים לשלום. "סבח אל חיר!", "סבח אל נור!" — הם קוראים. (בוקר טוב, בוקר אור).

הנהג דוהר בכבישי קרע הנהירים לו כשבילי ב"ב.

מערכת הקשר הבסועפת. חוסכת כסף רב ומאפשרת לחלוש על מיגוון אפשרויות. הבריה. האחרת היא, לצאת לשטחים עם כסף, להילחץ במחיר ולעמוד בפני תחרות ורק אז לקבל סחורה. כאשר יש קשר, אם מבקשים מחיר מופרז — מאתרים חלופה.

ה"מוטורולה" נחוצה גם מטעמי בטחון. תחנת משמר הגבול עוקבת אחר התנועות במכשיר המחזיק אצלם.

אנו יורדים מן הדרך הישרה...

עכבו את דרך המלך־הגשר אל העפר. עפר א"י בטיבה אל נסריה (טיבה של נצרות). יש צורך להעביר להילוך ראשון, בדרכי חתחתים כאלה. נכנסים עם הרכב. אל המטעים. מימין מיקשת אבטיחים ויקה. משמאל — מילון בציצומו של תחליך גידולו. זה הקטן גדול יהיה.

הערבי רואה אותנו מגיעים אל השדה ורוחו טובה עליו. הוא יודע מה"חלבו" שלו ומכיר לעומתנו: "אהלן וסאהלן!" (ברוכים הבאים). הוא ראה "פנים חדשות" ומתחיין... לא נשאר בבני ברק אף אחד. הא?!... (עוד קודם לנו, מקדים בבוקר, הגיע המשגיח שפגשנו במקום).

כעידתי, גדולה פליאתי למראה המון אבט־חים רקובים ומצחיבים בשדה. הערבי מתנדב להסביר: זו עבודה קשה, בשדות הכעל. מדללים את השתילים, כדי שבכל שתיל יהיה רק אבטיח אחד. אלה שחלשנו, מרקיבים במקומם.

אנו משחררים את המשגיח, הדרוש לפיקוח על "הקיקוף" והסעת המשאית. הכמעט מלאה כבר. מחר יאכלו אבטיח קר בבני ברק.

זה הזמן להציץ בתעודת המשלוח שבידי הספק. תעודה רשמית של המועצה לגידול ושיווק ירקות. מודפסת ע"י המועצה. עם ועדת השמיטה הבני ברקית. לא פחות משישה העת־קים בלי צורך בנייר העתקה. רק ללחוץ חזק עם

משגיחי השמיטה של אגודת ישראל בירושלים הרב שמשון צ'ישינסקי והרב אברהם מינצברג בסיור בשדה הירק, שמור לוריעה עם השוחרים והחקלאים הערבים.

מאה שנות ספרות שביעית

(המשך מעמוד 3)

יבול שנת השמיטה תש"מ

לקראת תש"מ הופיע תלמוד ירושלמי שביעית עם פירוש "קב ונקי", כולל נוסח מתוקן, פירוש קצר ומקיף והלכה למעשה על פי ספרי הפוסקים האחרונים. המחברים רבי יהודה לוי ורבי אריה כרמל.

כן הופיע קונטרס "דיני שביעית", מלוקט מספרי הפוסקים, בעיקר מהון איש עם מקורות לכל דין ע"י רבי משה הלוי הורביץ, בתש"ב הופיע גם ספרו של ר' חיים בנרש "שבחות שנים". "יסודות הלכות שביעית" עם מקורות ביאורים והידושים. "אות לטובה" העהה וביאורים בכמה סוגיות לרבי טוביה יעקבסון, בראשיתו הערות מדחדו רבי חיים קניבסקי, ביאורים במשניות וליקוטים בעניני שביעית כלולים בהלק ב' של ספר "ישועת משה" לאחי וראש רבי משה יהושע למדר, ז"ל.

רא"ה גולדברג סידר הוברת על ניתת הנוי בשנת השמיטה על יסוד פסקי החזון איש.

הרב חיים שלמה ביקר הביא לדפוס "מסכת שביעית הלכות שביעית" לתלמידים. בתוספת רשימת פירות ודקות וקנויות לשנה השביעית, שסודרה ע"י רבי משה שטתבוך.

במערכה נגד היתר המכירה הופיעו תשובתו של מהרש"א אלפנדרי "אפקמה דמלכא" וכן קונטרס פסק השמיטה לרבי יוסף ידיד הלוי מרבני החלבים, בטר"ה שאירית יוסף חלק ד'.

מן הקבצים שהופיעו בשנה זאת נזכיר את קובץ "מפרי הארץ" לעניני שביעית, כולל בירורי הלכות מגדולי הדורנו, "אוריתא" גליון מס' 9 בהוצאת כולל "יד משה" נתניה לעניני שביעית, וקובץ תורני "זכרון יעקב". הידושי תורה בסס שביעית, בהוצאת ישיבת "נהל יצחק". הופיע ספרו של ר' צבי שינובר "השמיטה לאור המקורות".

בית המדרש הגבוה להלכה בהתיישבות החקל־אית ירושלים-שעלבים-יד בנימין. הביא לדפוס בשנה זו את הספר "דיני הביעור בשביעית וכשמי־ניה" לרבי דוד גולדשטוך. כן הביא לדפוס ולהפצה רבים את לוח התאריכים לקדושת שביעית ואיסור ספיחין בשנת תשמ"ז.

לקראת שנת השמיטה תשמ"ז

בין שנת השמיטה תש"מ לבין תשמ"ז הופיע תלמוד ירושלמי שביעית עם ביאורי התנהות הגר"א. פירוש הגלות יצחק. וחידושים "תבונה" לר' יצחק אייזיק קראסילשציקאב מפאלטווע בהוצאת מכון מרגל מאש בנשיאות הרב צבי ברנשטין.

בין הספרים שהופיעו לקראת תשמ"ז ניתן למנות את מסכת שביעית עם תלמוד ירושלמי עם ביאור מסודר מכתב יד של בעל "קהילות יעקב" וביאור מפי השכועה מבנו יבלח"ם רבי חיים קניבסקי. כן נוספו הגהות החזון איש מכתב יד בגליון הירושלמי שלו.

מסכת שביעית מתלמוד ירושלמי סדר זרעים, מסודר מחדש עם פירוש מהר"א פולדא ופירוש פני ארית לרבי אריה יהודה ליב מבוניאד.

מסכת שביעית על פי כתב יד ליידן, עם שינוי־נוסחאות מכתבי יד. קטעי גניזה ודפוס ויציאה עם פירוש וביאור מפות וטבלאות ע"י יהודה פליקס.

מסכת שביעית עם ליקוטי כל סוגיות שביעית מש"ס בבלי עם שיטה מקובצת. ליקוט ממאות ספרים בבחינת כל בו שביעית בהוצאת "מכון מערבא".

לקט תלמוד בבלי על מס' שביעית עם כל המפרשים. כולל תוספתא, הרי"ף ומפרשיו, מפרשי הש"ס: מהרש"א מהר"ם מהרש"ל ונספח הרמב"ם הלכות שמיטה ויובל ופאת השלחן בהוצאת תומר דבורה בעריכת ר' אברהם גרשון בינט.

תוספתא שביעית הופיעה עם שני פירושים: חברי דוד לרבי דוד פארדו ופירושו של ר' יונה ב"ד גרשון מוילנה. ונילוזה אליהם "משנת יוסף" הכולל הערות וביאורים לתוספתא ומפרשיה, ציונים מספרי החזון איש וכן הוספות חדשות מ"חזון יחזקאל" ועיקרו ציון לכל חלקי "משנת יוסף". שבהם נדונו הלכות התוספתא, בסוגרים צורך כי בערב שנת השמיטה הופיע גם חלקו השני של ספר תשובותיו "משנת יוסף" וגם בו תשובות רבות בעניני שביעית.

לקראת השמיטה הופיע החלק הרביעי לספר "ישועת משה" לרבי יהושע משה אהרנטון, מרבני העיר פתח תקוה וכיום בעמנואל. שכולל בירורים בעניני שביעית וכן בעניני ערלה, טבל, תרומות ומעשרות.

"שנת שבתון" ספר תשובותיו של רבי עקיבא יוסף שלזינגר, שסודרו לדפוס בידי נכדו רמ"נ שפירא. הופיע אף הוא בתשמ"ז.

עוד בשנת תשמ"ה הופיעה מהדורה מסודרת מחדש של "שנת השבע" להרב קלמן כהנא. הכוללת הלכות שמיטת קרקעות, שמיטת כספים, וכן סקירות הלכותיות על שמיטת קרקע. על ביעור שביעית, מדור היסטורי על מנין שמיטים ויובלות. השמיטה במהלך הזמנים והפולמוסים בשאלה זאת.

יבול השנה השוטפת תשמ"ז

כדוגמא להתפשטות שמירת השמיטה החמדרתה בקרב הקהל יש לראות גם בפריחתה של ספרות השביעית, ואנו מתבוננים בעיקר על רש"מת הכס־רים על שביעית שסודרה בטוב טעם ע"י ידיד החוקר וחובילביוגרף ר' מאיר חנדר, אם עד השנה הופיעו כמאה ושישים ספר (איני כולל הדפסות חוזרות והמהדורות צלום), הרי בשנת תשמ"ז לבדה הופיעו 30 ספרים חדשים, ויש לצרף לכך 30 ספרים שהופיעו עוד בשנת תשמ"ו, כלומר ש־25 אחוז מכלל הספרים שהופיעו במאת השנים האח־רונות הן הצדקה ההיתר. לעומת זאת הביא לדפוס ר' ראובן סופר קונטרס מיוחד, שבו הוא דוחה את הראיות שהובאו ע"י הראש"צ רבי עובדיה יוסף בעד היתר המכירה.

הלכות שביעית להרמב"ם הופיעו בתרפיס מיוחד ממהדורת רבי שבתי פרנקל בהוצאת ישיבת "אהל יוסף". לחלוקה בין בני הישיבות.

בין הספרים המיוחדים לחידושים ובירורים ציוניים בעניני שביעית שהופיעו בתשמ"ז: "אבני שוהם" לר' משה לוריא, "ארץ נפולי" בירור שיטות ראשונים לרי"י דיקמן, "אהלי ישע" לר' אלישע שולמן מבני ברק, "אשר לשלמה" לרבי שלמה ברמן, באר המלך (חלק ד' כולל בירורי שביעית) לרבי אברהם דוד רזנטל ראב"ד, מנחת יהודה לר' מיכל יהודה לבקוביץ, משנת יעבץ, חידושי הלכות וביאורים על הרמב"ם, לרבי בצלאל זולטי רבה של ירושלים, קונטרס בעניני שביעית לרבי דוב ויס רבה של קרית צאנז — ירושלים, "שומר אמת" בירורי שביעית לרבי מאיר שציגל, ותורת שביעית ביאורי סוגיות בעניני שביעית לר' אברהם יצחק סורוצקין.

בין הספרים בהוצאת "המכון לחקר החקלאות ע"פ התורה": שביעית הלכה למעשה לרבי שאול רייכנברג. ספר מקיף מושגים בכל עניני שמיטה, הוא הספר "ערכי שביעית" מאת הרב מרדכי עמנואל בעריכת ר' אשר וויסרטייל. ספר זה מעניק לתלמיד וללומד כלי עזר, החזק להעמיק ולהרחיב את ידיעותיו. הרב יוסף אפרתי, מחשובי הפוסקים המוסמכים לעניני שביעית, מציין כי מכבר הורגש הצורך לתת בידי המורה התלמיד כלי עזר להכרת המושגים ההלכתיים הקשורים בשביעית, ומהם רבים שאינם נזירים כדבעי, והוא מביע תקוה כי הספר ערכי שביעית ימלא את יעודו וירבה הדעת בהלכות אלה".

כשנת השמיטה הנוכחית, תשמ"ז, הופיע ספרו הנוסף של הרב כהנא "תוספת שנת השבע", קובץ מאמרים שהופיעו כבר בבטאונים שונים ביחוד ב"המעין" "מוריה" וכו'. ענין מיוחד באותו מאמר "לאיסור ספיחין", בו הוא מברר דעות ראשונים בענין זה ודנים הם דברי התוספת יו"ט לדברי הרמב"ם "אסור משום ספיחי שביעית" "שיש להם קדושת שביעית, ולא אשחמט משום דזכוא לאשמעינן דספיחים אסורים לאכול". הרב כהנא זן גם במהות אסור הספיחין לאחר הביעור, מביא את דעותיהם של פוסקי דזמנו רבי שלמה זלמן אוירבוך ורבי יהושע משה אהרנטון בספרו "ישר עות משה" ועיקרו כדי לסכם "אין מקום לפליאה על הכרעותיו של מרן ה"חזון איש" דלהלה"ה בענינים אלה". כן נידונה "שביעית בזממות", הבירורים הם בעיקר בקשר לעמדתו של ה"חזון איש".

במגרת הספרות המוסרית לעניני שביעית מכיר את הספר "אמתה ומידות לאור השמיטה", הכולל כמה שערים בעניני ארץ ישראל, חידוש העולם, התורה בלמודה, הטבע והחי לדור הצעיר. וכן ספר "שבת ומועד בשביעית" לר' ישעיהו הדרי ראש ישיבת הכותל.

מעגל השנה השביעית סיפורים מלוקטים ומ־עובדים ע"י צ' וחזנברג עם ציורים, חלקם בצבעים.

לא הזכרנו ברשימותינו אלא את הספרים שהר־פיעו לקראת שנת השמיטה או סדרה מחדש, אולם יש ספרים שהופיעו בהמדהדות צילום ונספחו להם תוספות כגון לוח התאריכים בקשר לעניני ביעור וכו' כגון במהדורת "שמיטה כהלכתה" לר' משה שטרבוך בהוצאת אגודת נתיבות התורה ההסד בני ברק.

אילו עסקנו בפירוט הפעולות למעשה היינו מקדישים מקום נכבד לפעולות "המרכז הארצי למען החקלאים שומרי שביעית". אולם כיון שאנו מתרכזים בעיקר בפירוט הספרים שהופיעו, נזכיר את ספר "ושבתה הארץ" הכולל פרקי יסוד במצוות השביעית בשדה ובכרם, ליקוטי אגרות קודש מה"חזון איש" ורבי בנימין מנדלסון, אב"ד קומ־מיות.

כן הביא שם לדפוס בנו ר"מ מנדלסון, ממלא מקומו כאב"ד קוממיות, פרסים חשובים על סדר "אוצר בית דין". נוסח השטרות וההתחייבויות, וכן שטרי המוניים והאישורים שנוסחו ע"י רבי בנימין מנדלסון בשנות חיי עלי אדמות.

עניין מיוחד בכתב הסכם שנתחם עם בדואים, אשר נטו את אהליהם בשדות אשר בשכנות קומ־מיות בשנת השביעית. תושבי קוממיות היו מעוני־נים שבהתמם תאכל את עשבי הבר שבשדות, אולם ישנו איסור להאכיל בהמות ישראל, אם כי הם רשאים להאכילם בפירות שביעית ע"י נכרים.

"המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית" פירסם דף מיוחד שצורף להמלצות משרד החקל־אות, לחקלאים שומרי שמיטה לקראת שנת תשמ"ז לענפים: מטעים, הדרים, פלחה, ירקות, פרחים וכדומה.

נוסף על כך הופיעו כמה ספרים בשפה האנג־ לית: האחד על שמיטה ויובל ודפים מספר הלכות כשרות להרייך גרינפלד בלונדון. בהוצאת "תורה ומסורה" באה"ב הפלטת קובץ על השמיטה מאת הרב אלעזר בירץ. אף הסתדרות צעירי אגודת ישראל באה"ב הפיצה חוברת על דיני שביעית עם תרגום לאנגלית.

בסטגרת החדרת מצות שביעית בקרב הדור הצעיר נציין את החוברת שהוצאו ע"י מוסדות החינוך הצעמאי, עד כמה ש"דע לי היה חלוץ בשטח זה סמינר למורות בית יעקב של הרב וולף שהוקיא בשנת תשכ"ה חוברת שביעית, הכוללת קיצור דיני שמיטה. וכן תולדות המערוכות על קיום השמיטה. בתשמ"ז הוציאה לאור מחלקת ההדרכה של מרכז החינוך הצעמאי חוברות מספר להחדרת עניני השביעית.

קבצים מיוחדים לעניני שביעית הופיעו במסגרת כתבי העת התורניים: הירחון "מוריה" הקדיש חוברות מיוחדות בעניני שביעית, הן בשנת הש־מיטה תשל"ג הן בשנת השמיטה תש"מ, ותחת מכבש הדפוס גם חוברת מיוחדת לעניני שביעית תשמ"ז שתופיע בימים הקרובים.

כולל וידיגין בני ברק הקדיש את הקובץ השמיני "מאוד החיים בית נפתלי" לעניני שביעית.

מוסד הרב קוק הכיא לדפוס בשעתו את הה־ רצאות בכינוסי תורה שבעל פה קובץ ט"ו בעניני שביעית ובסוף תשמ"ז גם קובץ כ"ט.

רשימת הספרים על שביעית, פרי רחנו של ר' מאיר ותדר שהופיע בגליון הקודם של המעיין, תהא השלמה לרשימה השלישית של ספרים על שביעית שיצאה מתחת ידו, כן הכיון רשימת מאמרים לעניני שביעית שפורסמו בירחונים תור־ ניים שונים ולא בקבצים מיוחדים לשביעית, אולם כאמור הקבץ המצע מהשתרע.

נסיים את מאמרנו בשבועה שהובאה בספר "פאר הדור" המיו

מאה שנות ספרות שביעית

החדרת רעיון השביעית כהלכתה משתקפת ביבול ספרי שביעית ★ רבע מ־250 ספרים שפורסמו עד כה הופיעו בשנה האחרונה

בצלאל לנדזי

על הפסוק "ראה נתתי אל פניך את הארץ, עלה ורש את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה, ראיתיך בעיניך ולא תעבור את הירדן הזה" דרש רבי שמלאי "מפני מה נתאוה משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, הרי לא נכנס לספרה ולשבע מטובה הוא בדין, אלא כך אמר משה "הרבה מצוות נצטוו ישראל על ידי, ואין הן מתקיימות אלא בארץ, אבקש אני כדי שיתקיימו על ידי". אמר לו הקב"ה "כלום אתה מבקש כדי ליטול שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם".

כמו כן קרבנות, שלא יכלו להקריב עסקו בלי־מודים ובתפילות, כדי לקיים "ונשלמה פרים שפ־תינו", הוא הדין בהלכות אלו, ואף אם הדברים לא נדרשו להלכה עסקו בפרטי הלכות התלויות בארץ, מתוך ציפיה שהי יכנס מדוי עמו לארץ הקודש, ושם נוכל לקיים את כל המצוות האלו הלכה למעשה.

רבי יעקב בן הרא"ש מקצר בעניני שביעית, ולכל המצוות התלויות בארץ מוקדש סימן אחד (יו"ד בסי' של"א) וסימן שני בתרס"ם (סי' ס"ז) לענין שמיטת כספים. כדרכו הלך בעקבותיו גם מרן רבי יוסף קארו בשלחן ערוך, הדירב"ז מסביר בקונטרס השמיטה "דבימיו לא היה לישראל קרקעות בישראל" אי בנוסח אחר "מפני ששמיטת קרקע היתה משך זמנים רבים שאינו מצוי כלל".

כאשר מגורשי ספרד הגיעו לארץ, נבהם איפוא בשאלת שנת השמיטה ובקשו הראשונים של חכמי שאלוניקי מרכז התורה בימים ההם: הרלב"ח, גדול רבני ירושלים, תמה על מיעוט הידיעה בעניינים אלו, ודוקא ממקום שנאמר "כי יפלא — וקמת ועליתי", ולכן בידד באריכות ארבעת הדעות בחשד בין שנת השמיטה, היא תשבורנו סי' קמ"ג (פירות שביעית בתוך שו"ת הרלב"ח).

למרבית האירוניה הנפיונות להקל בדרכי שמירת השביעית הביאו בעקבותיהם יבול מבורך של משא ומתן הלכתי שהריו עוד לא נרמו במשך מאה השנים האחרונות. התפתחות ספרות השביעית גדלה בסקביל לגידול בספרים של שומרי שביעית גיבורי כח.

תלמידו מהרשד"ם כותב בידיד סי' קצ"ב: "ומורי הרלב"ח חבר חבור, קטן הכמות ורב האיכות, בדרוש שנת השביעית, חקר ודרש בטר ביות התלמוד ודברי הפוסקים ראשונים ואחרונים, ולע"ד לא הניח דבר שלא נשתטח בו".

ספרים מיוחדים להלכות התלויות בארץ

למען הדיוק יצוין כי מאתיים שנה לפניו כבר נתלבנו בעיות אלו, וביחוד חשבון שנת השמיטה ע"י רבי אשתורי הפרחי, ראש הראשון לביחוד הלכות התלויות בארץ. לאחר עליתו הנישב בבית שאן וכסופר "כפתור ופרח" עסק בליבון ההלכות התלויות בירושלים ובארץ, ובכלל זה בידר עמודו של הרמב"ם לגבי קדושת שביעית בגידולי נכרים.

מאות בשנים לאחר מכן, בתקופת פריחתה של צפת, עסקו גדולי הדור בביחוד הבעיות, שהפכו להיות אקטואליות והובאו להכרעתם. מן המפר רסמות היא המחלוקת בין המבי"ט ומרן ה"בית יוסף" בענייני קדושת שביעית בגידולי נכרים (נושא שנידון כבר על ידינו בראשית השנה), וכספריהם של בני הדור והדורות הבאים בידרים נוספים בעניני ההלכות התלויות בארץ.

עוד לפני עליתם החלו העולים בכח לעסוק בביחוד ההלכות התלויות בארץ כדי שיוכלו לקיים הלכות אלו על בוריים, כאשר יזכו להגשים משאת נפשם על אחת כמה וכמה אלה שזכו ועלו לארץ. במסגרת זו נכתבו לשכי ספרי ההלכות הראשונים המיוחדים בעניני ההלכות התלויות בארץ: ספר "משפטי צדק" לרבי אברהם ראבי בעל "חיי אדם", שחיבר בהכנה לקראת עליתו; וספר "שאת השלחן" לרבי ישראל משקלאב, ראש תלמידי הגר"א שעלו לארץ, שחיבר בהא"ק לאחר עליתו.

אבני היסוד, שהונחו ע"י הראשונים כמלאכים, מוסיפים לשמש אבני פינה ללומדי תורה מאז ועד עתה ועד בכלל, ומדי שנת שביעית אנו עדים לתופעות מרעננות בשדה ספר. המהוות המשך לבידודים שהתחילו בימים ההם לפני כארבע מאות שנה. הדרות לעבודתו המסורה והאחראית של ידידנו החוקר החרדי ר' מאיר ומנד, ניתן בידינו לעקוב אחר היבול התורני, שאנו זוכים לו מידי שנת השמיטה, ולהוכיח עד היכן מצות השמיטה מתפשטת הלכה.

ספר ראשון בהלכות שמיטה לקראת תרמ"ב

בשנת תרל"ח, כאשר נוסדה המושבה פתח תקוה, ושאלת קיום מצות שמיטה הפכה להיות אקטואלית, חיבר אחד מגדולי ירושלים בימים ההם, רבי משה נחמיה כהנוב את ספרו "שנת השבע" וכו הוא מציין "הנה בשנה הזאת תרמ"א, שנת השישית לשמיטה, ושנה הבאה תרמ"ב היא שנת השמיטה, ובעת בזמנו אלה אשר זכו כמה וכמה מאחינו בני ישראל, להיות למו אחוזת חלה בארץ הקודש, הכו לעבדה ולשמרה, הקיים מצוות התלויות בארץ ואשרי חלקם. ואחרי כי קרבה שנת השבע עליהם להיות בקיאים בהלכות אלרי.

מאז עלתה הבעיה על סדר היום, ושאלת שמ־ירת השמיטה הפכה להיות אקטואלית ביותר זכינו ליבול רב של ספרים, ספרי הלכה לעניני שביעית, ומספרים הלך חדש עם התפתחות המושבות החקלאיות. כצין ודך ניתן לראות את שנת תרמ"ם, שנת השמיטה הראשונה לאחר יסוד המושבות. בעקבות הפולמוס שהתלקח בשאלת היתר השמיטה.

השמיטה תרמ"ט - ציון דרך בספרות השביעית

כותב הסופרים רצה בהדמנות זו לצטט את דבריו של אחד מרושמי הספרים, שחיבר מחקר על "הציונות כגרם בהתפתחות ספרות ההלכה", ובדבר התרגשות הוא מתען כי "השפעת התנועה הציונית ורעיונה אינה מצטמצמת בשטח הציבורי, מדיני, כלכלי, מעשי בלבד, היא חדרה גם לתחי הדרת, בתרבות וספרות, ולא פסחה על הספרות התורנית. אחדים מעניפה הופיע ע"י המתשבה הלאומית, גדלו והתפתחו בעטים של הבעיות המעשיות".

אמנם כן, הציונות שימשה כגרם בהתפתחות ספרות ההלכה, אך לא כגרם חיובי, שכן פרשת השמיטה, ויחוד נכון היתר השמיטה, פרי יזמתם של "חובבי ציון", השפיעה למרחוק, ולאחר כמאה שנה תרם ליצירת חדרת נוספת על המערכת שהיתה הבאמנה עומדת בה.

כיון שכותב הדורים משותל בכל כחו להיטמע מעירבב ביטות אקטואליות, נחזור מאה שנים אחורנית, ונציין כי במקום שיש חדרים יש מצילים. לעומת ההיתר הפיקר שלשה קונטרסים של חכמי ירושלים, בתביעתם לשמירת השביעית כהלכתה: "קדושת ארץ ישראל" לרבי מיים אלעזר הרוחוזי, "דבר בעתו" לרבי יעקב אורנשטין, ו"דבר השמ־טה" בעריכת רא"א ולנשטין, שכן נאספו פסקי הדין של חכמי ירושלים נגד היתר המכירה.

נסכם איפוא את התפתחות ספרות השביעית, שבאה במקביל לגידול מספרם של שומרי השבי־עית, עד שנת תרמ"ב. השנה הראשונה להתישבות החקלאית הראשונה בארי פתח תקוה, הופיעו ארבעה ספרים שהוכרעו לציל הכללים הלכות שביעית, לא ביחוד, אלא במסגרת הלכות התלויות בארץ, "כפתור ופרח" לרבי אשתורי הפרחי, "פי־רות שביעיה" במסגרת שרית הלב"ח, "שעטי צדק" לבצל חיי אדם ו"מפאת השלחן" לרבי ישראל משקלוב, וזה בשנת תרמ"א. לקראת שמיטת תרמ"ב, הופיע הספר הראשון, המיוחד להלכות שביעית, ספר "שנת השבע" לרבי משה נחמיה כהנוב אב"ד חסלבין, ראש ישיבת עץ חיים בי־רושלים.

כאמור, הולידה שמיטת תרמ"ם ספרי פולמוס על היתר השמיטה, בארי" עצמה הופיעו שלושה ספרים, וההרוץ ביתר היה רבי יעקב אורנשטין בקונטרס "דבר בעתו". באותה שנה הופיע בירלנא ספרו של רבי יהונתן אבלמן "תורה יהונתן" לביחוד עניני שביעית, וה"חזון איש", שלא הרבה להשתמש בספרי האחורנים, כותב עליו "שהעמיק מאד בהלכות אלו".

באותה שנה סידר רבי גרשון הענך מראדין קונטרס "זה דבר השמיטה", וביחוד אותו לאגרת ששיגר לרבי יהושע מקוטנא, בה תבע להחזיק ידי שומרי מצות שמיטה. ברשימות הספרים על שכי־עית מציין הר"ם ותרד "ולא ראיתיו וכנראה לא נשתמר בידינו", חזקה עליו שרבינו מדיקים.

בשנת השמיטה הבאה, תרנ"ה, הופיע ספרן של ר' טוביה רוזנטל "הלכה מבוררת" שנועד אף הוא להתגברות לביתר מכירה, וכן ספרו של ר' אברהם אל־אזרקי "שלום ירושלים" הכולל הלכות שביעית בקיצור.

בשנת השמיטה הבאה, תרס"ג, הופיעו "דיני שביעית בקצרה להלכה ולמעשה" כפי שנערכו, ע"י רבי יהושע ליב דיסקין. הלכות אלו סודרו עוד בשנת תרס"ם עבור בני המושבות. אחר פטירתו של הר"ל דיסקין החלו תלמידיו להדפיס את כתביו. בגלל התנגדות בני הזמיר רבי יצחק יוחנן לא הופיע ספר שרית מהר"ל דיסקין אלא בשנת תרע"א, אולם כשמיטה שלמה קדם לכן, בשמיטת תרס"ג, הופיעו הלכות שביעית בתדפיס מתוך הספר.

שמיטת תר"ע - הרידב"ז וחכמי ירושלים במערכת

לקראת שמיטת תר"ע סידר הרב קוק, ששימש כרב ביפו ובכל מושבות הישוב החדש מחוץ לירושלים, את "היתר המכירה" כפי שקיבל אותו מרבי יוסף צבי הלוי, חותנו של רבי נפתלי הערץ רבה של יפו. לדברי רבי נפתלי הירץ הסכימו גדולי ירושלים הר"ל דיסקין והר"ש סלנט להצעתו בדבר הסדר בעיית השמיטה. הר"צ הלוי אף כלל את נימוקי ההיתר חליפת המכתבים בעיתון, בספרו "הזדאת שעה" שנדפס באותה שנה.

באותה שנה, תר"ע, הופיעו שלושה קונטרסים שמחבריהם מתנגדים להיתר: קונטרס השמיטה להרידב"ז, תוספות שביעית לרבי נחום ודצפלד מדעמברובה ו"קדושת שביעית" לרא"מ שסיבנבר מבראד. קונטרס נוסף "הלכה למעשה" כולל הר־לופי מכתבים, בהשתתפות חכמי ירושלים רבי שלום איזנבך, רבי פנחס אפשטיין ורבי אביש איזיק.

נימוקי ההיתר מובאים ע"י הרב קוק במבוא לספרו "שבת הארץ", שסודר לפי הלכות שמיטה ויובל על הרמב"ם, ותשובותיו בענין זה נכללו גם בספרו "משפט כהן". שהופיע רק לאחר פטירתו שנים רבות לאחר מכן.

באותה שנה, תר"ע, הביא הר"מ טוקצינסקי את ספרו "הלכות שביעיה", הכולל פסקי הלכות ופיקרי הדינים הנוהגים בשנת השמיטה, ובספרו שיבן הערותיהם של רבי חיים ברלין, רבי יצחק יוחנן דיסקין, הראיה קוק והרצ"פ פראנק, שנמנה אז על חכמי "ישיבת עץ חיים". ספר זה הוחרב ברבות הימים, הוא "ספר השמיטה". שהנפיע בשנת תשי"ב. כן הופיעו באותה שנה שני קונטרסים נוספים האחד נגד ההיתר: "בדין השמיטה" לרא"ל ראשקעס והשני בצד ההיתר "דבר בעתו" במסגרת ספר ירושלים בערכת א.מ. לונץ.

בשנת תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. בעיצומה של המלחמה שבתה הארץ מאתנו. אולם גם באותן השנים לא הסיח דע"ת הלוי הדרבין מדובראוצא, מחכמי ירושלים המהוהקים, את דעתו משנת השמיטה, ובשנת תרע"ו פרסם את המדעה: "אלה אזכרה ואשפכה נפשי עלי נפש־" חוא מספר בה כי בשנת תרס"ח השתדל עבד קון השמיטה במיוד מהר"ל דיסקין ומהר"ש סלנט, והכתב לקראת שמיטת תרע"ו, כדי שלא יישכח הדבר, הוא הוזר ונדפס אח"כ פעם נוספת שיבן בדיר, ולאחר מכאה שנה תרם ליצירת חדרת נוספת על המערכת שהיתה הבאמנה עומדת בה.

כיון שכותב הדורים משותל בכל כחו להיטמע מעירבב ביטות אקטואליות, נחזור מאה שנים אחורנית, ונציין כי במקום שיש חדרים יש מצילים. לעומת ההיתר הפיקר שלשה קונטרסים של חכמי ירושלים, בתביעתם לשמירת השביעית כהלכתה: "קדושת ארץ ישראל" לרבי מיים אלעזר הרוחוזי, "דבר בעתו" לרבי יעקב אורנשטין, ו"דבר השמ־טה" בעריכת רא"א ולנשטין, שכן נאספו פסקי הדין של חכמי ירושלים נגד היתר המכירה.

נסכם איפוא את התפתחות ספרות השביעית, שבאה במקביל לגידול מספרם של שומרי השבי־עית, עד שנת תרמ"ב. השנה הראשונה להתישבות החקלאית הראשונה בארי פתח תקוה, הופיעו ארבעה ספרים שהוכרעו לציל הכללים הלכות שביעית, לא ביחוד, אלא במסגרת הלכות התלויות בארץ: "כפתור ופרח" לרבי אשתורי הפרחי, "פי־רות שביעיה" במסגרת שרית הלב"ח, "שעטי צדק" לבצל חיי אדם ו"מפאת השלחן" לרבי ישראל משקלוב, וזה בשנת תרמ"א. לקראת שמיטת תרמ"ב, הופיע הספר הראשון, המיוחד להלכות שביעית, ספר "שנת השבע" לרבי משה נחמיה כהנוב אב"ד חסלבין, ראש ישיבת עץ חיים בי־רושלים.

כאמור, הולידה שמיטת תרמ"ם ספרי פולמוס על היתר השמיטה, בארי" עצמה הופיעו שלושה ספרים, וההרוץ ביתר היה רבי יעקב אורנשטין בקונטרס "דבר בעתו". באותה שנה הופיע בירלנא ספרו של רבי יהונתן אבלמן "תורה יהונתן" לביחוד עניני שביעית, וה"חזון איש", שלא הרבה להשתמש בספרי האחורנים, כותב עליו "שהעמיק מאד בהלכות אלו".

באותה שנה סידר רבי גרשון הענך מראדין קונטרס "זה דבר השמיטה", וביחוד אותו לאגרת ששיגר לרבי יהושע מקוטנא, בה תבע להחזיק ידי שומרי מצות שמיטה. ברשימות הספרים על שכי־עית מציין הר"ם ותרד "ולא ראיתיו וכנראה לא נשתמר בידינו", חזקה עליו שרבינו מדיקים.

בשנת השמיטה הבאה, תרנ"ה, הופיע ספרן של ר' טוביה רוזנטל "הלכה מבוררת" שנועד אף הוא להתגברות לביתר מכירה, וכן ספרו של ר' אברהם אל־אזרקי "שלום ירושלים" הכולל הלכות שביעית בקיצור.

בשנת השמיטה הבאה, תרס"ג, הופיעו "דיני שביעית בקצרה להלכה ולמעשה" כפי שנערכו, ע"י רבי יהושע ליב דיסקין. הלכות אלו סודרו עוד בשנת תרס"ם עבור בני המושבות. אחר פטירתו של הר"ל דיסקין החלו תלמידיו להדפיס את כתביו. בגלל התנגדות בני הזמיר רבי יצחק יוחנן לא הופיע ספר שרית מהר"ל דיסקין אלא בשנת תרע"א, אולם כשמיטה שלמה קדם לכן, בשמיטת תרס"ג, הופיעו הלכות שביעית בתדפיס מתוך הספר.

מרן ה"חזון איש" מקיים עולה של שמיטה בדורנו

עוד לפני עליתו, לאחר שהיה בידו רשיון העליה לארי", הוא כתב לאחד מידידיו: "מאד אני צריך לדעת על ענין הפרשת תרומות ומעשרות, יש לי ספיקות הרבה. רצוני לדעת מנהג חברים בזה. נא להודיעני במוקדם", ואז כבר עסק בחיבור על עניני שביעית, ולפי שמועה עסק בכך כבר בנסיעתו על האניה בדרכו לארץ ישראל.

ה"חזון איש" עלה ארצה בשנת תרצ"ג, בתקופה שבה עלו האשתי המתישבים האנדאים על הקרקע, בעיית העבודה בשביעית הפכה להיות אקטואלית, ומיד הוכר ה"חזון איש" כמרא דהילכתא בעניני הלכות התלויות בארץ, ובביחוד בעניני שביעית. ספרו הראשון, שנדפס בארץ, בשנת תרצ"ג, ערב שנת השמיטה תרח"ץ: היה "חזון איש" על הלכות שביעית.

הכרעותיו של ה"חזון איש", כיתר הוראותיו, שהפכו להיות בין עקרוני היסוד של סדר העבודה בשביעית לישובים הקלאיים, שומרי שביעית כה־לטה, נידונים מאז ועד עתה ועד בכלל, בבתי המדרש ובכוללים ללימוד ההלכות התלויות בארץ.

נוסף על ביחוד הלכות שביעית שהיצב לימנם של גיבורי כח שומרי שביעית, ומתוכה ידו יצאו אגרות רבות בהתעודדות לשמירת שביעית כהלכ־תה, ולחיזוק ידיהם של שומרי שביעית בשדה.

"מדרש בני ציון", קובץ לביחוד הלכות התלויות בארץ, בנשיאותו של רבי צבי פסח פראנק, שכבר הוציא בשנים שלפני כן שני כרכים של "כרם ציון" לעניני הלכות התלויות בארץ, הביא לדפוס באותה שנה, תרצ"ז, את הכרך השלישי של "כרם ציון". הרצ"פ פראנק מקדיש את מאמרו הראשון בכרך זה לויכוח עם עמודות החזון איש ולהצדיק היתר מכירת קרקעות של גוי בשנת שביעית (כל המחק־רים בחלק זה וכן בחלק י"ב נכללו בכרם ציון השלם, אוצר השביעית).

בשנת השמיטה עצמה, תרצ"ח הביא לדפוס קונטרס "ישועות הארץ", כולל עיקרי דיני שביעית. קונטרס זה הוחרב והופיע בשנת תשכ"ח, בעריכתו של רבי יצחק רוזנטל, עם תוספת חשובה "הלכות פסוקות הלכות שביעית".

התעוררות בירושלים ובני ברק לקראת שמיטת תרח"ץ

שהקשר בין ירושלים וחבני הקיבוץ האנדאי בכפר סבא נוצר ע"י מו"ר ר' משה שינפלד, שפירסם ב"קול ישראל" הירושלמי קריאה "לקראת שנת השמיטה" ובו הודיע על נכונות חברי הקיבוץ האנדאי בכפ"ס לשבת מעבדתם בשנת השמיטה תרצ"ח. קריאתו של הר"מ שינפלד לקראת שנת השמיטה עוררה הרים בעיר הקודש, האחד, מרד־שובי ירושלים ומנכבדי עסקניה; שהתיחס לקריאה זו בסלוה הרציונה, והוא רבי אליהו נתום פרוש, ובדרך אותה בשדה.

מדיים הלכתי — הלכה למעשה חקלאים רבנים ומדריכים בשדה מושבת.

בשמיטת תשי"ב הוחרה ברחובות "היות והשנה הזאת היא שנת שמיטה" ומפרסים את העבודות האסורות והמותרות.

עם סיומה של אותה שנה, תשי"ב, פירסם כ"ק האדמו"ר מסאטמר רבי יואל טייטלבוים "שלש תשובות" לאסור אתרוגי ארי" משנת השמיטה. שלש תשובות אלו הן אגרות שהו"ר לרבי אלעזר כהנוב מראשי ישיבת "תורה וחיים". הלה נמנה על החוגים הקרובים לרצ"פ פראנק ולמדרש בני ציון וקרא להשתמש באתרוגי ארי", כן זכה לתמיכתו הנלהבת של רבי ישראל זאב מינצברג, בשעתו ראב"ד כד"צ חסידים בירושלים (ספרו של ר' אלעזר כהנוב, בו הסביר את עמדתו "תורת השבי־עית" הופיע כשנתיים אחר כן).

בשמיטה הבאה, תשי"ם, הביא לדפוס רבי יצחק יחיאל הכהן גרוס את ספרו "מלחמת מצוה" בו המשיך בויכוח עם רבי אלעזר כהנוב. עוד באותה שנה הביא לדפוס ר"א כהנוב את ספרו "פרי הארץ" בו הוא מחזק את דעתו, שהביא בספרו הקודם "תורת השביעית", ונוסף על תמיכתו בהיתר המכירה, לענינו גם בדיונים בעניני גידולי מים בשביעית (הידרופניקס) וכו'.

לסדר נספח קונטרס "פירות שביעית" לרבי יצחק אייזיק דאב מינצברג בשעתו אב"ד בד"צ חסידים ירושלים. כיון שכל כתביו וספריו אבדו עם נפילת הציר הצעיקה בתש"ח אסף חלק מתשובותיו בעניני שביעית, שנשלחו לשואלים והביאם לדפוס בקר־נטרס זה. יתר תשובותיו הובאו לדפוס בספרו "שארית ישראל".

יבול שנת השמיטה תשי"ט

רבי יצחק אייזיק ליבצס בעל שו"ת "בית אבי" השתתף בבירור זה בקונטרס מיוחד, הכולל ביחוד רחב בעניני אתרוגי ארן ישראל משנת השמיטה. ועיקרו מיוחד להתיר ואף לחייב את השימוש באתרוגי ארי" גידולי שנת השביעית, לעומת דעתו השונה של כ"ק האדמו"ר מסאטמאר בספרו "שלש תשובות", כאמור.

לקראת שנת השמיטה, תשי"ם, הביא הרב קלמן כהנא לדפוס את ספרו "הלכות שמיטה" ויתר ההלכות התלויות בארץ, המבוססים על פסקי ה"חזון איש" הספר הובא לדפוס ע"י "התעוצה בשמיטת הארץ" בנשיאות האד־מו"ר מסטראפקוב ירושלים.

אף רבי זונדל גרוסברג הדפיס באותה שנה את קונטרס "דבר השמיטה" תקציר דיני שביעית כולל פסקי ה"חזון איש". ההנגדות תקיפה להיתר המ־כירה כלולה בספרו של רבי יצחק יחיאל הכהן גרוס "אגרת לנבדכים" שהופיע בתשי"ח.

תלמידי ה"חזון איש", שחזקה עליהם פקודתו להביא התעודדות לחיזוק מצות שביעית ע"י הגברת לימוד ענינה, הביאו לדפוס בשנת תשי"ח, שני קונטרסים "קדושת שביעית", וכאמור בשער שיגר מכתב עידוד לכותב המאמר, ובשנתיים הק־רובות לא ידע לאות במסירותו למען שובתי שבי־עית.

ר' אליהו פרוש לא הסתפק בשיגור מכתב עידוד ובהסבעת סיסמאות פעולה, אלא שהטיל את עצמו במלוא מרצו לסייע להם, ביזמתו הקימו נכבדי ירושלים מפעל "האלף לך ירושלים" שבו הביטו להם את מטרתם לביים במשך השנה אלף לירות (סכום עצום בימים ההם, לפי מושגיהם של בני ירושלים). כדי לסייע לקיבוץ הנוער האנדאי בכפר סבא, שקיבל על עצמו לשמור על השביעית בהלכתה.

זוגות של גדולי ירושלים סובבו מדי יום שישי על הפתחים בשכונות הישוב הישן. ואספו את הפרוטות, שהלכו והצטרפו לחשבון של אלף הלירות. ונדמה לי שזוהי מגבית יחידה שהגיעה למלוא המטרה שהציבה לפניה.

לקראת שמיטת תרצ"ח הביא לדפוס רבי יוסף דינקלס את מסכת שביעית ירושלמי עם פירוש ר' שלמה סירליאו, מכתב יד עם הערות. ביאורים וחידושים בשם "אמונת יוסף".

ר' יחזקאל שינלזון, פלומדי ישיבת רבני רוסיה בבית המדרש זכרון משה בירושלים, הביא לדפוס את "מנהגי שביעית", דיני קדושת פירות שביעית בקצרה לר"ש סירליאו.

קובץ הלכות "תורת השמיטה" הופיע בשנת תרח"ץ לרבי חנוך זונדל גרוסברג. באותה שנה הופיעו מספר ספרים בעניני שביעית: ערוך השלחן העניד לר"מ עפשטיין, כלכלת שביעית לרבי משה חסקין, שו"ת "בני ציון" לרבי דוד שפירא מחכמי ישיבת אהל משה, הכולל מספר תשובות בעניני שביעית וכן היתר תילופי דברים עם ה"חזון איש" לחשבון שנת השמיטה ו"דבר השמיטה" חידושים וביאורים על שביעית לר"מ סרוביץ, מיוצאי ישיבת חברון.

התעוררות גם באהלי תורה בחו"ל

התעוררות הודגשה גם באהלי תורה אשר בב־ליציה, ובעיר טארנא הקודש המאסף התורני "חל־פיות" שתי חוברות מיוחדות לעניני שביעית.

"מעדני ארץ" מופיע לקראת שמיטת תש"ה

בשנת תש"ד, ערב שנת השמיטה, תש"ה, הופיע ספרו הגדול של רבי שלמה זלמן ארוכוב "מעדני ארץ" ביאורים, חידושים וחלקי הלכות בעניני שביעית, בהוצאת מדרש בני ציון. גם בחלק ב' של מעדני ארץ (ירושלים תש"ב) כלולים בידודים בהלכות שביעית (מרבית הבידודים, שהופיעו בידו־חתים ובכתבי עת תורנים, נכללו בספר הטוכחתיו "מגתה שלימה").

בשנת תש"ה הופיעה "מסכת שביעית" ירושלמי בגידסת הגר"א עם ביאור הגר"א ועם פירוש החזון איש בהוצאת כולל אברכים "זכרון מאיר". מהדורה נוספת הופיעה בתש"ח עם פירוש הר"ש סירליאו, מהר"א מפולדא ופירוש שני לרבי מאיר מאירס מקוברין.

"קיצור דיני שביעית" נאספו ע"י תלמידי החזון איש, מתוך ספרו בשם "סדר השביעית", ונאמן ביחוד ר' זעליג שפירא היה שולח אותו לכל דודש. אף רבי קלמן כהנא סידר "הלכות שמיטת קרקעות". "והקדמתו הוא מציין שכל רבי "הלכה למעשה" בחוברת נלקחו מספרי החזון איש "היו בידו ונרבו במחיצתו".

יבול שנת השמיטה תשי"ב

באותה שנה, תרצ"ה, הופיע גם הספר "שמיטת כספים", אוסף מקורות עם ביאורים, ציונים והערות לר' יצחק זאב כהנא. (הוצאת מוסד הרב קוק).

לקראת שנת השמיטה הבאה, תשי"ב, הביא לדפוס הגר"מ טוקצינסקי את ספרו "ספר השמיטה" מהדורה נרחבת של "קונטרס השמיטה" שהוציא לאור כארבעים שנה לפני כן, בשנת תרצ"ב.

עוד בשנת תרצ"ז סידר הרב קלמן כהנא חוברת, בשפה הנרמנית לצרכי הנוער האנדאי בפרנקפורט, ובה סקירה על הלכות שמיטת קרקעות, ובנוה, לקראת תשי"ב, הביא לדפוס את ספרו "שנת השבע", שזכה מאז לכמה מהדורות.

יצוין לשבח גם ר"מ הספרדים בירושלים שפירסם נוסף על קריאת המערכת לתמוך בקרן השמיטה, לפנינו ביחוד הלכה של האדמו"ר מבריאן קוקא, רבי משה פרידמן, הר"נ וידענפלד בעל "חזון נחום" וכן של רבי אלכסנדר זישא פרידמן. מכנ־היניה הבולטים של אגר"י בפולניה. בענין פרוץ פירות שביעית. בחוברת שניה משתתפים גם האדמו"ר מאוסטרובצא וראי"צ פרומר ראש ישיבת חכמי לובלין.

בחוברת ישנו מדור הדרכה מיוחד לתלמידים לענני שביעית, קיצור דיני שמיטה. השאלות בקיצור דיני שמיטה, והבטחת פרסי ספרים שיגזלו בין פותרי השאלות, מזכירים לנו את "חידון הש־ביעית" שנערך בארץ הקודש בשמיטת תשכ"ז, כיובל שנים לאחר מכן, בהשתתפות נציגי התלמי־דים מאורצות הגולה.

בשנות השמיטה הנוכחית הופיעו כ־30 ספרים חדשים. בשנה שלפניה הופיעו עוד עשרות ספרים. אך גם רבים מן הספרים שהופיעו בשנות השמיטה הקודמות חזרו ונדפסו אם במהדורות צילום ואם בסידור מחדש ורעיוננו לא רק את מדף הספרים התורני אלא גם הלך המחשבה ונרמו לריבוי העיסוק העיוני במקצוע זה.

הם כוללים "חדו"ת ממרן גדולי התורה, גדולי ראשי הישיבות בארצנו הקדושה". "יצא לאור ע"י שומרי שביעית בא"ה"ק "חדרים על קדושתו". קונטרסים אלו כוללים חידושי תורה בין היתר מבעל "קהילות יעקב". שני קונטרסים נוספים הופיעו בשנת השמיטה הבאה, תשכ"ה.

לקראת תשי"ם הופיע "דבר השמיטה" מטעם הועדה המרכזית בירושלים לאספקה בשביעית, עם פירוט רשימת חנויות שומרי שמיטה. הודעות בקשר למצרכים שונים, וכן מודעות הוראות האתרוגי ארי" "דבר השמיטה" הופיע פעמים בשנת השמיטה עצמה בניסן ובאלול, וכן הופיע לפרקים בשנת השמיטה הבאות.

באותה שנה, תשי"ם, הביא לראשונה ה"המכון לחקר החקלאות ע"פ התורה" הוראות הדרכה חקלאית לשומרי שמיטה, וחוברת הדרכה לחקל־אות בעריכת האגרונום משה זקס.

בשנה שלפניה בתש"ח, הביא המכון לדפוס את מחקרו של ר' מאיר שוואר; על גידולי חצץ בישראל (הידרופונים).

בשנת תשכ"א הופיע ספרו של רבי יצחק אייזיק פראג "שיח השדה" חידושים בענני שביעית, ובדברי המחבר נתחדשו הדברים "בשביעית בסגל חבורה ביזמתו של המנהל הרוחני רבי חיים זאב פינקל". אף ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה ראשי הישיבות בארצנו הקדושה". "יצא לאור ע"י שומרי שביעית בא"ה"ק "חדרים על קדושתו". קונטרסים אלו כוללים חידושי תורה בין היתר מבעל "קהילות יעקב". שני קונטרסים נוספים הופיעו בשנת השמיטה הבאה, תשכ"ה.

לקראת תשי"ם הופיע "דבר השמיטה" מטעם הועדה המרכזית בירושלים לאספקה בשביעית, עם פירוט רשימת חנויות שומרי שמיטה. הודעות בקשר למצרכים שונים, וכן מודעות הוראות האתרוגי ארי" "דבר השמיטה" הופיע פעמים בשנת הבד"ץ. "דבר השמיטה" הופיע פעמים בשנת השמיטה עצמה בניסן ובאלול, וכן הופיע לפרקים בשנת השמיטה הבאות.

באותה שנה, תשי"ם, הביא לראשונה ה"המכון לחקר החקלאות ע"פ התורה" הוראות הדרכה חקלאית לשומרי שמיטה, וחוברת הדרכה לחקל־אות בעריכת האגרונום משה זקס.

בשנה שלפניה בתש"ח, הביא המכון לדפוס את מחקרו של ר' מאיר שוואר; על גידולי חצץ בישראל (הידרופונים).

בשנת תשכ"א הופיע ספרו של רבי יצחק אייזיק פראג "שיח השדה" חידושים בענני שביעית, ובדברי המחבר נתחדשו הדברים "בשביעית בסגל חבורה ביזמתו של המנהל הרוחני רבי חיים זאב פינקל". אף ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה

יבול שנת השמיטה תשי"ז

בשנת תשי"ז, ערב שנת השמיטה, תש"ח, הופיע ספרו הגדול של רבי שלמה זלמן ארוכוב "מעדני ארץ" ביאורים, חידושים וחלקי הלכות בענני שביעית, בהוצאת מדרש בני ציון. גם בחלק ב' של מעדני ארץ (ירושלים תש"ב) כלולים בידודים בהלכות שביעית (מרבית הבידודים, שהופיעו בד־חתים ובכתבי עת תורנים, נכללו בספר הטוכחתיו "מגתה שלימה").

בשנת תש"ה הופיעה "מסכת שביעית" ירושלמי בגידסת הגר"א עם ביאור הגר"א ועם פירוש החזון איש בהוצאת כולל אברכים "זכרון מאיר". מהדורה נוספת הופיעה בתש"ח עם פירוש הר"ש סירליאו, מהר"א מפולדא ופירוש שני לרבי מאיר מאירס מקוברין.

"קיצור דיני שביעית" נאספו ע"י תלמידי החזון איש, מתוך ספרו בשם "סדר השביעית", ונאמן ביחוד ר' זעליג שפירא היה שולח אותו לכל דודש. אף רבי קלמן כהנא סידר "הלכות שמיטת קרקעות". "והקדמתו הוא מציין שכל רבי "הלכה למעשה" בחוברת נלקחו מספרי החזון איש "היו בידו ונרבו במחיצתו".

יבול שנת השמיטה תשי"ב

באותה שנה, תרצ"ה, הופיע גם הספר "שמיטת כספים", אוסף מקורות עם ביאורים, ציונים והערות לר' יצחק זאב כהנא. (הוצאת מוסד הרב קוק).

לקראת שנת השמיטה הבאה, תשי"ב, הביא לדפוס הגר"מ טוקצינסקי את ספרו "ספר השמיטה" מהדורה נרחבת של "קונטרס השמיטה" שהוציא לאור כארבעים שנה לפני כן, בשנת תרצ"ב.

עוד בשנת תרצ"ז סידר הרב קלמן כהנא חוברת, בשפה הנרמנית לצרכי הנוער האנדאי בפרנקפורט, ובה סקירה על הלכות שמיטת קרקעות, ובנוה, לקראת תשי"ב, הביא לדפוס את ספרו "שנת השבע", שזכה מאז לכמה מהדורות.

יצוין לשבח גם ר"מ הספרדים בירושלים שפירסם

ספרות שביעית בהלכה ולמעשה בפירוט ובקיצורים. הראשון שכתב "דיני שביעית בקצרה להלכה ולמעשה היה מוהר"ר דיסקין וצוק"ל. ספרי השו"ת שלו בעניני שביעית נדפסו רק בשנת תרע"א.

ספרים רבים עוסקים בפלפול ובמו"מ הלכתי בלבד, ויכוח על ומנהגים. חוברות נחלות וקטנות מנהגים חוברות גדולות וקטנות בהיבטים שונים של המקצוע התורני המרתק.

במסגרת ההדרכה למורים ולתלמידים מזכיר את אוסף המאמרים של שמיטה לר' אברהם חלף לקדושת שביעית, וכן ספרו של ר' אריה לבקוביץ "שביעית ושמיטה למעשה", הכולל נתונים מפורסים הדרכה למורים, לתלמידים, לחקלאים ולעקרת הבית.

יבול שנת השמיטה תשכ"ו

יבולה של שנת השמיטה תשכ"ו מרובה ביותר. כמנהגו לא נפרס את המהדורות החדורות אלא ספרים שהופיעו לראשונה באותה שנה: "קהילות יעקב" על עניני שביעית לרבי ישראל יעקב קנ"־ בסקי זצ"ל, "ישועות משה" על עניני שביעית, לרבי יהושע משה אהרונסון, חלק נכבד מהספר מוקדש לעניני שביעית. כולל חילופי מכתבים עם פוסקי זמנו בעניני שביעית, "יד ושם" חידושים וביאורים על מסכת שביעית לרבי ישראל פינגרבוים (פתח תקוה), ו"משנת כ

هكذا من الأصل

אהרן סורסקי

חמישים שנה להתכנסותה של הכנסיה הגדולה השלישית של "אגודת ישראל"

(מרינבאד: י—י"ח אלול)

הכנסיה הגדולה השלישית של אגו"י העולמית נפתחה ביום שלישי י' באלול שנת תרצ"ז, בשעה 12 בחצות היום, כאולם הכינוסים המרכזי של עיר־המרפא מרינבאד במדינת צ'כוסלובקיה.

הכנה"ג התאספה כאירה מדהימה מאד. צל השואה המתקרבת של יהודי אירופה הציב עליה. הפחד מפני גיאות הנאציזם, שהתבטאה בהכרזותיו הטטניות של היטלר, בגירוש הצפרי של יהודי גרמניה ואוסטריה, או באנטישמיות שהשתוללה בפולין במלוא עזה. חלחל אז בלבו של כל יהודי. הלב ידע כמה נפש: עת צרה היא ליעקב. והנה דוקא לעת כזאת החליטו ראשי התנועה כי חובת השעה היא לערוך ולקיים את הכנסיה הגדולה.

הימים היו ימי הדת־עולם, ולכן פחדי עולם בהמתיהם נשאו את עיניהם למרינבאד. ציפו בד־ריכות לשמוע את דבר השם יוצא מאותו כינוס־לצדיקים — מפי גדולי הדור ופרנסיו. אל הכנסיה הגיעו כ־700 צירים מ־22 ארצות ועוד כאלף אורחים ומשקיפים. הדמויות הבולטות בכנסיה היו ראשי ואלופי ישראל, יותר מ־200 רבנים ראשי ישיבות ואדמו"רים, שהאצילו מהודם על מהלך הכנסיה מראש ועד סוף. במרכז ההתענינות עמדו, כמובן, האישים הנערצים שכיהנו ב"מועצת גדולי התורה" ועל פיהם ישק כל דבר.

הנושאים שהכנה"ג נקראה להתחייס אליהם היו גורליים. הנושא הבוער ביותר היה ענין ארץ־ישראל. המעצמות העולמיות דנו אז בתכניות להקים מדינה עברית בא"י, אחרי ביתור שטחיה ליהודים ולערבים, תוך התעלמות מגבולות נחלתנו המובטחת בתורה"ק. עמדה אז על הפרק שאלת היהודים הנרדפים על צוארם בהרבה ארצות ואין להם היכן להימלט. מא"י הגיעו בשורות איום על פרעות שפרעו אנשי הכנופיות הערביות. היו עוד שאלות של פיקוח נפש.

באותו זמן היה צורך לשמור על פך השמן הטהור. היתה צרופה, כמו יבולע לו בצוק העתים. אגו"י הותקפה אז בחיצים ובליטטראות מימין ומשמאל. האידיאות החילוניות שטפו בנחשולי־חם את הרחוב היהודי ואין סוכר בעדם. כן הורע מאד מצב הישיבות החיתוך הגדול. עקב המשבר הכלכלי שפקד את אירופה, השתרחה הפקרות בתחום הכשרות עקב הגזירות על השחיטה היהודית.

התכנסו, איפוא, שלחי עם־התורה בארשת רצינית ביותר, מפני כובד האחריות. לישב על המדוכה בקוחם להארה ממרום.

מעמד הפתיחה רווי הדמעות

על־פי בקשת הגאון רבי חיים עחר זצ"ל מרילנא, נשיא "מועצת גדולי התורה" העולמית, התענו צירי הכנה"ג ביום הפתיחה עד חצי היום לתשובה ולכפרה (בגלל בריאותו הרופפת נבצר מהגרה"ע לבוא אישית אל הכנסיה הגדולה, אבל, כפי שכתב באגרתו אל המשתתפים "לבי ולחזי אתכם"). בשעות הצהרים התאספו הצירים לתפלת מנחה ולאמירת תהלים וי"ג מדות. המעמד, כפי שתיאר אותו עדי ראיה, הרעיד את הלבבות, ויהי לחרדת אלקים. מיסד בני ברק רבי יצחק גרשטנקורן ע"ה, שנוכח באותו מעמד שגיא, הנציח את רשמיו בתיאור חי (שהתפרסם בספר תולדותיו "חכלי יצרי" ח"ב) שיש בו כדי לשחזר את הדברים כהווייתם.

אחרי תפילת שמונה עשרה, לפני אמירת תהלים, ניגש אל הדוכן הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד מבריסק", תלמיד ה"חפץ חיים" זצ"ל, בכדי להשמיע דברי הצינור דברי כבשיון. דיבוריו מסעירים. הדיבורים יוצאים מלב קרוע ומורתח. אנחותיו כבדיות. רבי אלחנן מקצר במלים שמש־מע, בקול חנוק מדמעות, על אחדות המצב הקשה. ים של צרות ישראל. לעומת זאת האריך בביאור חובת גברא המוטלת על כל איש משלחי הציבור שהתאספו פה:

"התורה היא מקור חיינו — ככתוב, כי היא חייך ואורך ימיך — ומבלעדי התורה אין לנו דעת. לכל מאורעות החיים אפשר למצוא פתרון בתורה. מרגלא בפומיה דרבי איצ'לה מוואלוז'ין זצ"ל, שבשעה שסחר עצים בא להימלך אם לקנות יער פלוני, נמצאת תשובה עבורו בתורה, צריכים רק למצוא אותה...

"לכל אחד מאתנו יש דעת תורה. אבל: באחר־דים! יש שאחר זכה בחמשים אחות, משנהו בשב־עים וחמשה. השלישי בחמשה עשר אחות, אולם האחרים הנותרים אצל כל אחד ואחד הם לא מדעת תורה. כי אם דעות אחרות, דעת פרנסה, דעת מסחר, דעת אשתו ובניו וכיוצא. ממילא דעת תורה שלו בטלה במיעוט. ממילא אי אפשר לסמוך על דעתו. דעת תורה במאה אחוז אפשר למצוא רק אצל גדולי הדור. שפרקו מעליהם כל הבלי העולם והתמכרו אך ורק לדעת תורה, על־פי התורה אשר יורוך — — — כשאנו באים לשקול מעשי אדם בפלס בשביל לדעת אם לקרבו או לרחקו, אנו צריכים להביט בתורה, מה היא אומרת עליו... החובה, איפוא, ללמוד וללמד ולהבין דעת התורה וכתותה. רק על פיה נכלכל כל עבודתנו ונצליח"...

"האומרים לאגו"י "יהיה ככל הפפלגות" סכנתם גדולה כמו הסיסמא של "יהיה ככל הגויים". הטענה של "יהיה ככל הגויים" היא מפני שלגויים טוב יותר מלישראל. כן יש בינינו האומרים, שליתר הפפלגות בישראל טוב יותר מלאגודת ישראל, לפיכך נוצקים "יהיה ככל הפפלגות". אבל דרך זו מסוכנת מאד. עלינו לדעת, שיתר הפפלגות יצו־הרע מסיעין, ואנו אין לנו אלא סיעתא דשמיא, זהי דרך התורה. לצערנו רואים אנו בינינו הבנה בלתי מספקת בשביל תורתנו הקדושה. התורה היא לב האומה, ואם הלב חולה כל הגוף בסכנה, עלינו לברוך ראשונה את הלב ולחפש אחרי רפו־אות. לצערנו התורה תופסת אצלנו דיוקא תחתו־נה..."

אחרי דבריו נאמרים פרקי תהלים בציבור. פותחים את ארון הקודש, רבה של ניטרא, הגאון רבי שמואל דוד אונגר זצ"ל, מתייצב לפני ארון הקודש הפתוח, מיפיון ומשמאלו נעמדים זקני הדור: רבי יהודה לייב צ'ילסון הי"ד מקישינוב ורבי אלחנן וסרמן. באולם מצטופפים אלפים סביב לעשרות גאונים וצדיקים, רבנים, אדמו"רים, ראשי־ישיבה ואנשי מעשה. הרב דנ"יסורא פוחה באמירת תהלים פרק י"ב ושופך דמעות כמים בפסוק "הושיעה ה' כי גמר חסיד". אחר־כך בפרק י"ג, כשהגיע לפסוק ב', עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני, פרצה מפיו יללה נוראה. האולם כולו נענה אחריו בבכי עד שנתמלא אוקיינוס של דמעות. כך גם בפסוק ג', עד אנה אשית עצות בנפשי יגון בלבבי יומם. עד אנה ירום אויבי עליי. אותו חיזיון חוזר והתחדש בפרק י"ד פסוק ד', הקהל התייפח ומירר בבכי נסער את המלים: 'מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל'. ואילו אנקת־הכאב המחרידה ביותר של לבות כואבים התפרצה בפיות האלפים בפרק כ"ה כשאמרו הפסוקים: 'עיני תמיד אל ה' כי הוא יוציא מרשת רגלי', 'פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני', 'צרות לבבי הרחיבו ממצוקותי הוציאני', 'ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאתי', 'ראה אויבי כי רבו ושנאת חמס שנאוני' — 'פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו'. — — —

שליח־הציבור נאנק דום. דמעות חנקו בגרונו של גאב"ד נייטרא ולא היה מסוגל להמשיך. כץ פסוק לפסוק נערכה הפסקה מרושכת. קהל ההמונים התמוגג בדמעות, עד שנרגעו קמעא, והנה שוב פרצת שאגה מפיו של הש"ץ. גאב"ד נייטרא פורץ מחדש בבכי־תמרורים האלפים נסחפים אחריו. סער של יללות מנסר בחלל האויר — וכה התפללו בצוותא את המזמורים מ"ג, נ"ג, ע"פ ולבסוף מזמור כ"ג: 'ה' רועי לא אחסר', 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי'. — — — נסתיימה אמירת התהלים. הגאון רבי אלחנן וסרמן מסריג שיאמרו תחנון עם הירידי 'אשמנו', 'בגדנו', מלה במלה עם הש"ץ ולהכות באגרוף על הלב. אין מלים לתאר את ההתרעועות הנפשית של כלם. את היללות ואת הגעיחות, שהרעידו אמות־הספים באותו מעמד נשגב.

"ברגעים שאמרו 'ירדי' מלה במלה" מטעים ר"י גרשטנקורן בדשמיו "נפתה לי תיבה מופלאה שלא מצאתי לה בעבר פתרון. כשאנו קוראים בדברי־הימים של הטרטיראולוגיה הישראלית, הן כאשר יחידים השליכו עצמם אל מדורות־אש בספרד, הן כאשר קהלות שלמות סבחו עצמן על קידוש השם בימי מסעות הצלב, או בגזירות ת"ח וח"ט לפני כנופיות חמילנצקי הרשע ובדומה — מעולם לא הייתי משיג מהיכן שאבו אותם יהודים עוזת־רוח וגבורה כזאת? אך כעת, האמינו לי, אחרי אמירת התהלים הי'ירדו' במרינבאד ב"א אלול תרצ"ז הרגשתי ממש בחיבה של כלות הנפש אצל מאות ואלפי יהודים... חשתי אז בעליל שאלמלי מדורות־אש גדולה בערת לפנינו, ואחד קורא בקול: 'יהודים! אל המוקד! על קידוש השם!' לא היה מהסס אף אחד מן הנוכחים וממהר לקפוץ. אפילו בגדר 'נסיון' זה לא נחשב. "לידי" משלים ר"י גרשטנקורן את סיפורו: 'ניצב רבי שמואל גריינימן (גיסו של ה"חזון איש") הלוחש אלי: 'הא, ר' איטישה! מלאכה יפה נעשית כאן, נאספו יהודים מארבע כנפות תבל לבכות בצוותא, 'זיך אויס וויינען' לפני רבון העולמים!' רב אחר לחש לי באזני: 'בשביל תפילה זו לבדה כבר היו בראים כל סלטולי הדרך'.

קול השופר של יהדות התורה

אחרי שהושלך הס באולם, ניגש אל מרכז בימת הנשיאות הגר"ל צ'ילסון, רבה הראשי של בסרביה, שנבחר לנשיא כל שלושת הכנסיות הג־דולות. באצילות ובזך רב, במלים קצובות, פותח הגאון הי"שיש את המושב ומזמין את נשיא התנועה מורנו רבי יעקב רזונים זצ"ל להשמיע את משא־הפתיחה.

מהרי"ר רזונים פותח במלים "ברוך משנה ערים ומחליף את הזמנים, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, בעמדי לקדם פני הבאים שלחי עם התורה המאורגן, תחת שהיו עד לפני 25 שנה כשיבלים נפודים ברוח פרצה". הוא ממשיך: כשיסדנו בתרע"ב את "אגודת ישראל" לא היתה מטרתנו לפתור את בעיות השעה, כגורם המטולטל ע"י המציאות, אלא גמרנו אומר להגיע למטרה עליונה של החזרת היהדות השטוחה למקור מוד־צבתה. אגודת ישראל היתה וראקציה בריאה לי־סדותיה המוטעים של הציונות הסוציאליות.

נישא בלהם על כנפי החזון, מפליג מהרי"ר רזונים הרחק מהמציאות, ומעלה עמו את אלפי המאזינים לספירות עליונות. דיבוריו מנתבים את המחשבה האנושית. אחדות בבריאה, אחדות באומה, להיות שותפים כיתם להקב"ה במעשי בראשית. והנה רועם קולו בקריאה: "אנשי כנסת הגדולה ביטלו את יצרא דעבודה זרה". יבואו עתה אנשי הכנסיה הגדולה ויבטלו את היצר של שנאת חנם, שנאת אחים, חיכוכים מיותרים. מהו סודה של אגודת ישראל? אהבת רעים, כתה? — בלב־אחד וגדול שיקיף את כל החוגים והזרמים ביהדות האמונה, ממזרחו וממערב, מצפון ומדרום. הכנסיה הגדולה מה טיבה? תרועת קול שופר של הכלל החודרי, קול הפותה לעבר אחים ואחיות שהתפכחו מהמולת הטמיעה ותוכחו להכיר בטיבם של האל־לים המוטלים לפניהם שבזרים לרסיסים. קול התובע וקורא — חזרו, חזרו לאמת הטהורה, הנצחית".

רעם של מחיאות־כפיים מלווה את מהרי"ר

הרב דזשינסקי רבה של ירושלים בחברת קבוצה של צירים ומלמידים במרינבאד.

בספרד, הן כאשר קהלות שלמות סבחו עצמן על קידוש השם בימי מסעות הצלב, או בגזירות ת"ח וח"ט לפני כנופיות חמילנצקי הרשע ובדומה — מעולם לא הייתי משיג מהיכן שאבו אותם יהודים עוזת־רוח וגבורה כזאת? אך כעת, האמינו לי, אחרי אמירת התהלים הי'ירדו' במרינבאד ב"א אלול תרצ"ז הרגשתי ממש בחיבה של כלות הנפש אצל מאות ואלפי יהודים... חשתי אז בעליל שאלמלי מדורות־אש גדולה בערת לפנינו, ואחד קורא בקול: 'יהודים! אל המוקד! על קידוש השם!' לא היה מהסס אף אחד מן הנוכחים וממהר לקפוץ. אפילו בגדר 'נסיון' זה לא נחשב. "לידי" משלים ר"י גרשטנקורן את סיפורו: 'ניצב רבי שמואל גריינימן (גיסו של ה"חזון איש") הלוחש אלי: 'הא, ר' איטישה! מלאכה יפה נעשית כאן, נאספו יהודים מארבע כנפות תבל לבכות בצוותא, 'זיך אויס וויינען' לפני רבון העולמים!' רב אחר לחש לי באזני: 'בשביל תפילה זו לבדה כבר היו בראים כל סלטולי הדרך'.

קול השופר של יהדות התורה

אחרי שהושלך הס באולם, ניגש אל מרכז בימת הנשיאות הגר"ל צ'ילסון, רבה הראשי של בסרביה, שנבחר לנשיא כל שלושת הכנסיות הג־דולות. באצילות ובזך רב, במלים קצובות, פותח הגאון הי"שיש את המושב ומזמין את נשיא התנועה מורנו רבי יעקב רזונים זצ"ל להשמיע את משא־הפתיחה.

מהרי"ר רזונים פותח במלים "ברוך משנה ערים ומחליף את הזמנים, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, בעמדי לקדם פני הבאים שלחי עם התורה המאורגן, תחת שהיו עד לפני 25 שנה כשיבלים נפודים ברוח פרצה". הוא ממשיך: כשיסדנו בתרע"ב את "אגודת ישראל" לא היתה מטרתנו לפתור את בעיות השעה, כגורם המטולטל ע"י המציאות, אלא גמרנו אומר להגיע למטרה עליונה של החזרת היהדות השטוחה למקור מוד־צבתה. אגודת ישראל היתה וראקציה בריאה לי־סדותיה המוטעים של הציונות הסוציאליות.

נישא בלהם על כנפי החזון, מפליג מהרי"ר רזונים הרחק מהמציאות, ומעלה עמו את אלפי המאזינים לספירות עליונות. דיבוריו מנתבים את המחשבה האנושית. אחדות בבריאה, אחדות באומה, להיות שותפים כיתם להקב"ה במעשי בראשית. והנה רועם קולו בקריאה: "אנשי כנסת הגדולה ביטלו את יצרא דעבודה זרה". יבואו עתה אנשי הכנסיה הגדולה ויבטלו את היצר של שנאת חנם, שנאת אחים, חיכוכים מיותרים. מהו סודה של אגודת ישראל? אהבת רעים, כתה? — בלב־אחד וגדול שיקיף את כל החוגים והזרמים ביהדות האמונה, ממזרחו וממערב, מצפון ומדרום. הכנסיה הגדולה מה טיבה? תרועת קול שופר של הכלל החודרי, קול הפותה לעבר אחים ואחיות שהתפכחו מהמולת הטמיעה ותוכחו להכיר בטיבם של האל־לים המוטלים לפניהם שבזרים לרסיסים. קול התובע וקורא — חזרו, חזרו לאמת הטהורה, הנצחית".

מעמד הפתיחה רווי הדמעות

על־פי בקשת הגאון רבי חיים עחר זצ"ל מרילנא, נשיא "מועצת גדולי התורה" העולמית, התענו צירי הכנה"ג ביום הפתיחה עד חצי היום לתשובה ולכפרה (בגלל בריאותו הרופפת נבצר מהגרה"ע לבוא אישית אל הכנסיה הגדולה, אבל, כפי שכתב באגרתו אל המשתתפים "לבי ולחזי אתכם"). בשעות הצהרים התאספו הצירים לתפלת מנחה ולאמירת תהלים וי"ג מדות. המעמד, כפי שתיאר אותו עדי ראיה, הרעיד את הלבבות, ויהי לחרדת אלקים. מיסד בני ברק רבי יצחק גרשטנקורן ע"ה, שנוכח באותו מעמד שגיא, הנציח את רשמיו בתיאור חי (שהתפרסם בספר תולדותיו "חכלי יצרי" ח"ב) שיש בו כדי לשחזר את הדברים כהווייתם.

אחרי תפילת שמונה עשרה, לפני אמירת תהלים, ניגש אל הדוכן הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד מבריסק", תלמיד ה"חפץ חיים" זצ"ל, בכדי להשמיע כפי הציבור דברי כבשיון. דיבוריו מסעירים. הדיבורים יוצאים מלב קרוע ומורתח. אנחותיו כבדיות. רבי אלחנן מקצר במלים שמש־מע, בקול חנוק מדמעות, על אחדות המצב הקשה. ים של צרות ישראל. לעומת זאת האריך בביאור חובת גברא המוטלת על כל איש משלחי הציבור שהתאספו פה:

"התורה היא מקור חיינו — ככתוב, כי היא חייך ואורך ימיך — ומבלעדי התורה אין לנו דעת. לכל מאורעות החיים אפשר למצוא פתרון בתורה. מרגלא בפומיה דרבי איצ'לה מוואלוז'ין זצ"ל, שבשעה שסחר עצים בא להימלך אם לקנות יער פלוני, נמצאת תשובה עבורו בתורה, צריכים רק למצוא אותה...

"לכל אחד מאתנו יש דעת תורה. אבל: באחר־דים! יש שאחר זכה בחמשים אחות, משנהו בשב־עים וחמשה. השלישי בחמשה עשר אחות, אולם האחרים הנותרים אצל כל אחד ואחד הם לא מדעת תורה. כי אם דעות אחרות, דעת פרנסה, דעת מסחר, דעת אשתו ובניו וכיוצא. ממילא דעת תורה שלו בטלה במיעוט. ממילא אי אפשר לסמוך על דעתו. דעת תורה במאה אחוז אפשר למצוא רק אצל גדולי הדור. שפרקו מעליהם כל הבלי העולם והתמכרו אך ורק לדעת תורה, על־פי התורה אשר יורוך — — — כשאנו באים לשקול מעשי אדם בפלס בשביל לדעת אם לקרבו או לרחקו, אנו צריכים להביט בתורה, מה היא אומרת עליו... החובה, איפוא, ללמוד וללמד ולהבין דעת התורה וכתותה. רק על פיה נכלכל כל עבודתנו ונצליח"...

"האומרים לאגו"י "יהיה ככל הפפלגות" סכנתם גדולה כמו הסיסמא של "יהיה ככל הגויים". הטענה של "יהיה ככל הגויים" היא מפני שלגויים טוב יותר מלישראל. כן יש בינינו האומרים, שליתר הפפלגות בישראל טוב יותר מלאגודת ישראל, לפיכך נוצקים "יהיה ככל הפפלגות". אבל דרך זו מסוכנת מאד. עלינו לדעת, שיתר הפפלגות יצו־הרע מסיעין, ואנו אין לנו אלא סיעתא דשמיא, זהי דרך התורה. לצערנו רואים אנו בינינו הבנה בלתי מספקת בשביל תורתנו הקדושה. התורה היא לב האומה, ואם הלב חולה כל הגוף בסכנה, עלינו לברוך ראשונה את הלב ולחפש אחרי רפו־אות. לצערנו התורה תופסת אצלנו דיוקא תחתו־נה..."

הגאון רבי אלחנן וסרמן: דעת תורה במאהאחוז אפשר למצוא רק אצל גדולי הדור, שפרקו מעליהם כל הבלי העולם והתמכרו אך ורק לדעת תורה, על־פי התורה אשר יורוך.

הכנסיה מראש ועד סוף. במרכז ההתענינות עמדו, כמובן, האישים הנערצים שכיהנו ב"מועצת גדולי התורה" ועל פיהם ישק כל דבר.

הנושאים שהכנה"ג נקראה להתחייס אליהם היו גורליים. הנושא הבוער ביותר היה ענין ארץ־ישראל. המעצמות העולמיות דנו אז בתכניות להקים מדינה עברית בא"י, אחרי ביתור שטחיה ליהודים ולערבים, תוך התעלמות מגבולות נחלתנו המובטחת בתורה"ק. עמדה אז על הפרק שאלת היהודים הנרדפים על צוארם בהרבה ארצות ואין להם היכן להימלט. מא"י הגיעו בשורות איום על פרעות שפרעו אנשי הכנופיות הערביות. היו עוד שאלות של פיקוח נפש.

באותו זמן היה צורך לשמור על פך השמן הטהור. היתה צרופה, כמו יבולע לו בצוק העתים. אגו"י הותקפה אז בחיצים ובליטטראות מימין ומשמאל. האידיאות החילוניות שטפו בנחשולי־חם את הרחוב היהודי ואין סוכר בעדם. כן הורע מאד מצב הישיבות החיתוך הגדול. עקב המשבר הכלכלי שפקד את אירופה, השתרחה הפקרות בתחום הכשרות עקב הגזירות על השחיטה היהו־דית.

התכנסו, איפוא, שלחי עם־התורה בארשת רצינית ביותר, מפני כובד האחריות. לישב על המדוכה בקוחם להארה ממרום.

מעמד הפתיחה רווי הדמעות

על־פי בקשת הגאון רבי חיים עחר זצ"ל מרילנא, נשיא "מועצת גדולי התורה" העולמית, התענו צירי הכנה"ג ביום הפתיחה עד חצי היום לתשובה ולכפרה (בגלל בריאותו הרופפת נבצר מהגרה"ע לבוא אישית אל הכנסיה הגדולה, אבל, כפי שכתב באגרתו אל המשתתפים "לבי ולחזי אתכם"). בשעות הצהרים התאספו הצירים לתפלת מנחה ולאמירת תהלים וי"ג מדות. המעמד, כפי שתיאר אותו עדי ראיה, הרעיד את הלבבות, ויהי לחרדת אלקים. מיסד בני ברק רבי יצחק גרשטנקורן ע"ה, שנוכח באותו מעמד שגיא, הנציח את רשמיו בתיאור חי (שהתפרסם בספר תולדותיו "חכלי יצרי" ח"ב) שיש בו כדי לשחזר את הדברים כהווייתם.

אחרי תפילת שמונה עשרה, לפני אמירת תהלים, ניגש אל הדוכן הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד מבריסק", תלמיד ה"חפץ חיים" זצ"ל, בכדי להשמיע כפי הציבור דברי כבשיון. דיבוריו מסעירים. הדיבורים יוצאים מלב קרוע ומורתח. אנחותיו כבדיות. רבי אלחנן מקצר במלים שמש־מע, בקול חנוק מדמעות, על אחדות המצב הקשה. ים של צרות ישראל. לעומת זאת האריך בביאור חובת גברא המוטלת על כל איש משלחי הציבור שהתאספו פה:

"התורה היא מקור חיינו — ככתוב, כי היא חייך ואורך ימיך — ומבלעדי התורה אין לנו דעת. לכל מאורעות החיים אפשר למצוא פתרון בתורה. מרגלא בפומיה דרבי איצ'לה מוואלוז'ין זצ"ל, שבשעה שסחר עצים בא להימלך אם לקנות יער פלוני, נמצאת תשובה עבורו בתורה, צריכים רק למצוא אותה...

"לכל אחד מאתנו יש דעת תורה. אבל: באחר־דים! יש שאחר זכה בחמשים אחות, משנהו בשב־עים וחמשה. השלישי בחמשה עשר אחות, אולם האחרים הנותרים אצל כל אחד ואחד הם לא מדעת תורה. כי אם דעות אחרות, דעת פרנסה, דעת מסחר, דעת אשתו ובניו וכיוצא. ממילא דעת תורה שלו בטלה במיעוט. ממילא אי אפשר לסמוך על דעתו. דעת תורה במאה אחוז אפשר למצוא רק אצל גדולי הדור. שפרקו מעליהם כל הבלי העולם והתמכרו אך ורק לדעת תורה, על־פי התורה אשר יורוך — — — כשאנו באים לשקול מעשי אדם בפלס בשביל לדעת אם לקרבו או לרחקו, אנו צריכים להביט בתורה, מה היא אומרת עליו... החובה, איפוא, ללמוד וללמד ולהבין דעת התורה וכתותה. רק על פיה נכלכל כל עבודתנו ונצליח"...

"האומרים לאגו"י "יהיה ככל הפפלגות" סכנתם גדולה כמו הסיסמא של "יהיה ככל הגויים". הטענה של "יהיה ככל הגויים" היא מפני שלגויים טוב יותר מלישראל. כן יש בינינו האומרים, שליתר הפפלגות בישראל טוב יותר מלאגודת ישראל, לפיכך נוצקים "יהיה ככל הפפלגות". אבל דרך זו מסוכנת מאד. עלינו לדעת, שיתר הפפלגות יצו־הרע מסיעין, ואנו אין לנו אלא סיעתא דשמיא, זהי דרך התורה. לצערנו רואים אנו בינינו הבנה בלתי מספקת בשביל תורתנו הקדושה. התורה היא לב האומה, ואם הלב חולה כל הגוף בסכנה, עלינו לברוך ראשונה את הלב ולחפש אחרי רפו־אות. לצערנו התורה תופסת אצלנו דיוקא תחתו־נה..."

כקש"ות בכל "אמרי אמת". | רבי אלחנן וסרמן הי"ד. | רבי חיים עזר גרודזינסקי. | האדמו"ר מסוכטשוב, בעל שם משמואל. | מורנו רי יעקב רזונים. | רבי מאיר קוליק. | רבי שמואל גריינימן. | הרב יצחק מאיר לוין. | ד"ר יצחק ברויאר.

אחרי הגר"מ ומבא עולה אל הדוכן מהר"י רזונים, המשתדל לכתן כראוי את אפיק הדיונים, שיתרכזו עכשיו במצב השדוד באגו"י. בתחום המעשי. ר' אלכסנדר זושא פרידמן הי"ד, ורושא, מברר ביסודיות רבה את הבעיות שבענף הסכה־ה והעתונות האנדאית. ר' אליעזר גרשון פרידמן הי"ד מלודז', מראשי תנועת "בית יעקב" ובנות אגו"י, שוטה מספר הצעות מעשיות ומנמק אותן.

הויכוח הכללי

באותו יום אחה"צ נערכה ישיבה נוספת של צירי הכנה"ג בראשות הסנטור ר' לייב מינצברג הי"ד, ראשון הנואמים, הרב עקיבא גלאזנר ע"ה מקלויזנבורג, מדיע בפומבי על הצטרפותו לאגו"י באופן רשמי ומכריז: "אמנם אני דיל' הזה דבר בתנועת "המזרחי". אך בדור לי שאלמלי היה חי אחוז כיום היה נוטש מזמן מפלגה זו ועובר לאגו"י כי זה מקומו היחיד של כל יהודי חרד".

ב־700 צירים מ־22 ארצות באלף אורחים ומשקיפים. הדמויות הבולטות בכנסיה ראשי ואלופי ישראל, יותר מ־200 רבנים ראשי ישיבות ואדמו"רים, שהאצילו מהודם על מהלך הכנסיה מראש ועד סוף.

אחרי הצהרתו של הרב מקלויזנבורג החל הוי־כוח הכללי בנושאים הנעוזים. השאלה העומדת על הפרק היא מצב היחסים בין אגו"י והתנועה הציונית שהשתלטה על הנהגת היהודים והפיעה כלפי חוץ כמייצגת העם היהודי כולו. חברי משלחת אגו"י מבריטניה הציעו לפתוח במו"מ עם ראשי התנועה הציונית בסמוכה ליצוד חזית אחידה נגד המתופוליציה של הציונים על א"י. רבי חלמן יוקלבי"ץ (בן יעקב) ע"ה מבני ברק, נציג המזרחי פא"י, שולל את המו"מ מעיקרו וטוען שהפסוק "הן עם לבדד ישכון" מתיחס לאגו"י. אין הבדל, לדעתו, בין תומכי דבוטינסקי למעריצי ושותפי של ד"ר וייצמן בהתייחסותם לקדשי האומה. אלה כאלה שוטמים את אגו"י ומתנגדים לדרכה. לעומתו ר' אהרן גרומן, לונדון, מחייב בלהט את המנעים עם הרביזיוניסטים: "לא כשרותו של דבוטינסקי מעניתה אותנו כרגע אלא שבירת המר־נופולין של ההסתדרות הציונית על א"י. ד"ר וייצמן הגיע כבר לידי הסכם עם מיניסטר המושבות הבריטי, ארמסבי גור, לבחר את שטחי א"י בין יהודים לערבים. עלינו להבחיר בפני חבר הלאומים שאין הוא מייצג את כלל ישראל".

הויכוח עובר מענין לענין באותו ענין. הנואמים הבאים עבדו להתייחס לשאלת המדינה העברית. הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל, רבה של פתח תקוה, המביא ברכת הרבנות הראשית לא"י ומוסר פרשת שלום חמה בשליחות הגרא"ז מלצר זצ"ל מירושלים, תובע להקדיש יותר תשומת לב לענני א"י התחדתית. ר' מרדכי דובין ע"ה, פרנס החרדים בלטביה, מתנגד בחריפות לכל פעולה משותפת עם הרביזיוניסטים ושאר פרקי פול מלכות שמים. ומבקש להתרכז בסכנות הצפויות מעצם כינון המדינה העברית. יש הבדל בין הנוכחות הציונית בא"י עד עכשיו, כשבידם האמצעים הדרושים להתפשטות, ובין המצב שיווצר משיקבלו לידיהם סמכות שלטונית. עד עכשיו הצליחו לנעול כמעט את שערי א"י בפני עולים וחדרים מכח גזירת ה"סרטיפיקטים". מיד יחיע, קרא בחרדה. אלו הנבלות הם יסילו על יהודים שומרי תורה. לא יועילו אז שום מתאות או תחנונים. עד עתה הכיחד הממלכות, שהחזיק האורתודוקסי מיצג את עם ישראל המקורי, ואילו מן הרגע שתקום ממשלה

(המשך בעמוד 7)

אחרי הצהרתו של הרב מקלויזנבורג החל הוי־כוח הכללי בנושאים הנעוזים. השאלה העומדת על הפרק היא מצב היחסים בין אגו"י והתנועה הציונית שהשתלטה על הנהגת היהודים והפיעה כלפי חוץ כמייצגת העם היהודי כולו. חברי משלחת אגו"י מבריטניה הציעו לפתוח במו"מ עם ראשי התנועה הרביזיוניסטית בסמוכה ליצוד חזית אחידה נגד המתופוליציה של הציונים על א"י. רבי חלמן יוקלבי"ץ (בן יעקב) ע"ה מבני ברק, נציג המזרחי פא"י, שולל את המו"מ מעיקרו וטוען שהפסוק "הן עם לבדד ישכון" מתיחס לאגו"י. אין הבדל, לדעתו, בין תומכי דבוטינסקי למעריצי ושותפי של ד"ר וייצמן בהתייחסותם לקדשי האומה. אלה כאלה שוטמים את אגו"י ומתנגדים לדרכה. לעומתו ר' אהרן גרומן, לונדון, מחייב בלהט את המנעים עם הרביזיוניסטים: "לא כשרותו של דבוטינסקי מעניתה אותנו כרגע אלא שבירת המר־נופולין של ההסתדרות הציונית על א"י. ד"ר וייצמן הגיע כבר לידי הסכם עם מיניסטר המושבות הבריטי, ארמסבי גור, לבחר את שטחי א"י בין יהודים לערבים. עלינו להבחיר בפני חבר הלאומים שאין הוא מייצג את כלל ישראל".

הויכוח עובר מענין לענין באותו ענין. הנואמים הבאים עבדו להתייחס לשאלת המדינה העברית. הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל, רבה של פתח תקוה, המביא ברכת הרבנות הראשית לא"י ומוסר פרשת שלום חמה בשליחות הגרא"ז מלצר זצ"ל מירושלים, תובע להקדיש יותר תשומת לב לענני א"י התחדתית. ר' מרדכי דובין ע"ה, פרנס החרדים בלטביה, מתנגד בחריפות לכל פעולה משותפת עם הרביזיוניסטים ושאר פרקי פול מלכות שמים. ומבקש להתרכז בסכנות הצפויות מעצם כינון המדינה העברית. יש הבדל בין הנוכחות הציונית בא"י עד עכשיו, כשבידם האמצעים הדרושים להתפשטות, ובין המצב שיווצר משיקבלו לידיהם סמכות שלטונית. עד עכשיו הצליחו לנעול כמעט את שערי א"י בפני עולים וחדרים מכח גזירת ה"סרטיפיקטים". מיד יחיע, קרא בחרדה. אלו הנבלות הם יסילו על יהודים שומרי תורה. לא יועילו אז שום מתאות או תחנונים. עד עתה הכיחד הממלכות, שהחזיק האורתודוקסי מיצג את עם ישראל המקורי, ואילו מן הרגע שתקום ממשלה

הנהגה מסוכטשוב: האדמו"ר מסוכטשוב, רבי אהרן קוטלר ורבי אלחנן וסרמן, עסקנים ומנהלים.

המדינה העברית בא"י, אומר:

"שאלת א"י העומדת עכשיו על הפרק יש בה ג"כ משום קידוש השם. יש בה דעות שונות, מהם לחיוב, מהם לשלילה, דעת אלה הרוצים לראות בהמרה התבתנות מלכות ישראל, הוא מחמת גדל תשוקתם לקדש את שם שמים לעיני העמים, להראותם כי אחרי שעברו אלפי שנה, ועם ישראל נע ונד בארץ, עוד לא אבד שבטו, ועוד חי יחיו. אולם דעת אלה המתנגדים לזה היא, אשר תמיכתם על יסוד דברי גאון ישראל הנאון "חתם סופר" זצ"ל, אשר כתב בספרו (תורת משה פ"משפטים), ד"ל: אפשר כבר היו ראוים להיות נגאלים גאולה שאינה שלמה או לשום שלום בינינו ובין האומות שאנו שוכבים בצלם או יותר מזה להיות גאולה ממש כמו בביה שני וכו', אבל אין חפץ בזה! כי אם גם אנחנו אפשר שתפשר לקבל גאולה כזו רק להיות נגאלים, אבל מכל מקום אבותינו הק' לא יתרצו עתה כי אם בגאולה שלמה, וטוב לישראל לסבול אורך הגלות כדי שתהיה בסוף גאולה שלמה ככל".

"ואמנם גם אלה המתנגדים בותתם גם הם לקדש את השם כאשר ידוע פסק הלכה, כי מצות תקשתי בתוך בני ישראל, למסור את נפשו במקום שהרוגים יהרג ואל יעבור הוא רק בפתחיסא של עשרה מישראל, אבל לא לפני האומות אפילו הם לרבבות, הרי זה מלמד, כי הרי זה מלמד, עיקר קידוש השם ביחוד חשוב אם מתבדל ומתקדש ה' בתוך בני ישראל דוקא, ולכן דעתם כי אף אמנם בהתבתנות מלכות ישראל כעת יהיה מזה קידוש השם לעי

הרב שמחה אלברט ניו־יורק

הבריאה-ספר מוסר המעורר לתשובה

בשלהי הקיץ, עם התקרב ימי אלול ועשרת ימי תשובה, מזפן, הטבע, הריז ומימיו, בעיר ודשניו, לספר־מחשבה מוסרי עמוק, המזכיר לאדם את הרמש הזעיר ביחוד, המתובא לו במצמקים, כדי שאף אחד לא ידמסהו, ועד להרים הנישאים ביחוד, שצערי אדם, עמר לא ידחמר את אדמת ששת ימי בראית שלהם — אמצעי משפיע המסוגל לדכמם את האדם ולצורר בו כיסופי־מחשבה עמוקים וחשוקה־למעשים גדולים, לשהק את דחפיו המנו־רים, להמית את שאיפותיו הבאותיות ולסחר את מחשבותיו, עד שייעשה לאיש־מופת, ולאידיאל ממש של יהודי קדוש.

הרמב"ם כותב (פי"ב מיסודי התורה): "והיאך הדרך לאהבתו וליראתו. בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו ונפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך וקץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלוקים לא־ל חי. כשיתישב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה וכו'. ולכן, בכל ימות השנה, אם מתבונן האדם ב"ברואיו הנפלאים", קיומם וכוחם ובכל החיזיות הקוסמת, ואם האדם אינו ממוזן ודחנית, משפיע הטבע הן על כוחות־הנפש שלו והן על הכוחות השכליים שבו, כך שגם עולם־הדמיון שלו וגם עולם־הבינה שלו מוליכים אותו, כפי סכותב הרמב"ם, "לידע השם הגדול", להגיע להכרה אלוקית מוחלטת.

כשיש לאדם עין ורואה ואוזן שומעת, ולא סתם עין בהה ואוזן נרחשת, כי אז הוא רואה את ה"מי ברא אלה". הנביא ישעיהו (מ, כו) קורא בהתפעמות "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". באשר מרים האדם את עיניו למרום, כי אז הוא נעשה חדור התלהבות שאינה יודעת גבולות והוא מאזין בביחוד לשפה רבת־הנימים שבה מדבר היקום כולו, פעמים בקול־לחש, של דממה דקה, ופעמים בקול רעם, בלשון ברקים ורעמים, המתיזה לשונות אש וגלים אדירים. בכל ימות השנה אפשר להאזין איך הבריאה האלוקית כולה, לומדת אתנו פרק־מוסר. השמש בזריחת הבוקר שלה, כשהיא מקבלת לידיה את המלוכה והיא מפיצה את קרני־הבה על פני אופקים רחבים; השמש באדם־הארגמן של השקיעה, כאשר מלכותה נקטעת מחמת הלילה; בשני הזמנים, כאשר השמש מתיישבת על כסאה, ובבינות־הערביים, כאשר כתרה מרעם — היא משמיעה שיחות־מוסר. היא מדברת ללב ולמוח של האדם, היא רוצה להערותו באור היום, כדי שהאדם חסר־הישע יוכל לשאת בסבלנות את צללי־הלילה המלוחים את צעדיו הבלתי־חזויים.

* * *

בזריחת הבוקר, כאשר השמש מתעספת בשמים תכולים, היא מוכיחה את האדם ואומרת לו: ראה נא, ראה, כמה העולם מלא אור, ויכול אותה לשאוב דליים מלאים מאור־הנצח. אך שאינו כבה לעולם, למה איפוא לתהות באפילה? ובערבי־דמדומים, כשהשמש מאבדת את מלכותה, הלילה בא ומסיר מעליה את כתרה, ענני באים וקוראים ממנה את בגדי־המלכות שלה, גם אז משמיעה השמש דיבורי־מוסר: ראה אדם, קח נא מוסר־השכל מהוריחה שלי, המלוחה תמיד בדיריה... לאורך כל היום אני מושלת על עולם שלם, מקרינה אור בהיר על כל חוותו, אור המערדד כלבו שמחה ותקנה, והנה נופל הלילה האפל ואין שמש. אין אור ומלכותי שוקעת ונעלמת, ואין מי שיחיל דמעה על ירידתי, אין מי שיבכה, ולו חרישית, על עלבוני, ואם כן, בן־אדם, חשוב נא לרגע על אותו רגע של שקיעה. אהיה אני השמש, עם מלכותי הכבירה, דוגמה עבורך, אבל לפעמים גם אמצעי מנחם ברגעים קשים, כאשר עננים אפלים מתקדרים על שמיך, מהאה־נא אז אין־שלאבו ידיבוני־מיבי־בם מהה מאוה־בבקר של שמש־ראוי, משמש, שוב מחישבת בארון על כסא המלוכה שלה, ומאירה שוב את העולם בקרני־תקוה הנוסכות שמחה ואושר.

ומה הלבנה מדברת? מי אינו שומע וקולו את דברי־המוסר המעוררים והמרסימים שלה, אפילו באותן שעות שהיא ללא כל פגימה? שמע נא, אדם, אומרת הלבנה, בשמים קבעו־אותי להיות שותף לשמש. שוה בשוה, אותה עצמה של אור. אבל "אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו־של־עולם, וכי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לכי ומעטי עצמך" (חולין, ס:), ולכן על אף ש"שורים נבראו ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה אי־אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד" (רש"י בראשית א, טז), לכן נתמעט אורי ונעשיתי ל"מאור הקטן". מזה תקח, האדם, מוסר־השכל. אל תשאף להיות יחיד גדול מן השני, אל תרעיש עולמות כדי להגדיל את האור שלך, לגדול על חשבון זולתך. זכור, אדם, שברצון להקטין את השני ולהגדיל את עצמך, תסיע רק לשני לגדול עוד יותר, שהרי כאשר רציתי להגדיל את עצמי ולהאדיר את כחי השפעתי, השגתי רק ירידה נוראה, אורי הועם ונחשך, והשמש, שעיני היתה צרה באורה, בחמת שאיפת־הגדלות שלי, הלכה ונתעצמה עוד יותר. עד שנעשתה לנשאת הכתר של אור־עולם, ואותי דנו לסבול ירידה נוראה לעולמים. השמש נהפכה לסמל הנעלה ביותר ואני נעשיתי כנועה לאורה.

השבט נעשתה מזהה עם הקב"ה בביכול: "שמש דא הקב"ה. דא הוא דא דשמא קדישא" (זהר, פקודי). הזהה שבכתב משולה לשמש והזוהר שבע"פ ללבנה. ובריוק כשם שהלבנה שואבת את אורה מן השמש, כך שואבת תורה שבע"פ את חיותה מתורה שבכתב. "אמר הקב"ה... שאם עברו על המצות אני ממשכנן שתי משכנות... א"ל משה רבינו: עד מתי, א"ל עד בא השמש עד שיבא משיח" (תנחומא משפטים, יא). בריאת העולם היתה ביום ראשון, כ"ה בחודש אלול, וביום רביעי, כ"ח באלול נבראו השמש והירח (פרקי דרבי אליעזר, פ"ז). כיון שכך, מתאימים ומסוגלים ימי־אלול, שהם הקדמה לימי־התשובה, ליצור באדם התעוררות ולאפשר לו להתבונן בכל דברי־המוסר, שהן השמש והן הירח, מדברים ויכולים להכניס אותו לעולמות רוחניים נעלים, וגם לעולם התשובה.

* * *

השמש והירח, אינם יחידים בדברי־המוסר שלהם. שכן דיבורים כאלה אף הבריאה כולה מדברת. העשב, הצץ, ההר, השלג הנצחי שעל הר־הפסגות. כולם אומרים שירה לשמים ומוסר לאדם. ה' מאזין לרננת־שירתם אבל האדם קולם רק לעתים נדירות. את דיבורי־התחנון והלבביים שלהם, רק לעתים רחוקות הם חודרים ללב־האבן שלו.

ראשי דשאים ורכנים ברוחות קלילות ובפנים מבוישות הם משמיעים דיבורים מרסימים. ומה הם אומרים? שנה אחרי שנה אנחנו מעטים על העולם לבשש ירוק חדש. האדמה מוכנסה מרבד ירוק ורענן. בא לך האדם הדוך על ראשי. אמור לי אדם, אמור לי עולם, במה חטאי כה גדול, שהאדם בצעדיו הכבדים ידמוס אותי. ואולם, אתן לדרוך על ראשי והעיקר למלא בזה את רצון ה', ששליחו, מלאך, עומד וטופח על ראשי, מכה בכל אברי, בהכריזו: גדל! "אין לך עשב ועשב מלמטה, שאין לו מזל מלמעלה, שמכה אותו ואומר לו גדל" (סו"ר בראשית י, ו. ראה גם זוה"ק בראשית, השמטותו לחלק ראשון). ובוכים גם, בגעש סערת הרוח, עצים ואילנות, בכי מר ונורא: גידלם תולדות־פירות, יפים והדורים, וכאות ורחוות־דעת ועוקרות אותם ואף קורעות מעליהן את העלים המפוארים הרחבים. ואמנם נשארים כל תקופת החורף כאלמנה עניה וגלמודה, ללא תולדות־פירות, ואפילו בלי עלים שנוכל לעטוף בהם את הגזע הקפוא. הים סוער בגלים זועפים, אילנות מתנועעים ברוח, פוכרים בכאב את ידיהם הענפיות. והו הקול שלהם, השפה הזועקת שבה הם מדברים.

יש גם שפה לחישה, החדירת עמוק עמוק לבבי־הנשמה. כל הטבע מדבר, לפעמים אל עצמו ולפעמים אל אחרים. כל גם הרי־האבן הדוממים אינם מחרישים. ומה אומר: אני חי בדידות אמת עם כל הבריאה, בשלום מתמיד הן עם החורף והן עם הקיץ. מצד אחד צל, קור, המביא ממש רעדה. אני נושא בחיקי שלג צחור ונבחר. אפילו בחורף תמה אני עוטה בגד לבן (ולבן הוא מקור. לא צבע. לא מלאכותי. רק הכהן הגדול ביום הכיפורים לובש בגדי־לבן. מפני שלבן הוא מקורי. ואין שום צורך שהאדם ייצר צבע לבן), ולכן אני, ההר, מחוכר למקור, ישר מן השמים נופל השלג על גופי ואני שומרו כארון יקר לעתיד. לזמן הקיץ. ומצדי השני, מגבי, בערות ממש שמש יוקדת, המחממת גופים קרים, נשמות קרות. בשלג הצחור שעלי, יכול האדם לראות הן בגד־הופה. תחילת ארשר ארצי ושמימי, הן תכריכים לבנים, הסיום של חיי הכל־הבלים שלו. אני נושא בגופי הן חום הן קור. ביחד עם הצינה אני גם מבהיק קרנים המרפאות גופים חולים. ולכן שואל אני אותך האדם, מדוע אתה בא ומבקע אותי מכאן ומכאן כדי לפלס לעצמך דרך?... למה אתה משלם רעה תחת טובה?

* * *

גם האדמה הדוממה הנחתתה מדברת, ומי שיש לו אוזן הכרויה לדברים רציניים, יכול לשמוע ולהאזין איך האדמה החולית מדברת יומם ולילה. היא אינה שותקת. האדמה, ומרגע שהיא רק רואה שאדם נוגע בה ברגליו, מתחילה היא לדבר אליו בשבעים לשונות כדי שכל אחד יבין את דבריה. המהולים פרק־מוסר. ומה תובעת האדמה מן האדם? היא תובעת ממנו חסד, לא עבור עצמה, אלא היא רוצה שהאדם ילמד ממנה את מידת החסד, שורדי העולם כולו מיוסד על כך: "עולם חסד יבנה" (תהלים פט, ג). ובלי חסד אין העולם יכול להתקיים. גם צדקה שמשמעה חסד, עומדת על מדריגה גבוהה ביותר ויש בה כחו מטאפיסי המסוגל להציל את האדם: "צדקה תציל ממות" (משלי י, ב). מצות הצדקה היא גדולה ונעלה, היא אחת המצות הגדולות ביותר המסוגלת להב־קיע רקיעים, לפותח שערי רחמים ולסחר אדם מעוותותיו. "גדול הנשה צדקה יותר מכל הקרב־נות" (סוכה, מט:).

צדקה היא קנה־המידה לאופיו של האדם, היא מלמדת באיזו מידה מחונן האדם במידת החסד. הצדקה עצמה, לפי הקבלה, היא בבחינה של חסד: "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה" (סוכה, מט:). ועל מה ביקש דוד המלך: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי" (תהלים כג, ו). ומה מבקשת אמא־אדמה מהאדם, כי היהודי יהיה יהודי של חסד. שכל מהותו תבוטא בחסד. על היהודי לנשום חסד בכל נשימה שלו, בכל שעה ובכל רגע, ללא הפסק, תמיד הוא חייב להיות מוכן לעשות חסד. האדמה היא סמל אידיאלי לחסד, ולכן היא יכולה לשמש דוגמה לאחרים, שממנה ילמדו כיצד להוג תמיד במדת החסד. כן, האדם בחיר־היצירה, שמלאכים ביקשו לומר עליו שירה, צריך ללמוד את המידה הגבוהה והמופלאה הזו של חסד, ממי? מן האדמה החולית והמאובקת.

"ונפשי כעפר לכל תהיה" (תפלת אלקי נצור). האדמה מפותנת את כל העולם, היא מצמיחה את שבעת המינים, ממנה צומחים כל הגידולים החיד־ניים, כל המזונות והפירות הנחוצים לקיום הגופני של האדם. היא מאושרת למלא את ציווי ה': "ותדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו" (בראשית א, יא). ומהו השכר שהיא מקבלת על עשותה חסד כה רב עם האנושות? — האדם שניחן ומתפרנס מכל מיני הגידולים שהיא מצמיחה, דורך בצעדיו הכבדים על ראשה, מקלקל את צורתה, מעמם את ברקה, תולש נחתים מגופה, חופר וקודח בה, מלכלכה ומזהמה, ואף פעם אינו זוכר את החסד שהאדמה הזו עושה עמו. ללא הפסקה, מזה אלפי שנים, מאז בריאת העולם, וכיצד מגיבה האדמה על כל המעשים הברבריים הללו של האדם, הרומס עליה במנפיו המזהמים? האדמה שותקת. היא סובלת את כל הבזיונות שמעוללים לה וממשיכה במעשי החסד שלה. בא אינה נקמת. היא תמיד עסוקה בתפקידה ומתיה אם נשמתו של כל אלה שיתרקים בפניה.

זהו הקלף המאלף של האדמה. כך על כל יהודי להיות, כמו האדמה, לא לקחת נקמה, לא לעשות שום חשבונות, אלא תמיד להישאר איש־חסד. והו המוסר שהאדמה משמיעה לו לאדם. וכמה שונה היה העולם נראה, אילו עמדו והאזינו לדברים שמשמיעה האדמה השחורה והקשה; אילו עשו כן, הרי הראי שלב האדם לא היה כה מאובן וכה אטום מלחוש בסבלות הזולת.

* * *

הבריאה המסופפת, על כל פלאי־פלאיה, מה שנגלה לעיניו ומה שנעלם מאתנו, הוא תוצר בלתי־אמצעי של התורה, תינוק היונק חלב ממע־יינות של תורה. "אסתכל באורייתא וברא עלמא" — אומר הזוהר הקדוש; התורה היא התכנית המדוייקת שלפיה נברא העולם. מן האדם בחיר־היצירה ועד לרמש הזעיר ביותר במעמקים. ולכן אין כל פלא שהטבע כולו קורא לאדם לחשבון־נפש רציני, לתשובה מחושבת, להפלגה במדות טובות, לחסד, לרחמים ולהתנהגות מוסרית בחיים היומ־יומיים. הצץ מתלבלב במלוא יופיו, מדיף ריחות וניחוחות, וכאשר הוא בראשית החורף מתחילים עליו ליבול — הכי אין הוא ספר־מוסר חי?

הים־הגדול הזועף, עם העולם הגדול המצוי בתוכו רבמפעליו, בנאמר: "כל מה שיש בים־הים יש בים. חוק מן החולדה" (חולין, קכז.) — האין הוא ספר מוסר? ולכן, כל הבריאה כולה היא תורה, שצריכים להתפעל בה וללמוד ממנה מוסר. דרוש רק מוח להבין, לב להרגיש, עין לראות ואוזן לשמוע, ואם חסרים הקנינים הללו לאדם. הרי שהוא למפשה כמעט ואינו קיים. וכאשר האדם בשמים, אתה חרש מלשמוע כיצד כל הבריאה כולה מדברת אליך בקול נלהב: "צמאה נפשי", יאיפה אתה, אדם, ברש הזיכלם בפני תולעת קטנה, בפני יצור זעיר כזבוב, למה אינך זוכר כי "יתרש קדמך".

כך סערה קוצק ודעמה, אין לנו שנשאוד ביחודים ל"יראו מי ברא אלה" וחרשים לשמוע את כאב השכינה המיללת יומם ולילה בעצב, שכן כאשר האדם שוקע ביגון וצער השכינה בוכה עמו: "בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת: קלני מראשי, קלני מזרועי" (חגיגה, טו:).

עד יותר מאשר בכל ימות השנה, משפיעים הים, היער והעצים בימים הנוראים. יותר מאשר בכל ימות השנה מהדהד בימים האלה "קול ה' על המים" מעמקי התהומות. בימים נוראים מרעידים הרים בגבהותם. העצים נראים כאילו מיוחמים, כאילו תנו בדרכים. היער מצמץ בקול, מבקש רחמים שלא יגדעו לו את חייו, שלא יחתכו לו את שורשיו. אז, בימים הנוראים, נעשה האדם קרוב יותר לשמים. הוא רוצה לטבול אז ביחד. עם הלבנה ולטהר את עצמו. הוא רוצה להתפלל ביחוד עם העשבים הנמוכים־המבקשים גשם. אז, בימים הנוראים, נעשה האדם מושפע וחדור השראה מאימת יום־הדין. ואז נקל יותר לעינים להתרומם השמימה כדי לראות: מי ברא אלה. המבט הזה מוליך לתשובה, לחשבון־הנפש, כפי שאמרה קוצק.

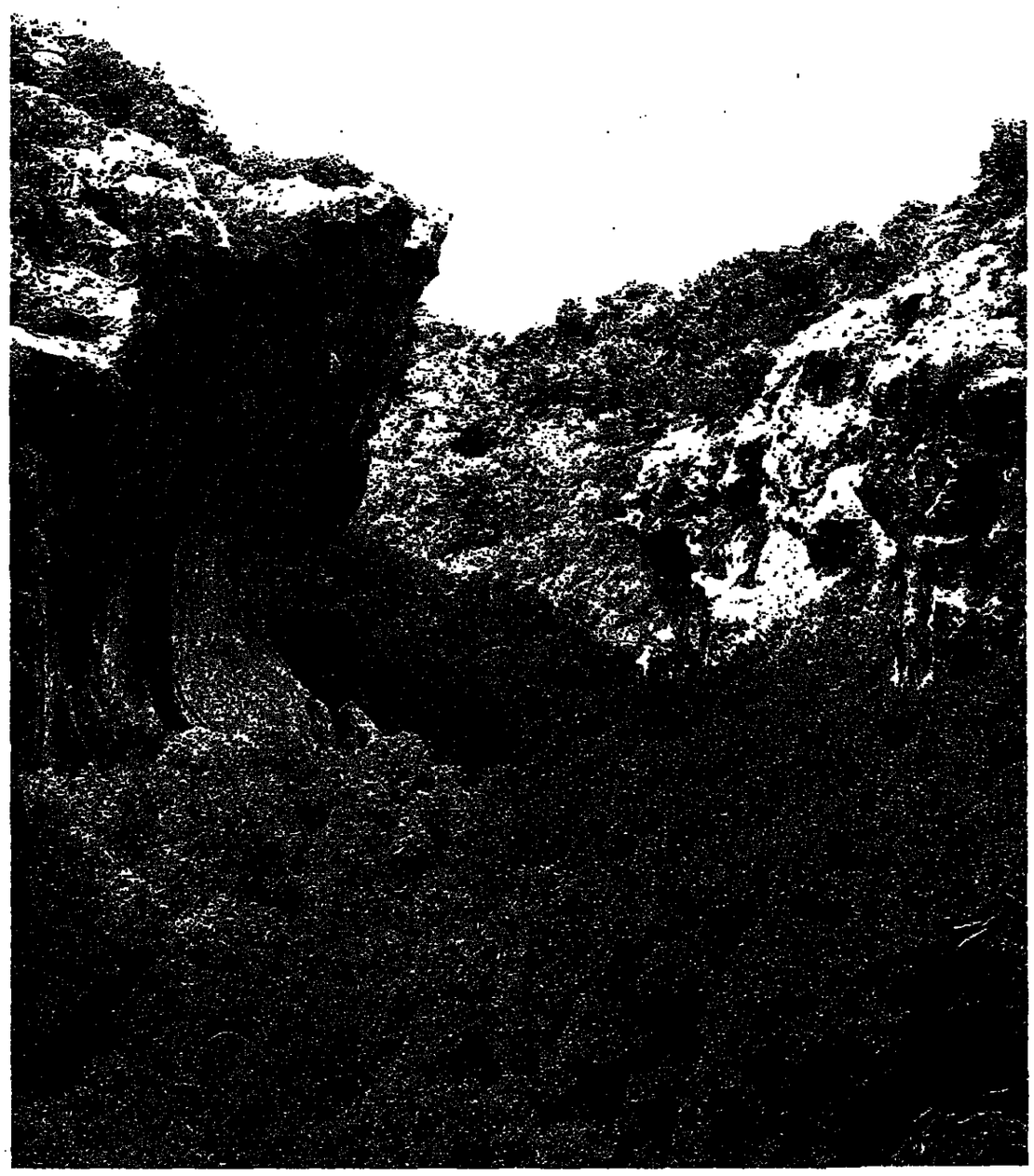

מאת: יצחק אונגל

קול דודי דופק...

קבלות והנהגות טובות לקראת הימים הנוראים — הדרך לחזקן ולהתמדתן

יש משהו בכל יהודי, חבוי בעומק הנפש אשר לעולם לא ישלים... כוח סמיר וגנוז בעמקי הלב אשר לא ניתן לו לשקוע בדע ולדרת תהומה. ככל אשר יסתוך במערבולת החיים. יסתבך בשקר ובר־מיה, בכוב ובאונאה; יתפה בתחום ובדמיון, בגכר ובזר - - - תמיד תתעורר בו איזו נקודה פנימית, תתיצב בדיבה, תצעור אותו ותשים לפניו שלט אזהרה...

יש הקוראים לזה מצפון, רגש מוסרי, אנו האמתים על מקורות היהדות, הלא שזה משהו הנובע ממקור עליון, חלק אלקי ממעל השומר על האדם שלא ישקע לגמרי ברפש ובטיט בזהמא ובחלאה, והו יצרו הטוב של האדם המעמיד לפניו תדיר־תמידי אזהרה, אמצעי עכוב לבל יסטה חיו לגמרי מדרך הטוב והישר ולבל יסור מאורח מישור.

והו גם אותו בת־קול הנשמע ממרומים, והדופק על הלוח לבו של האדם. הקורא לו באשר הוא שם: "עצור! הרף! עזוב!

הוא הקול המכריז בפי הנביא ופותה לכל בני אל־חי: שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם!

ויש אשר הקול הזה יגבר וילך, יעצם ויאדיר — ה' ממרום ישאג ממעון קדשו יתן קולו"... בקולות וברקים ורעמים יבוא כדי להכניע גובה לב האדם. וכמו שאמרו חז"ל: לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב שנאמר: (קהלת ג' י"ד) והאלקים עשה שיראו מלפניו.

ויש אשר בדרך ובחמלה יגיע. בעדנה ובלטוף יבקש ויתחנן לאדם: "קול דודי דופק... פתחי לי רעיתי, יונתי תמתי!

הנה זה עתה שמענו את קול השופר המחריד וזועק: "עורו ישנים משנתכם ונרדמים מתרדמת כם". ובלבבו פנימה התעוררה אותה נקודה פני־מית... ואכן כל יהודי עושה לו את מאזנו השעתי הנה נתקל הוא בצד השלילי דומה כמה פעמים נפשל בלשון הרע, וכילות וגרימת מחלוקת, שקר ואונאה בלחול בתפילה, ברכות ללא כוונה ובחטיפה ומר לו בלבו בחשבו: "באיזה פנים אבוא ביום הדין לפני כסא משפט כאשר כל באי עולם יעבדו לפניו כבני מרון...

ודקי היום — דא ראש השנה

(זהר ח"ב ל"ב ב')

כך מחליט הוא בלבו להנתק מהרע, להתחזיל הכל מחדש, מעתה יתחזק בתפלה יוסיף בלמוד התורה, יצטר את פיו ולשונו מדברים האסורים. אכן מתחרט הוא על העבר ומקבל הוא על עצמו לשפר את מעשיו. "ודקי היום" — יהיה זה יום מכריע בחייו. יום שישנה את כל עתידו, את כל מסלול חייו מעתה...

- - - אמנם פרק זמן קצר עמדנו בהתחייבות, החזקנו ב"קבלות" הטובות והיפות, והתפילות היו בהתעוררות ובכוונה פנימית. הזמן לא בזבזו לדב־רים בטלים ונצל ללימוד התורה, לדברים אסורים כבר לא היה זמן. חודש התשובה ניכר היה לא רק בבית הכנסת, בישיבה אלא גם בבית, הפרצוף הרוחני השתנה לבלי הכר, מכל קרן ופינה נדף ריחו הטוב של אלול ועשרת ימי תשובה.

אבל מה קרה אחרי עבור הימים הנוראים, אט אט, כמעט שמנוג הכל נשכחו כאילו כל "הקבלות", שוב רפיון בלימוד, תפילה חטופה ומהירה, גם בשמירת הלשון — כבר לא זחירים כמקדם...

ויבוא גם השטן בתוכם...

מה קרה כאן? כיצד התמוטט כל הבנין היפה והנורה? היכן כאן מקום התורפה? איה היא הפרצה בה חדר השטן? איך הצליח אותו נחש צפעוני להטיל את ארסו ולשים לאל את כל תכיותינו הטובות והיפות?

דומה כי את התשובה לשאלות הללו יש לחפש באופן קבלת ההחלטות ובעומק רציונון. אין לפקפק בכך שודאי היתה כוונה טובה להתמיד בקבלות ולא לנטות אותן חלילה לאחר זמן. ברם מה שחסר היה הוא. הנכונות להקריב עבורן מאמ־צים פנימיים, העקביות בהחלטות הללו דורשות מן האדם קרבנות, כמו התמסרות נחרצת ובלתי מתפשרת לעלות בתורה, ההאמצות מחיה ומזון שבתית בתוכן התפילה, וחזור על מציאת זן בעיני החברה ההתבלטות בה. במלים אחרות: כדי שההחלטות ותהיינה מתמשכות ובלתי פוסקות הן צריכות להיות בבחינות קבע ולא ארעי, מרשרשות בעומק הנפש ולא צפות ושטות.

ויבא גם השטן בתוכם. ויאמר ה' אל השטן מאין תבוא ויאמר משוט בארץ... והו כוחו של השטן ואותזתו ב"ארעי". במחשבות הטובות, ב"קבלות" הבשוטטות שאינן מרשרשות בעומק פנימיותו של האדם.

דורות הראשונים ודורות האחרונים

"בא ודאה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים — דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן ארעי זה זה נתקיימה בידן; דורות האחרונים עשו מלאכתן קבע ותורתן ארעי זה זה לא נתקיימו בידן (ברכות ל"ח ב').

והו מה שאפיין את אנשי המעלה מהדורות הקודמים, דורות הראשונים עם כל עבודתן הקשה והמפרכת — הם עמלו קשה כדי להשיג את לחמם ולהביא טרף לבני ביתם — ידעו הרגישו שעיקר תוכן חייהם הוא תורה ועבודת ה'. תורתן היתה קבע — יסוד חייהם ותוכן מהותם, מחש־בותיהם ומאויהם דרו נתונים תדיר בעבודת ה' ועבודתו, אפילו בשעה שעסקו במלאכת החולין שלהם, ומשום כך זה הה נתקיימה בידן — גילו הצליחו וגם עשו פרי, עבודתם בקודש ומלאכתם עשו פרי הלולים למעלה. הקודש השפיע על החולין והחולין נכלל בקודש.

וכך מפרש הרמב"ם את דברי שמאי במשנה (אבות א', ט"ז): עשה תורתך קבע: אמר עשה תלמוד — השרש הזעיקר, וכל שאר עסקיך נעשי־כים אחריו... קרבך להבריו מפרש גם רבינו בחיי ומציין: זה ההפך מהמון בני אדם שהתורה נגרדת אחר עניניהם ומצאת התורה מתבטלת...

עשה תורתך קבע: הכוונה — אם כן — שעניני התורה ועבודת ה' יחפסו את המקום המרכזי במחשבת האדם מישראל. בהם יהגה תדיר ולפיהם יקבע את כל אורחותיו והתנהגותיו. כך יהיו כל החלטותיו וקבלותיו בענייני תורה ומצות מבוססים ובני קיימא למשך זמן רב.

נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך

כבר בחז"ל מוצאים אנו את החשיבות של "קבלות" לדבר מצוה וכן אמרו בשם רב גידל א"ר: מנין שנשבעין לקיים את המצוה שנאמר: נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך וכן אמרו בשמו: "האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו נדר גדול נדר לאלוקי ישראל" ועל שאלת הגמ'... שהרי מושבע ועומד מהר סיני משיבין הא קמ"ל דשרי ליה לא"ניש לזרוזי נפשיה (נדרים ח' א'). אכן גדולי הצדיקים החסידים והיראים האמיתיים, אף שתמיד הנו חושבו בחש־בונו של עולם, וכל צעד ופסיעה שלהם, מדוד ושקול היה, בכל זאת כשהגיעו ימי אלול, ימים אשר חפץ ה' בהם, נהגו להוסיף "קבלות" והנהגות שונות כדי להוסיף חזוק על חזוק וסיג לסיג.

כך אנו מוצאים את גדולי תלמידי הבעש"ט ואישי המוסר הידועים רושמים לעצמם הנהגות וקבלות אופייניות המשמשות להם ציוני דרך ותמרורי אזהרה, נעתיק כמה מהם ונראה דרך אגב כמה הם דומים:

יזהר מאד בהתמדת הלימוד שעורין כסדרן... (צעטיל קטן לרביו אלימלך מליזענסק ד"ע, ר').

להשתדל בהזיהות ביטול תורה ועב"ם שלא יעבור בלי לימוד ביום ובלילה משהוא (קבלות של הגיר יצחק בלאזאר זצ"ל).

בכל הדברים שבעולם הן בתורה, הן בתפילה הן במצוות מעשיות יזגיל א"ע לומר בזה הלשון הריני עושה זאת לשם יחוד וכו' וידגיל א"ע לומר זאת בחוכיות ופנימיות הלב... (צעטיל קטן).

בל"ג בצו"ה תפילה בכוונה וכן כל ברכת המצות והנהגין שלא לזרוק ברכה מפיו (קבלות של הגר"י בלאזאר).

ויעסוק באימה וביראה באיזו ספרי מוסר בכל יום בראשית חכמה, ושל"ה חובות הלבבות (הנהגות רבי אלימלך זיע"א).

ללמוד בלי נדר ספרי מוסר בכל יום או להיהר בכוסות, לעיין תמיד בספר היראה לרביו יונה ולהרגיל בהנהגתו (קבלות הגר"י בלאזאר).

ידגיל א"ע להתפלל בכל כחו ובקול המעורר הכוונה להדבק המחשבה לדיבור (צעטיל קטן).

קטטנו רק כמה דוגמאות מדידות, המעיין בספרים הק' יבאא למבביר הנהגות טובות וקבלות ישרות המסוגלים לעורר בנו הרהורי תשובה ולה־ותות לנו דרך צדיקים הדרך בה נלך.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שאכן נזכה לסיעתא דשמיא בכל אשר נקבל על עצמנו ובכל אשר נפנה בכללו. חפץ ה' בידינו יצלח ותזכה להכתוב בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום.

במחשבת האדם מישראל. בהם יהגה תדיר ולפיהם יקבע את כל אורחותיו והתנהגותיו. כך יהיו כל החלטותיו וקבלותיו בענייני תורה ומצות מבוססים ובני קיימא למשך זמן רב.

שרגא וייס

ירח האיתנים, תשרי, שהוא החודש השביעי

"כל השביעים חביבים לעולם..."

"ובחודש השביעי, באחד לחודש" (פרשת אמור):

אמרו חכמינו: "כל השביעים חביבים לעולם. למעלה, הוקיע השביעי חביב: שמים, ושמי הש־מים ורקיע ושחקים, זבול ומעון וערבות — וכתוב "סולו לרוכב בערבות". בארצות, השביעית חביבה: ארץ, אדמה, ארקא, גיא, ציה, נשיה, יבל — וכתוב "והוא ישפוט תבל בצדק". בדורות, הש־ביעי חביב: אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך — וכתוב "ויתהלך חנוך את האלקים". בא־בות, השביעי חביב: אברהם, יצחק, ויעקב, לוי, קהת, עמרם ומשה — וכתוב "משה עלה אל האלקים". בבנים (בניו של ישי) השביעי חביב, שנאמר "דוד השביעי" (דה"א. ב'. במל־כים. השביעי חביב: שאול, איש בושת, דוד, שלמה, אחבעם, אביה, אסא — וכתוב "ויקא אסא אל ה'". בשנים, השביעית חביבה, שנאמר "והשביעית תשמטנה ונ־טשתה" (תוד אמר. כי ששת אל־פים שנה העולם קיים. כנגד ששה ימים בהם ברא ה' שמים וארץ — כי יהמו של הקב"ה אלף שנים — היום השביעי. יום השבת. הוא רמז לאלף השביעי. לעולם הבא שכולו שבת ומנוחה לחיי העול־מים (רמב"ן, בראשית, ב'). על כן הוא אומרים: "מזמור שיר ליום השבת לעתיד לבא, שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים". ועוד נאמר: "תניא, כשם שהשביעית משמטת אחת לשבע שנים, כך העולם משמט אלף שנה לשבעת אלפים שנה, שנאמר. ונשגב ה' לבדו ביום ההוא".

גם על האור לעתיד לבא נאמר. כי יהיה שבע פעמים כאור ימי בראשית: "...אור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים" (ישעיה, ל').

מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע

בספירת העומר מזכירים את שבע הספירות העליונות, עד שמ־גיעים ביום הארבעים ותשעה לספירת "מלכות שבמלכות". ברקע נמצאים שבעה כוכבי לכת, וגם במלכותא דארעא מצאנו שבעה וראי פני המלך. נאמר במלכי יהודה; "...ושבעה אנשים מרואי פני המלך אשר נמצאו בעיר" (ירמיה, נ"ב); וגם במלכי גיים כתוב: "...והקרבב אליו... שבעת שרי פרס ומדי רואי פני המלך" (אסתר, א').

המשובחת: "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. שבת לה'". בזכות שמירת שמיטין, כני ישראל יושבים על אדמת ארץ ישראל, ובעתן שמיטין גלו ממנה, כנאמר: "אז תשבת הארץ והרצת את שבתותיה".

— צותה לנו תורה לספור שבע שבתות שנים, וכעבור שבע שמיטין, לקדש שנה החמישים, היא שנת היובל. ומגלה לנו הרמ"ב"ן (ויקרא, כ"ה) כי שנות הש־מיטה היובל אח"כ, מרמזות לחמישים שערי בינה שנבראו בעולם, וכולם נמסרו למשה רבנו, מלבד השערי החמישים.

ימות העולם כנגד שבעת ימי בראשית

נאמר במדרש: "העולם עומד על שבעה עמודים, שנאמר "חצבה עמודיה שבעה". והסבירו רבותי־נו. ששבעה עמודים אלה הם שבעת ימי בראשית. שבהם נברא העולם. ופוד אמרו. כי ששת אל־פים שנה העולם קיים. כנגד ששה ימים בהם ברא ה' שמים וארץ — כי יהמו של הקב"ה אלף שנים — היום השביעי. יום השבת. הוא רמז לאלף השביעי. לעולם הבא שכולו שבת ומנוחה לחיי העול־מים (רמב"ן, בראשית, ב'). על כן הוא אומרים: "מזמור שיר ליום השבת לעתיד לבא, שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים". ופוד נאמר: "תניא, כשם שהשביעית משמטת אחת לשבע שנים, כך העולם משמט אלף שנה לשבעת אלפים שנה, שנאמר. ונשגב ה' לבדו ביום ההוא".

גם על האור לעתיד לבא נאמר. כי יהיה שבע פעמים כאור ימי בראשית: "...אור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים" (ישעיה, ל').

מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע

בספירת העומר מזכירים את שבע הספירות העליונות, עד שמ־גיעים ביום הארבעים ותשעה לספירת "מלכות שבמלכות". ברקע נמצאים שבעה כוכבי לכת. וגם במלכותא דארעא מצאנו שבעה וראי פני המלך. נאמר במלכי יהודה; "...ושבעה אנשים מרואי פני המלך אשר נמצאו בעיר" (ירמיה, נ"ב); וגם במלכי גיים כתוב: "...והקרבב אליו... שבעת שרי פרס ומדי רואי פני המלך" (אסתר, א').

גם בקוראת התורה בצבור מצאנו את ההקבלה בין מלכות שמים למלכותא דארעא, ועל כן תקנו שבעה קרואים — העולים לתורה בשבת — כנגד שבעה רואי פני המלך (גמרא מגילה, כ"ג.).

והמכא יבה לטהרה רק אחוך שיספור שבעה ימים, ואז יגיע לטהרה; ויקילוריין לעיתים הם דברי הרמב"ם ב"מורה נבוכים" (מאמר ג'. מ"ג); "...כי להקפת השבעה מבוא גדול בדברים הטבעיים כמו בענינים התורה"ים, כי התורה תתרומה בטבע תמיד ותשלים הע־נינים הטבעיים על צד אחוד".

שבעה דברים נבראו לפני בריאת העולם

הז"ל מגלים לנו, כי שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הם: תורה. השובה. גן עדן, גהינם. כסא הכבוד. בית המקדש ושמו של משיח. תורה, שנאמר: "ה' קנני ראשית דרכו" ; תשובה, שנאמר: "בטרם הרים יולדו... תשב אנוש עד דכא"; גהינם, שנאמר: "כי ערוך מאתמול תפתה"; כסא כבוד, שנאמר: "נכון כסאך מאז"; בית המקדש, שנא־מר: "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו"; שמו של משיח, שנאמר "יהי שמו לעולם לפני שמש יגיח שמו".

המספר שבע גם לטובה וגם להיפך

מצאנו את המספר שבע גם בענינים של ברכה וגם בענינים של ענישה, גם במעשה הצדיקים וגם במעשים הלא טובים. וכה הם דברי אחד מגדולי מפרשי התלמוד (המהרש"א. עירובין, י"ט): "...כי מעשה האדם ומאורעותיו הם מסוגלים ומסכים לפי שבעת ימי בראשית... וגם לפי ז' מזלות. לכן גם הנביא "ויספוד ליסר אתכם שבע על הטאתיכם". כי הענות נמשכים בשבעה פנים וכן יבואו הפורענות בשבעה פנים. והם שבעה שמות לגהינום...".

לפי הקדמה הזאת נמצא: "שבע ברכות" בחתן וכלה; שבעה נרות — במנורה; "שבע דנמתמא־ה הפטרות נשבת נחמו והלאה; שבעה ימי חג הפסח ושבעה ימי חג הסוכות. ו"שבע יפול צדיק וקם". נמצא גם שחז"ל מונים: "שבעה שלא שלטה בהם רמה חולעה", ואלו הם: אברהם, יצחק ויעקב, משה, אהרן ומרים, ובנימין בנו של יעקב" (גמרא ב"ב, י"ז).

לעומת זאת אמרו לנו חכמינו: "שבעה שמות ליצר הרע: רע, ערל, טמא, שתא, מכשול, אבן וצפוני" (גמ' סוכה, נ"ב). ועוד: "שבעה שמות לגהינום: שאול, אבדון, באר שחת, בור שאון, טיט היון, צלמות וארץ תחתית".

ושוב: "שבעה דברים בגולם", ו"שבעה מנדים לשמים" ואלו הם: מי שאין לו אשה, מי שאין לו בנים (שאינו רוצה בנים — תוספ'), מי

هكذا من الأصل

סיפור

גביע שכולו זהב

ר. פרידמן

שעת בין ערבים של יום קיצי חם, בשלהי קייטי ימי הרחמים והסליחות, סרם יום הדין.

ה"קלויזל" הברסלבאי הומה וחגיג: חסידים שכבר נקבצו ובאו לפני מספר שבועות ישובים פה כבריחם, הופכים ומהפכים בספרים הרבים הפזורים על השולחנות, כאשר מדי פעם בפעם מתפרצת גרחה וקול יבבה מלבו של אחד מחובשי הספסלים.

★

"גאר מיין זאך איז ר"ה!" — "כל עניני עלי אדמות, הטריז ובי נחמן מברסלב ז"ע באותני תלמידיו ושומעי לקחו, הוא ר"ה! ובשל כך בנים רחוקים מבקש אני אתכם בכל לשון של בקשה, אבא באו אלי להיות עמי בראש השנה! באו כולכם, הקבצו ובואו, איש בל יעדר!"

קריאה זו שקרא אותו צדיק בשעתו, צחי לשעה היה ולדורות. וכבדל הקריאה כך גדל והתיענות. החסידים קיבלו פלהם את דבר ההברה ברחילו ורחימו, ובכל מאמצי כחותיהם השתדלו לקיים הצווי הקדוש, גם כאשר הדבר עלה להם כדמים ממש.

וכשעלו לברסלב לראש השנה, היו משתדלים להקדים את העליה. כל השנה כולה שרוי הלב כדאגותיו, יודע איש צרת נפשו, המחסור והדחק מבלבלים לפעמים את הלב ומצמצמים את הראות.

אך כאשר אלול פורש אברתיו, מתפשט הזוכר נתיבות עולם, מתעורר הלב וכאילו נכחה ברותחין: "אלול! — ואני היכן מצוי אני?..."

ואף שאנשי ברסלב אנשי "חבליה" המה: עוקרים רגליהם מן המנון ומן השאון אשר אינם בעיניהם. אלא המרוחי וכלבלים, מעשי בעל־דבר וחעתועיו. להסיר דעתם של בני אנוש, להשכיחם ח"ו חיי עולם. ולכן מכבדים הם את השבילים הצדדים. את נתיבות היער, ואת משעולי השדה. שם בדד, בחיק הצומח שופכים הם לבם כמים לפני השי"ת, וחשים כי גם עשבי השדה שותפים להם בשיחם ותפילתם. וכאשר שבים הם לישוב. הרי שלבם עדין מלא זוך וטהור מן "ההתבודדות" עם קונם לבד.

ובהגיע אלול, ימים של רחמים ורצון, כופלים הם ומשלשים את העבודות. מתרחקים עוד קמעא מן העולם שבלאו הכי רחוקים הם כאמור. ממנו, והלב כתחיל בהכנותיו לקראת הנסיעה לרבי לראש־השנה, הנקודה המרכזית בחייו של כל אחד ואחד אשר אמון על תורת הרבי הקדוש מהר"ן ז"ל.

★

העיר טשערין עיר גדולה לאלוקים ואנשיה מרובים. קהילה קדוש שבה פורחת, וחסידי רבי נחמן מצוינים בה הן בכמות הן באיכות.

מדי הגיע מועד, ובפרט לקראת ראש־השנה, היו חסידים שבטשערין מתאספים ועולים לברסלב בקול גילה ורינה.

ובין הנוסעים אף רבי אבא, חסיד ירא שמים מרבים, למדן ובעל מעשה, והעיקר, יראתו קודמת לחכמתו. רבי אבא דגן מקושר לרבי נחמן, ומשמש כשו"ב בטשערין.

בנו של רבי אבא, אף הוא הולך בדרכי אבות, מתונן על ברכי ומבתני החסידות ומצטרף עם אביו בנסיעות לרבו.

אותו יום, כשבועים לפני יום הדין, המתה הכיכר הפרכנית אשר בטשערין. חבורת החסידים המקומיים כבר התאספה במקום. איש אין נושא ונותן ודיבור, ובפנים ווהות ממתינים לאו"ש שיתקבצו ויבואו כולם, כדי לנסוע בצוותא הוא לרבי.

התכונה במקום והשמחה הצוטפה פני האספים וזכירה לא במעט שמחת מחותנים הנוסעים לחתונה.

ואם תאמר יום הדין, היום הנורא ומשגיב ובא, ומי יוכה לפניו בדין? ומה להם בי יהודה? אין בכך חימה, "כי חסיד ברסלב, כן בית הוא אצל כביכול". "בנים אתם לה' אלוקיכם"! כלום יש להתוקא כאשר עומדים אנו בפני כס השופט. הישבם הוא אינו אחר מאשר אבינו. יוצרנו? ואם לא ה' בכך. הרי שסניגור טוב ומועיל עובר לפניו הלוז הוא רבנו, אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו!

בשל כך עומדת עתה חבורתא קדישא שבטשערין, בשמחה חזרה, ופתה את אלו מבני החבורה שעדיין חסרים, למסע.

דומה הכל כאן, ומדוע להתמהמה כאשר הלב כוסף ומשתוקק כבר כל כך לדרוך על אדמת ברסלב? כן, עדיין חסרים שני נוסעים חשובים. הלא הם רבי אבא שריב ובנו רבי שבתאל. חסכינם חסרון.

והנה מגיע אחד מפרחי החסידים בהול. רץ ושליח מן השריב: "לא לחכות! סעו לשלום! ענין נתרן מעכב אותו ואת בנו מלנסוע עתה עם החבורה. כאשר יתפנה מאותו ענין, לא יתמהמה ויסע בעזרת ה' יתברך הוכף ומיד, וביתתיים דרשו בשלום אנ"ש והזכירוני לפני רבנו..."

★

אותה שנה חלו ימי ר"ה בזום השני והשלישי לשבוע. כאשר כלה רבי אבא ענינו החל להדרך בהכנותיו למסע לברסלב. מסע הנמשך ימים ספר.

הפץ היה בכל לבו להגיע לברסלב כבר כמה ימים לפני ראש־השנה. אך מבריחן שלא עלה הדבר בידו הרי שבהזדמנות הראשונה יצא גם בנו לדרך. באחד הימים האחרונים של שבת לפני ר"ה.

★

ר' אבא שילם לבעל העגלה שיובילהו עד אומן, הסמוכה לברסלב, שם יסבות בשבת קודש. ומיד עם צאת השבת ימשיך בדרכו לברסלב.

עד לאומן עברה הנסיעה ללא תקלות וללא עיכובים. בהגיעם לאכסניה אשר בעיר פסו ר' אבא את העגלון לשלום אחר שמנה לו דמי נסיעה. הוא ובנו נשארו במלון על מנת להמשיך בדרך עם צאת השבת.

אך כבר בליל שבת החל הסחיי נותן אותותיו. גשמי רדיד מוקדמים החלו קרידים מאריבות הים־מים. התמלה אסר סבב לאכסניה בלאו מים

שבת קודש, יום מנוחה וקדושה, ור' אבא לא אבה אפילו להרהר במחשבה מהאינה זו כי הנשמים המוקדמים יבבשו את הדרכים והללו ישבשו חלילה את כל המסע. אך ר' אבא לא נתן לדאגות לשבש מחשבותיו. את השבת המבוכה ליום הדין עבר בדרכו בעבודה. בתפילה ובלימוד. למען לא יגיע בדרכו ריקניה ובחזות של "בטלן" לפני כס המכפש.

ר' אבא ישב עם בנו לד הסרוחן, שניהם ביבבירם את "הכרכר" עניים מקרא ואחר תרגום במתיקות ובכרידות. הגשם מהלחה עמהם בקצב ובקול.

מדי עמה בכמה בתרכים הנשמים. השמים לבשים נון אפור־שחור. הרוח בשתוללת ודעמים ובריקים בהתרים אלה באלו מי יפלח את האוויר בהתירות: ובעוזת מרובים יחד.

בבוצאי שבת כבר הגנה הסערה בכלא עוזה תוקפה.

בדרים הפרחת הבריל ר' אבא כל הכוס, ובנו ר' שמואל מברים מבהל מעט באביו ובנו ההבדלה, חליפות.

"כלום עובל להמבע על עגלון מטרם סיעטה את הדרך לברסלב ביעילות?" — פנה ר' אבא אל האכסנאי.

גיהך בכל האכסניה השיב בשאלה: "למתי. להחר?" "עוד היום. עכשיו!" — השיב ר' אבא בבהילות.

"מיהו הכעלון ביעיל בסכנה את מקור לחמו ולילו בסרד בזה?" — הבים האכסנאי בעיניים סמכים תרעומת בהם, באוהיו... "חכו למחר. אולי יתבהרו הדברים, הרבש כעבר הארץ ואז תמ־שיכו בדרככם".

אך ר' אבא לא אבה לשכוע. מה זאת אומרת? הרי כל רגע יקר! מדי להגיע לברסלב, לפחות שבת בספר לפני כניסת חגנו חייב הוא לצאת לדרך תיכף ומיד!

"נו נו... — מסיר האכסנאי בכתפיו — אומר לך כעובדותיהם של בבלי עגלה מקומיים, לך ושאל מי מביניהם יאבה לעדיך עמכם עתה מסע לילי על פני הארץ..."

והלו ר' אבא ובנו מהרהבצים על פתחיהם של עגלונים מקומיים. הללו יצאו לקראתם ודומים. עדיין חמר כל שבת מפעפע במעיהם, וצל שינה

של כבת הלוי בין רסי עיניהם. הבית. בו הם שוהים, כמבנו רק פרי שבת בשבת, כחכת הפתסה המטלטלת אחבם תדיר בדרכים, נעים וחזים. וכיצד אפשר לצאת בארשון ליל בבסע לתוך הסערה הבוערת? שום תכלום אין בו פיצוי עבור נסיעה חלקלקה בזו בדרך בריצה, מלווה ממטרים רעמים וברקים.

ובשל כך נענו הכל פה אחד: "נחכה למחר, בסיעתא דשמיא יתבהרו השמים, הבוקר אור והדרך ברורה ואפשר להשמר מהמהדורות; לא, אין טעם לצאת עתה לדרך..."

וכך סרקו העגלונים דלתותיהם בפני ר' אבא ובנו. שיצאו בפחי נפש ובלב הומה לתוך החשכות. עדיין לפניהם עגלון אחד שלא ביקשו אותו עדיין לפניהם עגלון אחד שלא ביקשו אותו להסיעם לברסלב, ואם גם זה יסרב אזי... אך חס ושלום לתת לדאגות לשלוט על המח. הרצון חזק אמור לאבד הבסתון!

★

חציקל בעל העגלה לא הבין רק לנפש סוסיו, אלא אף גם ללבו של אדם, להבדיל, השכיל להבין. וכאשר ראה לפניו את שני הנוסעים, הטובים עד לשד עצמותיהם, הירמולקות אשר על ראשיהם שכוסות קדימה ופניהם הכחושות מביעות חחיתה אילמת, זעו החודיים אשר במצהו.

"לברסלב אומרים הנכם, אה?" הוא העביה עיניו המימיות הטילן לתוך הליל החשוך והלה. ברק חולף האיר לרגע את פניהם המעונים של האב ובנו.

"לברסלב! שפיר! אך דעו לכם, על שלום העגלה הסוסים אני מהמר, תצטרכו לשלם בעין יפה עבור נסיעה זו!"

"מהו הסכום?" — נמלטו המילים מלבו המלא שמחה של ר' אבא על שסוף סוף מדברים כבר על שכר נסיעה.

חציקל הסיט את הקסקט המהוה הצידה, נטל יד שמאל ביד ימין והחל מזיז את האצבעות לכוון מזרח. תוך שהוא נצוד בקול חשאי לערכה החש־בון.

שלוש עשרה זהובים!" — הפלים לבסוף, בשומסו ידיו המיזגעות, ממאמץ החשיבה.

★

מאז ומקדם לא נמנו חסידי ברסלב עם בעלי־סמן. רבי נחמן גילה פעם אחת במסיבת מקורבו: "אני כבר דאגתי שלא יהיה לכם "פנים" בעולם השקר! — — — ".

ומה "פנים" לו לאדם בעולם זה כאשר הפרוטה רחוקה מכיסו ת"ק פרסאות?...

לא יפלא איפוא כי כיסיו של ר' אבא לא משופעים היו במצלצלים הסכום אשר נקב חציקל העגלון דמ־נסיעה יש בו בכדי להרחיע אדם כמוהו. אך לא כן היה.

"מוכן ומזומן אני" — נענה ר' אבא ופניו זוהרות כמוצא שלל רב.

נתן ר' אבא דמי קדימה לחציקל, והוא ובנו ר' שמואל ההכנסו לתוך העגלה.

חציקל השוהה מעט בביתו, הוא חיפש אחר כוכב מתאים ואדרתו העשויה פרוזה מהוהה. עטף יפה יפה צוארו וראשו בצעיף צמר ולאחר שנטל את המושכות בידו יצא לדרך.

"דרך צלוחה לכם — לחץ לעבר סוסיו — שאו רגליכם וטוסו כנשרים!"

אמנם היה לבו טוב עליו כצאתו, אך הדרך הבוצית החלקלקה לא עודדה כלל את מצב הרוח.

ר' אבא ובנו שישבו מצומדים בתוך העגלה נעו ונדו כשיכור בעת שהעגלה קיפצה ונטלטלה, ידדה ושקעה בבור ורפש ושוב עלתה והתיצבה על דרך סלולה.

חציקל עמל קשות בכחנו את הסוסים לפסוע מעדנות בין מכשולים ואבני נגף, למען לא יגעפו חלילה בפתע, יסטו מן הדרך ויתהפכו על נוסעיהם.

צעיף הצמר מיזחר היה לו לחציקל, אגלי זיעה גדולים ביצבצו על מצחו מחמת מאמץ, לאור החיזור הבוקע מן הפנס שחלה במרזמי העגלה, בחן מאומצות את הדרך. צעד אחר צעד שעל אחר שעל. כאשר ר' אבא ובנו מלווים אותו במאמציו, בברכת הדרך.

כל אותו לילה נסעה העגלה כבבחיב יסורים מתמשך. חציקל חשש להביע את חרשי לבו: ואולי ושמא כראי לחפסיק את המסע המבע ולתת מנוח לרגלי הסוסים בפונדק או בבית בדרך? אך כאמור לא הביע הרהוריו בשפתיו מחמת שכל אימת שמבטו נתקל בעיניו הרושפות אש ותחנונים של ר' אבא, גרמו הטענות המעטות.

★

"זכור ברית" ביער...

סליחות על אם הדרך...

מיום שהכיר את דבנו, לא יצא לו לר' אבא להעדר בליל שכזה ממחיצתו. הסליחות של "זכור ברית" כבר היו "נתח" מן הימים הבאים. האחיד רצד כבר! ראש השנה!!

ועתה, שוממים ודחוים בעגלה מטלטלת בדרך בוצית, מקפצים על מושביהם מחמת דחיפות ונגישות של האופנים על גבי הדרך החלקלקה, ישובים ר' אבא ובנו ולאור חוזרין שופכים לבם על גבי "הסליחות" לא במנין ולא עם הרבי, ובקול דממה דקה:

זכור ברית אברהם ועקדת יצחק! — — —

בקול דממה דקה...

אך כבר אמר הרבי בשיחותיו: "דע שיכולין לצעוק בקול דממה דקה — בצעקה גדולה מאד, ולא ישמע שום אדם כלל כי אינו מוציא שום קול כלל רק הצעקה היא בקול דממה דקה וזה יוכל כל אדם...".

סליחות, בקול דממה דקה, ודמעות חשאיות והלב שבור כחרס הנשבר על העיכוב... כל אותו לילה טולטלה העגלה בדרכים. וכשעלה עמוד השחר. הגיעו נוסעינו מיוגעים ועייפים לטפליק. המרחק לברסלב עדיין רציני. ומזג האוויר, ללא שיטוי, חורפי מצוקן ולח.

★

חציקל ניגש לאכסניה קרובה, הביא חופנים שחת ומספוא, ששחם לפני הסוסים והללו עטו על מזונם ברעבתנות. עיניו אדומות היו ונפוחות מעט, אך את המושכות לא הוציא מידיו, בנמנמו על מושבו הנוקשה, כדי להחליף כח...

לקראת הצהריים הגיעו לוייסין. צהריים של ערב ראש השנה, המרחוק לברסלב רב עדיין. תראנה אחת מלחיצה את הלב, ומטלטלתו כמ־סוטלה: "שמא ואולי נצטרך לשבות בימים הק־דושים של ראש השנה על אם הדרך...

★

"חצקל! הצקל!" — קולו של ר' אבא חנוק היה, דמעות הלב העיניים התמזגו ועמדו בגרונו.

עוד מעט תשקע השמש ואנו אנו באים? "חצקל! אוס חמול! יום הדין ממשמש ובא עוד שעות ספורות השנה החדשה תעמוד בפתח ואנו עומדים עתה בין שדות ליערות..."

חצקל הזיע והזיע, הוא פיהם להם לסוסיו את המנגיה האהובה עליהם בקול צחצוחי ומחוספס אילו אפשר היה להישיר מבט ללבו, בחדאי היה ר' אבא מבחין כי השתוקקותו להגיע טרם יום־טוב ליעד, אינה קטנה מהשתוקקותו של ר' אבא עצמו. אך מה יעשה ובדרך הטבע אין שום עצה לקצר את הדרך... כן, הוא זוכר סיפורים מימי ילדותו, לעת בין ערביים היה שוטע בקלויזל של בעלי מלאכה את ר' מנדל הישיש המספר סיפורי חסידים לפני קהל השומעים החמימים וכך היה אומר: "הבעש"ט הקדוש, בצאתו לדרך, מצוה היה על העגלון להשמיט את המושכות, ולהפנות גבו לסוסים, מחמת שהם כבר יעשו דרכם על הצד היותר טוב...

ואכן היתה הדרך מתגמדת ומתקצרת לפני פרסות הסוסים, והללו הזו בדרך פלא עומדים כעבור זמן קצר ביותר במקום היעד. הפלא ופלא — מרחוק חצקל דיעתו, ובלע דמעה הנינרת מעיניו המימיות לפיו הפעור. הפלא ופלא! לו היה הוא למשל, זוכה למשהו כזה, אך הבל הבלים... עגלון פשוט אין לו לקוות לדיסים שאינם ראוי להם... אבל הלא הנוסעים בעגלתו אנשי צחרה, הלא זכותם כראיה שהדרך תתקצר...

לבו של חצקל נמלא לפתע הערגשות אילו היה מוציל היה יורד מן העגלה ונרתם לעורת הסוסים, אך אפילו בכך לא יעביל במלוא ימה. ובכן, פתח חצקל פיו הכריז לסוסים באזניהם:

"קינדערלאך לויפט צום רביין!!!"

וראה זה פלא, הסוסים כאילו הבינו לקריאה, החלו מזרזים פסיעותיהם, וכאילו כחות חדשים נמשכו בהם, החלו לשעוט ולדהור, סוסים חולפים כיעף על פני הרים וגבעות. יעלו הרים יחד בקעות, מוחדות ומעלות, שדות ויערות, והנוסעים משוחאים מביטים בפליאה בנוף החולף ובמהירות. שמש, מביטה מבין קרני ענגים וכאילו מחייכת ומעודדת "אל דאגה, אל דאגה, עדיין שומרת אני משמרתי, אל דאגה!..."

★

לברסלב הספיקו להגיע בעוד מועד טרם כניסת החג.

אנחות ורוחה פרצו מלב האב והבן. "נסים גלויים — מילמלו שפתותיהם — אין זה אלא שרבנו הרגיש בצוקתנו ופעל שנוכל להמצא אצלו בר"ה...".

חצקל העגלון עמד מן הצד, פיו פעור בחיוך של הנאה. "חתיכת" מלאכה נאה עשה. הוא עמד בעוז"ה בהתחייבות...

כאשר נרגעו קמעא החלו ר' אבא ובנו מוציאים את מטלטליהם מפנים העגלה, חצקל התקרב אליהם, נבוך מעט, מחמת ששעת חשלום הגיעה ואין ברצונו לבקש ישירות ובגסות.

הוא הוציא פחב משקלו פחב לבנו, הפליטו מתחת לשפמו: "ר' אבא לעבן, מה עם שכר טרחה?"

התרמיל נשמט מבין אצבעותיו של ר' אבא. אכן, צדק העגלון. הוא נטע בחידוף נפש. יש לגומלו כמוסכם. המוסכם?! אהה! שלוש עשרה זהובים טבין ותקילין!

הוא החל מפשפש בכיסיו בקדחתנות והאיץ אף בבנו לעשות כמותו. אך הסכום שהצליחו ל"גרד" רחוק מאד מן המצוך.

החל ר' אבא ממשמש בין חפציו, שמא יזדמן לו משהו שוה־כסף, אך לחינם טרחתו... בוש היה לדרים עיניו, להביט בפניו חצקל שזרף נפשו עבורו. הסכם הוא הסכם ואי אפשר לפוסרו בלא כלום.

ולפתע נתקלו ידיו בחפץ נוקשה קמעא, ארוז היטב היטב.

ידיו של ר' אבא נעתקו מן החפץ כנכוה ברותחין... כן, ה"חפץ" הלז שוה בודאי את הסכום הנדרש... אך כלום מותר לעשות דבר זה שהגיון מצוה על הלב לעשותו?!...

היה זה גביע־זהב טהור, יפהפה, שר' אבא נטלו עמו, תשורה לצדיק, "פדיון נפש".

ר' אבא הישיר את גוו הכפוף ושתה מבטו בגביע הזהב ומשם העתיק עיניו אל פני חצקל העגלון. הכף הוכרעה. הוא השפיל מבטו אל האדמה התחוחה ואנחה נעקרה מלבו עת מסר את גביע הזהב לידיו הרועדות קמעא של חצקל.

ברק הזהב התמזג בפז קרני השמש המשתפלות מערבה, קרן בודדת חלפה בליטוף על פני ר' אבא המחורצים קמטים קמטים.

"שמואל, הבה נחזיר". — משך ר' אבא בשרוול בנו.

הם מיהרו לאכסניה בה רגילים הם להתאכסן בעת שהוחם בברסלב. ולאחר שהניחו חפציהם הכינו עצמם לכבוד יום־טוב כדי להגיע בזמן לתפילת מנחה בבית המדרש אשר לרבנו.

★

ליל ר"ה אחר סעודת החג, תפילת ערבית המראה במחיצת הצדיק כבר הסתיימה, אף הסעודה נערכה בדחילו ורחימו, נהרים עתה חסידי ברסלב בהמוניהם לעבר בית המדרש. שם, ערוך רבנו את שולחנו הטהור, שולחן של ראש השנה.

הנרות משולהבים בזוהר פילאי האדירה נוראות הוד, הרבי, ופניו קורנים בזיו שלא מעלמא הדין ישבו בראש השולחן. עיניו הטהורות עצומות, והקהל הרב, מביט בו דומם, דמיה של יראה וכבוד, אימת הדין, ואימת הסעמד.

כי הלא הערב, הערב מתנהל הדין במרומים, ומי יכה לפניו בדין...

כעודים חסרי ישע עומדים החסידים צופים ומביטים בפני הרבי הדומה למלאך ה' צבקות, כל ניע של פניו הקדושים מעודר ניחושים, מעורר תמיהות שאלות, ותקוות.

הם באולם בית המדרש, רק השלהבות אשר על הנרות משמיעים אוושה, עת החלב מטפטף ונמס.

ולפתע מגביה רבנו עיניו, משהה מבטו על הקהל המפוגם סביב השולחן וקולו העמוק חותך את הדומיה:

"אבא, קרב נא הנה וספר לפני הקהל את מהלך נסיעתך הנה...".

חיל ורעדה חיע, ידי ר' אבא מרטטות, ברכיו פקות, אך את הפקורה עליו למלאות, הדם אחל מפניו. הדיבר אין בפיו ולפני עיניו רחזו ראה הוא אך "חפץ" אחד, גביע־כסף אשר העניק לחצקל, הגביע שמיעוד היה ל"פדיון".

ר' אבא אינו חש כיצד הוא הולך, אך הנה הוא כבר ניצב במקום אשר הרבי מצביע עליו. בלב שבור ומרוחה, בעוד דמעות חשאיות מטשטשות ראותו, פותח הוא לספר את כל המצוקה והחלאה אשר אליה נקלע למן צאתו לדרך, להגיע לברסלב עד לרגע אשר מסר את גביע הזהב, שכר טרחה לבעל העגלה. שום דבר לא כיחד! פרט לא העלים. ידע הקהל את אשר עשה בבערותו... הגביע אשר מיעוד היה לרבי, נטל במו ידיו הגישו לעגלון...

הוא סיים סיפורו, גופו השחוח השתחוה יחדו חרזיף הדמעות ניחוך דרכו בחוריצים העמוקים אשר בלחייו.

כאשר סיים דבריו, הושלך הס בבית המדרש, הקהל הביט בדריכות בפני הצדיק, כיצד יגיב על מעשה זה של ר' אבא, מה יאמר ומה יעודר על בן. ולפתע קם רבנו ממקומו, דמותו הלהבת עוטה אורשת של נצחון. בקול רם ומאושש הכריז באזני הקהל:

"גביע זהב! גביע זהב! בגביע זה אעקור לו לבעל־דבר את שתי עיניו!!! ולנו תהא שנה טובה ומתוקה, יישר כח לך אבא, שכרך רב למאד..."

הקיסר שומר תורים מאמסטרדם.

תשליך - ציור של ס. רייס.

התמונות באדיבות ארכיון נגף קידוש השם.

צרכי עמך

(המשך מעמוד 4)

בזכות מצוות השביעית. בתאונה בצומת נחשון, בה היה מעורב הרכב בו נסע גם המשגיח, נהרג, רחמנא ליצלן, אדם. המשגיח יצא בחסדי המקום בנסי נסים.

בחודש סיון, ניצול לחיים משגיח אחר, ערבי ניסה לקפד פתיל חייו בתאונה מכוונת. המכונית התרסקה, אבל המשגיח זכה לברך את "הגומל".

אגב, מספר בן שיחנו, על שטפונות כבדים שלכדו את המשגיח בכפר קרע במשולש. הוא סיפס על מבנה קטן וניצול מסביעה. שני פועלים מקומיים החלו מובעים. המשגיח השליך חבל ומשה אחד מהם. האחד טבע למות. במעשה ההצלה של המשגיח היה משום קידוש השם, אומרים לנו. הניחם ליהודים בכפר זה. היה מיוחד ואהוד בעקבות כך.

תם ולא נשלם

"מעשה שבת" של שמיטה, אסור משום ספיחין, או שמור ומעבד. על אחר מתוצרי השביעית, החר־טה, ועשה הארץ. גורמים שונאי דת, רכבו על הגל העכור של שטנה הכפשה, כאילו יצמח נוק למדינה מיצוא רבוא החיטה המקומית. האמת היתה, שהמדינה היתה אמורה להודיח מהעסק. גם המפ־ד"ל לא טמן ידו בצלחת, והצטרף לצערנו למקהלת שונאי דת.

אולם מעז יצא מתוק. בעקבות הדיון הדיש בנושא החיטה, על כל כמה אפשרית, הגיע דבר השמיטה לכל זוית בארץ וגם בעולם. לא נמצא עוד חיוק וחיעוקת מדן ועד באר שבע, שלא שמע על קיומה של מצוות שבת הארץ.

בימים אלה, הוחלו שחזות הקמח לשחון כבר מחיטת השביעית. מאפיות שונות, אופות כבר מקמח זה, מסובסד בשיעור 14 אחוזים. פיצוי משמעותי לכל הדעות.

בעיה נוספת לשומרי השביעית, לפי דברי איש הדפה החרדית, היא הובלה של הקמחים והחיטה המיובאת, הכשרה.

השבע, הגיעה אניה עם חיטה לשומרי שביעית. נוצרה בעיה של הובלה. 50 עד 100 משאיות, ממתינות בכל יום ליד רציפי הנמל להובלה. אלא שאותן משאיות מובילות גם חיטה או קמח מקומי. שיש בו איסור ספיחין. בשיתוף עם הרב לנדא, ובסיועו הפעיל של הרב גבריאל הלקובץ איש חיפה, מופעל משגיח מיוחד הדואג לבדיקת כל משאית, לבל יהיו בה שרידי ושאריות קמח או חיטה אסורה.

אגב, שפע החיטה נבע מהגשמים המרובים שהיו החורף בארץ. היתה בהם באותם גשמים גם ברכה מרובה, שכן בזכותם היה שפע רב של תוצרת ובוהל.

השלכות שנה השמיטה ממשיכות חודשים ארוכים לפחות, גם בשנה הקרובה, הבעל"מ. מה שנעבד או נשמר בשנת השמיטה. אסור גם לאחריה ריש לקיים פיקוח על כך. ועדות השמיטה נערכות עתה למבצע פרי הדר, שהוא למעשה חותם את שנת השמיטה.

גם בייצור התעשייתי יש לפקח בשבע עינים. מהעדה החרדית מסרו לנו, על חשש שאנשים אינם מודעים לו. כיום הזה. למרות שעדיין אין בשוק הדרים משמיטה. קיים חשש לאיסור מין הדרים.

הכיצד? באותם מפעלים, בהם מייצרים את הרכז והכתש, מתוצרת הדרים, מכינים גם רסק עגבניות מתוצרת ספיחין. מכלים זהים ולעתים קרובות יש אפילו מעגל תחר של קיטור רותח, הפובר בין המכונות הערשות בפסי ייצור שונים. גם מה שאינו באיסור ספיחין במקורו, בולע מה־איסור.

מפתיע לשמוע, כי אפילו שימורי סרדין, עלולים להיות בחשש זה, שכן לפתים קרובות הם מיוצרים בפס ייצור זהה או מקביל לדברים שיוצרו באיסור ספיחים. לכן, יש להקפיד על הכשר לכל מוצר.

הרב נפנר מספר על הקושי בפיקוח על מפעלים המייצרים בשביעית. בין עשרות מרכיבי מוצר, נמצא לעתים פרט בעייתי ויש למנוע הכשלה. עובדה היא, מצביע הרב נפנר כי לפחות 10 מפעלים הוצאו ל"שנת שבתון" ממעגל ההכשרים, כיון שלא יכלו לעמוד בדרישות הנוקשות והמח־מירות בנוגע לשמיטה.

הנה למשל, מפעל מסריים הנוסק בשימורי מלפפונים. המשגיח היה צריך לשמור 15 שעות ביממה, באיזור שפרעם, מקור המלפפון. מפעל מסריים שניסה להגרים ולהתנות — איבד את ההכשר.

הפיקוח במלפפון חייב להיות צקוד ביותר, במיוחד במלפפון במלח. המלפפון בחומץ — מוכנס מיד לקופסאות, בו ביום אולם זה שבמלח, מוכנס לתימלחת ויש צורך לפקוד בצמידות שלא יעשו "חכמות"...

אחת הדרכים למניעת מחסור בשימורים, עקב בעיות היצור כאן, היא יבוא. הרב נפנר עשה בראשית הקרן ביוגוסלביה. שם איתר בית חרושת שאינו מייצר דבר מלבד ירקות. אף לא שימורי דגים. מחשש טריפות. במפעל זה, יוצרו חחת פיקוח קפרני, 1,000 טון שימורים האמורים להגיע בעוד שבועיים ארצה.

עם ישראל, מקדש שביעית כראוי לו, עשה מה שציווה עליו בוראו וקונו. אף אנו מצפים לקיום הוהבטחות מפי עליון. מעתידים כי ישקיף עליו ממעון קדשו מן השמים, יברך עמו ישראל ויחיש גאולתנו.

מאת דף

לא לחינם הלך...

הקשר המחר בין הימין הקיצוני בצרפת לבין קנאי האיסלם

בעקבות פרשת ה"דיפלומט" האידני, ואהיר גודדיי, הסתתר בשנירות איך בפרס ומסרב לצאת ולענות על שאלות שופט־חוקר צרפתי בקשר לכמה פעולות מרד שאירעו בצרפת בעת האחרונה, מתגלת קירבה חיקה בעלות אופי מרד ומסתורי בין הימין הקיצוני בצרפת לבין הקנאות הראסל־מית. מתברר עתה שאותו גורדיי הוא שמימן פרסום ספרים אנטישמיים ונבעיים שהרצעו למ־כירה בחנות "אוגמיזם" בפרים, הידועה לשימצה בהיצע הפירסומים הקיצוניים המוצעים בה למכ־ירה.

יש לנסות ולהבין מה הם מרצאים זה בזה ואילו רעיונות מהדים בסיס לשיתוף פעולה ביניהם. היבט זה של המשבר הצרפתי־אירני לא היה אלא אנק־דוטה בלבד אילולי חשף היבטים אינטלקטואליים משותפים, מעבר לתמיכה כספית פה ושם או אידיאולוגיה אנטישמית משותפת לשני המחנות. ואכן, לקשר הזה שבין הימין האיסלמי הימין הפשיסטי יש שרשים הסטוריים ויתכן למצוא טפרות עניפה הדנה בתופעה זו.

שני פשיסטים איטלקיים, ניאורגיו פרדה וקל־אודיו מוטי, הרבו לכתוב על כך, ושניהם, למעשה, שואבים מדיעותיו של פשיסט איטלקי בשם יוליוס אבולה. אבולה זה ראה באיסלם "מסורת העולה בהרבה על הדעות שמצאו להן משכן בלב האירו־פים בעת החדשה, ודחקו את האידיאות היפות שהיו מרשרשות בליבותיהם מאז". שני המחנות, לדעת הללו, ולחמים בכחנות הקידמה, בליברליזם, המעודד אידאות כמו שוויון, השתחררות ממסגרות וממסורות וגלישה לעבר "ניהליזם" ושחיתות". אלה כאלה מאמינים שהמשותף להם, דהיינו הש־איפה להחזיר את האנושות למסגרות נוקשות ומחייבות, מסגרות של אידיאלים, כביכול, והקרבה, של אמונה עיוורת באידאות ובמנהיגים, עולה על המפריד.

ומה לצרפת ולכל זה? אסור כמובן להתפס להפשטת יתר ולנטיה להקבלה כאשר דנים בימין הקיצוני ובתפוכות הדעות התאוריות שעליהן אמתים פלגיו השונים. אך עובדה היא שלאותו פלג בימין הקיצוני בצרפת ש"מחשבתו" מבוססת על פאן־אירופיות — בניגוד לפלג הלאומני אל־הפן המכונה החדית הלאומית — אכן יש נוטחאות ומטבעות לשון השאולות מהלכי־מחשבה אלה.

יש, לדוגמה, תנועה מחדה בבלגיה, "פרטי קומונטנו נסיונל־אורופיין", שבשם "שחרור ואיחוד האומה האירופית" מאמינה שהפעולה האנטי־אמריקאית של השמאל הקיצוני, הבריגדות הא־דומות, פעולה ישיה והזמיהן, הן "נכונות אך מוקדמות מדי". מנהיגה של תנועה זו, הנחשבת לימנית קיצונית ביותר, נשא עיניו לסין, ולאחר מכן שאב השראה מ"האומה הערבית". כלומר, ישנן תנועות ימניות קיצוניות המוכנות לראות בתנועות מנוגדות לחלוטין את המשותף שבעיון המוביל.

בפירסום ימני מוכחק, "אוו־נסיסין", מרצמבר 1986, בסקירה על הרדיקלים האיסלמי, נאמר שהוא "האורכי־פיפוס של תנועה מהפכנית, מסורתית, מיליטנטית... "אחות" לבעלי מחשבה ימנית בעולם המערבי". קוראי פירסום זה מתבקי־שים לשלוח את תרומותיהם לאחד בשם טרסטאן מורדל, ובדיקה נוספת מעלה שהוא קשור לחנות הספרים "אוגמיזם".

באחד מגליוותיו של הפירסום הקרוי "אלמנ־סס", בסאון הימין החדש, דן הוא באומה הערבית. במאמר הראשי כותב אליין דה בנואה — "אין כל סתירה בין התנגדותנו העמוקה להגירת זרים לארצנו ובין שאיפתנו ליחס שיתוף־פעולה וקרבה בין אירופים וערבים. בשם זכות העמים להיות את שהינם, אנו דחוים יחדיו את האפשרות שיקום כאן מגדל בבל, אך בין זה ובין שיתוף־פעולה וליכוד כחות אין ולא כלום".

כאשר קוראים את כל בליל הדיעות הללו, בין תאוריות מופרכות להיות גזעניות מתועבות, מגיעים למסקנה שהציץ ששלח גורדיי לחנות הספרים אוגמיזם לא היה מיקרי כלל. קרוב לודאי שכל הגולמים הללו, הטפסים אחד שלילי ומחר על שני המחנות, יתקבלו אצל מוסלמים מן חשוחה בהלם ובתדהמה, ודיחיו רבים, במחנה האיסלמי ומחוצה לו, מלללת שולל אחר האשליה האירנית.

מאת דף

"המלכודת" של גורבאצ'וב

קשה להאמין למה שמתרחש בברה"מ ולעכל את העלם של המוסכמות שבה הוגלגו להגיחה אליהן כאל חלק בלתי נפרד מנופה של ארץ זו. בהשראת המנהיג הדגול, מיכאיל גורבאצ'וב, עולה, בזחיות ובחדגה, מעמה הסדיות מעל החיים ומעל היבטים רבים של מדיניות הממשלה. שוב אין מדברים באחת כל גילוי של בי־קורת וגילוי סודות, ולא עוד אלא שמעודדים התבטאות חופשית ומפרה. טלו, למשל, את הענין "גלסנוסט". שהיה עד לאחרונה ענין בלתי ליגלי ועורכו שוחרר רק לאחרונה ממאסר בן חשע שנים בענין דיעותיו.

למרבית הפלא הנדשה לאוד רחה ענין זה להופיע באופן חופשי. הנה, לפני כחודש יצא עליו ועל עורכו קצפו של הענין "רצ'רנאיה מוסקבה", שהאשים אותו ב"נפגוף באידאות אנטי־סוביטיות", ודומה היה שהנה עתה הקיץ עליו הקץ.

לא מיניה ולא מקצתיה, מאומה לא קרה. גלסנוסט ממשיך להופיע, חוג קוראיו גדל והולך בהתמדה, ובמשך החדשים חפח פעמון בן 55 עמודים לכתוב עת בן 184 עמודים. תוכלו למצוא בו מאמ

הכנסיה הגדולה השלישית

(המשך מעמוד 7)

ציונית בא״י הם יעשו כמיטב יכולתם. בחוכר וקלאמים. ובכל מקום אפשר לדחוק את רגלי ההזדות החורדית בעולם כולו, כולם נסבל מן הוראות. הסנטור ר׳ יעקב טורקנהיים הי״ד, חו״ר שה, שולל עמדתו של ד״ם דובין ומבכר לחדרן את השאלה ״הן״ או ״לא״ ביחס לתכנית החלוקה של ועדת־פיל בהתאם להלכה. ד״ר שלמה אהרמן ע״ה, פמד״ם, מוכיח כי הבולי השקפות בענין ה״חלוקה״ אינם פוגרים אותנו מן המאמץ המדרש מאתנו לטובת הישוב החורדי בא״י. ״גדול הזהדים בא״י הוא גדול בולגר״. הכ״ה. רבי יעקב חנוך מנקבין זצ״ל, ראש ישיבת שפ״א בירושלים, שולל בחריפות רבה את מסקנת ״ועדת פיל״ בגלל המיבלות על עליה חפשית לא״י ותובע שהכנה״ג תרים קול־מחאה בגדון. אחריו נואמים: הגר״י שוסטר, אב״ד סוקצ׳, עו״ד שסראהל מאה״ב, והרב טברסקי מלודנן, המתנגדים למר״ם עם

״זכותו של עם ישראל על ארצנו הקדושה יסודה איפוא בתורתנו הקדושה, וביעודי הנביאים שליחי ד׳. קיומה של מדינה יהודית אפשרי רק אם חוקת התורה מוכרת בתור החוקה היסודית של המדינה ושלטון התורה מוכר בהנהגתה. מדינה כזו אי אפשר שתקרא בשם מדינה יהודית, אם יהודים מבני שומעמוד על יסודות התורה וחוקי׳. הנה הקבוצות לעקור ישראל, שלילת׳ פהחזקת־צביונו ותאמרו של עם ישראל ותתירה תחת יסוד קיומו של עמנו, מדינה כזו אי אפשר״ — איפוא שתקרא בשם מדינה יהודית״ נוסח החלטת מועצת גדולי התורה.

סיעת דבוסינסקי. רבי יוסף לב מלוזין, אגודאי חוזק, מבקש קודם־כל ליצור חזית אחידה ורחבה של החרדים בעולם כולו — אף מחוץ לשורות אגו״י — שיש בה כדי לשבור ההגמונית הציונית. אחריו משמיעים דעות בנושא ר׳ יוסף משה הבר נשיא הקהלה היהודית בקאליש, ר״מ קוזנצאד המזכיר הכללי של אגו״י בפולין, הדי שטיינר מלודנשה.

עם נפילת הישיבה, בשעה מאוחרת בלילה, [illegible] מעניני ארץ־ישראל, שאלת ה״חלוקה״ וההכרה במדינה יהודית, שאלת היחסים בין אדגון פא״י והסתדרות הפועלים החילונית, ועוד הרבה. המתח בקהל גובר ועולה. מנסים לנחש, מי יחדשה להיות נוכח בישיבת המועצה, מי יתבקש להציג את העמדות של הפלגים השונים. כל אחד מבקש להיוודע משהו מאחורי הקלעים.

רבי אליהו מאיר בלוך.

רבי אהרן קוטלר.

האדמו״ר מטמומינסק.

רבי אהרן לוין מריישא.

הרב מגיישרא רבי שמואל אונגר.

הרב ד״ר פרנקל כהן.

רבי מנחם זעמבא.

רבי ישעיה פירסט.

הרב משה בלוי אביל

הדיון המכריע ב״מועצת גדולי התורה״

בדלתיים סגורות נועדו מועצת״ה לדון ול־החליט מה תהיה עמדת אגו״י העולמית בנושא ה״חלוקה״ וכינון מדינה יהודית בא״י. לפי הפרו־טוקול נוכחו באספה זו ר״ם מגדולי הדור והם [illegible] א. הגאדמו״ר אלטר מגור; ב. הגר״ר אהרן לוין מריישא; ג. הגר״ר אהרן קוטלר מקלצק; ד. הגר״ר אלחנן וסרמן מבתעבין; ה. הגר״ר בנציון וחצל מטודרא; ו. האדמו״ר רבי דוד בוחנשטיין מסוכאטשוב; ז. האדמו״ר רבי יצחק אליג מרגנ־שטרן מסוקולוב; ח. הרב זאב חלף פהנא מצידנא; ט. הגר״ר ולמן סורוצקין מלצק; י. האדמו״ר רבי יצחק מנחם דנציגר מאלכסנדר; יא. הגר״ר י.ל. צוקלסון מקישינוב; יב. הגר״ר יוסף צבי דושינסקי מירושלים; יג. האדמו״ר רבי משי פרידמן מסוגיטרא פשמישל; יד. הגר״ר מנחם זמבא מרשה;

הגר״ל צירלסון אב״ד קישינב משוחח עם קהל לישמני מנהל משרד הכנסיה.

טו. הגר״ר דוב בער מאחרקוב; טז. הגר״ר מרדכי רוסנברג מאנטוודפן; יז. הגר״ר נ. בלום מזמרשטש; יח. הגר״ר עקיבא שריבר מפרסבורג; יט. הגר״ר שמואל דוד הלוי אונגאר מגיישרא. מטעם הועדה״פ העולמי של אגו״י הוזמנו להשתתף: מהגר״י וחבר חיים, הרב יוחנן בנימין הורביץ, ודבי משה בלוי מירושלים, הרב יצחק מאיר לוין מוריסה, הרב טוביה הורביץ, ר׳ קלמן פפנהיים; ד״ר יצחק ברויאר וד״ר שלמה אהרמן — בנרוף האוחזים: הגר״ר שקבוץ מירושלים, הרב יוסף שוב מרלבא, הרב שלמה יוסקוביץ, הגר״א קלמנוביץ, הגר״ם קרליץ, ור׳ מרדכי דובין. בישיבות נוספות של המועצה, נוכחו עוד רבנים וראשי ישיבות פוליטא, מהונגריה, פולין ומצ׳כוסלובקיה.

במהלך הדיונים אמר הגר״ל צירלסון: ״עליונו

אם אנחנו רוצים לדעת שובחה של ירושלים המקודשת יבוים לראות מלשון הכתוב בי הכתוב מדבר בשבחה של ירושלים, שלהיותה בלילה יופי־משוש כל הארץ אינה בחומה בגיים אשר יבנו בני אדם רק ״נאום ד׳״ שהוא אור התורה, אשר מציון תצא חורה ודבר ד׳ מירושלים, חוהי חומה אש אשר סביב לה. חוהו בבודה ושבחה.

הכנה״ג, נמשכו הדיונים. ישב בראש הר״ם לוין הפעם דיברו ברחה״ת באחי הצירים. המעמד מעורר כבוד ויראת הכבוד, הראשון הנואמים היה הגר״ר ישעיה פירסט זצ״ל רבו של ה״שיף שוהל״ בריגה, שהסתייג מן הסיסמא שהשמיעו אחדים ״לחתור למעשים ולעזוב את הדיבורים״. אגו״י זקוקה הן לדיבורים הן למעשים, אמר, הדיבורים מגיעים אל המח והשכל, המעשים שפיעו על הלב והרגש. אחריו נשא ברכה האדמו״ר מרדיצין סרט, רבי דרוך הגר זצ״ל, תואם באריכות האדמו״ר מסוגיטרא פשמישל; רבי מרדכי יוסף פרידמן זצ״ל, שהוא נשיא ״קרן התורה״ העולמית. הכנסיה הג־דולה מצטיירת בעיניו כ״קיבוץ גלויות״ בזעיר־אנפין. לכל חוג ושכבה יש שיטה משלהם, דרך מקודשת ויקרה, וכולם יחדיו מתרוממים מעל הנטיות הפרטיות בבדי לקדש ש״ש ברבים. הרב בנימין זאב יעקבזון דל, המבורג, משמיע נאום גלהב על החובה להגביר פעלים לביצור החינוך התורני. האדמו״ר מבריאן־לייפציג רבי ישראל פרידמן זצ״ל, תובע מהציבור האגודאי לראות את עצמם כלגתן מיוחד במינו היונק את כח־קיומו מתוה״ק בלבד. אל להם לפרנסי אגו״י לראות את עצמם כמתחיגי עם ישראל אלא כמשרתיו.

עוד מדבר בישיבה זו אציל דתיני, האדמו״ר מסוגיטרא דיטה, רבי אברהם יעקב פרידמן זצ״ל, התובע להעמיד את נושא החינוך בראש דאגות אגו״י כפי שזה היה מקובל־ומו עכשיו. כעקבותיו דורש האדמו״ר מסוכטשוב, רבי דוד בוחנשטיין הי״ד, להטיל חובה על כל סניף אגו״י לייסד ישיבה במקומו, ועל כל אגודאי לפעול באיזו צורה שהיא להגברת החינוך החורני. הגר״א קלמנוביץ, זצ״ל, אב״ד סיקסקין, תובע מאגו״י היחלצות לפ־עולה בתחום לימוד ההמשך, דהיינו לעשות שה־נער המסיים ב״סדר התורה״ וכדרי ומשיך לקבל את חינוכו בישיבות הקדושות. בדיאת־הכבוד מקשיב הקהל לדיבורים חובבי־להבה מפי ראש ישיבת קלצק, רבי אהרן קוטלר זצ״ל, התובע מכל איש במחנה להחזיק בערך החיים של ישראל, וקודם כל ללמוד בעצמו הרבה תורה. הבאון מדבר דחוף נגד הכרה בסמכות החילתים לנהל את ענני האומה. ע״פ הלכה פשוטה אין ממנים פרנס על הצבור אלא דיש דדינו כמו דיין. רבינו יונה פוסק להלכה, שאסור על פי דין לחלוק בכבוד לרשע, כי ע״ז מגדילים השפעת הפושעים. הסכנה גדולה גם אם נשיג זכויות המועט אצל הפושעים, כי נראה בעליל שאפשר עם ישראל בלי תורה. ועם ישראל הלוא נעשה לעם רק ע״י התורה. הג״ר שמואל דוד אונגאר זצ״ל, אב״ד נייטרא, מדבר על תוכנה התנועה לנהל תעמולה הסברה מקיפה בעניני טהרת המשפחה. אחרון הנואמים בישיבת־הבוקר הוא הגר״ר זלמן סורוצקין זצ״ל, רבה של לוצק, התובע לפקח בעידנות על מיר ספרי־הלימוד שהוכנו במוסדות החינוך של אגו״י.

אחרי הפסקת הצהרים התכנסו הצירים לישיבה נוספת. אולם האספות מתמלא מפה אל פה. על הבמה יושב האדמו״ר מגור זצ״ל שנבנס להיות נוכח בדיונים. הר״ם לוין מקריא את אגרתו של נשיא מרצגרה״ת, רבי חיים צחר גרודזנסקי זצ״ל מוילנא, המפרט את הנושאים שצריך הכנה״ג צרי־כים לדון בהם ולחפש תשובה ברוב יקר. הגר״ר אלעזר סילבר מסינסינטי מצהיר על נכונותו לפעול להקמת אגו״י חזקה ביבשת אמריקה. כן דיבר על החובה לתמוך בקיבוצים האגודאים בא״י שהתח־ייבו לשמור שמיטה בשנה הבעל״ם.

החינוך בראש סולם העדיפויות

אל הבמה עולה רבי אליהו מאיר בלוך זצ״ל, מראשי ישיבת טלז, שהקדיש את נאומו לענני הישיבות. אין צורך להרבות בדיבורים על ערך לימוד התורה, קרא, כי הלא התורה היא היא חיינו, ומה ערך לדיבורים בשונגע לחיים עצמם. אם יש מקום לדיבורים הרי זה בחלק לעיד התורה, הישיבות הקדושות, עיד האלקים מושפלת מ״ שאול תחתיה: תלמידי ישיבות רעבים לפת לחם, רבותיהם עודד מעיר לעיר ומרעבים עלבונה בבאים לגיים ודומות, לקיום התורה, הי״חפץ חיים״ בשעתו התבטא: כל

הגר״ם זעמבא: ״אינני חפץ לחוות את דעתי במחלוקת זו של חלוקת ארץ ישראל, חבנית החלוקה והקמת מדינה עברית עד שיתברר הדברים יחד עם גדולי התורה, אמנם זאת מבריחנו להגיד לכם, רבותי, יש לנו ספר תורה קדוש אשר נאמר עליו תורת ד׳ תמימה, ואם חסרה אות אַ׳ הרי זה פסול מקדושתו, יש לנו גם ארץ קדושה אשר גם עליה נאמר כי קדושתה כשכל ישראל עליה, ולכן רק אנשים כאלה אשר להם הנה המר לקרוע גזרים מתורתנו החמימה הקדושה — הם הם אשר יהבו בנפשם לקרוע גם את ארצנו לגזרים. בשום אופן לא נוכל להסכים לוותר אפילו על צער ושעל אחד מארצנו הקדושה.

ישב בפנים ומנהיג את ספינת־האיר, אך למעשה היה המסוס רק ושומם... מפחדים שלא תופיע מלכות אחאב חדשה, האין אנו מכינים את הפר־סנאיאל האנושי של בני הבריאים? אסור להחניף לעשירי־אמריקה, חסרים לנו אמצעים ואנשים לפעול להפצת תורה, הבו לנו אנשים! הבו לנו בחירת לחמים חרוצפה דקדושה, למען קדש האומה!״

תם הוכחה הכללי. תמו הדיונים המעשיים. במועצת גדולה״ת כבר נתקבלו החלטות. ועדות־הכנסיה החלו בביסוס החלטות סופיות. הזנה אתא שבת־קודש. יום גדול וקדוש הוא. הצירים מארצות שונות מנצלים את ההזדמנות להסתופף בצל האדמו״רים ולשהות במחיצת גדולי־תורה מליטא והונגריה. רושם מיוחד במינו עושה ביקורו של

״אנשי כנסת הגדולה ביטלו את יצרא דעבודה זרה״. יבואו עתה אנשי הכנסיה הגדולה ויבטלו את היצר של שנאת חנם, שנאת אחים, חיכוכים מיותרים. מהו סודה של אגודת ישראל? אהבת רעים, הבריז מורנו ר׳ יעקב רחנהיים.

הי״ד מיאבורז׳נה, משמיע גיתוח ציוני מעמיק על מצב האומה בהווה.

אח״כ זכו הצירים לשמוע משא מלהיב של הגר״ר יוסף כהנמן זצ״ל, באב״ד פתיבד, על מצבו הרוחני של כלל־ישראל. ויסתו כאן הרבה בנושאים חשובים, אולם הנושא המרכז למעשה הוא: מה עושים כגבר הבודות, הבעם הנואמים היה הגר״ר כל־כך בבני הנעורים? מבחינה זו הרייאשנו שלא־מרגת מיהרתי אמריקה, איננו עושים דבר למענם בנושא חיוני זה, הרייאשנו מאוגם מיהדות רוסיה, הגר״ר משה חיים לאו הי״ד אב״ד פיטרקוב, העלה קרים לדמותו של מהר״ם שפירא זצ״ל מלובלין, כאחד האישים הגדולים שיצרו היסטוריה ביהדות התורה. נשיא צא״י בפולין, הרב צבי הירשהורוץ

הגר״צ זוטינסקי פתח ואמר: ״יש לי טענות כלפי אגו״, מדוע נוסדה ב״ב מאוחר, ולא הקדימו לייסד אותה עשרות שנים קודם לכן, כי אז היינו מצילים הרבה יותר״.

לקראת הנעילה

ביום שני לעתותי ערב. שעת הנעילה מתקרבת. הצירים מתאספים שוב לישיבת־מליאה בנוכחות מלאה. אל הדוכן ניגש הגר״ר זלמן סורוצקין זצ״ל להקריא את החלטות מועצת גדה״ת בשאלת ארץ ישראל כדלהלן:

״1. מועצת חכמי התורה מצהירה: ארצנו הק־דושה נתתה לנו מאדון העולם בשבועה ובריח עולם למען נשמור בה חוקי התורה ומצותיה ולחיות בה חיי התורה ועם ישראל קשור בארץ זו בכל נימי נפשו ונשמתו לנצח נצחים, אחרי אשר מפני חטאינו גלינו מארצנו הכטיח לנו השי״ת ע״י נביאינו הקדושים שישוב ויגאלנו ע״י משיח צדקנו, האמונה בהבטחה זו היא אחת מעיקרי דת קדשנו המחייבת את כל בן ישראל. זכותו של עם ישראל על ארצנו הקדושה יסודה איפוא בתורתנו הקדושה, וביעודי הנביאים שליחי ד׳. קיומה של מדינת יהודית אפשרי רק אם חוקת התורה מוכרת בתור

הגר״ל צירלסון פותח את הדיונים בקריאה ורגשת ״בואו, אחים להיקהל ולעמוד על ופשונו״. אגודת ישראל שכתבה על דגלה ״לפתור כל שאלות החיים ברוח התורה״ חובה עליה גם היום להיות דורשת אצל מועצת גדולי התורה ״ לקרוא בתורה את פתרון כל השאלות.

נישיבת הועד המפעל בטריעבד.

שורת הנועלים מתקרבת אל קיצה. ד״ר יצחק ברויאר ע״ה פרים על נס את דיוני הכנה״ג ורמת הדיונים. הגר״ם זמבא הי״ד דורש מפרנסי אגו״י לפעול כ״מסבא של אש״ שהשתלהבה בשמונה ימי הכנה״ג. התלהבות הקהל גוברת ומגיעה לשיא כשהר״ם לוין ניגש אל הדוכן ומכריז ברגש: ״היום הזה חידשנו את ברית אגו״י. אנו מתפזרים איש לארצו. כשכל אחד מאתנו נושא בלבו ובנפשו את האבוקה האגודאית. נרליק משואות בכל בית יהודי באשר הוא שם״. לבסוף מברך הנשיא מהר״י וחנהיים. דמעות חונקים בגרונו. הוא מברך ומחדה לכל ״שלוחי עמך בית ישראל שהתאספו פה לכבוד השי״ת ותורתו״.

האווירה מרוממת. מרגשת הימים ושכחת לשעה קלה. הגר״ל צירלסון הי״ר מודיע בנוסח פרלמנטרי על הנעילה הרשמית של הכנה״ג. מפיות אלפי הצירים והאורחים פורצת שירה אדירה, רוקדים בסערה. בהתמוגות. ככמיהה ״ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם״, וכן ״לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי״, ״אם אמרתי מטה רגלי חסדך הי׳ יסעדני״.

רק שנתיים ימים הפרידו ביניהם, שנתיים בדיוק. בין הכנה״ג שנעלה לבין השואה הנאצית הנוראה, העקידה הגדולה.

חמישים שנה חלפו כבר מאז...

האדמו״ר שאלכסנדר מגיע לטריעבד לבנייה הנ׳

רבי זלמן יוקלביץ (בן יעקב) שוכל המו״ם עם התנועה הרדיוניסטית מעיקרו ומוגן שהפסוק ״הן עם לבדד ישכון״ מחייחס לאגו״. אין הבדל לדעתו, בין תומכי ו׳בוטינסקי למעריצי ושותפיו של ד״ר וייצמן בהתייחסותם לקדושי האומה. אלה באלה שוטמים את אגו״י ומתנגדים לדרכיה. נעמוהו ר׳ אהרן גודמן, לוגדון, מחייב בלהט את המגנים עם הרביזיוניסטים: ״לא בשורותו של ו׳בוטינסקי מעניות אותנו כרגע אלא שגירת המוגופולין של ההסת׳ הציונית על א״י. וגם ר׳ מרדכי רובין ע״ה, פרס החרדים בלטביה, מתנגד בחריפות לכל פעולה משותפת עם הרביזיוניסטים ושאר פורקי עול מלכות שמים, ומבקש להתרכז בסכנות הצפויות מעצם כינון המדינה העברית. יש הבדל בין הנוכחות הציונית בא״י עד עכשיו, כשגירים האמצעים הדרושים להתשפטות, ובין המצב שיוצר משיקבלו לידיהם סמכות עצמאות.

פקשיית האדמו״ר ממר יחאא מן הכינוס.

קבוצת צדיקים ביניהם: ר׳ ליבל מיסבורג מחזיק־מר קודש ליוסמר ממרכבר, ר׳ מישל גלפרסר, ר׳ אליעזר מנעקיש ור׳ אלכסנדר זושא מרידמן.

מר אלתר קורצמן הי״ד; מר פ. לנדסברג; הגר״ר שמואל דוד לאסקי הי״ד אב״ד טומפולנו; מר משה לרנר; מר לייב מיצברג; הגר״ר יוסף שוב; מר יעקב טורקנהיים; הרב מרדכי דובין; הגר״מ קאטשר; ומר ש. ווישנברג; הרב ד״ר ש. עהרמן; ר׳ חיים ישראל אייז; ר׳ אהרן גודמן; ר׳ פישל גילרנטר; הרב ש. יאקבסון; מר ק. פפנהיים; מר ה. פלס; הגרש״ד אונגר, והרב ר. אבלמן, ועוד. לנשיא המועצה המרכזית נבחר הגר״א לוין הי״ד מריישא, ולסגנו האדמו״ר מסדיגורא זצ״ל.

היום הזה חידשנו ברית אגו״י

הנה אתא יום שלישי, י״ז באלול. יום נעילת הכנסיה הגדולה. הגר״ר אהרן לוין הי״ד פותח את הישיבה בקול רועד מרוב התרגשות: ״אנו מתפל־לים להקב״ה פתח לנו שער בעת נעילת שער... אנו מתפזרים איש למקומו בתפלה שניפגש בכנסיה הגדולה הבאה בעיה״ק ירושלים...״ (ואכן הכנה״ג הרביעית התקיימה בירושלים אבל בימים הגאון מריישא ניספה עקדה״ש, עם ששה מיליון קדו־שישם).

אחריו עולה וכשמיע דברי־מסה הגאון מפתיבד רבי יוסף שלמה כהנמן זצ״ל, הסוחף את אלפי הנוכחים בהתלהבותו: ״משל לבית נעול שפרצה בו דליקה ובפנים נמצא אדם ישן על מיטתו, הביה עולה בלהבות, ומבחוץ עומדים שכניו ומתווכחים כיצד לפרוץ את הדלת ואיך להוציא את המטה עם האיש מן האש הבוערות, מתווכחים בלא חיכלה, הדלת צוה מדי, החלון גבוה מדי, עד שנקלע אליהם איש חכם וקרא: ״חדלו לכם, הרימו קול, העירו אותו מן השינה, הוא יודע היכן המפתח וכהרף־עין יציל את עצמו״. ודבי יוסף שלמה מפסיד בקולו החוצב המזעיק: ״גם ישראל קודשים לעת כזאת הוקפו שלהבות, מתחת לרגלים האדמה בוערת, עלינו להעיר את העם מתרדמה רוחנית, ואז כל איש ממילא יבחין בסכנה ויעשה להציל את נפשו. הבה נעורר את עמנו לתחיה״.

מראה כללי של כינסת הכנסיה.

המושב המיוחד לעניני ארץ ישראל

במוצאי שבת מתכנסים שוב הצירים למושב פומבי מיוחד לעניני ארץ־ישראל. הגר״א לוין הי״ד מריישא ישב בראש. הדיון נפתח בדבריו של הרב ר״ר שלמה אהרמן מפפד״ים המתאר את מאבקי אגו״י לעליה חרדית ארצה מול ה״עומרוס קלאחוס״ שהנהיגו ראשי הסוכנות היהודית ביחס לחרדים. ד״ר יצחק ברויאר ז״ל תובע לגייס את היהדות החרדית בעולם כולו לכיבוש רוחני של א״י. הרב משה בלוי ז״ל מתאר בפרוטרוט שלבים במאבק ההיזראי של חרדי א״י. מעטים נגד־רבים, הישוב הישן מול השתלטנות הציונית האנטי־דתית, והקשיים שהערימו עלינו בכל פינות החיים. ד״ר מרדכי בוקסבוים דורש לייסד ולהפעיל קרנות כספיות למען א״י התורתית. הגרי״ח סנקביץ זצ״ל מספר על המאבקים להשיג רשיונות עליה עבור בני־תורה רבנים וחלמידי ישיבות.

ר׳ בנימין מינץ ע״ה מתל־אביב, מראשי פא״י, מרבר על לבם של בני הגולה להיות בעזרם של חלוצי הישוב החדש בא״י. ר׳ משה שנפלד ע״ה, נציג קיבוץ ״הנוער האגודתי״ בכפר סבא, מתאר בשפה פיוטית נמלצה את אושר־החיים של המת־נחלים האגודאים וקורא לרבים שיצטרפו אליהם באמרו: מהו הקיבוץ האגודאי? לרבים נשמעת מלה זו כאילו כאה מעולם זר ורחוק, והדרתה ולידתה שלא בקדושה ובטהרה. אבל אנחנו רוצים לחדש את חיינו בא״י לא במובן תיקונים חלילה, שעליהם אמר החתם־סופר ״חדש אסור מהתורה״, אלא כמובן של ״השיבנו ה׳ אליך ונשובה חדש ימינו כקדם״, של חידוש שיש בו מן השיבה אל המקור. אנחנו רוצים לחדוש את עטרת התורה המלאכה. על כן בחרנו בחיי עמל ועבודה. אנחנו רוצים לחיות על חיק הטבע, בבדי להסתכל חמיד בקסמי היצירה ולהיזכר ביוצר ובבורא, על כן בחרנו בכפר. אנחנו רוצים להסיר מעל הדור הזה את מארת השנינות, שהתורה נעשתה הי״ו כשתי תורות, מצוות בין אדם למקום לחוד ובין אדם לחברו לחוד, שהחפץ־חיים ז״ע הזהיר והזכיר מפני החלוקה המסוגנה הזאת, ועל כן נכנסנו למסגרת הקיבוצית בכדי לעקור מלבנו את אהבת הבצע ולהשריש מדות של אהבת רעים ודיבוק חברים. הרמב״ם פוסק בה׳ דעות כי אסור לאדם להתחבר לרשעים, ואם ראה והנה רוב אנשי עירו או ארצו המה חטאים ילך לארץ אחרת, ואם אין ארץ כזו בעולם ישב בדד ודדם, ואם אין אנשי הישוב נותנים לו מנוח ילך למדבריות ויתחבא בסלעים ובמערות, מורי ורבותי! אינו יכולים להתחבא במדבריות ובסלעים, גם אין אנחנו רוצים להשאיר את ארון הקודש בידי הרשעים ועוזבי התורה, על כן יצרנו לנו מבצר וחומה בצורת הקיבוץ אשר שמור עליו מפני השמעות רעות ומאידך ביטא ישמש נקודת אור הדדוזה חושן הרבה״.

את מעגל הנאומים משלים הר״ם לוין בהגדרה יסודית מקיפה של תפקידי אגו״י בגולה ובא״י. ציון וירושלים נצלו לדאבונו למטרות פסולות. אם חושב מישהו כי בהקמת מדינה עברית חילונית יוגשם החזון היהודי מני אלפיים שנה, טעות נמהרה בידה, ומחובת אגו״י להמחיר על טעותו. רבים מאחינו חעו למחנות זרים, בדאי כוח יעוזנו אלינו, ולכן חובתנו לעורר אותם שיחזרו למקור מחצבתם. עם לא יבנה על הרס נשמתו, מדינה עברית ריקה מכל תוכן יהודי לא תקום, לא תחזיק מעמד.

החלטות מועצת גדולי התורה

ביום ראשון ט״ו באלול, ביום שני ט״ז באלול. הדו מרבית הצירים עטוקים בדיוני הועדות. הנאמים בישיבת המליאה של הכנה״ג, בנחמות מעטה יחסית. קיצור דברים. נאמו האדמו״ר מגור מינסק, רבי נחום מרדכי פרלוב זצ״ל, ר׳ שלמה זלמן מוזס ע״ה מפתח תקוה, ר׳ אהרן גודמן ע״ה מאנגליה, ר׳ לייב מיצברג הי״ד מלודד. ר׳ אליהו מאזור ע״ה ראש קהלת הארשה, ר׳ אברהם מרדכי רוגוביר הי״ו מעורכי ״דאס יודישע טאגבלאט״, ר׳ יעקב ברוגר ע״ה מחבריי ד״ר נתן בירנבוים ומפא־רגני קבוצת ה״עולים״ שלו, ד״ר פלק שלזינגר

הגר״ם זעמבא: ״אינני חפץ לחוות את דעתי במחלוקת זו של חלוקת ארץ ישראל, חבנית החלוקה והקמת מדינה עברית עד שיתברר הדברים יחד עם גדולי התורה, אמנם זאת מבריחנו להגיד לכם, רבותי, יש לנו ספר תורה קדוש אשר נאמר עליו תורת ד׳ תמימה, ואם חסרה אות אַ׳ הרי זה פסול מקדושתו, יש לנו גם ארץ קדושה אשר גם עליה נאמר כי קדושתה כשכל ישראל עליה, ולכן רק אנשים כאלה אשר להם הנה המר לקרוע גזרים מתורתנו החמימה הקדושה — הם הם אשר יהבו בנפשם לקרוע גם את ארצנו לגזרים. בשום אופן לא נוכל להסכים לוותר אפילו על צער ושעל אחד מארצנו הקדושה.

הגר״ל צירלסון

בסיום הדיונים נבחר הגר״ל צירלסון לנשיא מועצת גדולי התורה. הגר״ל נולד בשנת תר״ל בעיר מוגילב, בבית אביו הגר״ר אליעזר מרדכי, אב״ד ורב־ראשי לאזור. בגיל ה־13 נכנס לישיבת ״אוהל תורה״ בקלם, ולאחר מכן לישיבת ״אוהל יעקב״ בגומל. בגיל 17

هكذا من الأصل

ארה"ב תסגור שתי שגרירויות ו־13 קונסוליות כדי לחסוך בהוצאות

וושינגטון — ארה"ב תסגור שתי שגרירויות ו־13 קונסוליות במסגרת מסע מקיף לחסכון בהוצאות, מסר שר החוץ שולץ.

שולץ גם הודיע על תכניות לקצץ את מספר העובדים של משרד החוץ, הסגיר ל־22 אלף בדתבי העולם, על ידי כיתוג תפקידים, עידוד לפרישה מוקדמת ויעול בביצועיות בחו"ל.

כיון היתר יבוטלו הפקידיהם של 21 עתודים בכירים, עוד לדיג של ממלא מקום עתר שר החוץ.

בנאום באזני עובדי הסטייט דיפרטמנט, הוא אמר כי צעדי חסכון אלה אינם לטובת ארה"ב, אך הם הכרחיים משום שהקונגרס הקטין את תקציב משרד החוץ. הקונגרס הקציב 1.61 מיליארד דולר להוצאות התפעול של משרד החוץ בשנת הכספים הנוכחית להמתיים בסוף חודש ספטמבר.

ואילו משרד החוץ הודיע כי יהיה קוקץ ל־1.74 מיליארד דולר, כדי לפעול בשנת הכספים הבאה באותו היקף. אולם בכשיר הוא חושש כי לא יוקצבו לו יותר מ־1.62 מיליארד דולר, ואז יהיה מחסור של לפחות 84 מיליון דולר.

נראה כי השגרירויות שיסגרו הן בגיאנה המשותפת ובאי קומורו, ליד חופי מזרח אפריקה. יהיה אלה השגרירויות הראשונות שעל סגירתן החליטה מעולם ארה"ב מטעמים תקציביים. (דיווח עתי"ם)

חידוש בגוש הסובייטי:

הפרלמנט ההונגרי אישר הנהגת מס הכנסה ומס ערך מוסף

בודפשט — הפרלמנט הונגרי אישר בשבת הנהגת מס הכנסה ומס ערך מוסף — "הראשונה בגוש הסובייטי — לאחר דיון הארוך ביותר שהתנהל בפרלמנט זה 40 שנים.

הפרלמנט בן 340 החברים, שהיה בעבר מעין חותמת־גומי צייתנית, הכניס עשרות תיקונים בטרם הצביע בעד חוקי המיסים של הממשלה, חלק מתכנית כדי להחיות את הכלכלה ההונגרית השרויה במצוקה קשה.

חברי הפרלמנט הסתערו על המיקרופונים כדי לדחוף בגילוי לב על החוקים, שעל פיהם יצטרכו ההונגרים לשלם מס הכנסה שיגיע למכסימום של 60 אחוז, ומס ערך מוסף בגוסח המערב, שיגיע החל מהשנה הבאה עד לגובה של 25 אחוז.

דיפלומט מערבי אמר: "חתי קונים היו רחבים סכנים, ועיקר החוקים אושר. אולם הדיון מראה שעכשיו יש לפרלמנט השפעה מסוימת".

חברים מסוימים זכו לתשואות נלהבות, כאשר הביעו חששות שמא המיסים החדשים יפגעו קשה בנימלאים ובמשפחות ברבות ילדים.

אולם, שר הארנק פטר מרדיסי הודיע קודם לכן על צעדים כגון הקצבות משפחתיות גבוהות יותר ופנסיות גבוהות יותר כדי להקל על המצוקה.

בתום מושב חסר תקדים של 4 ימים — לעומת יומיים כמקובל — אישרו החוקים ברוב גדול.

עם זאת הצביעו 10 חברים נגד חוק מס ההכנסה ו־21 אחרים נמנעו, תופעה נדירה במדינות אחרות במזרח אירופה, שבהן ברוך כלל מאשרים חוקים פה אחד. ורק חבר אחד התנגד לחוק מס ערך מוסף.

שר הארנר מסר במהלך הדיון, כי הרפורמה במיסים היא חיונית כדי לחזק את הכלכלה ההונגרית, על מנת שתוכל להתחרות בשוקי העולם.

ההונגריה נאבקת בגרעון מסחרי גדל והולך עם המערב ובגידול מהיר בחובות במטבע קשה, חר־בות המסתכמים כבר ביותר מתשעה מליארדי דולארים. (דיווח עתי"ם)

סוריה מקצצת בתקציבה כדי להתגבר על המשבר

היקף פיוס ההיקף 8.2 מיליארד דולר ★ כמויות ניכרות של לחם ודלק מוסרחות מסוריה

לונדון — סוריה קיצבה הבוקר בתקציבה כדי להתגבר על המשבר הכלכלי העקיר אותה וכיון הוא־ קיצבה בשלושה אחוזים דם בן ההוצאות לבטחון ובן בהקצבות לסובסידיות ובדב. למדות הזה, מחזה הוצאות הבטחון הכוריות 32 אחוז שבשיא ההוצאות בתעיב.

הפתון אל־כאלם המבטה את התקציב הסורי לשנה הקרובה לאחר אישורו על ידי כתנצת הכנ מציין, כי סוריה נאנסה להתגבר על הגרעון בטבע זר על ידי ריסון ההוצאות ובריקה בלתי פוסקת של מקורות מימון חדשים.

נתוני התקציב לשנת 1987 מפחיתים את ההוצאות הציבוריות בשיעור של כחמישה אחוז מ־43.8 מיליארד ל־41.7 מיליארד לי"ס. האינפלציה מגיעה לשלושים אחוז, כלומר יש ירידה ממשית בהוצאות בשיעור קרוב של 30 אחוז ואולי אף 35 אחוז או יותר.

גיוע חוץ משתכם השנה ב־8.2 מיליארד לירות סוריות, שהם כעשרים אחוז מההוצאות. בשנה שעברה הסתכם הגיוע ב־11 מיליארד לי"ס, שהיוו 25 אחוז מהו — כלומר, הגיוע הזה ירד רשמה בכרבע. עפ"י החלטות בנדר אמהדות מדינות הנפט הכריעה להעביר מדי שנה לסוריה סכום של שני מיליארד דולר. בפועל הו הגיעו בשנים האחרונות 25 עד 30 אחוז מסכום זה ורוחחו כל קשיים כלכליים הפוקדים אותן.

סוריה מעדיפה לקבל השנה כלומים נוספים בהיקף של כני מיליארד ר־140 מיליון לי"ס. לעומת מיליארד ר־750 מיליון לי"ס שקיבלה בשנה שעברה גידול של 22 אחוז.

בתקציב עצמו ניתנה עדיפות לחקלאות והיא זכתה בעשרים אחוז מתקציב ההשקעות לעומת 14 אחוז למפעלי חשמל דמים ותעשה אחרים להמשיות בלתי מר־נמרים.

ההתבבה לבטחון מסתכמת ב־1987 ב־13.2 מיליארד לי"ס, לעומת 13.6 מיליארד ב־1986. בלוגר ירידה של מלוכה אחרים.

ההקצבה לבטחון מהווה 55 אחוז מכלל ההוצאות הציבוריות, הנאמדת ב־42.2 מיליארד לי"ס. ההוצאה לבטחון מהווה 32 אחוז מכלל סעיף ההוצאות (כך במקום) ורק ההוצאות בהיקף של 17.5 מיליארד לי"ס קודמות להן (42 אחוז).

הסכום הבוקבב לסובסידיות כמתכם ב־900 מיליון לי"ס, לעומת מיליארד ר־400 לי"ס בתקציב הקודם, כלומר — ירידה של מליון דולר.

לי הסיבה לכלילה הבתידים של מצרי יבוא. יש הנחתות, שסמיות הדבר קורם לכן על צעדים כגון הקצבות משפחתיות גבוהות יותר ופנסיות גבוהות יותר כדי להקל על המצוקה.

בתום מושב חסר תקדים של 4 ימים — לעומת יומיים כמקובל — אישרו החוקים ברוב גדול.

עם זאת הצביעו 10 חברים נגד חוק מס ההכנסה ו־21 אחרים נמנעו, תופעה נדירה במדינות אחרות במזרח אירופה, שבהן ברוך כלל מאשרים חוקים פה אחד. ורק חבר אחד התנגד לחוק מס ערך מוסף.

שר הארנר מסר במהלך הדיון, כי הרפורמה במיסים היא חיונית כדי לחזק את הכלכלה ההונגרית, על מנת שתוכל להתחרות בשוקי העולם.

ההונגריה נאבקת בגרעון מסחרי גדל והולך עם המערב ובגידול מהיר בחובות במטבע קשה, חר־בות המסתכמים כבר ביותר מתשעה מליארדי דולארים. (דיווח עתי"ם)

"סנדיי מיל": יהלום בשווי 1.6 מיליון דולר הוברח לישראל בעיקבות שוד הכספות בלונדון

לונדון — יהלום ששווי 1.6 מיליון דולר הוברח לישראל תוך שעות מועטות לאחר שוד הכספות הגדול בלונדון ב־12 ביולי — על כך מסר העיתון הלונדוני "סיל און סנדיי" בהוצאה מוקדמת.

כזכור נעצרו בעקבות השוד שני ישראלים, חמישה בריטים, אחרת דני, אחרת איטלקי ומנהל מרכז הכספות ממוצא פאקיסטאני.

עוד יודע ה"סנדיי מיל" לספר כי הראיון ששוויו נאמר ב־2.4 מיליון דולר היה אף הוא בין חפצי הערך והמוזמנים אשר נגנבו מן הכס־פות שנפרצו.

העיתון מוסר עוד כי משטרת לונדון עומדת לשלוח בימים ב־10 בלשים לישראל, לאוה"ב, לשווייץ, לאיטליה וללוכסנבורג כדי לחפש אחרי הדיאמנט ביחד שלקח של הפורצים. המשטרה אישרה רק שישלחו חוקרים לשווייץ וללוכסנ־בורג.

אבנים טובות, מזומנים וחפצי ערך ששווים - המהולל נאמד ביחתר מ־8 מיליוני דולר נמצאו עד־כה על ידי המשטרה, במהלך פשיטות על בתי מגורים, מכונית וכספות. אולם המשטרה מוסרה כי רק 87 מבין 126 בעלי הכספות הפרוצות במשטרה ומסרו פרטים על רכושם הגנוב. (ע"ר)

הרפורמה הכלכלית בברית המועצות מחייבת העלאות מחירים

מוסקבה, הרפורמות הכלכ־ליות אותן יזם מנהיג הקרמלין מיכאיל גורבאצ'וב יכשלו אלא אם תקבלנה ברית המועצות בצורה דראסטית ביותר את הסובסידיות שהיא מעניקה למוצרים רבים, המהוות ריפוד נוח לאוכלוסיה נגד הכלי־אות מחירים — דעה זו הביע מקיר פובייטי כלכלי בכיר.

במאמר בבטאון "קומוניסט" מפרט ראש נציבות המחירים בממשלה הסוביטית, ואלנטין פבלוב את הבסיס התיאורטי לה־חלטת המפלגה הקומוניסטית להתמודד עם התנגדות ציבורית נרחבת להעלאת מחירי המזון ומחירים של מוצרים ושירותים חיוניים אחרים החל מינואר 1990.

"ברור לחלוטין כי חייב לבוא שינוי יסודי במערך המחירים במשק הסוביטי", כתב פבלוב.

הבטיחו כי יבוצעו רפורמות מרחיקות לכת שיחייבו גם העלי־אות מחירים וקיצוץ בסובסידיות, הוא תקף את המריניות הכלכלית בעבר, בעיקר תחת שלטונו של ליאוניד ברז'נייב בשנים 1964-1982. פבלוב תקף את הסובסידיות הגואות במשק הסוביטי ואמר כי "אלה גרלות מאוצר המדינה כספים הדרושים לצמיחה כלכלית ולמודרניזציה.

בהביאו מספר דוגמאות של מחירי מוצרי יסוד מסובסדים הוא הזכיר כין המדינה כבר אזרח סובייטי יכול לקנות 2.5 ק"ג בשר במחיר שהמדינה משלמת בעד קילוגרם אחד.

עוד אמר כי הסובסידיות למיגזר החקלאי גדלו פי ארבע מאז 1955 בעוד שמחירי המזון לצרכנים, כמעט ולא השתנו.

לפי חישובי פבלוב, המדינה משלמת פי 1.8 יותר מן הצרכן בעד חלב, פי 1.9 יותר בעד תפוחי אדמה, פי 2.5 יותר בעד חמאה ופי 3.1 יותר בעד בשר בקר.

הוא אמר כי כתוצאה מן ההוצאות הגדולות על הסובסידיות המדינה נאלצת להוריד שכר ול־הקפיאו ומאחר והמדינה חייבת לקבל בחזרה את הכספים בדרך כלשהי, היא העלתה באופן מלא־כותי את המחירים של מוצרי צריכה שאינם מזון או מוצרי יסוד אחרים.

וכך, סתון פבלוב, זוג נעליים טובות לגבר עולות בברית המוע־צות 70 רובל (105 דולר), ומחיר מכונית משפחתית בגודל בינוני הוא 10,000 רובל (15,000 דולר).

לעומת זאת מציין פבלוב בס־אמרו כי השכר החודשי הממוצע במשק בסוביטי הוא 200 רובל (300 דולר).

הוא ציין כי בתקופת ברז'נייב פצתה המדינה את הכנסותיה בתמורה לסובסידיות על ידי הפלאת המס על אלכוהול, טבק ומוצרי יוקרה וכן על סחורות מיובאות.

עוד הוא כותב כי ההנהגה הסוביטית מתכננת הכנסת תחרות בין מפעלי תעשיה ויצירת מצב בו הצרכן ישפיע על התפוקה בא־מצעות ביקוש לפי איכות ומחיר.

עוד הזהיר כי המחסור הכרוני במזונות ומוצרי צריכה שהציבור מבקש לעומת שפע של דברים שהציבור אינו רוצה בהם, יחמיר ויילך, אלא אם כן יהיה יחס ראלי בין המחירים למוצרים. (דיווח־עתי"ם)

● תל־אביב — צפיר תושב עזה הובא לבית משפט השלום, בתל־אביב כחשוד בגניבה 12 יונים מחצר המפעל בו הוא עובד בחר־לון. (עתי"ם)

לכוויית העתודות הכספיות הגדולות ביותר בין מדינות המפרץ

כוויית — כוויית היא עתה המדינה בעלת העתודות הכספיות הגדולות ביותר מבין המדינות הערביות במפרץ — אמר בסקר שפורסם היום.

הסקר של הבנק הלאומי של כוויית קובע כי בידי שש המדינות החברות במועצת שיתוף הפעולה של המפרץ עתודות המסתכמות ב־204.7 מיליארד דולר בסוף שנת 1986.

העתודות הפיננסיות של כוויית מתבכמות בסוף השנה הקודמת ב־86 מיליארד דולר. אותיה צוברת ערב הסעודית עם 80 מיליארד דולר. איחוד הנסיכויות הערביות — 22 מיליארד דולר, קאטאר — 12 מיליארד דולר, עומאן — 3.1 מיליארד דולר, ובחרין 1.6 מיליארד דולר.

מרבית העתודות הכספיות של מדינות המפרץ הערביות מר־פקדות בארה"ב ובאירופה המערבית. (ע"ר)

הפרלמנט ההונגרי דן במצוקת הכלכלה ובהנהגת מס הכנסה

בודאפשט — הפרלמנט ההונגרי כונס כדי לדון בתוכנית עצב להצלת הכלכלה שסיכו־רבנים חומרת בכדים, כולל הנהגת מס הכנסה.

בפתח כושב הפרלמנט המיו־חד וחסר התקדים שמנו 340 חברי הפרלמנט את ראש הממשלה קארולי גרוס כשהוא משמיע סקירה גלויה ביותר על המצוקה הכלכלית ההונגרית ועל הצורך להתגבר עליה.

"אנשים רבים אומרים כי זה כמעט בלתי אפשרי", אמר גרוס בנאומו, ששודר, לראשונה בשי־דור חי בשל התעניינות הציבור. "אך הממשלה סבורה כי אפשר לעשות זאת באמצעות מדיניות כלכלית יצילה ועקבית".

מדינות קומוניסטיות אחרות, כולל בריה"מ וסין, עוקבות מקרוב אחר מושב הפרלמנט. ההונגריה היתה חלוצה בהנהגת רפורמות. בעיסוק לתת תעופה חדשה למדיני יותה הסוציאליסטית, החדות לר־פורמות שונות.

גם בנקאים מערביים, החוש־שים שמא לא תוכל ההונגריה לפרוע את חובותיה, עוקבים אחר דיוני הפרלמנט.

גרוס אמר, כי חובות החוץ עומדים על 9.3 מיליארד דולר, סכום שלמענו צריכה ההונגריה לייצא משך שנתים.

צפויים המכסים כלכליים בין צרפת לפוריה

דבשק — הטתון "אל־איתיחאד" מסר ממקורות מהימנים בדמשק כי ביקורו של קלוד שסון במדריה הגיב מספר הבכמים כלכליים והצאות מדי־ינות חשובות.

המקורות הוסיפו ששסון יסלא בשבועות הקרובים תפקיד חשוב כדי לפיים בין דמשק ולונדון ולהביא לחידוש היחסים ביניהן, זאת לאחר שקיבל מסוריה "אי־תותים" מעודדים בנושא.

לדברי המקורות, הודיע שסון להנהגה הסורית, כי מדינות השוק האירופי המשותף מתכוננות להעניק מילוים לסוריה, בצורה של סיוע סכני, חקלאי ומוצרי מזון בערך של 200 מיליון דולר. (ע"מ)

נהגי אוטובוסים בצ'כוב בבריה"מ, הכריזו שביתה

מוסקבה — נהגי האוטו־בוסים בעיר צ'כוב, דרומית ממוסקבה, הכריזו על שביתה כדי למחות נגד שיטת שכר חדשה שהחדיתה את הכב־מותיהם — על כך מסר את־מול יוסבשין "מוסקבה ניוז".

"כיצד נוכל למלא אחר התוכניות, כאשר רוב האוטו־בוסים שלנו נראים כשנקים שיצאו מהמערכה והגיל הכ־מוצע שלהם דומה לזה של הסבתות שלנו? שאל הנהג ניקולאי קומקוב.

90 דקות בלבד לאחר התחלת השביתה הגיעו למקום פקידים ממוסקבה והקימו ועדה שתחקור את הבעיות, מציין היתון.

אמצעי התקשורת הסוב־יטים מדווחים רק לעתים רחוקות על שביתות. (ע"ז)

משטרת מצרים רכשה מכשירי האזנה חדשים

קאהיר — מגרד הפנים המצרי רכש לאחרונה מכשירי האזנה חדשים לשיחות טלפון —מסר עתון "אל־אפר".

לא נמסרו פרטים על מהות המכשירים ואופן השימוש בהם, הדבר נודע לאחר שהחדרו שני קצינים בדרגה אלוף מכשירהם בבשטה. הם גילו, כי הציח נרכש מאה"ב. (ע"מ)

ירדן מבקשת לקנות חיטה בסעודיה

רבת עמון — משלחת ירדנית מאה לדיאר, בירת סעודיה בקשר לרכישת חיטה לקניית חיטה בסעודיה זו לאחר שהודיעה על ביטול מכירת 50 אלף טון חיטה לירדן.

מכתבה הדיפלומטית הירדנית מסרה כי המשלחת כל המיסקה החלו ביום שלישי ובמהלכה הירדנים לקנות מסכורה כמויות חיטה נוספות.

סעודיה המצויה סובסידיות גדולות לגידול דגנים, כבר הכריזה למכור לירדן 200 אלף טון חיטה בשנה הנוכחית, במחיר של 85 דולר לטון.

הדד התחייבה לספק 50 אלף טון נוספים אולם בגלל הבצורת הקשה שפקדה אותה היא הודיעה כי היא נאלצת לבטל את העיסקה.

ירדן מייצרת 97,000 מטנות חיטה בשנה וצריכת הדגנים שלה גדולה פי המישה. מה עוד שבגלל הבצורת ב־1986 ירד היבול ל־40 אלף טון.

שר החקלאות הירדני מארתאן אל חאמוד אמר לכתב ודיטר כי הבצורת בירדן נמשכת ויבול הדגנים של ירדן יפגע גם השנה, בעיקר השעורה. (ודיטר עתי"ם)

מצרים מודאגת מתפוקת "היתר" של הנפט

קאהיר — מצרים "עוקבת בדאגה אחר תפוקת היתר של הנפט הגלמי בחודשים האחרונים", הכריז שר הנפט המצרי, עבדל קאנדיל.

יהוא אמר כי מצב כזה גורם לשגדלת הייצע בעולם, ותביר נוצע מכך שמדינות במיפרץ תרגו ממיכסות התפוקה שנקבעו להן בתעיזה האחרונה של אופ"ק".

יצויין כי מצרים אינה חברה באופ"ק. (ע"ז)

עלייתמחירים של 11 אחוז זיעזעה את יוגוסלביה

בלגראד — עליית מחירים של 11.1 אחוז בחודש אחתמם, עליית שיא במחירים במחרים חודשים ויעזעה את תשבי יוגוסלביה.

כתוצאה מעליית המחירים עלתה האינפלציה השנתית ביוגוסלביה ב־10 אחוז באותו חודש.

כיום סך כל האינפלציה השנתית ביוגוסלביה היא 116.6 אחוז. מחירי הלחם, הלבב, הבשר, הדלק ומוצרים חשובים אחרים עלו כדי 100 אחוז באוגוסט. מדד יוקר המחיה עלה באוגוסט ב־13.9 אחוז.

יוגוסלביה נכנסה לסחרור אינפלציתי, מדים מעצבי המדיניות הכלכלית והם מאשימים בעיקר את מנהלי החברות הממשלתיות הגדולות (ע"ר).

שמרות כסף חדשים בבורמה

רנגון — הבנק המרכזי של בורמה מסר כי הוא הפיק שטרות כסף חדשים בערכים של 45 ו־90 קאייאט, במקום שלושה סוגי שטרות שבהלו בשבוע שעבר בבמגרת מאמצי הממשלה להלחמה את השוק השחור ואת זיוף השטרות.

הבנק המרכזי הודיע כי השט־רות החדשים האחד בשווי של 6.80 דולר והאחר בשווי של 13.60 דולר, לפי השער הרשמי, יונפקו ב־22 בספטמבר.

קהים לכן ביטלה הממשלה שטרות כסף של 25, 35 ו־75 קאייאט והשאירה כמטבעות עוברים לסחר 5 ו־10 קאייאט ומטבעות בערכים נמוכים יותר.

לא נמסר דיין דבר אם האזר־חים שהחזיקו במטבעות שבוטלו יפוצו בדרך כלשהי. (ודיטר־עתי"ם)

"מגמה עולמית להרחבת המגזר הפרטי וביצוע רפורמות בשדה הכלכלה"

ורשינגטון — חברת המימון הבינלאומית, זרוע של הבנק העולמי המסייעת לפיתוח מדי־נות העולם השלישי, מצביעה על מגמה להר־חיב את המגזר הפרטי ולחתיל רפורמות בכ־לכלה.

בדו"ח השנתי של גוף זה נאמר כי מספר גדול של מדינות, הנתקלות בעובדה שהמשק שלהן אינו מתפתח בצורה נאותה, החליט לחולל רפורמות כלכליות נרחבות.

יש להצביע על מגמה גוברת של "פריוות־טיזציה של מפעלים ציבוריים" נאמר בדו"ח. הדו"ח מציין כי אחת הסיבות למגמה זו היא כי על ידי פריוואטיזציה אפשר לשפר את היעילות של הגופים הכלכליים.

הדו"ח מצביע על כמה מדינות, שבהן מממשים מגמות אלה. הוא קובע כי מכסיקו, צ'ילה, הודו, אינדונזיה, דרום קוריאה ומרוקו השיגו התקדמות בשדה הרפורמות במהלך השנה האחרונה ואילו ניגריה פתחה עתה בצע־דים לחולל רפורמה במשק שלה.

הדו"ח מותח ביקורת על מה שמכונה בשם "תכנית בייקר" שהועלתה לפני שנתיים על ידי מי שהיה אז שר האוצר של ארה"ב ג'יימס בייקר, כציינה כי תכנית זו לא קיימה את מה שציפו ממנו.

עוד נאמר בדו"ח שעד כה הושגה התקדמות מועטת בלבד במו"מ המתנהל בין מדינות הש־קועות בחובות כבדים לבין בנקים מסחריים, כדי להשיג מימון מוגבר, כפי שנאמר בתכנית בייקר.

סכנה קראה תכנית זו לבנקים שונים, ובינתיים הבנק העולמי, להגדיל את המימון המוגבר למדינות העולם השלישי על ידי תוספת של 9 מיליארד דולר, ומקביל יגדילו הבנקים המסח־ריים את חלקם במבצע מימון זה עד 20 מיליארד דולר.

הדו"ח קובע כי ארה"ב סוכלת מגרעונות בסחרה ובתקציבה ואין להניח שהיא יכולה להמשיך ולשמש כגורם גלובלי לשיקום, על פי הנהגו של השנים האחרונות. (ע"ר)

הרפורמה הכלכלית בברית המועצות מחייבת העלאות מחירים

לפי חישובי פבלוב, המדינה משלמת פי 1.8 יותר מן הצרכן בעד חלב, פי 1.9 יותר בעד תפוחי אדמה, פי 2.5 יותר בעד חמאה ופי 3.1 יותר בעד בשר בקר.

הוא אמר כי כתוצאה מן ההוצאות הגדולות על הסובסידיות המדינה נאלצת להוריד שכר ול־הקפיאו ומאחר והמדינה חייבת לקבל בחזרה את הכספים בדרך כלשהי, היא העלתה באופן מלא־כותי את המחירים של מוצרי צריכה שאינם מזון או מוצרי יסוד אחרים.

וכך, סתון פבלוב, זוג נעליים טובות לגבר עולות בברית המוע־צות 70 רובל (105 דולר), ומחיר מכונית משפחתית בגודל בינוני הוא 10,000 רובל (15,000 דולר).

לעומת זאת מציין פבלוב בס־אמרו כי השכר החודשי הממוצע במשק בסוביטי הוא 200 רובל (300 דולר).

הוא ציין כי בתקופת ברז'נייב פצתה המדינה את הכנסותיה בתמורה לסובסידיות על ידי הפלאת המס על אלכוהול, טבק ומוצרי יוקרה וכן על סחורות מיובאות.

עוד הוא כותב כי ההנהגה הסוביטית מתכננת הכנסת תחרות בין מפעלי תעשיה ויצירת מצב בו הצרכן ישפיע על התפוקה בא־מצעות ביקוש לפי איכות ומחיר.

עוד הזהיר כי המחסור הכרוני במזונות ומוצרי צריכה שהציבור מבקש לעומת שפע של דברים

● תל־אביב — צפיר תושב עזה הובא לבית משפט השלום, בתל־אביב כחשוד בגניבה 12 יונים מחצר המפעל בו הוא עובד בחר־לון. (עתי"ם)

ברחבי עולם

לוב תפסה טיל־כתף אמריקאיים אצל חיילי צ'אד

מידות, — כוחות לוב תפסו טיל־כתף אמריקאיים מדגם "סטינ־גר" מידי חיילים של צ'אד אשר נקטו בעל תעופה כדרומה של לוב — על כך מסרה מוסבות הידיעות הלוביות "ג'אנא".

"ג'אנא", ששידורה נקלטו בבירות, דיווחה שטילי הכתף הוצגו בלוב ביום ד'.

"העבדה שחיסין האבדה (נשיא צ'אד) מחזיק בטילים אמריקאיים אלה, חושפת את מערכת השקרים והסילופים של הממשל האמריקאי, אשר הכחיש"צד כה שהוא מספק כלי נשק אלה להאבדה", נאמר בהודעה. (ודיטר עתי"ם)

הוסכם על חוזה להגנת שכבת האוזון

מונטריאול — המדינות החברות בארגון הכימו להתום על חוזה בעל משמעות היסטורית, שמטרתו — להגן על שכבת האוזון על ידי הבלת הייצור של חומר כימי פשוט, שבו משתמשים בתומר הדחיה ארוכות.

מדענים סבורים כי יש לצמצם במידה ניכרת את השפעת הזומר הכימי הידוע תחת השם "סי.אף.סי.אס." כדי למנוע שינויים שונים באקלים וגידול דרמאטי במקרים של סרטן העור במשך חמישים השנים הקרובות. מטחזה האו"ם לעניני מדע פיטר אשר ציין כי הזומר "סי.אף.סי.אס." זוהה לשימוש בדתבי תבל בבחומר הדחה "ארוסול", במקררים ובמזגנים, במכולות מסוגים מסוימים בחומרי בידוד מקצף ובחומרים המשמשים כממיסים לחלקי מחשבים.

המדענים סבורים כי הזומר עולה לסטרטוספירה, במרחק 16 עד 50 ק"מ מעל פני כדור הארץ, שם הוא מתפרק ופוגע בשכבת האוזון — שכבה רגישה של גז המסננת את הקרניים האולטרא־סגולית המסוכנות של השמש.

הדחה המרצע קודה למדינות להקפיא את השימוש ב"סי.אף.סי.אס." ולאחר מכן להקטין את הצריכה ב־50 אחוז עד שנת ה־1990 המאחרות.

הדחה יהפך לחוק בינלאומי ויהווה חלק ממדיניות האו"ם, כאשר לפחות 11 מדינות הצורכות לא פחות משני שלישים מהצריכה הגלובאלית של הזומרים הכימיים האלה יחתמו ויאשרו אותו. (ודיטר עתי"ם וע"ז)

ארגון הטרור הבאסקי "אטא" אינו מוכן לוותר על מטרותיו

פאריז — ארגון הטרור הבאסקי "אטא" הודיע לשלטונות פאריז כי אין הוא מוכן להפסיק את המאבק אלא לאחר שיגשם את המטרה שהציב לעצמו "ארץ באסקית מאוחדת, סוציאליסטית ובלתי תלויה".

הממשלה הסוציאלית במדריד הודתה זו הפעם הראשונה בחודש שעבר כי יצרה מגעים עם חברי הארגון "מולדת באסקית וחירות", אך ציינה אין הממשלה מוכנה להגיע שיחות מדיניות עם קבוצת טיהור זו. התגובה של "אטא" היתה: לא תהיה הפסקת אש אלא לאחר שייענו תביעותיו".

מזכר דחו הלוחמים הבאסקים הצעה להפיץ לחבל הבאסקים מעמד אוטונומי והחליטו להמשיך במאבק להגדרה עצמית, שאותו החלו בתקופת שלטונו של הדיקטטור פרנציסקו פראנקו שמת ב־1975. (ודיטר עתי"ם)

המורדים באפגאניסטן הפילו מטוס תובלה

מוסקבה, כל 15 האנשים שהיו במטוס תובלה אפגאני נהרגו כאשר הוא הופל בפיל שירו לעברו לוחמי הגרילה בשת שירד לחיתה בנפל התעופה קודמה ליד הנבל הסוביטי.

סוכנות טא"ס מסרה כי במטוס מדגם "אנטונוב־26" היו ששה אנשי צוות ותשעה נוסעים. הוא עלה בלהבות לאחר שנפגע מיר־טילים בשמי העיר קנדהר בצפון אפגאניסטן ביום ראשון. (ודיטר־עתי"ם)

שגריר שוודיה: פאלמה נרצח בידי קנאים שוודיים

שטוקהולם, ראש ממשלת שוודיה אולוף פאלמה נרצח בידי קבוצה קטנה של קנאים שוודיים, לא על ידי מרדיפים זרים —קבע שגריר שוודיה בארה"ב, במאמר שפורסם כאן.

אנדרס פרם, השגריר השוודי הזיבא ליד הארה"ב ואחד ממקורבי של פאלמה המנוח, כתב בבטאון המפלגה הסוציאל־דמוקרטית השלטת "סיד", כי פאלמה נפל קרבן ל"פוליטיקה פנימית קטנונית".

פאלמה נורה למוות על ידי רוצח בודד בשעה שטייל עם רעייתו, ללא שומר ראש, בלב שטוקהולם בפברואר אשתקד.

החשודים העיקריים בחקירת הרצח הם לאומנים כודדיים הנתיים בשוודיה. קבוצה מבינהם נעצרה אשתקד בפשיטה של המשטרה, אך שוחררה לאחר מכן.

גם קיצונים ימניים, סיעות אידאניות ציוראקיות ורוצחים שכירים ציליאניים, הוחכרו בהקשר עם הרצח.

ראש ממשלת הונגריה מצדד בדו שיח עם מתנגדי המשטר

בודפשט — ראש ממשלת הונגריה קארולי גרוס אמר כי הוא מתכוון לקיים דו שיח עם מתנגדי המשטר בהונגריה מפני שדעתם חשובה והם עשויים להפנות את תשומת לב המפלגה הקומוניסטית לבעיות שונות.

במסיבת עתונאים בינלאומית ראשונה שקיים ראש הממשלה מאז שעלה לשלטון לפני חודשיים, הוא אמר כי הממשלה חייבת ליטול לעצמה יותר סמכויות מן המפלגה הקומוניסטית.

דברי ראש הממשלה הפתיעו את הכתבים. בין היתר אמר גרוס כי יש בהונגריה אנשים החושבים אחרת ואותם הם כינה "האופוזיציה או מתנגדי המשטר".

"אנו חייבים להמשיך בדו שיח איתם בכל נושא העומד על הפרק", הוא אמר בתשובה לשאלת כתב ממדינה מערבית.

"לכל אדם יש זכות לדעה משלו ואפילו היא שונה", הוא אמר. הוסיף: אף פעם לא חשבנו כי אנשים בעלי דעה שונה הם אויבים שלנו".

כמה פרשנים אמרו כי דברי ראש ממשלת הונגריה הם המשך למדיניות הליברליזציה של מנהיג המפלגה הקומוניסטית ההונגרית אנוש קאדאר שבשעתו אמר: "אם אינך נגדנו אתה בעדנו".

תחת שלטון קאדאר מאז 1956 ההונגריה גילתה יחס סובלני כלפי מתנגדי המשטר. לא ידוע על איש שנכלא בגלל פעילות פוליטית אם כי כמה מתנגדי מצפון נעצרו על שטיחבו לשרת בצבא. (ע"ר)

חוסיין במפעל שווייצי ליצוד מטוסי אימון

שוויץ — תופיע מלך ירדן, שביקר בסמכל המטוסים "פילטוס" בסמוכנס שליד לוצרן, התעניין בגידמות האוורדות והצבאית של מטוסי תצפית ואימון "פילטוס פי־סי־7" ובמטוס פילאטוס פורמר פי־סי־6.

כן הוצגו בפני המלך, שבא לביקור רשמי בשוויץ, מספר כלי טיס אחרים ביניהם המסוק אלואט־3, "האנטר" ו"מיראז'", שבייצורם משתתפת חברת "פילטוס".

המלך חוסיין גם התעניין בתוחתי נ.מ. מדגם "סקיינראי".

בתום הביקור אמר דובר החברה, כי הוא מקווה שהוא "יביא משהו מחדש".

חוסיין קיבל עידוד ברור מצד שלטונות שוויץ לגבי זימון ועידת שלום בינלאומית על המזרח התיכון, בין היתר מגשיא שוויץ פייר אובר, שהכריז: "אנו תמיד מוכנים להציע את הטריבונה ואת המיכסה שלנו לאלה המבקשים לפתוח בדו שיח, לאלה המבקשים לפתוח במרים כדי לנסות ולהשתיק את הדרכים". (ע"ז)

צרפת סיפקה למצרים 17 מטוסי "מיראז' 2000" נוספים

קהיר — ממוסי "מיראז' — 2000" צרפתיים, המהתים מסי־לוח אחרון מתוך עשרים ממוסים שהחמצו על ידי קהיר בצרפת, נחתו אתמול בבסים אוירי מצרי — על כך מסר מפקד חיל האויר המצרי, הגנרל אלשא ארדין בא־ראקת.

המטוסים סופקו, פחות מעש־רה ימים לאחר שנחתם בקהיר הסכם צרפתי־מצרי בדבר קביעת מוצרי תשלום חדשים להחזרת הון האחרון הצבאי של מצרים לצרפת, המסתכם — לפי מקור מצרי — ב־1.3 מיליארד דולר. (ע"ז)

פלשתיני נורה ונפצע בקפריסין

לימסול, — פלשתיני המחזיק בדרכון ברזילאי התאושש אתמול בבית חולים בלימסול, לאחר שנורה דרך דלתו האחורי של מונית, בנראה בנסיון לרצוח אותו, מסרה המשטרה.

נאטאה אל עפיפי, בן 36, נפצע

נאטאה אל אפיפי, בן 36, נפצע ביום רביעי בלילה בבחופו, אך מצבו אינו קריטי.

המונית הסתלקה במהירות לאחר הירי ומצאה מקלט בנמל השמור של לימסול, בטרם תחתיק אמבולנס.

חוסיין מלך ירדן, מבקר בשוויץ

ראיון מיוחד ל"המודיע"

לוצרן — מלך ירדן, חוסיין, ביקר אתמול בשוויץ, בעיקר בסמכל המטוסים "פילטוס" בסמוכנס שליד לוצרן, ובמהלך ביקורו הגיע לראיון מיוחד ל"המודיע".

כתבנו, אבנר אלון, שוחח עם המלך בנושאים שונים, ובעיקר בנושא הדרך לשלום בין ישראל לבין ירדן.

המלך חוסיין הדגיש, כי הוא מוכן לדון בכל הבעיות הקשורות בשלום, אולם הוסיף

בעשור הבא

זכרון להולכים

הדיד שלמה זלמן ויסביש ז"ל

שלושים לפטירתו

הצינים דומעות, אכן הלך מעמנו לאחר חודשים של סבל, אחד המיוחדים מנקיי הדעת שבירושלים.

קשה לשורטט דמות אצילה, שהיסיבה להציע את עצמה ולהלך בצירי דרכים. החמגו ר׳ שלמה זלמן כל התכונות השובות והמדות הנאצלות, שינק מאביו הר״ר נחום יבלחט״א ומאמו הא׳ צילה ואשת החסד מרת אלקה יענטע ז״ל בת הר״ר מנחם מנדל הלפא זצ״ל, ולמעלה בקרש מסבו הרה״צ ר׳ שלמה זלמן בן הרה״ג ר׳ דוד בהר״ן בנו של הרה״ג הצ׳ דיק ר׳ נחום משאדיק זצוקלל״ה, שהיו כולם צדיקי עולם וגדולי הדור, שהגדלות הפשטות החמגו בהם.

בצעירותו למד בישיבת עץ־חיים המעטירה, ולאחר מכן החל להתפרנס מיגיע כפיו. בלמדו את סלאכת הדפוס, בנה את ביתו עם זוגתו הבדלחט״א מרת שושנה לבית יולים, וזכה לראות את בנו ובתו ממשיכים את השלשלת המפוארת. בכל מעשיו ראו את הנציעות והפשטות, אנשי ירושלים יודעים לספר שאנשים מחוסרי אמצעים נהנו משרותיו חנם אין כסף. בית דפוסו הצר שימש לטלפון ציבורי. תמיד השתדל לעודד ולהרגיע, אפילו בשכבו על ערש דוחי הרגיע את החולים תוסן בהם אמונה ובטחון והם מצאו בו נחום.

אחד מגדולי ראשי הישיבות ספר בימי ״השבעה״ שהיה פוקד את ר׳ שלמה זלמן מפעם לפעם להתעודד ולהתחזק מאמונתו התמימה ומהליכותיו הישרות. את עצותיו לתורה קבע בבוקר שאז הדעת צלולה. אף בימי מחלתו בבי״ח שמח עם כל מלה של תורה ומאורעות היה כשבאו ללמוד עמו בחברותא. פרשה בפני עצמה היתה התנהגותו בבי״ח, למרות שחש במצבו הקריטי השתדל להרגיע את מבקריו ובקש שאפילו ביה״ח לא תטפלנה בו. בכל מאודו רצה למנוע צער מאביו שיבול״ח״ט, ולא ניתן לתאר את צערו כשאביו ראה אותו במצבו הקשה. חלל גדול הותיר ר׳ שלמה זלמן בהסולקותו רבים היו צריכים לו ״יי להאי שופרא דבלי באורא״.

יהי רצון שיהיה מליץ יושר לכל בני המשפחה ויבולע המות לנצח.

אחד מבני המשפחה

תוקף את הבנקים על הגבלת הלוואות

מאת סופרנו הכלכלי

ח״כ בני שלימא מהליכוד תוקף את הבנקים על פירובם להתיר לבעלי משקים הקלאיים להיות ערבים להלוואות פרטיות.

ח״כ שלימא טוען כי הבנקים מסרבים לאשר בעלי משקים הקלאיים כערבים סבירים עבור הלוואות פרטיות, כשהמדובר בהלוואות רגילות שבין אדם לחברו, שאינן קשורות לאגודה המושבית.

התנהגות זו של הבנקים מזוהה הדבקת סטיגמה שלילית על הזד־קלאים בגלל המצב האובייקטיבי החמור בהתיישבות. הוא מבהר כי הבנקים מקבלים במלוא הכבוד כל עצמאי או שכיר וכלבי שלא דבק בו אבק של עבודת כפיים חקלאית. כך הופך החקלאי לפטול תגוע.

686 נישומים נתפסו בחודש שעבר בהעלמת הכנסות

מאת סופרנו הכלכלי

686 נישומים נתפסו בחודש שעבר בהעלמת הכנסות. כך טילה מדיח פצילות מחלקת מ״ה של ספרים בחודש אוגוסט שע־בים בנציבות מס הכנסה.

בחודש שעבר נערכו 8,765 ביקורות. גם חלה התקדמות בע־ריכת מחסומי דרכים ובחודשים הקרובים יוגברו המאמצים בנושא זה. בחודש שעבר נערכו 23 מח־סומי דרכים ובהם נבדקו 764 נ־שומים ומתוכם נמצאו 50 נישומים בהעלמת הכנסות.

כמו כן, נמשכו הביקורות אצל יצרנים וסיטונאיים שלא רשמו פרטי לקוח. בחודש שעבר נבדקו 647 בקרב יצרנים וסיטונאיים ועל אלה שנתפסו באי רישום פרטי לקוח הוטלו קנסות בסך של 3,977 ש״ח.

הרחבה במפעל "איטונג"

מפכל ״איטונג״ לבלוקים בפרדס חנה מוסיף ציוד חדש, ששווייו 1.3 מיליון דולר כדי להגדיל את שכיחות מחלקת האשפרה. המפרד הזא לייצר 370 אלף ממ״ר בלוקים במקום 310 אלף שד כה.

על כך נמסר במסיבת עיתונאים הכסיה המפעל. מחלקת האשפרה, הפעלה היום בשתי משמרות, תפעיל גם משמרת שלישית.

מכירה חד פעמית!

של סרגים קיצים וחורפים כותנות לילה

שמלות בדגמים חדשים

לבנות בגדלי 2-14

הכל תוצרת חוץ

מתקיים אי־ה היום

ברח הישיבה 12 ירושלים

בשעות 7-9 בערב

למכירה

סכך (דקל)

בסיטונות ולמוסדות

03-768925 מ־16.30

051-47140

אבי, כל היום

רשת מיצגים של משלמי מס תקושר בקרוב למחשב האוצר

דרכה יבוצעו בעתיד גם תשלומים

מינהל הכנסות המדינה מר־חיב בימים אלה את רשת המר־יצגים (רואי חשבון ויועצי מס) אשר קשורים באמצעות מסופים ״מחשב הביתה״, ובקרוב גם־אפשר תשלום מס באמצעות רשת זו.

רשת המייצגים של אגפי מס־הכנסה ומע״מ הוקמה לפני כשנה וחצי וכעת קשורים אליה כ־35 רואי חשבון ויועצי־מס. באמצעות רשת זו ניתן לקבל מידע על מצב חשבונו של הנישום — עוסק בנושאי מע״מ וניכויים. כמו כן ניתן באמצעות כלי זה לעשות חישובי מס־הכנסה, מס ריווחי הון, חישובי ריבית והצמדה וכו׳.

תשלום המס באמצעות הרשת ישחרר את המיצגים ואת הגישו־מים מהחדקות לטפסים, להמח־אות. ומעמידה בתוקים בבנקים לצורך יצוע התשלום.

אל הרשת מצטרפים בימים אלה כ־150 רואי חשבון ויועצי מס נוספים. ההרחבה נתאפשרה לאחר שנצטבר הנסיון הנדרש לאחר שנצטבר הנסיון הנדרש הלקחים בהפעלה הנסיונית. לאחר שנצטבר נסיון בהפעלת רשת גדולה, יוכאפשר לצרף אליה אחבל המייצגים שיהיו מעוניינים בכך.

כמו כן נמצא בשלבי פיתוח פרוייקט נוסף והוא מאגר מידע גדול שיכלול את פקודת מס הכנ־סה, חוקים ולדים, חוק מע״מ, חק־נות וצווים, פסקי דין מנדים, דברי הסבר לחוקים ועוד. ממאגר זה אפשר יהיה לקבל, באמצעות רשת המייצגים, מידע על הוראות החוק, החקנות, המצב המשפטי בשנים הקודמות, הוראות הביצוע והפ־סיקה — לגבי נושא מוגדר במק־שה אחת.

ילדים מצאו רימוני עשן מתקופת המנדט בכפר סבא

שני רימוני עשן מתקופת המנדט ורימון עשן צה״לי נמצאו בשני מקרים נפרדים, על ידי ילדים ששחקו בכפר סבא.

ילדים ששחקו במבנה נטוש בשדות יהודה הלוי בכפר סבא מצאו 2 רימוני עשן ישנים מאד. ככל הנראה מהתקופה שלפני קום המדינה. הילדים הפילו את אחד הרימונים ופשן שוצר היתמר ממנו. הבלן משטרה הוזעק למקום ואסף את הרימונים.

דובר מרחב השרון עמנואל מילר מסר, כי הרימונים הישנים נמצאו באיזור שאינו מאוכלס.

המשטרה לא הצליחה לזהות את סוג הרימון. ככל הנראה מדובר ברימונים ישנים.

בחורב ויצמן גילו ילדים אח־רים רימון עשן צה״לי נטוש. הם מסרו אותו למשטרה. (עתי״ם).

עיצומים של עובדי המינהל בשירותי הכבאות בישראל

שבדי המינהל בשירותי הכבאות בישראל ייצאו היום לייתופשה מאורגנת״, במחאה על ההשדיה בתיכות המכס הנבדה הקיבוצי לשבדי המינהל בשירות הציבורי.

דובר ועד שירותי הכבאות בישראל גרשון זאוברמן מסר לכתב עתי״ם, כי מחמת הדגים של עובדי המינהל, לא יקבלו קהל בשירותי הכיבוי, לא יעפיקו רשיונות ואישורי בטיחות וכמו כן יצומצמו צוותי הכיבוי בתחנות השונות. (עתי״ם).

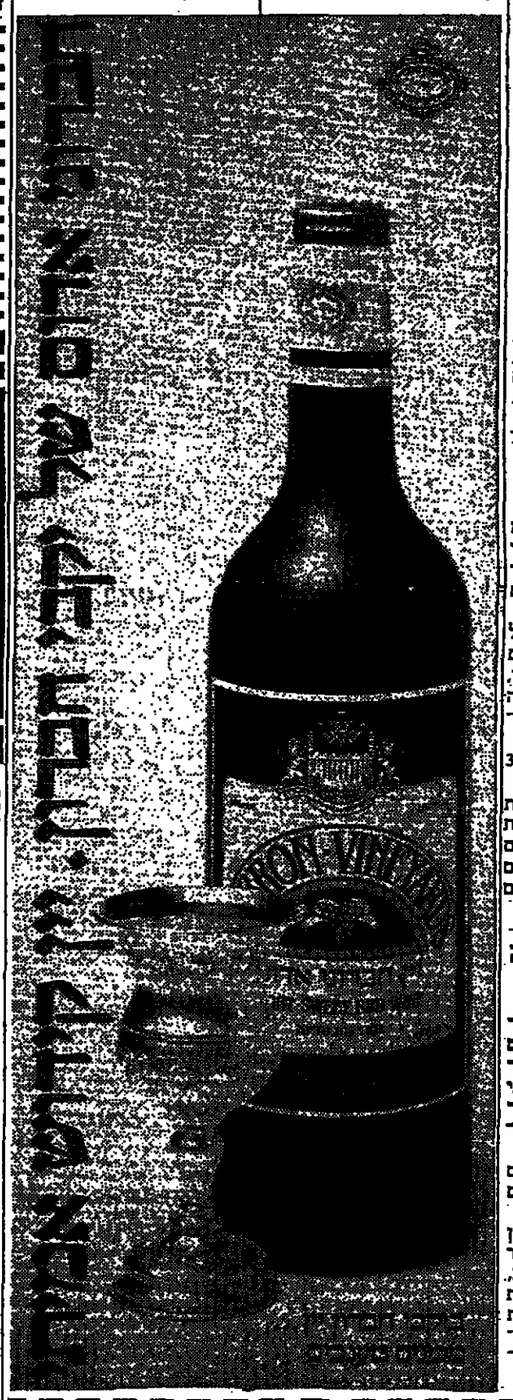

מכשיר אוטומטי למכירת אסימונים

לאחרונה הוצבו במרכזית בתי המלים כארץ מכשירים אר־מוממים חדשים המאפשרים קניית אסימונים. המכשיר אותו מייצרת ומשווקת חברת ״דגית״ מרמת החייל בתל אביב בשיתוף עם חברת ״מזק״ מאפשר לציבור לקנות אסימונים גם בשעות בהן לא היה ניתן עד היום לקנות אסימונים.

ישנם מספר צירופים של מסבעות שעל הקונים לשלשל למכשיר המאפשרים לקנות 1 עד 4 אסימונים בפעולה אחת. המכשיר מעלה מחדש את החסרון בהפעלת מערכת הטלפונים ע״י אסימונים, בשונה לאלו הקיימים בחו״ל. בהן ניתן לנהל שיחות עם מסבעות כסף הוגילות שבידי הציבור.

לשאלת כתבנו השיב מר רשף מנהל החברה שכמצב הקיים נח יותר לחברת ״בזק״, שאף היא שותפה בהפעלת המכשירים האוטומטיים, להשקיע במכשירים מסוג זה מאשר להחליף, את כל מערכות הטלפונים הקיימות במערכת טלפונים המותאמת למסבעות הכסף שבידי הציבור.

בכותבת החברה להציב מכשירים כאלה בכל מוסד ציבורי גדול ברחבי הארץ. היות הדרישה השימוש במכשירים אלו היתה גבוהה ולפעמים אף יכולה להגיל זרי אדם. מדבקות מיוחדות המפנות את הציבור אל המכשירים עצמם מודבקות על הטלפונים. המכשיר האוטומטי למכירת האסימונים מוצב בסמוך למכשיר הטלפון הציבורי במוסד. כך שהגישה אליו קלה ונוחה.

א. פרקש

תאגיד במשק יוכל להנפיק אגרות חוב

ועדת הכספים אישרה את הצעת התיקון לחוק הבנקאות המאפשרת לתאגיד במשק להנ־פיק אגרות חוב בשוק ההון מבלי לקבל את אישורו של בנק ישראל לצאת זה.

המפקח על הבנקים ד״ר אמנון גולדשמידט אמר כי הרפורמה בשוק ההון והצעדים הנלווים שנועדו לעודד הנפקות של המיגוד הפרטי, תוך הקטנת מעורבות הממשלה, מחייבים הרחבת המ־סגרת שעל פיה פוטרים תאגידים במשק, המגייסים הון באמצעות אגרות חוב למתן אשראי מהצורך בהיתר של תאגיד בנקאי.

הצעת האוצר ובנק ישראל היא לפטור גופים הכגייסים מקורות בשוק ההון באמצעות אגרות חוב ופעילותם אינה נושאת אופי בנקאי מהצורך ברישיון תאגיד בנקאי. זאת, כאשר בין נתון האשראי למקבל האשראי קיימת דיקה אר־גונית או מקצועית וכאשר נשמרת ההגנה על רוכשי אגרות החוב באמצעות פרטי ההנפקה בתשקיף.

כמו כן הבהיר המפקח שלגוף המנפיק אין מטרת רווח בפעילותו זו ותקופת האשראי ללווים לא תעלה על תקופת אגרות החוב ששימשו מקור לאשראי זה.

הוועדה גם קיבלה את הצעת התיקון לפיה כל הנפקה של אג״ח, צריכה לעמוד בתנאי הרחבות לג־יירות ערך לקבלת דו״חות כספיים מהלווים וההגבלה על היקף האי־שרא׳ לכל לוה ביחס להנפקה.

המחזור המפורש

הפתעה של מבט

הגיעו

מספר מצומצם של

מקרדי אמקור

באספקה לחג

ל. לוסטיג

ירושלים, רח׳ סוראוט 29

טלפון 222946

First Lady

מכירת פאות וסרוקים

של First Lady

בימי שני ורביעי

מ־8.00 — 10.00 בערב

ברח׳ קהלות יעקב

(הכרמל) 35 בני ברק

דירה מספר 6, משפחת

כץ טלפון: 03-772742

תקון טעות

במודעת **"בתיה"**

ירושלים 52 ב״ב

חולצות נשים ציל

22 ולא 13 כפי שפורסם

נרשמו לנשואין

בלשכת הרבנות כפר־חב״ד

חלמנד משה, חזק, כפר חב״ד — לית חנה, חזקה כפר.

בוינבנ אריה צבי, חזק, כפר חב״ד — מלל שרה שפרה, חזקה, כפר חב״ד.

ליפמבין שמואל שמעון, חזק, אר״ה — מרי לילה־עשרה, חזקה, פרשב פחון.

בראהרין רנ, חזק, הרצליה — שמש אהבה, חזקה פרשב הרצליה.

חמס אלי, חזק בר״ה — כהן יוסי יכבד, חזקה כפר.

השחרי יהונתן, חזק, דשובה — דקוקי סיגרה, חזקה, כפר.

נרשמו לנשואין

בלשכת הרבנות הרצליה

אוהד בינימי בן ניסן חזק רבת השמן — חבר דלבשטיין בת יהודה חזקה הרצליה.

סיסה שמואל ואן טון בן מרדכי גדש הרצליה — ניאל אינגו הרדשלנד בת נחד חזקה הרצליה.

אליעזר נרשוני בן משה גדש הרצליה — מיר כהן בת יוסף חזקה הרדשה הרצליה.

בנראל סידי בן נעמר גדש רעננה — חנה חסן בת שלם חזקה הרצליה.

ראובן סלמיר בן יעקב חזק פתאח רשפון — חיה בתקן בת אליהו חזקה תל־אביב.

אילן יבלקטסקי בן שמעון חזק הרצליה — אירים צינבן בת אליהו חזקה הרצליה.

יהי סחיק בן מיכה חזק הרצליה — חיה חן בת שלמה חזקה הרצליה.

נתנאל שכח בן ראובן חזק הרצליה — דנה רשאל בת איזק חזקה ראשון לציון.

חיים חזן בן יוסף חזק הרצליה — נטלי חקה בת נבראל חזקה הרצליה.

אליהו חזן בן יוסף חזק הרצליה — נעמה אחיק בת יוסף חזקה הרצליה.

יואב נקסלר בת אהרון חזק תל־אביב — חדי שיכרון בת אב חזקה הרצליה.

יואב ניתבנר בן מרדכי חזק הרצליה — אסתר קראל בת אבלן חזקה חולון.

בן רחמן בן פרי חזק הרצליה — אבנת לין בת איתן חזקה פתח תקוה.

ליאן שנקלר בן בנדבי מרשם חזק תל־אביב — רמה חזל לבסמן בת מרדכי חזקה תל־אביב.

מאיר בישן בן שלמה חזק הרצליה — מזיקה בהן בת חי חזקה הרצליה.

אברהם סבר בן דוד חזק הרצליה — מיכל פחק בת שמואל חזקה הרצליה.

רוצמן בן נתנאל חזקה תל־אביב — עדנ ריצמן בת נתנאל חזקה תל־אביב.

עזיא בדילי בן מאיר גדש הרצליה — עליזה סלם בת משה חזקה הרצליה.

יעקב עמרן בן אהרן חזק הרצליה — קלרה כהן בת יוסף חזקה הרצליה.

נתן בדיה בן עמוס חזק הרצליה — מגלית סהן בת מרשאי חזקה הרצליה.

יחיאל אהרן פינגולד בן שמואל חזק הרצליה — מיר מרחיל בת אליהו חזקה בני ברק.

יעקב מועלם בן אקנס חזק הרצליה — דינה אלגרה כהן בת יחזקאל חזקה הרצליה.

שמואל נחי בן מאיר חזק הרצליה — יהודה מחדני בת משה חזקה הרצליה.

שמואל הבלר בן אליכלך חזק סבריה — אירית דיסקן בת ליהה חזקה הרצליה.

אברהם משה דלבשטיין בן יוסף חזק נתניה — חנה טיב בת ישראל חזקה נרשם דשמן.

אילן נידיר בן זכריה חזק הרצליה — אורנה חמרי בת עזרא חזק הרצליה.

רן חזה בן בינמין חזק הרצליה — חנית בוסנו בת אליעזר חזקה הרצליה.

יואל הרמי בן אברהם חזק הרצליה — אסתר חלה בת נסים נרחמה רמה.

ניל יוגון שורן בן הלוי גדש תל אביב — חנה אלון בת אדי חזקה הרצליה.

אליהו חיון בן שלמה חזק נבר סבא — אולי סרון בת השמש חזקה הרצליה.

שלמה חמסי בן אהרן גדש הרצליה — אליהבס הבכשטיין בת מיקה חזקה אילת.

ניל ציון חלק בן נסים חזק הרצליה — חנר נסים בת נסים חזקה נתניה.

יוסף לוי בן משה חזק הרצליה — אסנת שאבי בן טוליבסן חזקה הוד השרון.

שמעון ביטון בן אלבנס חזק הרצליה — אירים יוסף בן חביב חזקה נתניה.

יואל פינגר בן חבנים חזק הרצליה — גל שפון בת אברהם חזקה הרצליה.

אביגדור בן צבי שטכמן חזק הרצליה — ב טי בת לאופל שטיבר חזקה הרצליה.

ניל יעקב בן עדי שטיין חזק רעננה — שולצות בת אחרון בן טוב חזקה חולון.

יעקב בן שמואל הבי חזק תל אביב — אסנת בת שמואל כרצבאום חזקה קרית אונו.

בן ציון בן אלכס מוספיר חזק הרצליה — עירית בת שלמה פרנטי חזקה תל אביב.

מאיר בן אביעזר לבא חזק הרצליה — שולמית בת נתן לבמן חזקה תל אביב.

מנשה בן צלח סלם בן יהודה גדש הרצליה — יקלין בת יוסף פרז חזקה הרצליה.

אבי בחזר בן אריה גיר חזק תל אביב — חמר בת מחזן נטליב חזקה הרצליה.

אליעזר בן משה נח דלבוביצ חזק תל אביב — אהרה בת יסראל פריל חזקה הרצ׳ ליה.

עוזר יהודה בן בינמין צור חזק הרצליה — אדיס בת אדיר גלחנן רקה רמת גן.

זאב בן אבנון חזק חזק רמת גן — שמחה בת מבי זי חזקה הרצליה.

רם זי אבנהם בן אלעזר מז חזק הרצליה — לשה בת הרי סטרלר חזקה הרצליה.

יריב בן יהושע סלמיר חזק מרשב רשפון — סמנמה גיאן בת דוד מילק חזקה נתניה.

מרדכי בן יוסף חזיה חזק הרצליה — יעל בת מאיר בדגן חזקה הוד השרון.

זכריה בן אברהם נסי חזק הרצליה — ולה בת יהיא חנן חזקה האש הנין.

מרדכי בן יוסף חיבי חזק הרצליה — דבקה בת שמעון בלאלטי חזקה רעננה.

יוד משה בן מרדכי פיאלקוב חזק קיראון — אנגלה בת מנחם אראב חזקה הרצליה.

מבל אשר בן פרנשיק מזחי חזק הרצליה — פריבה בת סימון החזקי חזקה הרצליה.

עוזא בן מרדכי לוי חזק הרצליה — חזי בת מפנדי דרחן חזקה הרצליה.

אביטי בן שלום שכמה חזק תל־אביב — יוכבד בת דיסי חגג חזקה בשב פתח.

שמואל בן שלם חדר חזק הרצליה — פרחה בת יחזק משיחה רחיה כרים אחא.

אלבנס בן ניסים בשליאן חזק הרצליה — ציפי בת יהיא אלבאזי חזקה, ראש העין.

יואב בן יהושע אריה פינר חזק הרצליה — כרמית בת אמון חזק חזקה ירושלים.

עזיק בן יהודה ברקת חזק הוד השרון — חבר בת אב שרון חזקה הרצליה.

יוסף בן יהודה בבר חזק הרצליה — אסתר בת נסים חמנו חזקה הרצליה.

מאיר בן משה סיסהליק חזק הרצליה — שמחה בת משה מרחי חזקה הרצליה.

דוד בן מנחם אברהים חזק רעננה — דורית בת אברהם קמפיאס חזקה הרצליה.

אביגדור בן יחיאל קימלמן גדש חולון — חבקה בת פאול בקמן חזקה הרצליה.

יחזק עזראל בן צבי מגילבלם חזק הרצליה — נקלין קדלה בת פחל חילאם חזקה תל אביב.

מנשה בן יוגה זרחיין חזק רעננה — לאה בת בראל שכחאלי חזקה הרצליה.

מיכאל בן אליה באשבילי חזק הרצליה — לאה בת יוסף בדיף חזקה אחר״כ.

אלון בן אליהו לחמשיין חזק ב. שמרהו — דיסנה בת חנוך קומבסקי חזקה ב. שמ׳ ריהו.

אהוד בן יחזק קרידי חזק הרצליה — אירית לאה בת בן קופיטן גדשה הרצליה.

מכירה!

בגדי נשים וכלי־בית תוצרת צרפת

ברח׳ חבקוק 11 ב״ב

היום ומחר בשעות 17.00 — 23.00

בהשגחת הבד״ץ

ירושלים

ירדה

ירדה

• חלב עם שקדים שלמים
• חלב ממולא קרם קפוצינו
• מריר מעדן
• חלב עם אגוזים שלמים
• חלב ממולא מגוז
• חלב מעולה
• מריר מעדן פרחה

בפרוס השנה החדשה תנאה עליו לטובה מגישה לך ״ורד הגליל״ שוקולד מעולה עם חכשר מיוחד של הבדיצ.

ורדה. שוקולד ב־6 טעמים מובחרים:

ורד הגליל

הודעות

מדינת ישראל

בית הדין הרבני האזורי טבריה

תיק מס׳ 858/ תשס״ז

הנשה בפני בית הדין בקשה לתתן צו ירושה על עזבון הנבוחה דיאר קמחה זל שנפטרה בתאריך: כ״א אדר א׳ תשס״ז — 1.4.86. המבקשים הם בנה הבוחה.

הזמנה

כל המעניין מובה הנאה וכל מבקש שיש לו סיבה להתנגד לבקשה הנ״ל, יבא לבית הדין ויפסוד מעמדו תוך 15 יומים מתאריך פרסום הזמנה זו. שאם לא כן יתן בית הדין צו כמוה בעניינו.

הנהיבר הראשי
הרב שלמה דיסי

תיק דתבון תבביה התשכ״ה — 1965

מודיע תבון מקומי ירושלים

הודעה בדבר הפקדת שינוי תבנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התבנון והבניה התשכ״ה 1965 — כי בשעורי הודעה המוחדרה לתבנון ולבניה בתחו ירושלים ובשעורי הודעה המקומית לתבנון ולבניה ירושלים. המפקד בדוחד עם הרשויות המצוינ־ות אלה, שינוי לתבנית מתאר מקומית המקרא הבנית מס׳ 1930 א׳ שינוי מס׳ 1/84 לתבנית מס׳ 1930.

הלה השטחים הכלולים בשינוי התבנית: ירושלים, רחי דוד המלך מס׳ 24 פינת רחי א. ליקולן, מס׳ 2 גוש 30028 חלקה 66. הכל עפ״י הבטלות המפורטים בתשרים בקו כחול.

עיקרי הוראות התבנית:

א. שינוי יעוד שטח מאחור מבחרי לשטח למלונאות.

ב. הגדלת אחוזי הבניה מ־150% המהנרים לי 198%.

ג. קביעת ביני בשטח בהתאם לבנין הקיים ובהתאם לנסמה הבניי.

ד. קביעת מיקום למרחבות חדים כמי הכמתי של הבנין.

ה. קביעה חדית מבחרית.

ו. הפרשת שטח לדרך וקביעת הוראות בנין וגבה ציבורית עליה.

ז. חלוקה חדשה.

כל המעוניין בשינוי התבנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים הנמנים מפרטים לקהל.

כל המעוניין בקיקה בבנין או בכל פרט הכמתי אחר הרשאה את עצמו נגנע על ידי שינוי התבנית הזן כל הזכאי לבן עפ״י סעיף 100 לחוק, ושאי הוק הדשים פיתם פרטוהה של הדיבה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התבנית בשעורי הודעה המקומית. האמורה את ההתנגדות יש להגיש בכתב. בפירוט הנמקות הכלולי הבחיר הבאמה את הנתבעה שעליה היא מתחמבה (מתי מהנדס העיר רחי הלל 23 ירושלים)

אלי מרשה
מ״מ אלול תשכ״ז
10 בספטמבר 87

יו״ר הודעה המקומית
לתבנון ולבניה, ירושלים

עיריה ירושלים

הודעה המקומית לתבנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התבנון והבניה תשכ״ה 1965 (להלן: החוק)

בב/83/968

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי עריה אבן גבי בשם הדיירים הגיש לוועדה המקומית לתבנון ולבניה (להלן הוועדה) בקשה להוצאת הקלה בנכס בגוש 80 חלקה 34 ברחוב פנינה בירושלים. הדיירים: הקלה באחוי הבניה בשעור של 2.86% מעל המותר הקלה בשטחי הבניה של המחסנים בשעור של 0.67% מעל המותר.

את הבקשה ניתן להגיש הקלה הנ״ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לוועדה המקומית לתבנון ולבניה ברחוב הלל מס׳ 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט לימים ו׳ בין השעות 1200-1400.

אברהם סחילה, מ״מ ראש העיר
יו״ר הוועדה המקומית לתבנון ולבניה

עיריה ירושלים

הודעה המקומית לתבנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התבנון והבניה תשכ״ה 1965 (להלן: החוק)

בב/59/309

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי עיריה ירושלים הגישה לוועדה המקומית לתבנון ולבניה (להלן הוועדה) בקשה להוצאת שטרם חוזת בבנס בגוש 338 חלקה 112 ברחוב חחלון בירושלים. הדיירים: הפיכה שטח ששימש כגן ילדים לפרטי בקרה ולמפקדת הג״א בהנן בין הדיירים.

אם ההמעוניין להגיש הקלה ובקלה ובל אפשר להגיש הנן שבועיים מתאריך הודעה זו לוועדה המקומית לתבנון ולבניה ברחוב הלל מס׳ 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במשרד זה בכל יום פרט לימים ו׳ בין השעות 1200-1400.

אברהם סחילה, מ״מ ראש העיר
יו״ר הוועדה המקומית לתבנון ולבניה

לות המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בגבעת־שאול 3 + מרפסת כחדר ק״ב + מעלית, כיוונים, מסודרת, 72,000 (02)532730

★ בבניה, באתנסדרף, 3, 4.5, + בטחונות ״מן״ (02)286355

★ במקור־ברוך 2½ + חצר גדו־לה מסודרת פרטיות, $63,000 אינטרנשיונל ופרסום מוכר יעקב מאיר 7 ירושלים

להשכרה

★ לר״ה שלשה חדרים מסודרים 4 מטות + מטח תינוק ודממה־׳ זכרון יעקב 7, (02)536340

★ לר״ה 3 יפים ומרוחים, 9 מטות באהרן־פישל (02)824338 אחה״צ

★ 3 בסנהדריה המורחבת ק״ב, ריקה $300 ״מן״ (02)286355

★ 3 בבר־אילן, ק״ב, $275 ריקה ״מן״ (02)286355

ביקוש דירות

★ בחזיפות!!! דרושה דירה 4-5 בקניה בתל־ארזה, לכניסה מיי־ רית! (02)821079

★ דרושה דירה לקניה, 3-4 חד־רים, באזור חרדי במחיר סביר. אפשרי לא משופצת (02)868480, בערב. (02)539255, בבוקר.

קייט

★ בהזדמנות!!! בסביבות נאר לה דירה 2½ לר״ה, במחיר מצ״ אה!!! (02)827228, (02)384712

★ ליד אפריון יפה ומסודרת 2½ חדרים, לראש השנה (02)825522

★ לסוכות 3½ יפה + סוכה לזוג + 1-2 ילדים באזור נוה־צבי (02)821057

★ בנוה־צבי 2½ מטופחת ק״ב מ״ר״ה עד יו״כ במחיר מציאה!! (02)380019

★ 2 בחדרים בנוה־צבי לראש השנה טל. (02)825387

★ בפאג״י סנהדריה 3 חדרים ק״ב מסודרת לחודש תשרי (02)824163 (02)827585

★ בארזי־הבירה, 4. + סוכה מוכנה ק״ב לר״ה וסוכות נקיה ומסודרת (02)827712

★ ליד גאולה 2 (עד 4 איש) לר״ה, יו״כ (02)821133

עבודה

★ לחנות דגים עופות בשר דרוש אדם מקצועי לניהול (02)814826 מ־10.00-14.00 בלבד!!

נקיון ופוליש

★ ״המנקים״, פוליש ונקיון במבצע!!! הזמנת פוליש, שלם בשני תשלומים!!! (03)310030

בני ברק

למכירה

★ באבן גבירול 3 + זהל + מרפסות ק״ב כניסה מיידית ״אינטרשיונל״ (03)706117

להשכרה

★ דירה להשכרה במרכז בודר־פארק לתקופת החגים 3731221־718, 3325901־718

★ בריזגין 4 חדרים להשכרה לראש־השנה טלפון 744845

ביקוש דירות

★ מחפשים דירה מסודרת לר״ה בסביבות ברסלב־שיכון סאסמאר ב״ב (02)282154

★ דרושה דירה לזוג באזור ויר־ניץ/אפשרות להחלפה בדומה בנאולה (02)828883

בערי הארץ

תל־אביב

★ דרושה דירה בקרית הר״ם לוין בשכירות לתקופה ממושכת טל. (03)706823

מכירות

★ שמלות וכדים אלגנטיים מיוחדים — גם תופרים לפי הזמנה. אלי סאבי יָקָרִי אופה — קינג ג׳ורג׳ 32 (קומה 6) ט׳: (02)246312 מ־10.00 עד 13.30 ומ־16.00 עד 19.00.

★ יעקובוביץ, חברת ש״ס 12, מבצע! חלוקים לילדות... טלם הפלא רק 20 ש״ח

★ מכירה חד פעמית! לקראת החגים הגיעו שמלות, חליפות, חולצות סריגות לנשים ונערות מארה״ב היום כין 10-8 בערב אבן האזל 7 רח.

★ שמלה חגיגית לילדתי חפשתי. של ״אופנת הדר״ מצאתי יפהפיה במחיר פנטסטי... קניתי!

★ SALE! בגדי ילדים מארה״ב קיץ וחורף לחגים (03)795787

★ חדר שנה, מיטות 90×190 מ׳ + שידות + ארונות מצעים + שידת מגירות ומראה $500 (02)824433

★ ״בואר 52״, רמות פולין 52/1 הלבשה כללית לחגים!! ★ חול־צות ★ מכנסיים ★ שמלות ★ לבנים, בוול!! פתוח כל היום!!

★ מעניין לקנות עגלת־טיול, תאומים במצב מצוין (03)795810

אינסטלציה ושיפוצים

★ לאינסטלציה ושיפוצים פנו ל״מומחה״ שוורץ ־ שמואל (03)705089 גם לקריאות דחופות.

לוח היום

כ״ט יום ב׳ פ׳ האזינו
כ״ז אלול מ״ז
הדף היומי בבלי: בבא בתרא קכ״ח
ירושלמי: קדושין ח׳
משנה יומית: פאה ח, ח־ט
הלכה יומית: אר״ח שמז־ח־ט, א־א

סוף זמן

קריאת שמע	7.42
תפילת השחר	8.57
שקיעת החמה	5.41

מחר

זמן

עלות השחר	3.53
נץ החמה	5.23

קול הדף

לשכיעת השעור בדף היומי בברה אבן־עזרא: 02-241112, 04-672111. אזרחים 02-243121. 04-672006. אגלית 02-223341. השיעור מתחיל בכל שעה עגולה.

תורנות בתי מרקחות

ירושלים: חמכה: רחי המרגא 28.
תל־אביב: סופרפארם רחי אינשטין 40, ר. אביב. הכימה רחי רוטשילד 17.
רמת־גן: רחה: רחי הסרנבקי 65.
חיפה: יבנה אבן סינא 7.
הקריות: סריקה רחי לוחמי הגטו 1, ק. יט.
פתח־תקוה: כפר גנים רחי לוחמי הגטו.
נתניה: קפ״ח מאוחדת רחי הרב קוק 13.
בת־ים: מחר רחי הכימה רי״ק 20.
חולון: אסתר רחי המיסיון 52.
אשדוד: קופ״ח לאומית.
רחובות: הגבר רחי הרצל 196.
שעות המתרחה של בתי המרקחות מתבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: ביקור חולים — ילדים: א.ש.ב. בשבוע לדך — נשים. שאר המחלקות בהדרגה עין כרם.

המודיע

עתון יומי — ירושלים

המו״ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — תוכנ המועל

העורך הראשון: ר׳ י״ל לוין ז״ל

איזור התעשיה מקור כריך
רח׳ יהודה המכבי 5
8-539255 ★ ת״ד 1306

דפוס ״הד״, בע״מ

הדפסה: בירושלים בשם

שניף ת״א: אלנבי 132, ת״ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וטגנונן

שכנות באריזות הבדיה:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 1 1230
U.S.A.

המודיע — עמ׳ ד׳
יום ב׳ כ״ז אלול מ״ז

הפלאפון פולסטוק

מבצעי ענק

רהוט לגן ולמרפסת

כלי בית ומטבח

אביזרי אמבטיה

ברזים

אביזרי תינוקות/צעצועים

ארונות אמבטיה 20% הנחה על מזומן

רח׳ רבי עקיבא 65, בני־ברק. טל. 787626

תחסורת פרסום בטלפון 02-522717/533444

נציג אגודת ישראל בהתיעצות ראשי הסיעות:

רוב תושבי ירושלים בעד שמירת השבת ויש להחזיר המצב לקדמותו

מאת כפר דבורי

אם יישרך "משאל עם" בקרב תושבי ירושלים אין ספק שרובם המכריע יחייב את שמירת השבת ברשות הרבים כמו — אמר הי"ב הרב אברהם י. שפירא, יו"ר ועדת הכספים, בדברו בהתיעצות ראשי הסיעות בלשכת ראש הממשלה בירושלים.

בענין השבת אין כל אפשרות להתפשר או לנהל מו"מ: האפשרות היחידה השמורה על הפרק היא להחזיר את המצב לקדמותו — אמר. "השבת איננה ירושלמית — השבת היא של העם כולו חייבת להיות ניכרת בכל המדינה". בדבריו עמד על הבידודם המתמיד בסטטוס־קוו בענני דת. הבידודם הוא לרעה הנושאים הדתיים עד כמעט שהוא נחר כמסמך חסר תוכן.

הוא הזהיר בהתרגשות רבה למשמעות חילולי השבת דווקא בירושלים. "הגם לכנרש את המלכה — שבת מלכתא" — עמי בבית", בירושלים שהיא עיר מקודש מלך. היעלה על־הדעת, שאפשר יהיה להקרין סרט ל"כ בחזרת הכותל רק כביטוי ליתופש "חרבות" — שאל הי"ב הרב שפירא. אין כאן המדובר כלל וכלל בחופש הפרט, או באפשרויות לפעולות "חרבות" בערב שבת. הן הסלחיה פועלת לבשתנו בשבת וביום מחללים שבת על־ידה האם יש "חיוב" לחלל שבת דווקא כביטוי בטרטים ובי"מניין"?! על־כן המאבק של החוגים הלא דתיים איננו על "חרבות" כביטול, אלא כדי להרבות בחילולי שבת.

הי"ב הרב א. שפירא הזכיר לנוכחים, כי בעקבות גל של מעשי התנכלות בציבור הדתי התקיים בערב חג השבועות לפני למעלה משנה, התכנסות דומה בלשכת ראש־הממשלה. עכשיו אנחנו מתכנסים עדב ראש־השנה. הבה נתלבד כולנו כדי למנוע חילולי שבת. בסיום דבריו הבע הי"ב הרב א. שפירא להחזיר המצב לקדמותו ולמנוע חילולי שבת בירושלים.

הי"ב הרב אבן הם ורדיגר אמר, כי הציבור הדתי בירושלים הולך ומתרבה ב"ה הן בגלל העלייה הבנים ההתיבנות הן בגלל נהירתם של יהודים דתיים מכל חלקי הארץ לירושלים. רובו של הציבור בירושלים הוא ציבור הי"מסורתי שאינו רוצה בחילולי־שבת. אם תנתן אפשרות ל"מתדתי תרבות" לפעול בירושלים, אפילו ללא חילולי שבת, עלול הדבר להביא לפתיחת מרפדונים מסחריים אשר יציפו את ההבה בישראל בתרבות זרה.

הבר הרב יצחק פרן הבהיר בדבריו, תוך שהוא מסתמך על כתביו של הרב י.ד. סולוביצ'יק מבבסמן, שאת היחסים בין דתיים לחילוניים יש להשתית על סובלנות הדדית. כדאי שכתם לב — אמר הרב פרן — שהציבור שלנו לא מפגין משום שהרב עובדיה יוסף הורה לא לצאת להפגנות. בכל הזדמנות הוא קורא לציבור לא להפגין. עם זאת חייבים להבין, שירושלים היא עיר הקודש וא"א להשלים עם חילולי־השבת. הוא ציטט מהרחבה סופרים שאינם דתיים, שהביעו דעתם, שאין מקום לחילולי שבת בירושלים. צריכים לשבת ליד שולחן ולנהל שיחות עם הצד השני — אמר.

השר יגאל הורביץ הי"ב עודה סולודר הפתיעו בגישתם הדר־משמעית. הם אמרו, שלמרות שישנם כאלה בקרב הציבור הלא דתי הרוצים פעולות "חרבות" בשבת, הרי יש להתחשב עם מעמדה של ירושלים והמצב שעדר בה מאז ומתמיד ולכבד את הסטטוס־קוו. הי"ב סולודר אף קראה לציבור הדתי ולמנוע לליבו של הציבור הדתי ולמנוע מתיחות מיותרות תוך כיבוד השבת והסטטוס־קוו.

בישיבה הוחלט לבטל לשמירת הסטטוס־קוו בירושלים.

בתום הישיבה בלשכת ראש הממשלה נפגשו חברי הכנסת הרב שפירא ורי אברהם ודויגר עם שלשת נציגי אגו"י בעדיה. הרב ם. פרוש הרב א.י. לייזרזון הרב ש.ב. קלין, ונציג פאי"י הרב דב רבינוביץ. דיווחו להם על מהלך הישיבה אצל ראש הממשלה וקיימו עמם התייעצויות לגיבוש קוי הפעולה לימים הקרובים.

אורחים בארץ

הרב פנחס גולדברג, חבר הנהלת אגודת ישראל באה"ב חבר מערכת הי"דאם יהודשע והארט" — הגיע לבקור בארץ. האורח נמנה על טובי העסקנים האגודאים באה"ב ומן הכתות הצעירים העולים בה. בשנה האחרונה נבחר כחבר הנהלת הת"נעה.

כולם מודים
המחזור מס' - 1 -
המחזור המפורש

ישר מארה"ב
★ בגוד מקסים ★
לנשים נערות וילחות
★ חליפות בנים
★ מחירים מפתיעים
המכירה היום יום ב'
בערב מ"ל עד 10 בחי' שערי
צדק 7 ים כניסה אמצעית ק"א

מטען התפוצץ ליד גן־ילדים בירושלים

לא היו נפגעים ★ מטען חבלה נוסף התגלה בחולון

בשבוע הבלה התפוצץ אתמול בבוקר לשעה 4 לפנות בוקר בבי־ניה לשכנה מזה יעקב מצפון לירושלים. המטען שהוטמן בתוך נה אשכולות, בסמוך ל"גן ילדים", התפוצץ בקול שאון אדיר שנשמע מרחק בבמסגר שכונות מרחוקות בירושלים.

לא היו נפגעים, אך נגרם נזק לרכוש. כחצות משטרה שהגיעו למקום הפיצוץ ועיכו סריקה במקום, גילו מטען חבלה נוסף על אי הנעה, כמרחק מספר מטרים ממקום הפיצוץ.

חבלני המשטרה ניטרלו את המטען באמצעות פיצוצו. מהמ־שטרה נמסר, כי לא מן הנמנע שהמטען אמור היה להתפוצץ שכה שהמקום היה הומה בבני אדם וילדים משחקים בגן הילדים הסמוך. כמו כן מטען נוסף שהיה בסמוך למקום, יחכן והיה אמור לפגוע בכחצות שהגיעו למקום הפיצוץ של המטען הראשון.

בפיצוץ המטען לא היו נפגעים, אך נגרם נזק לתחנת האוטובוסים.

דובר משטרת ירושלים רפי לוי קרא, לציבור להגביר ערנות לחפצים חשודים. במיוחד בימים אלו שלקראת החגים, ולדווח למשטרה על כל אירוע חריג וחפץ חשוד.

מטען חבלה נתגלה אתמול בבוקר בחצר בית בחחזור שנקר פינה. חוגב קלישר בחולון, כשהוא נעצור שני ערבים, תושבי האזר יתנם כחשודים בהטחתו וכעת הם נחקרים במשטרה. כשני המקרים הוחזו המטענים בסמוך למצבור כלוני הגז של הבבינים במטרה שפיצוץ הגז יגרום להרס הבניין.

"אני אף פעם לא יודדה לחדוק את האשפה, עד היום עשה זאת תמיד בעלי. היום הצטבה אצלי כמות גדולה של אשפה, אז ידדתי, זה מהקב"ה", סיפרה בהתרגשות שפרה משעניה מחולון. אם לשר לושה ילדים וסבתא לשלושה נב־דים, שהחדות לעירנותה נמנע אסון כבר כשגילתה אתמול בבוקר את מטען החבלה, שהתחה ליד מצבור כלוני הגז בביתה, בחזרה קלישר 3.

"לאחר שזרקתי את האשפה" היא הוסיפה, "ראיתי לפתע חפץ מבריק שעודד את חשדי. התק־רבתי וראיתי, שעון מעורר שאליו מחובר חוט חשמל המוליך למוס ברזל, השעון עמד גלוי לנמרי, כאילו איש לא ניסה להסתיר אותו".

היא לא איבדה את הצעוותה מיהרה להזעיק שתי שכנות. הזר־תה להן לחמוס את הכניסה לחדרה ועלותה לחדרה להזעיק את המ־שטרה.

חבלני משטרת מרחב הירקון הגיעו למקום תוך שתי דקות ופוצצו את מטען החבלה, בלא שיגרם כל נזק.

מטען חבלה זה היה השני שהתגה באזור תל־אביב בשבוע האחרון. ביום ד' שעבר התפוצץ מטען חבלה קטן בחחוב ש"י עגנון בבת־ים, ובגם לא נגרם נזק. בעקבות פיצוץ המטען בבת־ים, נעצור שני ערבים, תושבי האזר יתנם כחשודים בהטחתו וכעת הם נחקרים במשטרה. כשני המקרים הוחזו המטענים בסמוך למצבור כלוני הגז של הבבינים במטרה שפיצוץ הגז יגרום להרס הבניין.

שר הבינוי והשיכון בממשלה:

סלילת כבישים אדומים תסתיים תוך שנתיים

— מאת מפרנו הכלכלי —

מכץ שיצץ בשנים האחרונות מחצית מהכבישים האדומים ברחבי הארץ. כך אמר אתמול שר הבינוי והשיכון, דוד לוי, בפקידה מיוחדת בממשלת.

שר הבינוי וראשי חברת מע"ן מסרו, כי ניתנה עדיפות להתמודד עם בעיית הכבישים האדומים ברחבי הארץ ולפיתוח כבישים "עוקפי ערים". כמו כן, נסקרו תוכנית התומש של מע"ן לשנים 1985-1990 המכוונת להשלמת הטיפול בנושא הכבישים האדו־מים וכן תוכנית לטיפול באמתים מרכזיים. הכללת טיפול מיוחד בעומס בנוש דן. גם נסקרה פעילות נרחבת בשנים האחרונות בסלילת כבישים בגליל, בנגב, בנוש דן ובחוצה שומרון.

השר לוי אמר במהלך הישיבה, כי הפעולות שנוקטת מע"ן עשוי־ות לצמצם את תאונות הדרכים אולם לא יבטלו אותן כליל, היות והגורם האנושי שותף אף הוא להיווצרותן של תאונות הדרכים.

הוקדם תשלום הקיצבאות של הביטוח הלאומי

— מאת מפרנו הכלכלי —

המוסד לביטוח לאומי יקדים התחדש את תשלום הקיצבאות לזכאים חזן תשלומנה כבר מחר במקום בשבוע הבא.

צעד זה נועד לאפשר לציבור מקבלי הקיצבאות לבצע קניותיהם לקראת החגים.

תשלום קיצבאות - הביטוח הלאומי שנועד לאומנות הקודם ליום ר' האחרון.

הרוגה ושמונה פצועים בתאונות

אשה בדרגה ושניים נפצעו קשה בתאונת דרכים קשה שהיתה אתמול בצומת בבריש החזוף סמוך לתחנת הדלק אמיתי בשרון.

מכונית פרטית שנסעה בכביש החוף לכיוון צפון התהפכה מסי־בת שטרם הוכרזו. כתוצאה מכך מהרגה אחת הנוסעות, נוסע אחר נלכד בתוך הרכב תוך לא באמצעות אנשי מכבי האש כשהוא פצוע קשה. שתי נידות טיפול נמרץ ושני אמבולנסים של מד"א שהו־גיעו למקום טיפלו בו ובפצועים האחרים. הם פונו לביה"ח הלל יפה בחדרה. (עתי"ם)

4 חיילים ושני אזרחים נפצעו לפנות בוקר בהתנגשות בין מנדר פוץ צבאי לבין משאית של חברת "מדה", בצומת בורוכוב בנבטיר־ים.

סגנית הפיר נסע ברחוב אחוזת הצבורה וכשכבנו לצומת בחתוב, פגע במשאית של חברת "מדה". כתוצאה מהתנגשות, התהפכה המשאית ונפצעו 6 אנשים, בינתם אזר קשה.

אמבולנסים של מד"א פינו את הפצועים לבית החולים תל השו־מר. (עתי"ם)

ישיבה סוערת בירושלים

המשך מעמוד ראשון

רק מביטים עליכם בהמלה על שאינכם מבינים שבת מהי, אתנו רוצים בהדברות אבל מתוך יראה ברורה מראש כי השבת אינה נכס של שום מפלגה דתית — היא רכושו הארצו של כל העם היהודי, וכן העיר ירושלים — אינה רכושה הפרטי של העיריה אלא של העם כולו. הזר קיום של העם היהודי וצביונה של עיר הקודש הכתיבו בניאי ישראל ואין אנו רוצים לכפות אורח חיים, אנו רק מופקדים על שמירת חומות ירושלים. כן הביע ברכתו לסיעות ש"ס ומפד"ל על פרישתם מהקואליציה.

בדיון אשר נמשך למעלה מארבע שעות ורצופות הוקדש לנושא השבת ועל תמיכתה של סיעתו של ראש העיריה בחילולי השבת, נסערו מפעם לפעם הרחוות, בעיקר בעת שנציגים חילוניים הביעו להטיל דופי והאשמות על היהדות הדתית בעיר. דוברים חילוניים הגדישו את הסאה בהשמעת דברים מסעירים וכואבים על התושבים הדתיים של העיר ותחקלו בחומת בצורה של כל הנציגות הדתית אשר הישיבה מלחמה שערה הדרמה בגאון את דברי הבלע והתסתה משך כל שעות הדיון.

הרב זאב אמר כי קול זעקת השבת נובעת על אבדן הדתך של חלק בעם היהודי וכביעת העיריה לקבוצות השמאל. הוא הציע לפזר את מועצת העיר ולמנות ועדה קרואה — זאת משום שהנהלת העיר הנוכחית גזרמת לרב אחים אשר אחריתה מי ישודנה.

נציג המפד"ל מר דוד בנגמן האשים את ראש העיריה שלא הישה אוזן קשבת בטרם נפרצו חומות השבת, שחילולי השבת יביאו לליכוד כל הכחות הדתיים בעיר ירושלים. החינוך הממלכתי — אמר פשט את הרגל ובמקומה הולכת ונוצרת תרבות זרה, לקם אין המפד"ל יכולה להיות שותפה.

הרב רב רבינוביץ מפא"י ביקש להעמיד להצבעה את נושא הקרנת הסרטים בלילות שבת ולדעתו רוב חברי המועצה הם בעד המשך המצב שהיה קיים מאז ומתמיד בירושלים.

כן נאמר חברי סיעת ש"ס הרב דיין והרב כהן, אשר הביעו שאם נפשם מהתנגדותה של סיעת ירושלים אחת ומאי האפשרויות להמשיך בשותפות קואליציונית עם חברים אשר עושים את השבת חולין.

גם ריבי ריבלין מהליכוד היה בעד הפסקת הקרנת הסרטים בלילות שבת, אך הוא כרך אותה הדיבר לבניית האיצטדיון.

בסיום הישיבה הגישה סיעת קולק הצעה לסיכום ובה היא אומרת שהעיריה תמשיך במדיניות הסרבלנות וכי תפעל לפתוח את בעיות התרבות של הצעירים בשבתות. הליכוד נמנע.

"מועצת העיר הדתית"

בשם כל הנציגות הדתית במועצת עיריה ירושלים, מסר הרב אברהם יוסף ליחזון בתום דיון סוער ומתוח, הצעת סיכום לדיון הממשיך.

בשם "מועצת העיר הדתית" — אמר לקול מראתם של הבר־ר סיעת קולק — הוחלט כי מתוך התחשבות הבבה לאופיה היהודי של ירושלים ובצורך להבטיח את השלום ואת השקט בעיר, קוראת מועצת העיר הדתית לסגר לאלתר את כל האולמות בהם מתקיימים מופעים בשבתות ובחגים לפתות, כפי שהיה נהוג עד לעת האחרונה.

בעת הצעת הרב ליחזון הצביעו כל עשרת חברי המועצה הדתיים. הליכוד נמנע וסיעת ירושלים אחת הצביעו נגד.

סופרנו מציין, כי בדיון על קדושת ירושלים במועצת העיריה נוכחו כל כלי התקשורת בארץ וכן מחו"ל, וכי עמידתם האיתנה של חברי המועצה הדתיים על קדושת ירושלים עוררה גם חילוניים על העול הנגרם לחבר של ציבור האזרחים בעיר אשר מתנגד בתוקף להריסת צביונה של ירושלים.

לדיון הסוער גם הוגשו למעלה מעשרים שאילתות של הנציגים הדתיים, שכולן היו סביב נושא שמירת השבת בירושלים.

אוצר בית דין
בראשות הגאון הרב נסים קרליץ שליט"א
חלוקת אתרוגים בירושלים
מפרסו של ר' ברוך סופר תתקיים
היום יום שני בשעות 10.30 — 8.30 בערב ברח' ברח' סורוצקין 51, מתחת לגשר
10 ש"ח לאתרוג בשקית סגורה

מכון "אור הספר" ירושלים
תוכן והדר ב"מחזור המבואר"
המחזור שכבש את השוק
ראש השנה ויום כפור
ב' כרכים — ספרד — אשכנז
★ הגאון האדיר רבי י.ש. אלישיב שליט"א
כותב במכתבו למנהלי המכון:
מלבד הביאורים... בשפה ברורה...
כלול בו גם לקט הלכות אשר יהיה לתועלת להעומדים בתפילה למצוא את מבוקשם...

קונדיטוריה צישינסקי
בהשגחת הרב מ. לנדא שליט"א אב"ד ב"ב
ב"ב רח' הרצל 32 טל. 792865
לקראת החגים הבעל"ס
מבחר עוגות דבש ועוגיות
חלות מתוקות ומיוחדות ועוד
בברכת כתיבה וחתימה טובה

במלאת שלושים לפטירת אבינו, סבנו ואחי היקר
ר' משה הרן ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שלישי,
כ"ח באלול תשמ"ז (22.9.87) בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין מגולה בפתח תקוה.
אוטובוס יצא בשעה 3.30 בדיוק מהבית ברחוב דב 30, רמת גן
המשפחה האבלה

בית מדרש להוראה כולל חלקת יעקב
בני ברק רח' יואל 13
כוס תנחומין
שגורה בזה לידידינו ומכובדינו הרבני הנעלה
מו"ה ר' יחיאל ברנד נ"י
אב"ד בעיר צירך
ולהרבני הנעלה
מו"ה ר' זאב ברנד נ"י
אב"ד בעיר צירך
ולאשה הדגולה מרו"
מרים הענטשא ברנד שתחי' בצירך
על השבר הגדול שפקד אותם בהלקח מהם בעלה, אביו ואחיו הדגול והנעלה הרבני הנכבד
מוהר"ר אליעזר
ר' יצחק ברנד זל
מחשובי הקהילה החרדית בצירך ושה"ר מעמודי התוך בהקמת בית מדרשנו ומתומכיו הנדולים כל השנים המקום ירפא את שברם ובתוך שאר אבילי ציון וירושלים תנחמו
הנהלת הכולל

למהירי החלטה
לחשכרה אולמות למיסבר
צרכי סוכות
במרכז בני ברק
טל. 03-5790715

חסדי יחיאל
כהנמן 95 דירה נ' ב"ב
לחגים!!
נעלי גלי שחורות לגברים ונוער
נעלי לק לילדים/ות
פתוח כל יום 8 — 5 בערב

מודעה
היות ונפתחה פיצריה
בבית וגן רחוב הפסגה 35 עם השגחה מטעם
הרב יהושע נויבירט שליט"א
ולאחר שלא עמדו בתנאים שהותנו בתנאי הכשרות והצניעות והם לא מילאו אחרי התחיבותם, הננו להודיע בזה
כי הורדנו מעלינו כל אחריות
הופתענו לראות השבוע הכשר חדש
מטעם העדה החרדית הספרדית
ואנו מודיעים בזה כי אין לנו כל אחריות ע"ז
ועל הציבור להיזהר!
רבני שכונת בית וגן

בס"ד כ"ז אלול ה' תשמ"ז, ימי הרחמים והסליחות
פסק הלכה מהרבנים הגאונים שליט"א
מקיימים בזה פדיון כפרות למהדרין
PIDYON KAPORAS
P'SAK HALACHA FROM THE RABONIM HAGAONIM S'HLITA
YOU WILL BE FULLFILLING PIDYON KAPORAS
L'MAHADRIN.
BIBIRCHAS K'SIVA V'CHASIMA TOVA
V'TIZKU L'MITZVOS
שלשים יום קודם החג
זה כמה שנים שפעמיים בשנה מערכת מגבית זו, והנה היתה שאלה אם לערוך את המגבית, ומדוע? מכ־ון שבפסח שעבר כשנבע לפני הנה נגרם הרבה עגמ"נ לאלה שפנו אל הרבנים שליט"א, (וכן לחלק מהרב־נים שליט"א), כשלא היה מה לתת להם. אולם לאחר מחשבה שניה, הוחלט שהמשפחות בכל ארץ זקו־קות לכסף, ובוודאי שהפעם לא מצוי לגרום להם צער.
ישנם כחמשים משפחות ברוכות ילדים שרובם הינם תלמידי חכמים, וחלק מהמשפחות הינם אלמנות ויתומים ל"ע, שבקושי מוציאים את פת לחמם במשך השנה.
בהזדקרב ימי החגים שהרהראות בהם הינם פי כמה, למותר לציין את גודל חשיבות המצוה, של הטורה שנעשיה להם.
פונים אנו אליך! עוזר לנו לעזור להם במה שתוכל, וכל המוסיף מוסיפין לו.
וכבר כתוב בשו"ע הלכות ידיט: "וכשהוא אוכל וחייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים ונו'. והשי"ת יברך אותך ואת בני ביתך בברכת שנה טובה ומתוקה בחיבה וחתימה טובה.
בברכת הזכו למצוות
וכהה"ט
את התרומות נא לשלוח להרבנים הגאונים שליט"א הנ"ל ותא לציין
"עזרת החג למשפחות ת"ח"
הרב מאיר מנלסון שליט"א, רב דרמות פולין, רחוב פולין 55/5 ירושלים
הרב משה יחסף מילצקי שליט"א, אב"ד, רחי' צפניה 21 ירושלים
הרב יהושע נויבירט שליט"א, רב ומו"ץ ור"מ בישיבת קול תורה, רחי' ברגמן 10 ירושלים
הרב חנניה יוסף אייזנבך שליט"א, ראש כולל יבות מרשם בהי. רחי' שאול המלך 16 ירושלים
הרב שלמה אייזנברנר שליט"א, מרץ דקרית צאנז, רחי'ת רעגן 4 ירושלים
הרב ישראל נגס שליט"א, מרץ בקרית מטרסדורף, ורים בישיבת קול תורה, רחי' פנים מאירות 2 ירושלים
הרב נתן קפשיץ שליט"א, רב ומו"ץ ושכונת מקור ברוך, רחי' אלפנדרי 11 ירושלים
הרב משה בהגריש אלישיב שליט"א, רחי' ישעיהו 19 ירושלים
הרב צבי מלוב הי"ד, סנהדרין 33 ירושלים
בבני ברק: הרב יעקבזוגיג שליט"א, ראש ישיבת בורסה, רחי' בעשים 5 בני ברק
בקרית אתא: הרב ר' שלמה קופצק שליט"א, הסמכאות 35, קרית אתא

ת"ת חסידי
מחפש מלמד
לכיתות בינוניות
החל מחודש חשון
★ תנאים מצוינים ★
לפנות טל. 02-813118
בשעות המשרד

המודרן הדיגיטל
רחי' חזון איש 2 ב"ב
חצור הגלילית —
הקריה החסידית
הבליץ של הדיריר
מנות עבודות יד
במחיר חומרי הגלם
אנחנו חוגלים ביחד באיתנה

בית לפליטות
רח' בהר"ן 1 ירושלים
דרושה מדריכה
חברת אידיש
עם ליבה
להתקשר אחה"צ 7 — 4
02-227986 ★ 231584
02-228581

מחסלים את מלאי הקיץ
הגיע מלמדן מבחר מצומצם של בגדי נשים אלגנטים לחג, וכן מבחר גדול של חולצות וחליפות, סרגים וקסים כחול כהה יפהפיים
המכירה היום משעה 8.00 — 10.00 בערב
ברח' סורוצקין 35 ב' דירה 11

מבצע
3 דירות בנות 4 חדרים בתר נוף
77,000 דולר כולל מע"מ ופיתוח
בדבר פרטים נא לפנות טל. 02-381797
בין השעות 1 — 9 לפנה"צ

ברקמת ישראל
מבצעים מיוחדים
לקראת החגים
★ קיטלן ★ סליתות קסנות
מכל הסוגים ★ ספות לכיסוי
חלות לימים הנוראים
★ עסרות מכסף
כ"כ מתקיים ירד לכיפות מכל
הסוגים שרות אדיב ובאמון
רקמת ישראל
חזון איש 3 ב"ב
טלפון 784653
בברכת כתיבה
וחתימה טובה

מלמד מומחה
עם שנות נסיון
מעוניין בכיתה גבוהה
02-383929 בין 9 — 7 בערב

ירידי הכיפות
רחי' אמשלר הסדר מול בית מקדש מלך
מבחר עצום
לכל הגילים
ולכל החוגים
מחיר כל יום אחרון, ערב חג לשמרן

מהדורה חדשה
אוצר מילים
מבצע בתפוצה
20×3 = 60 ש"ח בלבד

לתושבי חיפה
א. הים בשעה 2.45 נסיעה למירון ונפת בלבד.
ב. איה ערה יום ד' בשעה 1.30 הסעה מחיפה לב"ב חזרה בשעה 9.45 במרצ"ק מקומות שמורים למזמינים מראש.
ג. לקראת החגים ניתן לקבל מנות ומיבוסים ממחנים, 10 — 25 מקומות לכל רחבי הארץ במחירים מחלים
מפאת הלוזן נא להזמין מבעוד מוד
פרטים והרשמה טלפון:
04-666995 04-669793

מפעל "מנחם ציון"
ת.ד. 2172 ירושלים
הוצאת הספר הנפלא
"מנחם ציון" — על ירח האיתנים
מבחר רעיונות על הימים הנוראים, סוכות ושמחת תורה ומאמרים על ערך התשובה
מאת הרה"ג ר' מנחם בר"צ זקס זצ"ל
כמו"כ הוציא בהוצאה חדשה "מנחם ציון" על התורה בשני כרכים
הפצה: "שלם" רחי' בתים 12 טל. 02-273195

חדש בחנות ר"
בלינצ'ס הונגרי ביתי
מסעדה חלבית
כשרה למהדרין ללא חשש שבעות
בהנהלת א. חסידה
ארוחות הבוקר ★ ארוחות עד 50 איש
רחי' הצורפים 18 יפו העתיקה, קיים 10 - 40
פתוח 24.00-18.00, 15.00-12.00
יום ד' לבה, מוצאי שבת פתוח
לקבלת הזמנות 813719 בשעות 18 — 24

ברקמת ישראל
מבצעים מיוחדים
לקראת החגים
★ קיטלן ★ סליתות קסנות
מכל הסוגים ★ ספות לכיסוי
חלות לימים הנוראים
★ עסרות מכסף
כ"כ מתקיים ירד לכיפות מכל
הסוגים שרות אדיב ובאמון
רקמת ישראל
חזון איש 3 ב"ב
טלפון 784653
בברכת כתיבה
וחתימה טובה

למחותנים!
אצלנו תמיד בזול!
מחרוזות פנינים
שרשרות זהב
צמידים וכו'
"תכשיטון"
רשבים 2 בני ברק
03-706578 בערב 10.00 — 7.30

סליתות וציציות
מכל הסוגים במחירים נוחים
"עטרת"
רחי' חזון איש 25 ב"ב

ברכות מזל טוב נאמנות
שלוחות בזה קדם ראש ישיבתנו הדגול והנערץ, המורה ומאיר דרכו ומחיבתינו
הרב הגאון רבי מרדכי ליפער שליט"א
בן עט"ר כ"ק אדמו"ר שליט"א
לרגל הכנס בנו בבריתו של אאע"ה היום
במזל טוב ובשעטומ"צ
יה"ר שיזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט ולרוות נחת ממנו ומכל יוצ"ח לתפארת ענף בית אבות
כ"ק מרן עט"ר
האדמו"ר שליט"א
תלמידיו בישיבת "צדקת יוסף"
קרית פיטסבורג אשדוד

תורה ויהדות לעם רשת שיעורי תורה — ירושלים
בתי הכנסת "מוסיוף" כולל אברבים "משכן שלמה"
רחי' יואל 25 ת.ד. 5692 ירושלים
לקראת הימים הנוראים הננו מזמינים את הקהל הקדוש שחרי התורה
ליום שכולו תורה ועצרת תשובה
שיתקיים אי"ה היום יום שני כ"ז אלול תשמ"ז בבתי הכנסת "מוסיוף"
החל משעה 9 בבוקר
הנושא: הימים הנוראים בהלכה ובאגדה
סדר היום:
9.00 הרב יצחק כרמלי שליט"א מגיד שיעור בבתי הכנסת
10.00 הרה"ג מרדכי נאגרי שליט"א רבה של מעלה ארזמים
11.00 כיבוד קל
1.15 הרה"ג יצחק רלב"ג שליט"א ראש המועצה הדתית ירושלים
12.00 הרה"ג ראובן אלבז שליט"א ראש מוסדות "אור החיים" ירושלים
1.00 הרה"ג מרדכי ד. לוסיר שליט"א מנכ"ל "תורה ויהדות לעם" ויו"ר "רשת שעורי תורה באי"י
2.00 הרב יששכר יונה שליט"א ראש הכולל
2.45 הרה"ג אליהו אברז'ל שליט"א רב שכונת בקעה ירושלים
3.45 הרה"ג נחום כהן שליט"א
4.30 הרה"ג יששכר מ. מוזז שליט"א חבר בהנ"ד ויפה הרב שכונת רמת אשכול ירושלים
תפילת מנחה
סעודת מצוה (במקום) ★
לאחר תפילת מנחה ישא דברו כבוד מו"ר עט"ר נזר ישראל ותפארתו שר התורה
מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א נשיא מועצת חכמי התורה
פתיחה וניהול — ע"י ראש הכולל שליט"א
השיעור הקבע בעין יעקב ובהלכות מתקיים בכל יום משעה 6 עד 7.30 בערב
בברכת שנה טובה ומבורכת כתיבה וחתימה טובה
ההנהלה

לת"ת חסידי
בני ברק
דרוש מזרה
ללימודי חול
תנאים טובים למתאים
טלפון בשעות הערב
03-789893

זעקת העניים
יהודים רחמנים בני רחמנים!
אנא רחמו על משפחה של כ"13 נפשות כ"י אשר סובלים עוני וסחטור ואין מי שיפרנס אותם היות
שראש המשפחה (ת"ח) חולה על כמה מחלות ל"ע
המשפחה הקוקה לעזרה כספית גדולה
אנא אל תעמדו מנגד!
תרומות אפשר למסור: ירושלים —
הרב משה עקיבא דרוק, סנהדריה המורחבת כ"ב /115 ים
הרב יצחק היילפרין רחי' שלון סיון 22 רמות ג'
הרב אורי וולף רחי' שאולזון 14/9 הר"נוף
הרב שלום איזנברגר זית רעגן 4 ירושלים
הרב יצחק לויכסר הפסגה 48 ירושלים
ד"ר פישל גולדמן ברגמן 13 ירושלים
בנק הדואר מס' חשבון 4'38015'1
בנק מזרחי סניף גאולה מס' חשבון 340225
בבני ברק —
הרב יצחק הלברשטט רחי' ראב"ד 17
הרב משה מרדכי שולזינגר רחי' השל"ה 18
ההמלצות כבר פורסמו בעתון

מכירת שמלות לנשים
מיטב תוצרת חוץ
היום ומחר
הנחות גדולות
על כל המלאי הקיצי
הערב ומחר
בין 10 — 8 בערב רחי' אחיעזר
הבקן 42 ירושלים טל. 02-824136

נותרו מס'
מקומות לנסיעה
שתתקיים בעד"ה
בערב ר"ה למירון צפת
טל: 793624

פינוקיו - עילית
השבוע פתוח
בימים א' וב'
מ'10.00 עד 6.00
רצוף
בהאילן 20 בין תעשיה ים

"הופמן ובניו"
03-791464 02-272274 02-272222
היום ומחר — שרות
2) חבתון קבר רחל 2.30
2) חבתון קבר רחל 2.30
3) מרב, מחר, חבתון קבר רחל, לכולל
02-818180 - 799